ތަރައްޤީގެ ދުވެލި 13

ރަށްވެހި މާލެ

މާލެ މުނިސިޕަލްޓީގެ ދާއިރާ

Malé
Malé, the Maldives

ތަރައްޤީގެ ދަތުރު 13

ކަށްތޮއި ދާދެ

ވާވާ ގުޅިހިލޭވެރިގެ ދުވަސް

ފިހުރިސްތު

ސުރުޚީ	ޞަފްޙާ
މިރޯތް	12
ތާރީޚް ބުނަނީ ކީކޭ؟	14
މުނިސިޕަލިޓީގެ ރައީސްކަންކުރެއްވި ބޭފުޅުން	16
މުނިސިޕަލިޓީ ހިންގި އިމާރާތްތައް	17
މާލެ މުނިސިޕަލިޓީގެ ތަފާސްހިސާބު 1983	18
މާލެ މުނިސިޕަލިޓީގެ ތަފާސްހިސާބު 2006	19
ލިބުނު ފައިސާއާއި ކުރެވުނު ޚަރަދު 1982 ން 2006 އަށް	20
ޗެޕްޓަރ 1 : އިއްޔެގެ މާލެ	41-21
އާންމު އަސާސީ ހާލަތު	22
- މާލޭގެ ފެން	22
- މާލެ ނަގަރުދަމާގެ ނިޒާމް	25
- މާލޭގެ މަގުތައް	27
- މާލޭގެ ކުނި	30
- މާލޭގެ ގިރުބަކަރު	32
- މާލޭގެ ގޯތިގެދޮރު	34
- މާލެ އާބާދީ	36
- ތަޢުލީމީ ހާލަތު	36
- ސިއްޙަތު	39
ޗެޕްޓަރ 2 : މާލެ މުނިސިޕަލިޓީ	68-42
މާލެ މުނިސިޕަލިޓީ އުފެއްދި ކިއްވެ؟	43
- މާލެ މުނިސިޕަލިޓީގެ ވިޝަން	45
- މާލެ މުނިސިޕަލިޓީގެ މިޝަން	45
ރިހި ފަންސަވީސް	46
އިދާރީ އޮނިގަނޑު 1982	45
ޒިންމާ އާއި މަސްއޫލިއްޔަތު	47
- އިދާރީ ބައި	47
- ރަޖިސްޓްރީކުރުމާބެހޭ ބައި	47
- މާލޭގެ ބިންބިމާބެހޭ ބައި	48
- އާންމު ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ބައި	49
އިދާރީ އޮނިގަނޑު 2007	50
އެކި ސެކްޝަންތަކުން ދެމުންގެންދާ ހިދުމަތްތައް	51
- އިދާރީބައި	51
- ވަޒީފާތަކާބެހޭ ބައި	53
- ބަޖެޓާބެހޭ ބައި	54
- މާލޭގެ އާބާދީއާބެހޭ ބައި	55
- މާލޭގެ ބިންބިމާ ގޯތިގެދޮރާބެހޭ ބައި	57
- ޕްރޮޖެކްޓްތަކާބެހޭ ބައި	58
- އާންމު ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ބައި	59
- ޕްލޭން ޑިއިންޖިނަރިންގާބެހޭ ބައި	61
- ވޯސްޓް މެނޭޖްމަންޓާބެހޭ ބައި	64
- ރޯޑް ކޮންސްޓްރަކްޝަނާބެހޭ ބައި	65
- އިމާރާތްކުރުމާބެހޭ ބައި	67
- އަވަށު އޮފީސްތައް	68
ޗެޕްޓަރ 3 : ހިދުމަތްތަކުގެ ތަފްސީލް	95-69
ހިދުމަތްތަކަށް އައި ބަދަލުތައް	70
- އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓްރީއާއި އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް ހެއްދުން	71
- އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް ހަދައިދިނުން 1958-2007 (ޓޭބަލް)	73
- 2005 ވަނަ އަހަރު އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓްރީއާބެހޭގޮތުން ކުރެވުނު މަސައްކަތުގެ ތަފްސީލް (ގްރާފް)	76
- އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓްރީއާއި ސެޓްފިކެޓް 1958-2006 (ގްރާފް)	77
- އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓާއި އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓްރީ (ސްޓޭޓް)	78
- ނަން ފާސްކުރުން	80
- މާލޭގޭގޭގެ ރަށްވެހިންގެ ރަޖިސްޓްރީ	81
- ރާއްޖޭގެ އެހެންރަށްރަށުގެ މީހަކު މާލޭގެ ރަށްވެއްސަކަށްވުން	82
މާލޭގެ ބިންބިމާއި ގޯތިގެދޮރުގެ ރަޖިސްޓްރީ	84
- ބަންޑާރަބިން	84
- ވަގުތީ ބިން	84
- ބިން ވަގުތީކޮށްދިނުން	85
- ވަގުތީ ބިން އުވާލެއްވުން	86
- އަމިއްލަބިން	87

- ގާނޫނު ރަޖިސްޓަރީ ކުރުވުންފެށި ކީއްވެ؟	87
- ގާނޫނުގެ މަޤްސަދު	88
- މާލީ ބިލުގެ އަގު	92
ޗެޕްޓަރ 4 : މާލިއްޔާ ހަރަކާތުގެ ކޮމިޓީތަކުން	104-96
މާލިއްޔާ ހަރަކާތް ސަރުކާރު ކޮމިޓީތަކުން	97
- މާލީގެ ކޮމިޓީ	97
- ޙައްޤުގެ ހަރަކާތުގެ ސަރުކާރުތައް	99
- ސަރުކާރު ކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކަށް އެއްސުވައިދާ ބަދަލުތައް	99
- ސަރުކާރުތަކުންގެ ބަޖެޓް ތަޤްރީރާ	100
- މިހާރުގައި އަޅައިގެންދާ ކުރިއަށް އިސްތިސްނާވަނީ؟	100
- ކަމާބެހޭ ތަކެތި އުފެއްދުމާއި، ފުލުސްމުއާމަލާތް، ކާރުބައިވެރި ކަންކަން	101
- ތިލަ އިރުއްޔަސްކުރުން	103
ޗެޕްޓަރ 5 : ގަވާއިދާއި ޤާނޫނު	117-105
ޤާނޫނުގައި މާލީ މުނިސިޕަލިޓީ	106
ހިދުމަތާ ބައެއް ގަވާއިދުތައް	106
- ހިނގާ ގަވާއިދު (ޚާއްޞަ ރެޖިސްޓްރޭޝަން)	107
- ޙައްޤުވެރިންގެ މިނިން މާލީ ޤާނޫނުތަކުން ޤަވާއިދު (1988)	108
- މާލީ މަސްލަޙަތުތަކުން ގަވާއިދު (1990)	112
ބިމާބެހޭ ޤާނޫނުގެ ތަޢާރުފް	113
ބިމާބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާފައިވާ ބައެއް ގަވާއިދު	115
- ދިރިއުޅުމަށް ބޭނުންކުރެވޭ ބިމުގެ ދުވަސްވަރާބެހޭ ގަވާއިދު	115
- ނުޖޫރު މުދާ ތަކެތި އެތެރެކުރުން ފިހާރަތައް ބޭނުންކުރެވޭ ބިމުން ފިހާރަބެހޭ ގަވާއިދު	115
- ގެއްލުން ގޮތުގައި ހަދާ އިމާރާތް ކުއްޔަށްދިނުމާބެހޭ ގަވާއިދު	116
- އެއްގޮތް އިމާރާތްތަކާބެހޭ ގަވާއިދު	116
- ގަރާޖުއްކުމާބެހޭ ގަވާއިދު	116
- ބިމާއި އިމާރާތް އަދި ފްލެޓް ހަރުގެކުރުމާބެހޭ ގަވާއިދު	117
ޗެޕްޓަރ 6 : މާލީގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ހުރިގެ މަޝްވަރާ	144-118
ފެށުމަށް	119
އަދި އާޖީ ފަހަރު	122
މާލީގެ މަސްއޫލިއްޔާބެހޭ ގަންނައް ހުޅުވުން	124

ނަމޫނާ މަގު	124
މަގުތައް ސަރުކާރުކުރުން	125
ބޭރުގެ އެހީ	126
މާލީ މަސްއޫލިއްޔަތުގެ މަޝްވަރާ ރަސްމީކުރުން ފެއްބަވާ ދުއްވުމާއި، ކުރިއަރާގެންނުދިޔަކުރުން	128
ޕްރިޒަންޓޭޝަން އާރެޓް	130
މަސްއޫލިއްޔަތުގެ މަޝްވަރާއަށް ހިނގާފައިވާ ހަރަދުގެ ތަފްސީލު 1986-2006	131
މާލީ މަގުތައް ރަނގަޅުކުރުމަށްޓަކައި ހަދާ ނިމުން ފުރަތަމަކުރުން	132
ވިލިނގިލި މަސްއޫލިއްޔަތު ފުރުން	134
ވިލިނގިލި މަސްއޫލިއްޔަތުގެ މަސައްކަތް ނިމުން	135
މަގުފާރުތައް ރަނުން	135
މާލީ މަގުތަކުގެ ނަންތަކަށް ބަދަލުއައުން	137
1988 ގެ އުދުހުން ރަމަޟާނުގައި ވަކިވެރިޔަ ޝަހީދުންގެ ޖިހާދާ ދެމެހެއްޓުމުގެ ޒިކުރު ބައެއް މަގުތަކުގެ ނަން ބަދަލުކުރައްވައިފި.	143
މަގުތަކުގެ ކަނޑުވަރުކުރުން	143
ޗެޕްޓަރ 7 : މާލޭން ކުނިނައްތާލުމުގެ މަޝްވަރާ	177-145
މާލޭގައި ކުނީގެ މައްސަލަ	146
- ކުނިއަޅާ ކޮންޓެއިނަރުތައް ބެހެއްޓުން	146
- މާލޭގެގެ ކުނި އުފެއްދެވިދާމުގެ ހިސާބުތަކު	148
- ބޭރުގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުން	149
- ފާހަގަކޮށްލެވޭ މުހިންމު އެހީތައް	150
- ކުނިވަލުތަކުން ރަށަށް ތިލަފާރުކުރުން	153
ތިލަފުށި ވުޖޫދުވެއްޖެ ކިހިނެއް؟	154
ތިލަފުށި ކޮބާ؟	156
އުފެދި ބިން	158
އަދުގެ ތިލަފުށި	162
- ތިލަފުށީގެ މިސްކިތް	163
- މާލޭ ފެސް ގޭސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް	164
- މާލޭ ފެސް ފުރިން ސިލްންޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް	165
- ގޯލްފްކަރާފްޓް ސަރވިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް	166
- ވިލާ ހަކަތަ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް	167
- ބޯޓު އިންޖިނިއަރިންގ ސަރވިސް	167
- ގެރެންޓީ ފައިބަރގްލާސް	168
ގާއިމުކުރި މަސައްކަތް ތިލަފުށްޓަށް ބަދަލުކުރުން	170

ތިލަފުއްޓަށް ލިބޭ / ހަރަދުވާ ފައިސާ (ޑޮލަރު)	172
މާލޭން ކުނި ނައްތާލުމުގެ ތަޖުރިބާ	173
ތިލަފުށި އުފެދުން	176
ޗެޕްޓަރ 8 : މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓް	201-178
މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓްގެ ފުރަތަމަ ފިޔަވަޅި	179
- ބިންގާ އެޅުން	182
- ސްޓިއަރިންގ ކޮމިޓީ	183
- މަސައްކަތް	183
- ހަރަދު	184
- ބައެއް އިތުރު މައްސަލަތައް	185
- ފްލެޓް ކުއްޔަށްދޫކުރުން	188
- ފްލެޓް ކުއްޔަށްދޫކުރެވޭ މިންގަނޑުން	191
ސިނާރިއޯ 1 އަދި...	192
ސިނާރިއޯ 2 އިމާރާތްކުރުމާ ކުއްޔަށްދޫކުރުން	194
ސިނާރިއޯ 3 އިމާރާތްކުރުމާ ކުއްޔަށްދޫކުރުން	194
ސިނާރިއޯ 1، 2 އަދި 3 ދެކުން ޚިދުމަތްތަކުގެ ބަޔާނުން ފޯރކާސްޓްކުރާ ހާސް ޚިދުމަތްތަކަށް	195
މޮޑެލް 1 އާއި މޮޑެލް 2 އިމާރާތްކޮށްފައި ކުއްޔަށްދޫކުރުން	196
ސިނާރިއޯ 4 އިމާރާތްކޮށްފައި ކުއްޔަށްދޫކުރުން	196
ފްލެޓް މެއިންޓެނަންސް އާއިބާރު އޮފީސް އުފެއްދުން	197
ފްލެޓް މެއިންޓެނަންސް އާއިބާރު ބައި އުފެއްދުން	198
ސިނާރިއޯ 2 ގެ އެޕާޓްމަންޓްތަކުގެ ކުލި	198
ސިނާރިއޯ 3 ގެ އެޕާޓްމަންޓްތަކުގެ ކުލި	198
ސިނާރިއޯ 4 (ވިލިނގިލި) ގެ އެޕާޓްމަންޓްތަކުގެ ކުލި	199
މޮޑެލް 1 ގެ އެޕާޓްމަންޓްތަކުގެ ކުލި	199
މޮޑެލް 2 ގެ އެޕާޓްމަންޓްތަކުގެ ކުލި	199
ފްލެޓްތަކުގެ މެއިންޓެނަންސާބަރު ބައިން ބަލަހައްޓަމުންދާނަމަ ފްލެޓް އިމާރާތްތަކާއި އެ އިމާރާތްތަކުގައި ދިރިއުޅޭނެ ކަސްޓަމަރުންނާއި ވިޔަފާރި އަދަދު	200
ދިވެހިންނަށް ދިރިއުޅުމުގެ ހާ ވައްޓަ ފޯއެއް ތަޢާރަފްވުން	201
ޗެޕްޓަރ 9 : މާލޭގެ ބިންބިމާއި ގޯތިގެދޮރު	223-202
މާލޭގެ ބިމުގެ ކުޑަބޮޑުމިނަށް އަދި ކޮންބައިތަކެއް	203
މާލޭގައި ބިމުގެ ދަތިކަން އިހުސާސްކުރެވެންފެށީ ކިއްވެ؟	203
ބައެއް މިސާލުތަކެއް އުވާލައްވައި ގަބޫލުކުރެވޭ ގޮތް ދެއްކުން	205

ގޮތުގެ ހޯދުމަށް އެޖެންސީތަކުގައި ބިން ހިއްސާ ކުރިންއެއް؟	207
ފަޅު ހިއްކަން ބޭނުންކުރި ވަސީލަތަކީ ކޮބާ؟	210
ބިން ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި އަސްލު ދިވެހިންގެ ވިސްނުންތެރި ކުރިންއެއް	210
ބިމުގެ ދަތިކަން އިންތިހާއަށް	212
މާލޭގައި ގެދޮރު އިމާރާތްކުރުން	213
މާލޭގައި އެއްބުރިއަށްވުރެ މައްޗަށް އިމާރާތްތައް އުފެދުން - ބޯރޖު ނަޖަރަކާތް	215
އުސް އިމާރާތްތައް ކުރުމުގައި އަދިސްތަރުވާ ދަރާނީ ބަދަލަކީ ކޮބާ؟	216
- ފުރަތަމަ ދައުރު	217
- ދެވަނަ ދައުރު	218
- ތިންވަނަ ދައުރު	219
މާލޭގެ އިމާރާތްތަކުގެ އުސްމިނުގެ އަދި ބަދަލަކީ ކޮބާ؟	220
އިމާރާތްކުރުމުގެ ފަންނުގައި ދިވެހިން އަސްލު ފުރަތަމަ ދުރު 'އަޖާބު'	222
ޗެޕްޓަރ 10 : އާންމު ބައެއް ޚިދުމަތްތައް	237-224
މުނިސިޕަލިޓީން ބަލަހައްޓާ މާލޭގެ ބައެއް ތަންތަން	225
ޗެޕްޓަރ 11 : ރާއްޖޭ ވަޒަނުގެ ބޮޑުގެ ބައެއް އިއްޔަ ތޮޅިރިން	255-238
ޗެޕްޓަރ 12 : އޭރާއި މިހާރު	269-256
ޗެޕްޓަރ 13 : ކުރިމަގުގައި މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީ	274-270
ސިޔާސީ ބަދަލު	271
އިދާރީ ބަދަލު	271
އުމްރާނީ ބަދަލު	272
ޚިދުމަތް ލިބިގަންނަ ފަރާތްތަކުގެ ހިތްހަމަޖެހުން	272
ޗެޕްޓަރ 14 : ލުއި މައުލޫމާތު - އަހަރުން އަހަރަށް	308-275

©2007 Google™
Malé, the Maldives
Malé
Image © 2007 DigitalGlobe
© 2007 European Space Agency
© 2007 Europa Technologies

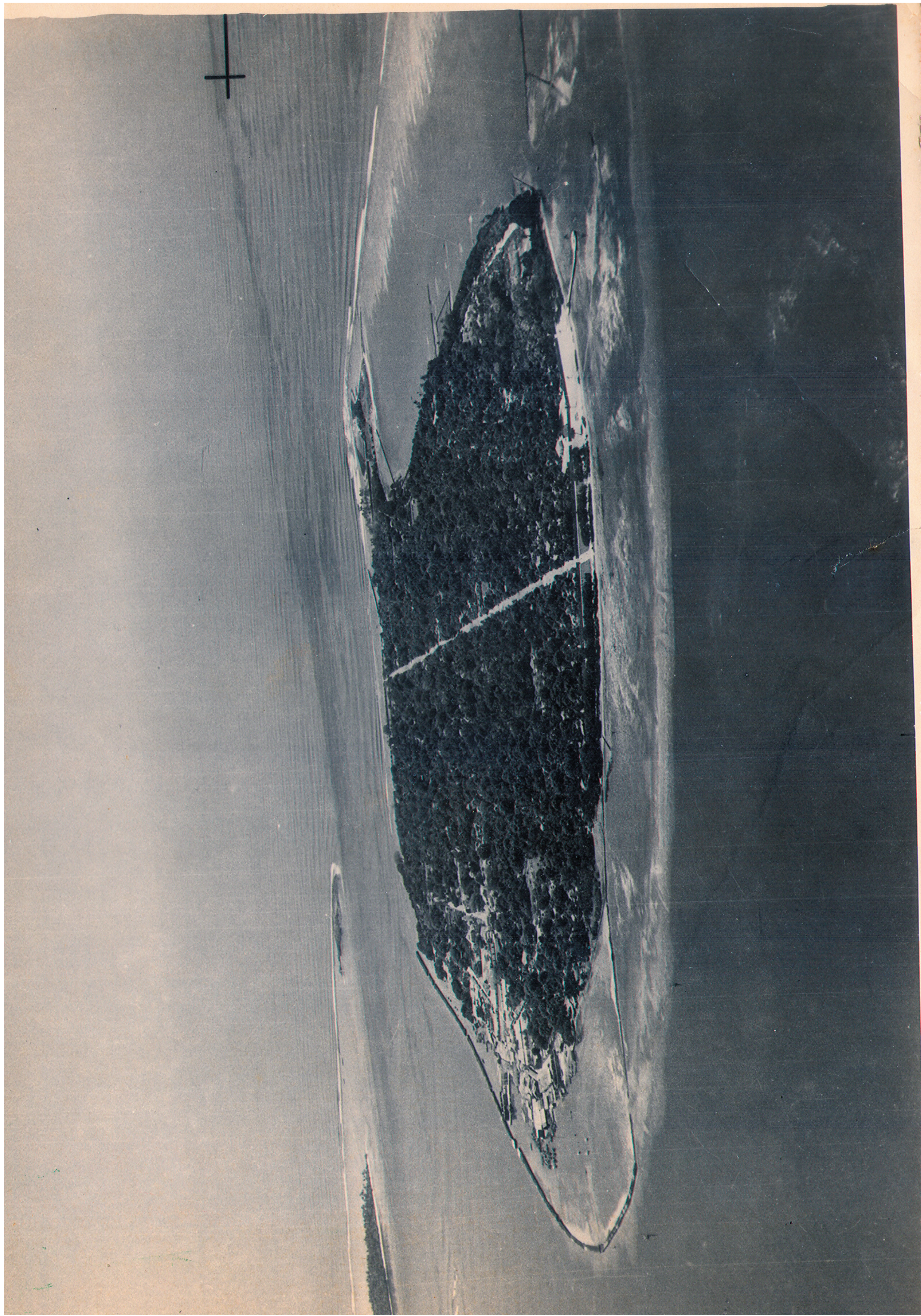

މި ފޮތް

ދިވެހިރާއްޖޭގައި މީހުން ވަޒަންވެރިވެ ދިރިއުޅުއްވުމުންދާތާ ހަތަރުހާސް އަހަރު ވެއްޖެކަމަށް ބެލެވޭ ދިރާސާތަކުން ބުނެއެވެ. މި ދިގު މުއްދަތުގެ ތެރެއިން ބޮޑެތި އަދި ކިޔަން އޮތީ ރާއްޖޭ އިސްލާމްވުމުގެ ފަހުން ދުވަސްތަކުންނެވެ. މާތްވެގެންވާ އިސްލާމްދީނުގެ ހިދާޔަތު ރާއްޖެއަށް ލިބިފައިވަނީ، ހިޖުރައިން 548ގައެވެ. މީލާދުން 1153ގައެވެ.

ރާއްޖޭ އިސްލާމްވުމަށް ފަހު މިހާތަނަށް 80 އަހަރުވުރެ ގިނަ ރަސްކަލުން ރަސްކަން ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ތިންބަޔަކުގެ ރަސްކަލުން މި ޒަމާނު ދެކެވިފައިވެއެވެ. އެބަބަޔަކުން ޖަމާވެގެން އެކި ދުވަސްވަރު އެކިކަހަލަ ހިދުމަތްތައް އެކި މީހުންނަށް މި ޒަމާނުން ލިބިފައިވެއެވެ.

މި ފޮތަކީ، މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއާ ގުޅުންހުރި ދާއިރާގެ ތާރީހުގެ މައުލޫމާތު ހިމެނޭ ފޮތެކެވެ. މި ދާއިރާއިން ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް ފޯރުކޮށްދެވުނު ހިދުމަތްތަކުގެ ތާރީހީ މައުލޫމާތު ފޮތުގެ މި ފޮތުގައި ހިމަނާލެވިފައި އެވެ.

މި ފޮތް ބައިކުޅަވައިފައި ވަނީ މައިގަނޑު ތިންބައިކޮށެވެ. ފުރަތަމަ ބައިގައި ބަޔާންކުރަނީ، މިހާރުގެ މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީ އުފެއްދެވުމުގެ ކުރީގައި މި ދާއިރާއިން ބޭއްވި ހިދުމަތްތަކުގެ މައުލޫމާތު އެކަމަށްބަލާގެ މައުލޫމާތެވެ.

ދެވަނަ ބައިގައި ބަޔާންކުރަނީ، މިހާރުގެ މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީ އުފެއްދެވުމުން ފެށިގެން މި ދާއިރާގެ ހިދުމަތްތައް ދަނީ ފުޅާވަމުން ކަމާއި، ޖަމާޢަތަކުން ހިދުމަތްތަކަށް ބަދަލު ގެނެވިފައިވާ

ތަނަވަސްކަމުގެ މައުލޫމާތުވެސްދެއެވެ.

ތިންވަނަބައިގައި ބަލައިލާނީ، ކުރިއަށް އޮތްތާނގައި މި އޮފީހުގެ ހިދުމަތްތަކާއި ފުރާވަ ތަނަވަސްވުމުން ކުރިމަގު ތަޢާރަފުވުމުގެ މައުލޫމާތެވެ. ހޯމަދުވަހު، 26ޖުލައި 1999ގައި، ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން އަބްދުލްޤައްޔޫމް، ރާއްޖޭގެ 34ވަނަ މިނިވަންދުވަހުގެ މުނާސަބަތުގައި ޒަމާނީ މުސްތަޤުބަލަކަށް ކުރައްވައި ފުރުސަތު ވަޒަނާކުރުމުގައި އިއްވާފައި ކުރައްވާ 2020ގެ ތަރައްޤީގެ އަސާސީ ތަޞައްވުރުގައި ހިމެނެއެވެ. އެ މަނިކުފާނުގެ ތަރައްޤީގެ ސިޔާސަތުގައި ބައްޓަންކުރައްވާފައިވާ ގޮތަށް، ރަށްތަކަށް މާލެ ގެނެސްދިނުމުގެ، މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ ދައުރަށް ގެނެވުނު ބަދަލުތަކުގެ މައުލޫމާތެވެ.

* * * * *

ވާރިޘު ބުނަނީ ކީކޭ؟

މާލޭމުނިސިޕަލްޓީ ފުރަތަމަ އުފެއްދީ "މުނިސިޕަލް އޮފީސް" މި ނަމުގައެވެ. އެއީ، ހިޖުރައިން 1375 ވަނަ އަހަރުއެވެ. މީލާދީ ތާރީޚުން 1 ޖުލައި 1956 ގައެވެ. މި އޮފީސް އުފެދުނީ އޭރުގެ ވަޒީރުއްދާޚިލިއްޔާ ޝާހިބުއްދަރައްޖާ ސުވުދުއްވުޒާރާއަލްމާޖިދު އިބްރާހީމް ފާމުދޭރި ކިލެގެފާނު ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހަށް ހުށަހެޅުއްވި ބިލްފާސްވެ ޤާނޫނު މަޖިލީހުން ތަސްދީޤުކުރެއްވުމުންނެވެ. ޤާނޫނީމަޖިލީހުން، (އައްސުލްޠާން މުޙައްމަދު ފަރީދުއްއަވްވަލް) މި ބިލް ތަސްދީޤު ކުރެއްވީ ހިޖުރައިން 1375 ވަނަ އަހަރުގެ ދުލްޤަޢިދާ މަހުގެ 22 ވަނަ ދުވަހުއެވެ.

މާލޭމުނިސިޕަލް އޮފީހުގެ ފުރަތަމަ ރައީސަކީ އަލްމަރްޙޫމް އައްޝައިޚު މުޙައްމަދު ޖަމީލް ދީދީއެވެ. ނަމަވެސް ދާދި ކުޑަ ދުވަސްކޮޅެއްގެ ތެރޭގައި ޝައިޚުގެ ބަދަލުގައި އެ މަނިކުފާނަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާޟީކަމުގެ މަޤާމު ލިބިވަޑައިގަތެވެ. އަދި މުނިސިޕަލް އޮފީހުގެ ރައީސްކަމުގެ މަޤާމުން އެ މަނިކުފާނު ވަކި ކުރައްވައި ޝާހިބުއްދަރައްޖާ އައްސައްޔިދު މުޙައްމަދުދީދީއަށް މުނިސިޕަލް އޮފީހުގެ ރައީސްކަމުގެ މަގާމު ދެއްވިއެވެ. 11 ނޮވެމްބަރު 1960 ން ފެށިގެން އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުލްމަޖީދު ޞާލިޙު އެ މަގާމު ފުރުއްވިއެވެ. އަދި 19 ޖޫން 1962 ގައި އޭރުގެ މާލޭ މުނިސިޕަލް އޮފީސް އުވާލެއްވިއެވެ. އެއަށްފަހު، ފޯނުގެ ބޮޑު ޙުކޫމަތުން ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ނަމުގައި އޮފީހެއް އުފެއްދެވީ މުނިސިޕަލް އޮފީހުން ކުރަމުން އައި މަސައްކަތް ކުރަމުންގެންދާ މަސައްކަތް ހަމަޖެއްސެވިއެވެ. މި ގެ ހިންގުން ދުވަހުން، އޭރުގެ މިނިސްޓަރ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒްގެ ދަށުންނެވެ. އެޗީ ބަލަހައްޓަވާ ވަޒީރުގެ (ހ)ގެ ނަމުގައެވެ،

މުނިސިޕަލް އޮފީހުގެ ރައީސެއްގެ މަގާމު ފުރުއްވި އެންމެ ފަހު މީހަކީ އަލްއުސްތާޛު ޢަބްދުލްމަޖީދު މާހިރު ދީދީގެ ފަހުން، މުނިސިޕަލް އޮފީހުން ކުރަމުން އައި މަސައްކަތްތަކުގެ ވަނަރަހަޔާ މަޙައްލާ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ހިދުމަތްތެރިވެދޭ ހިނގުމެވެ. އެއީ މާލޭގެ މަގުމަތި ބަލަހައްޓާ ޚިދުމަތާއި، ސާފުތާހިރުކަމުގެ ސަރަޙައްދުތަކާއި، ބަނދަރާއި ގޯތިގެދޮރުގެ ރަޖިސްޓްރީގެ ކަންކަމެވެ. ފަހުން ރަޖިސްޓްރީ ބަޔަކަށް ފޮނުވާ ހިންގުމާއި މެދުވެރިކަމެއްގެ ކަމަށް ނިންމައި، މީހާރު އޮފީހުގެ ކަންކަމެވެ.

ފަހުން ރަޖިސްޓްރީ ބަދަލުކުރުމާއި އިސްލާޙީ އެއް ގޮތަކަށް ބިނާކުރުމުގެ ކަމަކީ ޤާނޫނީ ދަރަޖައެއް ދީގެން ކުރިޔަށް ގެންދެވި މަސައްކަތެވެ. ސަރުކާރުގެ ޚިދުމަތްތަކާއި، ގޯތިގެދޮރުގެ ރަޖިސްޓްރީ ހަދައިދިނުމާއި، އަދިއްޔާ ގޮތުގެ ޝަރުޢީ ބަދަލުކުރުމާއި ޚިދުމަތް އަދާކުރާ ވަޒީފާއެއް ގެނެވުނެވެ. އޭގެ މަޤާމުގައި ހަމަ ނޫސް ގެނެސްދިނުމުގެ ތާރީޚު ދިއުމަށް ޢަމަލުކުރެވުނެވެ. އަމަލުގައި ބަޔާން ކުރެވޭ ގޮތަށް ރާއްޖޭގެ ފުރިހަމަ ކަމުގެ ޤާނޫނު ހަދަން ގެނައުމަށް ސާބިތުވެ ހުރި ޚިޔާލު ފާޅުކުރެވުނެވެ.

އޭނާ ވިލާވިޓުގައި، ހިދުމަތް ހޯދަން އަސްލަ ވިހުރެ ބަދަލު މިހާރުގެ މުނިސިޕަލިޓީއާ އަޅައިބަލައިރު ވަރަށްބޮޑު މަދެވެ. ތަނުގެ މުވައްޒަފުންގެ ބަދަލުވުމަކީ ވަރަށްބޮޑު މަދެވެ. ހަމަގައިން ވަގުތުން، އޭރު ރާއްޖޭގައި ވިހިން 12 ވަރަކަށް މުވައްޒަފުން ތިބިއެވެ. އުފެއްދުމުގެ ސަބަބު ވެސް، މާލޭގެ ގޯތިގޯތީގެ ރަޖިސްޓްރީ، މި ފަދަ ހުރިހާ ލިޔެކިޔުންތައް، މި ދާއިރާއިން އޮފީހުގެ ހިސާބު ހުރިހާ ލިޔުމެއް ލިޔެކިޔުން ގެންދިޔައެވެ. މިއަދަށް ވިއްސި 2 ބައިވެރިވެފައެވެ.

މިހާރުގެ މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީ އުފެއްދީ 1 ސެޕްޓެމްބަރ 1982 ގައެވެ.

މުނިސިޕަލްޓީގެ ރައީސްކަންކުރެއްވި ބޭފުޅުން

އަލްއުސްތާޛު މުހަންމަދު ޖަމީލް
14 މާޗް 1957 ން
03 ޖެނުއަރީ 1958 އަށް

އަންނަބީލު މަލިން މުހަންމަދު ދީދީ
03 ޖެނުއަރީ 1958 ން
11 ފެބްރުއަރީ 1960 އަށް

އަލްފާޟިލް އަބްދުލްމަޖީދު މާހިރު
11 ފެބްރުއަރީ 1960 ން
01 ސެޕްޓެމްބަރ 1961 އަށް

އަލްފާޟިލް އުމަރު ޒާހިރު
11 ނޮވެމްބަރ 1982 ން
11 ނޮވެމްބަރ 1983 އަށް.
05 ޖެނުއަރީ 1989 ން
11 ނޮވެމްބަރ 1993 އަށް

އަލްފާޟިލް ހަސަން އަހުމަދުމަނިކު
25 ނޮވެމްބަރ 1993 ން
21 އޮގަސްޓް 1995 އަށް

އަލްފާޟިލް އަހުމަދު ޝަރީފް
03 އޮކްޓޫބަރ 1996 ން
21 ޖޫން 2001 އަށް

އަލްފާޟިލް ހަލީ ހުސައިންދީދީ
14 ޖުލައި 2005 ން
21 ޖޫން 2007 އަށް

އަލްފާޟިލް އަބްދުﷲ ސަލީމް
22 ޖޫން 2007 ން

މުނިސިޕަލްޓީ ހިންގި އިމާރާތްތައް

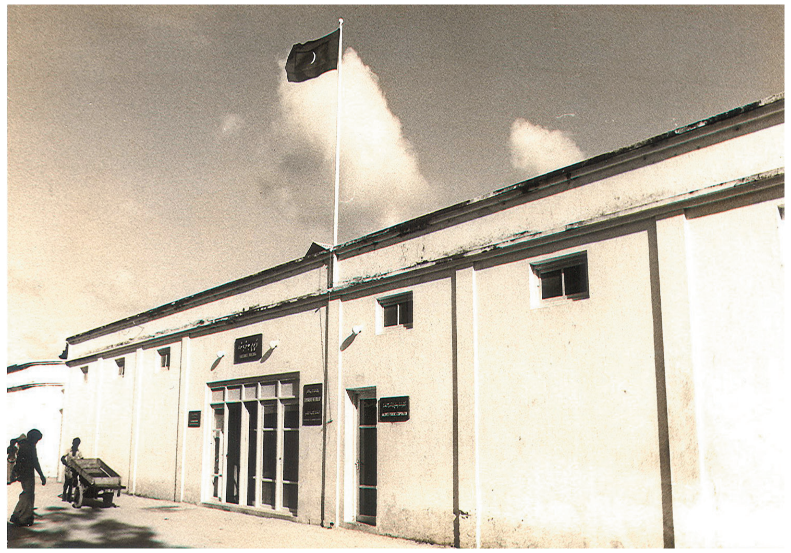
ފަރީދީ ބިލްޑިންގ

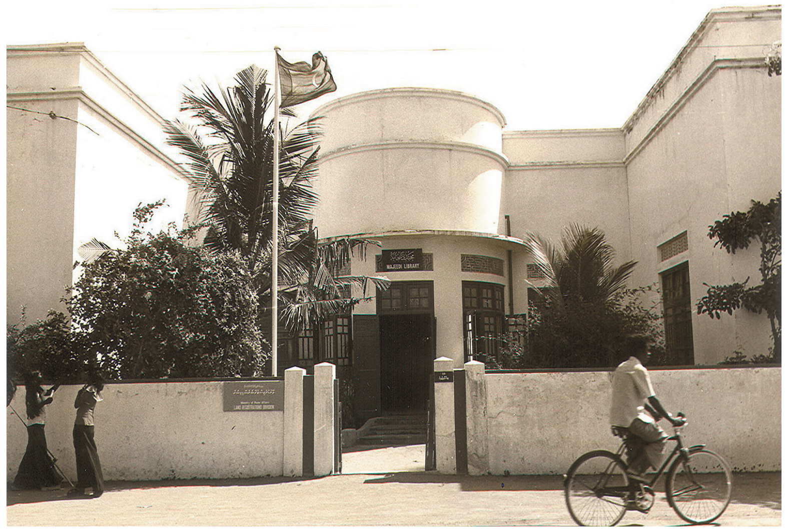
ބިއްލޫރިގެ

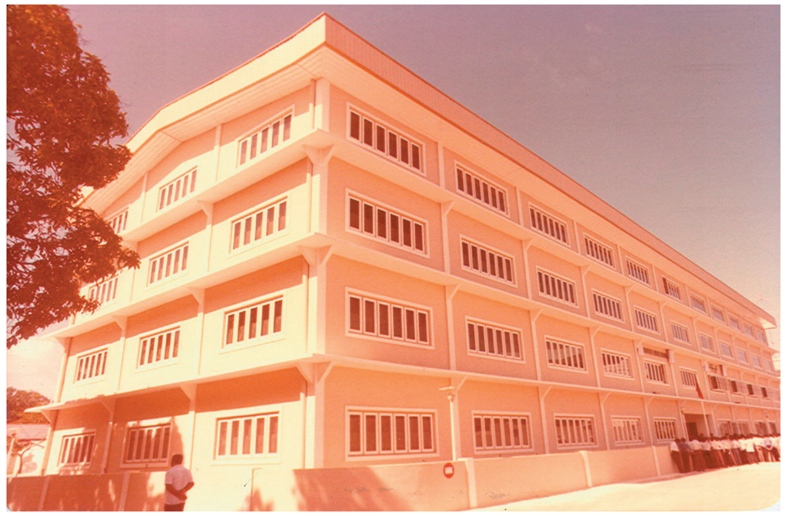
ހުރަވީ ބިލްޑިންގ

މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ ތަފާސްހިސާބު

1983

1983 ވަނަ އަހަރުގެ ތަފާސް ހިސާބު	
ހިންގުމާ ހަވާލުވެ ހުންނެވި	އުމަރު ޒާހިރު
މުވައްޒަފުންގެ އަދަދު	251
އިމާރާތް ހުރިތަން	ފަރީދީ ބިލްޑިންގ
މުސާރަ އަހަރަކު	841281·76
ލިބޭފައިސާ އަހަރަކު	121286·57
މާލޭގެ ބޮޑުމިން (ހެކްޓަރުން)	177·25
އުފަން ދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް ހެދުނު އަދަދު	1461

މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ ތަފާސްހިސާބު

2006

2006 ވަނަ އަހަރުގެ ތަފާސް ހިސާބު	
ރައީސް	އަލީ ހުސައިންދީދީ
މުވައްޒަފުންގެ އަދަދު	631
އިމާރާތް ހުރިތަން	ހުރަވީ ބިލްޑިންގ
މުސާރަ އަހަރަކު	10447221·01
ލިބޭފައިސާ އަހަރަކު	9785155·23
މާލޭގެ ބޮޑުމިން (ހެކްޓަރުން)	194·00
އުފަން ދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް ހެދުނު އަދަދު	2998

ފަޞްލު : 1

ތަރުފީ މާލެ

ލިބުނު ފައިސާ އާއި ކުރެވުނު ޚަރަދު 1982 ން 2006 އަށް

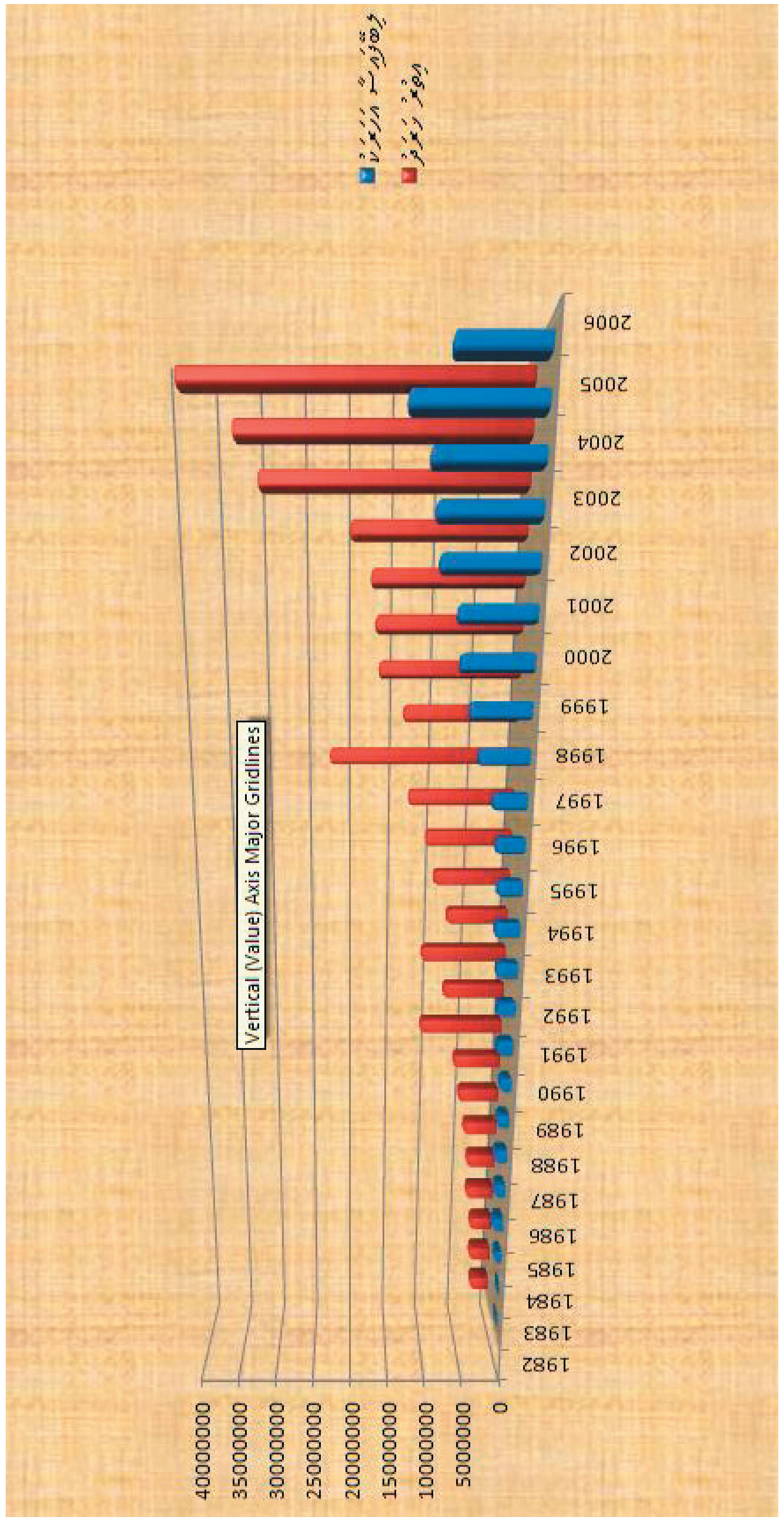

އާންމު އަސާސީ ހާލަތު

މާލޭގެ ފެން

1970ވަނަ އަހަރު ހާއްޞަގައި މަރުވިކަމަށް ރެކޯޑުކުރެވިފައިވާ ކުޑަކުދިންގެ 50.5% އަކީ ބިއްރިގެ ތުން ކަންކަމުގެ ސަބަބުން ދިމާވާ ބަލިތަކުން ނުވަތަ ބަނޑުހިންގުމުގެ ސަބަބުން މަރުވި ކުދިންނެވެ. އިތުރުގެ ބިއްރަށް ބަލިވެގެން ޖެހިއްޖައިން ބޮޑުވެފައެވެ. މި ކަންތައްތަކުގެ ސަބަބުތަކުގެ ތެރޭގައި ޖަމާޢަތުގެ ސިއްޙަތަށް އިންތިޒާމުކުރެވިފައިވާ ކުއްލިބަލިތަކުގެ ތަރައްޤީ އެވެ. އެއަހަރު 1646 ކުދިން ޚާއްޞަގައި ބަލިވެ މަރުވެފައެވެ.

17ވަނަ ގަރުނުގެ ތާރީޚީ ލިޔުންތަކުން ބެލުމުގައި، ހުރުވާލި މާލޭގެ ފެނަކީ ސާފު، ރަނގަޅު ފެނެއް. އެދުވަސްވަރު ޚާއްޞަގައި އުފެއްދި، ރަށްތަކުގެ ތޭއްލުގެ މަސްދަރު ލިޔުންތެރިއާ ފާޅުކޮށްފައިވާކަމެވެ. ކާލިޑާ ލިޔުއްވާފައިވާ ގޮތުގައި މާލޭގެ ފެނަކީ ނުސާފުފެނެކެވެ. އެފެނުން ފެންވެރިޔާ ގައި ހިރުވައި ގައިކަށި ބިހިނގައެވެ.

އެކަމަށް ސަބަބަކީ ފެނަށް ހަލާކުވެގެން ގަދަކަމެވެ. 19ވަނަ ގަރުނުގެ ފަހުކޮޅު ހާއްޞަގައި އިޚްތިޔާރީގައި ބިމުގެ ފަރިތަ ހަރަކާތްތަކުގެ ސަބަބުން ތަފާތުވެގެން އައީއެވެ. މި ތަބްދީލީތަކުގެ އަސަރުކުރި ބިމުގެ ފެން ހާދިޘާތަކަށް ނުދާގޮތަށް ފާހަގަކޮށްފައިވާ ތާރީޚީ ލިޔުންތަކުގައި އިސްތިޢުމާލުކޮށްފައިވެއެވެ.

1967ގައި ދުނިޔޭގެ ސިއްޙީ ޖަމާޢަތުގެ ސާއިންޓިސްޓުން ދިރާސާކޮށް ފާ އެކަން އާ މާލޭގެ ފެންބޮޑު ކުރެއްވި ފެންވެރިކުރުމަށް ރަނގަޅު ބޯފެން ބޭނުން ކުރުމަށް މާލޭގެ ބިމުން އެކަށީގެންވާވަރަށް ފެން

ގިނައިން ފެންނަނީއެވެ.

މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ސާފު ބޯފެން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ސަރުކާރުން އަމަލީ ފިޔަވަޅެއް އެންމެ ފުރަތަމަ އަޅުއްވާފައިވަނީ 1904ވަނަ އަހަރުއެވެ. އެއީ އަލްސުލްޠާން މުޙައްމަދު ޝަމްސުއްދީން 3ގެ ރަސްކަމުގައެވެ. ހިދުމަތް ދެއްވި މާލޭގެ ދެ އަވަށެއްގައި ދެ ފެންޓާނގީ ބަހައްޓަވައިގެންނެވެ. ފުރަތަމަޓާނގީ ބެހެއްޓީ 18 އޮގަސްޓް 1906ގައި ހުޅުވާލެއްވިއެވެ. ދެވަނަ ޓާނގީ ބެހެއްޓެވީ

މާލެ ދެކުނުފަރާތު އަލިރީމަތި އިސްދޮށުމަތީގެ، އެފަރާތުން ފެންގަނޑެޔާ ގިރިބާ ފެންގަނޑު

އޭގެ ތިން އަހަރު ފަހުން 4ޓޫން 1909ގައި މާފަންނުގައެވެ. ބެހެއްޓިވިމާނީ 16ޖުލައި 1983ގައި ބަދަލުވުނެވެ. ހުޅުވާލެވުނީ ބަދަލުކުރެއްވީ 1ޖުލައި 1984ގައެވެ.

މާލޭގެ އާބާދީ އިތުރުވެ ދިޔުމާއެކު ޓާނގީތަކުގެ ބޭނުން ކުޑަވެގެން ދިޔައެވެ. ބޯފެން ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ޓާނގީތައް ހުސްކޮށްލެވުނެވެ. ހަމަ އެހެންމެ 9ޖުލައި 1985ން 1 އޮގަސްޓް 1988އަށް މާލޭގެ

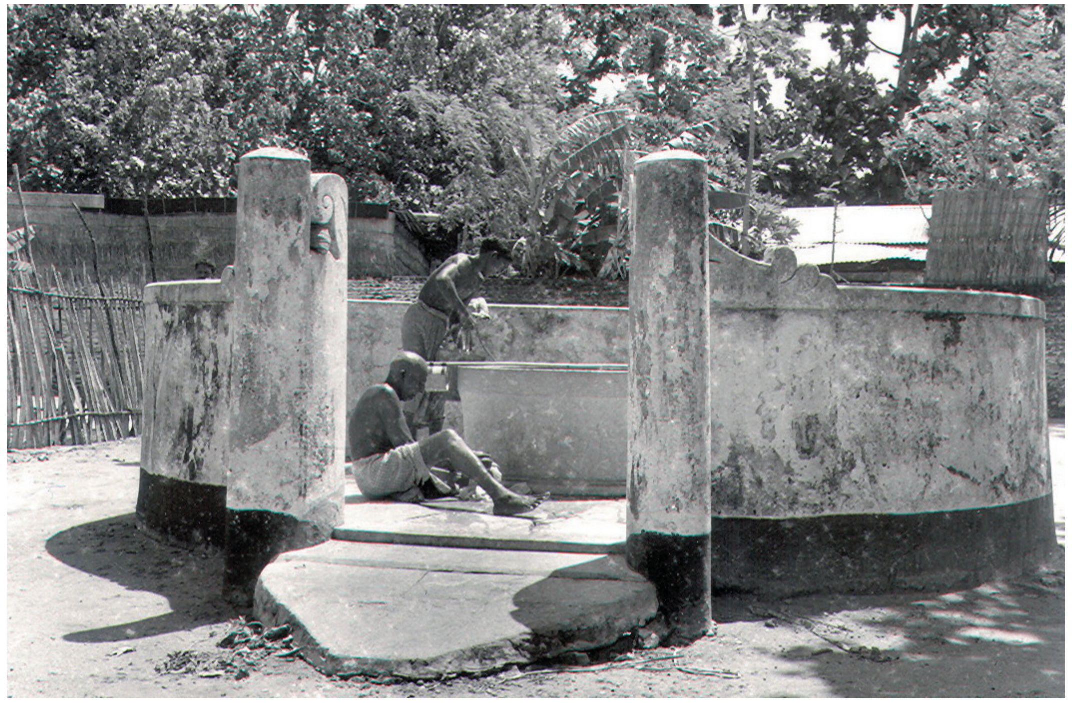

މާލޭ އަންނަ މީހުންނާއި މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ މީހުން ފެންވެރުމަށް ބޭނުންކުރާ ބޮޑުފެނުއާ ބޮޑުވަޅުއް - 1950

ބޮޑުނާއި ނަގަރުދާރީގެ ނިޒާމުތަކަށްގޮސްދާރުގެ ހާއްޖަ މަސްއޫލިއްޔަތު ސަރުކާރުންހިންގެވިއެވެ. އެމަސްއޫލިއްޔަތު، ފޮނުވަނަށް ހަމަ ޖަމާލި ނިޒާމުގެއް ފާއިމުކުރެވި މާލޭގެ ގޭގެތަން ފެނުގެ ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދެއްވުމުގެ ކަމުގެންގުޅު ނަގަމަށް، މި ދެންނެވި ދުވަސްވަރު އެ ބާނީގެއެއްގަދުގައި މީހުން ސަރުކާރުގައި ހުރެއެވެ. ގެދަ އަތުގައި ކަމަށް ވިތަށްވެއެވެ. އެބަޔަށް އިތުރުވަކިދުވެނެވެ. ބަނޑު ދާބަކާއި ހުސްފުރިބަކާއި ހަނބަދެއް ހިފައިގެންނެވެ. އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނެވެ. އުމުރުންދުވަސްވީމީހުންނާއި ކުޑަކުދިންވެސްވެއެވެ. ބައިމަހާއި ކުއްޅުންވެސް ކަންކަމަށް ބޭނުންވާ ސާފުފެނުގެ ދުރުގެ ނެތެވެ.

މާލޭ ނަގަރުދާރީގެ ނިޒާމު

މާލޭގެ ނަގަރުދާރީގެ ނިޒާމުގެ ވާހަކައަކީ މިއަދު ބައެއްމީހުންގެ ވިސްނުމުގައި ފަހަރެއްގައި ވަރުވާހަކައަކަށް ވެދާނެއެވެ. ސަބަބަކީ އެޒަމާނުގައި ބާރަށް ހުރި ގޮތެވެ. އޭގެ ސަބަބުން ދިމާވި ސިއްރު އަހުލާދު އަދި އިޖުތިމާއީ މައްސަލަތަކެވެ. އެންމެ މަތީ ފަންތީގައިވެސް މިކަންއޮތީ މިހެންނެވެ.

މާލޭ އިރުމަތީ ފަރާތް - އޭރު ހަރުގެތައް ހުރި ދިމާ

ރަށްޓެހި ރަސްރަސްކަލުންގެ ގަނޑުވަރުގައި އަމާރާތަގަނޑުވަރު ހިންގާތަނެއް ހުރެއެވެ. މިތަ ގަނޑުވަރުހިންގާތަނެއްވެސް ހުރެއެވެ. އަމާރާތަގަނޑުވަރި "ފާހާނާ"އެވެ. މިވަގަނޑުވަރި ނާނިފުޅުކުރެވިފައިވާބައެވެ. މިތަންތަނުގެ ނަމުގައި "ގަނޑުވަރު" މި ބަހުން އެތަނެއް ގަޑީގޮތުގައި މިތަންތަނާ ބެހުމެއްވެސް ނެތި ހުސްވަސްގަނޑެއް އެންނަ ވަރަށް އާދައިގެ ތަންތަނެވެ.

މިތަންތަނުގައި ޖާގަތޮށްފުއްދެނީ ބިމުގައި ވަޅުޖަހައިގެންނެވެ. އަވަށާރަގަނޑު ވަރުގައި "ގުނޑުރަޅާޒު" ކިޔާ ދަނޑުގެއް އަންނާނެއެވެ. ރަސްރަސްކަލުން އަވަށާރަގަނޑު ވަރަށް ވެރިވެގައިގަންނަވަން ބޭނުންފުޅުވުމުން، މިހެން އެތަކަނޑުން ބިމުގައި ވަޅުޖަހައިދިނީއެވެ.

ރަސްކަލުގެ ކައިވެނިތަކުގެ ހަރަކާތް މިފަދައިން އޮތް އިރު އާންމު ރައްޔިތުންގެ ހަރަކާތް އެންމާޔި ކަށްފަރާތަކުންޓި ހިތަދޮ ގެންނަވާށެވެ! މާލޭގައިވެސް އެދުވަސްވަރު ދިނަމުހުން ބާޖަތަރުދާން

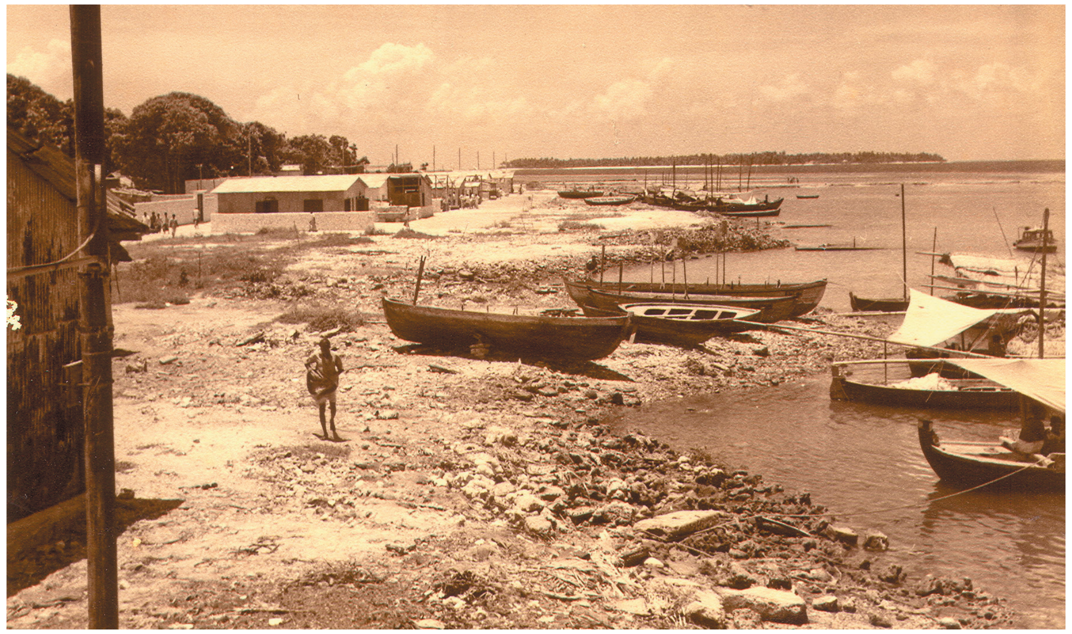

މާލޭ އުތުރުފަރާތު ހުޅަނގުކޮޅު - 1960 ގެ އަހަރުތަކުގައި

ގޭސް ދެތީ އަލިކުރުމަށްކަނެވެ. ނޫނީ ދިނގެލިވާފަދަ ވާވަހަކެވެ. "ފާނާ ކާޑުން" މިނަންވެސް އުޅުފަދައިވީ މާފަރުންނެވެ. ކަރިން ކިރާއިއުޅުނު ނަންބަކަތި "އަލިރަތަނެ ދިޔުން" "ވަހަނާވަސްދުން" "ގިފިލަނާރިދިޔުން" މި ފަދަ ނަންނަމެވެ.

ގިފިލިކަތި ގޯޅިގޮޅިގައި ގޭގޭމުހުން، ފެންވަރާ ވަޅު ބަނަވެރިފައި ހުންނަ ބައެވެ. މިއީ ހިތާކަރުފައި އޮންނަ ތަނެއްކަމެވެ. ވަރައްގެން ބިލަމަގުފާބީ ދަނޑު ފަރުދުގެ ފުރަނަގަސްދަކެވެ.

ނުވަތަ ދަނޑުން ކާރިގަނޑުއް އަވަށް ގެންބާއި ބާކަރުދާސްޖަހާފައެވެ. ފިހާރިހައްނަމަ މި ކާރިގަނޑުގެ ވަރަށްގެން ބޮޑުނު ޖަހާފައި ހުރިހާނެވެ. އެތަނު އަންނާނީ ތަޅުމުއް ނުތި، ހުސްފިލިގަނޑުގެ ތަންކޮޅުއް ތާރިލު މިހުން ދިރިއުޅޭ ތަންތާނގައި ގިފިލިތަކް ދިޔުމަތަކީބަރި، (ފެހާނާރުރަތަކީބަރި) ފެހެގެ ކާރޮލިފައިވާ ވަރިބަކުއް އޮވުއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ތަނުގެ ސޮފާކަމުއް ނުދުމުހޭއްބެއެވެ. ބަޔައްފަރަތަރް ބޮޑާ ކުކުމާ ފަދަ އެހެރި އަހެސް އެފަރަ ވަޅުތައް ހާވައި ތަން ނަގިސްކުރެއެވެ. ވާޑު ފެންފޮރުއްވިރި ވިއްސާރަ ވެއްޖެއްނަމަ، ފެށްވެއް އަޅައިފިއްޔާ ގަނޑައިގަންނަވަރަށް، މުޅި އެ ހިސާބުގެ ފަސްގަނޑު މަޑުވެ، ނަޖިސްފޮއްނިޔާ، މިއިސްރައި މުޅި ގޮތަކަށް ވަސްބެހިކުރެއެވެ. ރަނގަޅުތަކުގެ ވާވައްޔާ އަސިރުމަތިވެސް މިފަރައެވެ.

މާލޭގެ ގަނޑުދޮރުން ހިނގާފައިވާ ރޯގާ ޑިރީގެންދާ ނަޖިސްތަކާ އެއްވެ ނަޖިސްތަކެއް ރަނގަޅަށް ހޯދިދިމާރިން ފެންނާނެއެވެ. ޑިނަ ދިރާސާތަކާތާއި މަސައްކަތްތަކަކާއި ތަކިތޯފަރު މި މައްސަލަ ރައްކާލިޔި، 9ޖޫލައި، 1985ން ފެށިގެން، 1 އޯގަސްޓް1988އަށް ސަރުކާރުން ހިންގެވި "މާލޭގެ ބޯފެނާއި ފާޚާނާތަކުގެ މަޝްރޫޢު" ނިމުމާގެކިގެންނެވެ.

މާލޭގެ މުޖުތަމަޢު

މާލެއަކީ ޖަމްޢިއްޔާތުން، ކްލަބްތަކުގެ އެހީގައިން ރަސްރަސްފަދަ ރަސްއްކަމުގައިވާނީ، މާލެއަކީވެސް ކުރީގައި ދުއްގަސްބަ ވާބި ރަސްކަށް. ފަސްގަނޑަކީ، ވެލިއިމުން ހިރަފުސް ވެލިގަނޑެކެވެ.

މާލޭގައި މިހެން އާބާދީ ގެރި އިމާރާތް ކުރަންފަދައިވާނީ މާބޮޑު ރަށްވެހި ޖެހެނީއެ

އުކަރަހަޔަށްގެނައީ ނޫނެވެ. ރާއްޖޭގެ އެހެން ރަށްރަށުގައިވެސް ކަންހިނގަމުން ދިޔަ ފަދައިންނެވެ. ވަގުތީގޮތުން އެމީހަކަށް ގަސްކަނޑައި ސާފުކުރުމުން ބޮޑު މިނެއް އެއީ އެމީހެއްގެ ގޯތިކަމުގައިވިއެވެ. ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ގޯތިގެދޮރާއި ބިންބިމުގެ މިލްކިއްޔާތުގެ ކަންކަން ބަލަހައްޓަވަމުންގެންދަވާ ތާވަލް ޖަމާންތަކެއްވެއްޖެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް މަގުތަކުގެ ރީތިކަމާއި ހިނގާބިނގާވާ، ތަކެތިދުއްވާ މިހުންނަނު ފަސޭހަ ނިޒާމުތަކެއް އެއީ މާފަހުގެ ކަމެކެވެ. އެހެނީ 1976ގެ މިނިވަން ދުވަސްދުވަހުގެ އުފާފާގައި ސަރުކާރުގެ ބަޔާރު އިންތިޒާމުކުރުމަށް، މުޅިމާލޭން އަނބުރުންގެ

މަޖީދީމަގު ހުޅަނގުން އިރަށް، (ހުރަސް މަގަކަށް އެޅުންތައް ހަނދުވަރީ ހިނގުން) 5 ޖުލައި 1979

25ސަތޭކަވީ ހަމަހުތި ކަމަށް ޢުމުރުން ދުވަސްވީ ބައެއް މީހުންގެ ފަރާތުން އެނގިފައިވެއެވެ. މާލޭގެ މަގުތަކަށް ބަލާފައިވާ، މާލޭގައިވެސް އޮތީ ވަރުވަރުގެ ދުވަސް ގޮތި ގޯއްޗާއި، ހަނިގޮޅިތަކެވެ. މަގުމަތީ އަރައަރައިދާގައި ހުންނަ ބިއްގަސްތަކެވެ. ގޯތިތައް އޮތީ އެއްވެސް ތަރުތީބެއް ނެތި އެތަނުމަތިންގައި އަގުވައިވާ ދަނޑު ފަރުގެ ކޮށިތަކެއްފަދައިންނެވެ. މަގުމަގާއި ގަޅުހުސްބިންތަކާއި މުޅި މާލެތެރެގައި ވަނީ ގެދޮރުކަލަގެ އަހެންތަކެވެ. 20ވަނަ ގަރުނުގެ ކުރީކޮޅުގައި އަލްއުމްރު އިބްރާހީމް ރަންނަބަނޑޭރި ކިލެގެފާނު، މާލޭގެ މަގުތައް ސިފަކުރުއްވުމުގައި ބުނެވުނީ ހުޅަ

މާފަންނުގައި ފެންބޮޑުވުމުން (ދުރުން އެޅުއްސަނި އީދު މިސްކިތް)

ބަދަލުތަކެއް ގެންނެވި އެވެ. ރާއްޖޭގެ ދުވަސް ޖުމްހޫރިއްޔާގެ ފުރަތަމަ ރައީސް، އަލްއާމިރު އިބްރާހީމް ނާޞިރުގެ އެންގެވުމުގެ ދަށުން އެފަދަ ބަދަލު ގެންނެވި އެވެ. ނަމަވެސް މިހާރު މަސައްކަތް ގިނަވެ، މާލެ ޓްރެޖެޑީގެ ދިރުމަތަކަށް މަގުމަގު އަޅުވައިގަނެ ނުސާފުކަންތިރިއަށް އިންތިޒާމުތައް އިތުރުވަމުންނެވެ.

މާލޭގެ ކުނި

ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގައި ކުނިއުކާލުމުގެ ކަންކަން ޒަމާނުއްސުރެ ހިނގަމުން އައިސްފައިވަނީ ވަރަށް ކަންފަސޭހަ ގޮތަކަށެވެ. ގޭގެދޮރު ކުނިކަހާލާފާ، އެއްވާ ކުނި، ހަމަ ކުރިމަތީ ޖެހިގެން އޮންނަ ވަޅަށް އުކާލައިލާނެއެވެ. އެތަންގައި ކިޔަނީ ބޮޑު ހިޔަނުމަ ހަޖެ ކުނިފުންޖެހިއް އުޅުދުނަސް ހޮޅުވެ. ބައެއްފަހަރު އަތިރިމައްޗަށްވެސް އުކާލައެވެ.

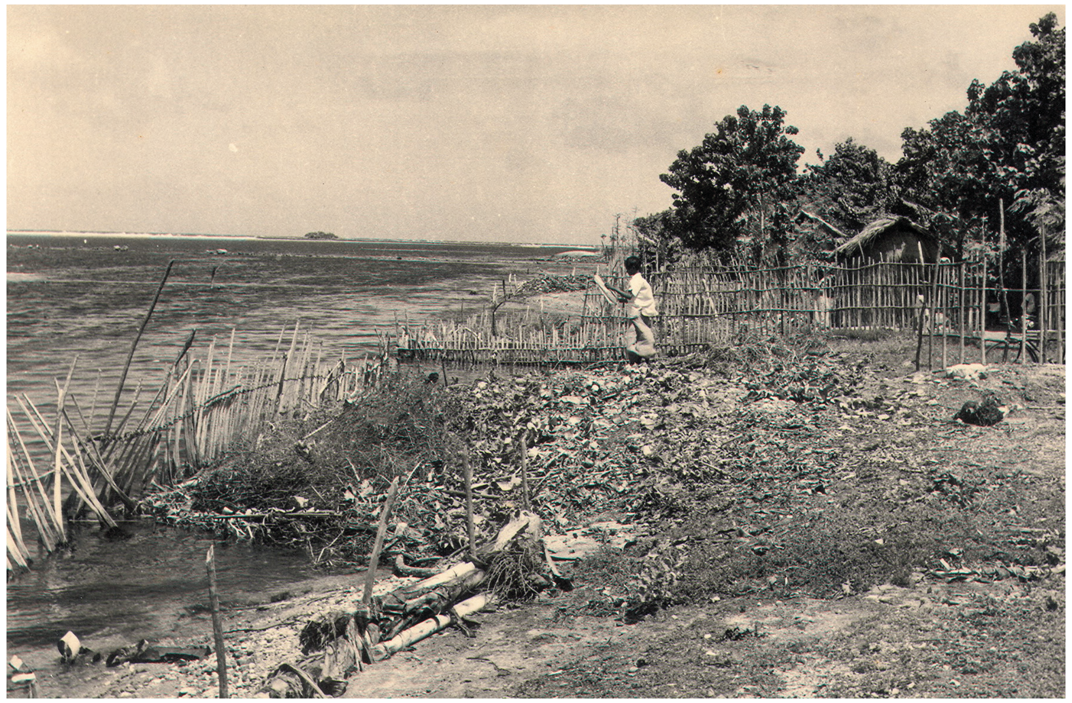

މާލޭ ދެކުނުފަރާތު އަތިރިމަތި

މާލޭގައި ވެސް މިކަން އޮތީ މާ ރަށްތަކާއި ގޮތަކަށް ނޫނެވެ. އަތިރިތެރަށް ހުސްވާ، ބައެއް މަގުމަގު އަތިރިމަތިކަނުގައި މިހެން ކުނިއުކާލައި، ބޭރު ކުނިގޮނޑުގައި އުދުދުއާއި އޮތީއެވެ. މި ގޮނޑު ހަމަ މަޅޭހިވުމުން އަވަހު އޮޑިސްޓަކާން ހަރުއިތުރުވުމުން ދުރަށް ގޮނޑުކާރާއި ބިނުއެވެ. އަހަރެއްގެ ތެރޭކުރި އެކިބިނގަނޑު، ކުރީގެ ސަރަޙައްދު ކުރިމަތިލިބުނު ނުރައްކާތެރިކަމުގެ

ބަލައި ދިރާސާ ކުރެވިފައެއް ނުވެއެވެ.

މާލޭގެ ރަށްތެރެއިން ބަލާއިރު އެހެނިހެން ރަށްތަކާ ޚިލާފަށް ކުނިކަހައި ބޭރުކުރުމުގެ އެއްގޮތެއްގައި ދިރިއުޅޭބަޔަކު ކުރަމުން އަންނަކަމެކެވެ. ނަމަވެސް ދުވަސްވަރަކީ، ގޭގޭގެ ވަށައިގެން ފާރުތަކެއް، ދަނޑުވަރު ފުރަތަމައަހަރުގެން އެހެން ދުވަސްވަރަކަށްވުރެ، ހާއްސަކޮށް ވިއްސާރަމޫސުމުގައި މަގުމަގުގައި ފެންހުރި ބިންމަތީގައި ކަސްބިޔަށް ހިސާބުތަކަށް ފަހެގެން، ބޮއްކާ ފިހިޔަނި، ހިނގައިބިންގަނޑުގައި އެނބުރޭފަދަ ކަމެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. ހުސްބިންތަކާއި، ވިސްނުންތެރިކަމުގެ ހަރަކާތްތެރިވުމާއި މަގުމަގުތަކުގައި ހުރިކަމުގެ ހިސާބުގައި ހެދިގެން ސަރަހައްދުތަކުގައި މަގުތަކުގައި ހުރި ކުނިކަހާ ގޯތިތަކުގައި ހެދިގެން ކޮށްފައި އެބައޮތެވެ. ގެއިގެ ނިކަމެތިބަޔާއި މަގުމަގު ވަކިކުރެވިފައި ހުރި ސަރަހައްދުތަކެއް ދެކޮޅު ކުނިކޮށިތައް ހިމެނޭ ހިނގަމުން ދިޔައީ ބޮއްކައިގެ ބިން ފެންގަނޑު ހުސްބިމުގަ ފެނުނެވެ. ދަތުރުކުރާ މަގުތަކުގައި ބައިވަރު ސަރަހައްދުތަކުގައި ގޮނޑުދޮށުތައް ފަދަ ކުނިކޮށްދާ ތަން ފެނިގެން އައީ ހުރިހާ ބަޔަކަށް، ކޮށިތަކުގައި ހަމަ ތިބިއިރު ހުސްބިމަށް ހުރި ހަލާކުކޮށް ކުނި ވެފައިވާ ކުނިތަކުގެ ހަރުބިމަށް ހުރި ކަމެވެ.

އުޅޭފަރާތް ދެއްވައިގެން، މާލޭ މަގުމަގުން ދުރިހަކާ ހަމަގުގެ މަސައްކަތް ވެސް ކުރެވިފައި ހުރިކަމެވެ.
ކުނި އުކާލާނެމަގުގައި ސަރުކާރުގެ ގޮތުންނެވެ.

މާލޭގެ ގެރިބަކަރި

ގެރިބަކަރިތަކީ ވަރަށް ކުރީ ޒަމާނުއްސުރެ މާލޭގައި ގެންގުޅޭ އެއްޗެކެވެ. 1850ގައި ވޯރާވިޔަފާރިވެރިން މާލޭގައި ދާއިމީކޮށް ތިބެންފެށި އިރުވެސް މާލޭގައި ގެރިބަކަރި ވަރަށް ގިނައެވެ.

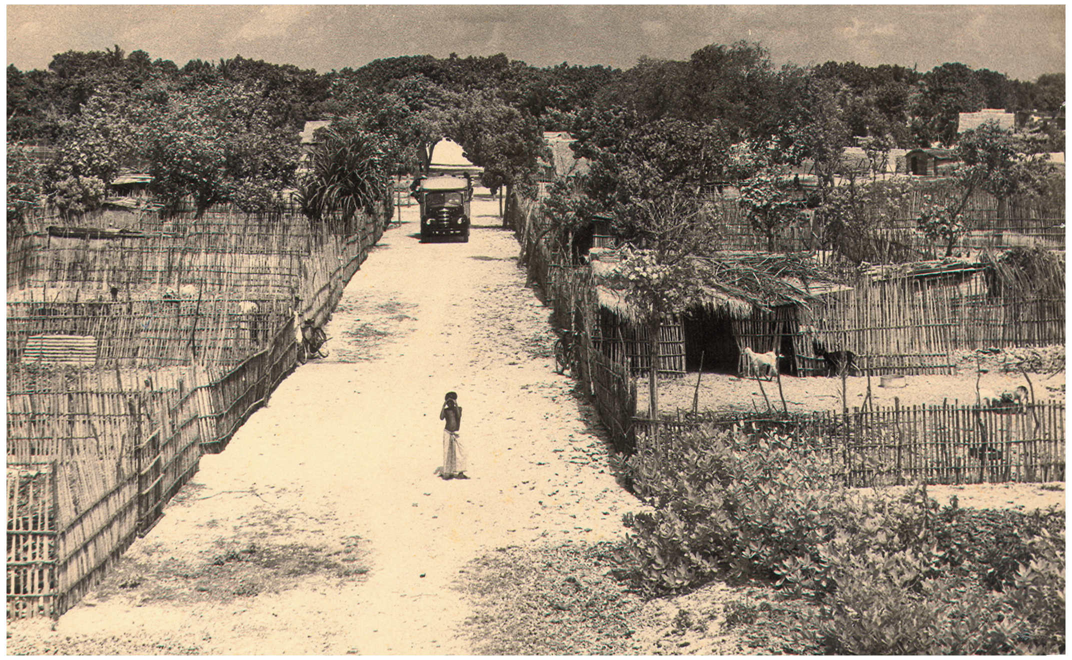

މާލޭ އިރުމަތީފަރާތު، ހެންވޭރު ބަކަރިގޯޅި

މާލޭގައި ގެރިބަކަރި ގެންގުޅުނުގޮތް ތިންގޮތަކަށް ބަހާލެވިދާނެއެވެ. އެންމެ ފުރަތަމަ ގެންގުޅުން [illegible] އެއްވެސް ހިފެހެއްޓުމެއްނެތި ރަށުތެރެއަށް ދޫކޮށްލައިގެންނެވެ. އެދުވަސްވަރަކީ، މާލޭގައި ވާވަރާއި، ވިނަހާއި ހުރި ގިނަ ދުވަސްވަރެކެވެ. ގަބުރުސްތާނުތަކާއި މަގުމަގާއި ހަރުމަތަކާއި ވާވަރުގައި އާރު ގެރިބަކަރި އުޅެމުންދިޔައެވެ. ދިވެހިންގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މި [illegible] [illegible] [illegible]

ދުވަސްވަރުގައެވެ. ހަމަ އެހެންމެ [illegible] ގެރީގެ ވާހަކަތަކީވެސް މަޝްހޫރު ވާހަކައެއް ނޫންތޯއެވެ؟

ގެރިބަކަރި ގެންގުޅުމުގެ ދެވަނަ މަރުޙަލާގައި [illegible] ބަންދުކޮށްގެން ގެރިބަކަރި ގެންގުޅުނެވެ. މާލޭގެ ބައެއް ހިސާބުތަކާއި، ގޯތިގޯތީގައެވެ. 22 ނޮވެމްބަރު 1962ގައި މާލޭ ގޭގޭގައި ބަކަރި

ގަލޮޅު ބަކަރިގޯޅިދޮށް

ގެންގުޅުން މަނާކުރެއްވިއެވެ.

ތިންވަނަ މަރުޙަލާގައި މާލޭގައި ގެރިބަކަރި ގެންގުޅުން މުޅިން މަނާކުރެއްވިއެވެ. އެއީ 1ޖަނަވަރީ 1983ގައެވެ. [illegible] [illegible]، [illegible]، [illegible] [illegible] ސަބަބުންނެވެ.

މާލޭގެ ގޯތި ގެދޮރު

1967 ވަނަ އަހަރު މާލޭގައި ހުރި 1711 ގެއެވެ. 1974 ވަނަ އަހަރު ހުރީ 2600 ގެ އެވެ. މި އަދަދު 2006 ވަނަ އަހަރު 14107 އަށް އިތުރުވިއެވެ.

ހުޅުދާގައިވީ މިހުން ބޮޑާކައި މާލެއަށްގެނެސް މާފަންނު ހުޅަނގުކޮޅު އަތިރިމަތީ ވަޒަންވެރިކުރުވި ގޮތައް

މާލޭގެ އާބާދީ ގޯތި ގެދޮރު ދިނުން ގިނަވަމުން ބަޔާކުރުނުއެވެ. ފުރަތަމަ ގިނަދިޔައީ، ދައުލަތުގެ އެންމެ އިސްތިރިހާއަށް ޚާއްޞަ ދަރަޖައެވެ. ރަސްރަސްކަލުންނާއި އަމީރުންގެ ދަރަޖައެވެ. މި ފަދަ ބާރުވެރިން ދިރިއުޅުއްވާތަންތަންނެވެ. ނުވަތަ ގަނޑުވަރެވެ. މިތަންތަން މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ރާނާފައި ހުންނަނީ އުވަހާއި ތެލިގަނޑުންނެވެ. މިތަންތާނގެ ފާރުތައް ވަށާމަތި، ވަރަށް ފަންނީ މަސްއޮށްކަތިލެވެ. ދިވެހި ވަޒަންގެ ހުނަރުވެރިކަމާއި ތޫނުފިލިކަމުގެ ނަމޫނާއެއް ދެއެވެ. އެތެރޭގެ އެނދުއަރަންބާއި ގޮނޑުދޫދިގައިވެސް ޒީނަތްތެރިކަން ހުންނައެވެ. ގޯތިކަންފާޅުގައި ހިފާގެންގުޅޭކަލުގެ ފެންވަރުވެސް ރަނގަޅެވެ.

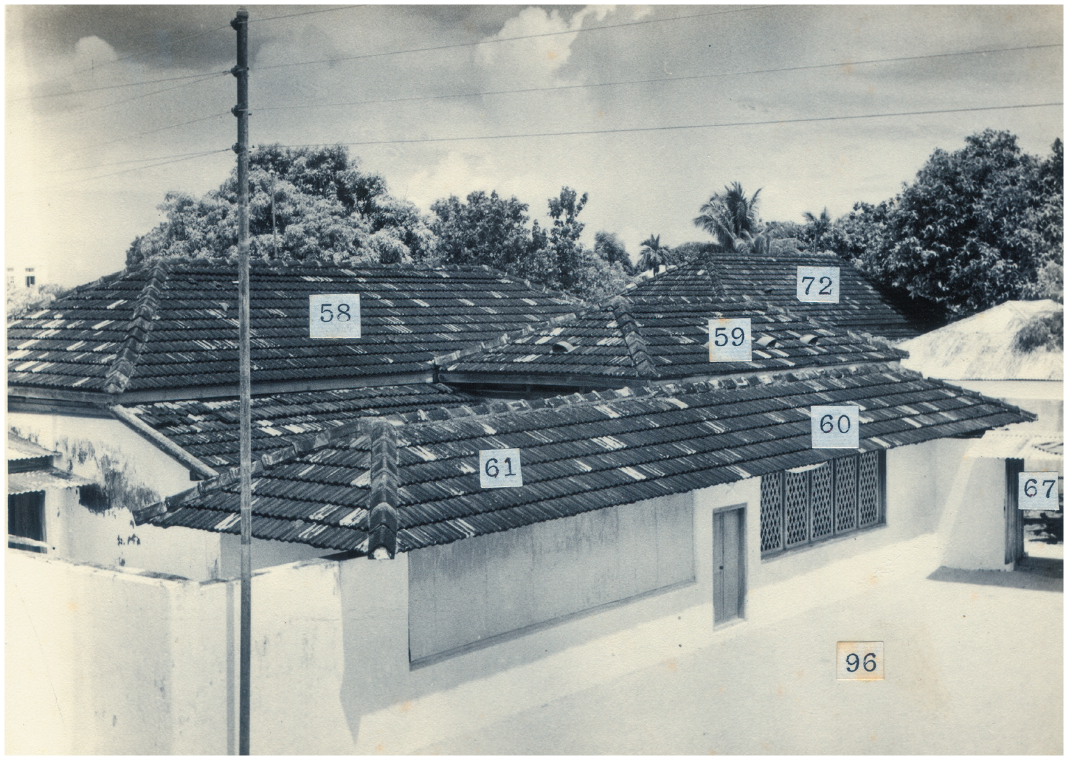

ހުޅަނގުބާ ގޮޅިގެ އަދި ވެށީގެ: (67 މާތޮޅި، 97 ހުޅަނގުބާ ބޮޑުބަދަރު، 61 ދަންކޮޅުބަރާގެ، 60 ވިހާރޮޅި ކޮޅުބަރާގެ، 59 ބޮޑުކޮޅުބަރާގެ، 58 ހުޅަނގުބާ ގޮޅިގެ، 72 ވެށީގެ)

މާފަންނުކޮޅު - އާދައިގެ ފަންގީގެ ގެއެއް

މާލޭގެދޮރުގެ ދެވަނަ ގިންތިތަކާ، ދަރުމަތީގެ ބަޔެއް އިސްލާމްދީނުގެކުރިއްސުރެވާ ބޭނުންގެ ގަދަރުވެ. މި ފަދަބާވަތުގެ ގޮގުވެސް ރަނގަޅަށް ހުރެއެވެ. މަތީގައި ދަންނަވާލެވުނު ދެ ގިސްތީގައި ހިމެނޭ އަދަދުގެ ގޮތުން ވަރަށް މަދުގޮތްގައެވެ.

ތިންވަނަ ގިންތިއަކީ، އާދައިގެ ރައްޔިތުންގެ ގިންތިއެވެ. މި ފަދަ ގިނަ ގޮތައް ހަދާފައި ހުންނަނީ ދަނޑި ފަންނުންނެވެ. ވަރަށް އާދައިގެ ދެބަ ގޮތެއްގައެވެ.

މާލޭގެ އާބާދީ

މާލޭގެ ހާލަތު އޮތްގޮތް ދަސްކަރާލެވިފައިވެއެވެ. އެހެންކަމުން ހަމަދިރިހައީގެ އަހަރުތަކަށް ބަލައިލިއަސް މާލޭގެ އާބާދީ މިހާރު އަޑުބަޔާއިރު ވަރަށް ވަރު މަދު އަދަދެކެވެ. 1972ވަނަ އަހަރު މާލޭގެ އާބާދީއަކީ، 15279އެކެވެ. 1974ވަނަ އަހަރާ ހަމަޔަށް އައިއިރުވެސް މާލޭގެ އާބާދީގައި 20 ހާސް މީހުން ހަމަ ނުވެއެވެ. އެކަމަކު، އާގެ 32އަހަރުދުވަހުން، 2006ވަނަ އަހަރުގެ މާލޭގެ އާބާދީއަކީ، 103693(އެއްލައްކަ ތިންހާސް ހަސަތޭކަ ނުވަދިހަތިނެއް) އެވެ.

ބައެދިވު ހާލަތު

ދިވެހި ދަރީންނަށް ބައެދިވު ދިނުމުގެ ކަންކަން ދަރުމަތީގެ ޖިންސާއެއްގެ ގޮތުގައި ނެތި ދުވަސްތަކެއް ދިޔައެވެ. އެކި ދުވަސްވަރު އެކި ބަދަލުތަކެއްވެސް ދެކިގެންފައެވެ. ބައެއް ދުވަސްވަރެއްގައި ދަރުމަތީގެ ފަރާތުން ކަންތައްވެސް މިންވަރެއްގައި މިކަންކަން ހިންގާފައިވެސް ވެއެވެ. ބައެއްފަހަރަށް ވަރަށް އިސްކަންވެސް ދެއްވާފައި ވެއެވެ. ހަމަ އެހެންމެ ބައެދިވު އުނގެނުން މަގާ ދުވަސްވަރެއްވެސް ދިޔައެވެ.

އުނގެނުމެއްގައި އުނގެނުމުގެ ހިތަވައިދެއްވަނީ

1912ވަނަ އަހަރު ފަސިޔަމުއްސަލީމު ޙުސައިން ޝަރަފުއްދީން އަމީއްޔަފުޅުގެ މާލޭގައި ހިޔަވައިދެއްވުމުގެ ހިދާޔަތްތަކާއި ހިންގެވިއެވެ. އެމަނިކުފާނު ވިދާޅުވެފައިވާ ގޮތުގައި އާރު ހިތުވަން ދިޔައީ ހުއްޖަތުން ވެއްޖެތުން ކަރަހަ ގޮތަކަށެވެ. އެންމެ ގިނައީން ކުދިން އުޅުން އިޝު އުޅުނީ ސާޙިބު ކުދިންނެވެ. މި ހިދާޔަތްތަކުގެ ތަޢުލީމް މަދަރުސަތުލް ޢަމީރިއްޔާގެ ނަމުގައި މަދަރުސާއެއް އުފެދިގެން އައެވެ. މި މަދަރުސާ އުފެދުނީ 1927ގައެވެ. މި މަދަރުސާ ހިންގެވީ ސަރުކާރުންނެވެ. މަދަރުސާގެ ތަޢުލީމީ ޙާލަތުގައި ފަސިޔަމުއްސަލީމު ޙުސައިން ޝަރަފުއްދީން ދިރިއުޅުއްވާފައިގޮތުގައި އެދުވަސްވަރު ރާއްޖޭބޮޑުގައި ހިދަވަންތިބީ މުޅިއެކު ފަސްކުދިންނެވެ. އެ ފަސްކުދިންނަށް ތިބީ ސިފައިންގައެވެ. އާގެރޭބޮޑުގައި އަލްއަމީރު މުޙައްމަދު އަމީންގެ ހިކުމަތްގެއިގައެވެ.

1987ވަނަ އަހަރުގެ ޖުމްހޫރީ ދުވަހު އަލްއުސްތާޛު އަލްމަރްޙޫމް އިބްރާހީމް ޝިހާބް ދެއްކި ތަޤްރީރެއްގައި ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.

މަޖިލީހާގައި މުޅިއެކު 25 ކުދިން ހިދަވަން އުޅުން ދުވަސްވަރު އާގެ ތަޢުލީމްއެކު ކަމުގައި

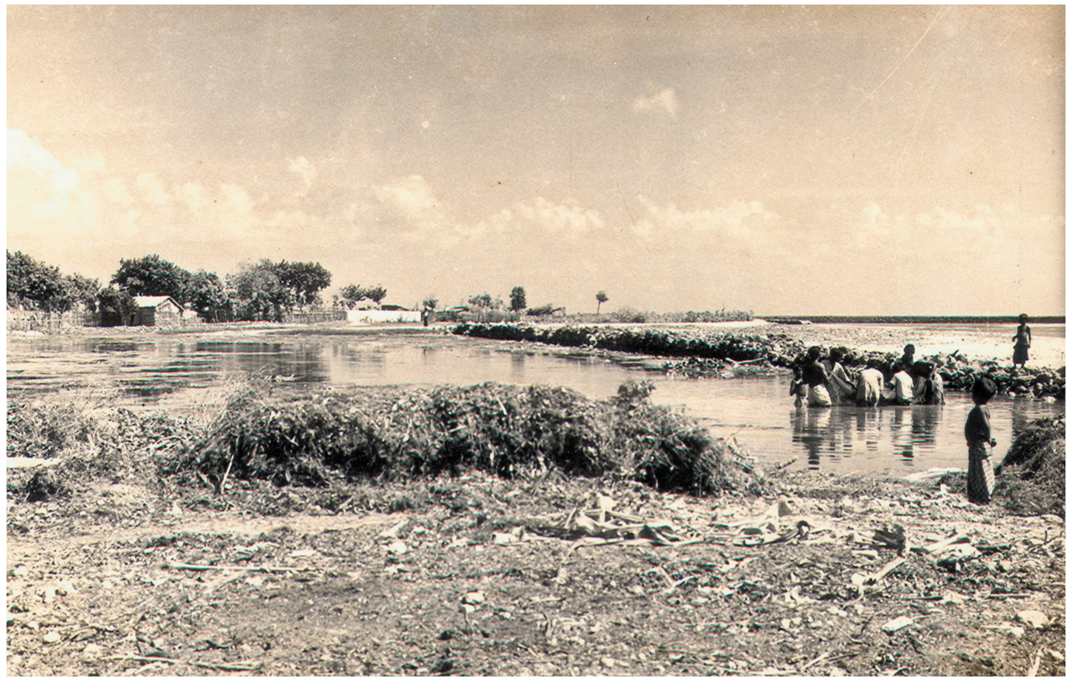

މާލޭ ދެކުނުފަރާތު ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް ހިނގަމުންދިޔަ ދުވަސްވަރު ބޮޑުގެ ހިތަފި

އަޅުގަނޑު ވީމާވެ. އަދިވެސް ވިދާޅުވިއެވެ. ފުޖާ ރަމްޒު މަޖާލިސް (ތަހުރީރުމާބޭ ފުޖާ ރާ) ގެ ރަށްރާމުން އަޅުގަނޑު ގެ ބައްޕަ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ އާރުގެ އުއްމަތަ ފަސޭ ހާރުމަހިރާފުކަރު ފުންއުއްވި ސިޓީއެއް މިހާރުވެސް އަޅުގަނޑު އަތުގައި އެބައޮތެވެ. އެސިޓީގައި ވެއެވެ. " މަހިރާފުށުގެ ބޮޑުވެއްޖެކަމުގައި ވީހަކަސް ޔާރަމުއިތުރުވާނީ މި ފުޖާރައިން ހުއްދަ ދިނުމުއްސަވައި، ހުއްދަދިން މިންވަރަކާއެވެ." 1980ވަނަ އަހަރު ރާއްޖޭގެ އިޤްތިޞާދީ ރަޖިސްޓްރީމުގައުއްސާ، އަސާސީ ބޭނުންތަކުގެ ޒަރޫރީ މަސްދަރުތައް ދިރާސާކޮށް ބަލައިލުމުން ފާހަގަކުރެވުނީއެވެ. އޭރު، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެތެރެއިން، 37% މީހުންނަށް ފިޔަވައި ސާފު ބޯފެން ނުލިބެމުންނެވެ.

ސިއްޙަތު

މިސްކިތްތައް އެޅުވުމާއި، ގޯތިތަކާއި ހުޅުވިފައިހުރި ފާޚާނާތަކުގެ މިޔާގަނޑުގައި ވަރަށްގިނައިން ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގެ ބިން ބޮޑުން ހުރިއެވެ. ބިންހިއްކުން ހަދައިގެން ރަށްރަށްކުރެއްވި ވަޅުތަކުގެ އުކާލައިގަތުން މިސިކުން ވަރަށްގިނައިން ފެންނައެވެ. މި އަހަރުތަކުގެ ސ. ފުރަތަމަކުލަ ބޮޑުވިއްޔާ ބިންދަރައިގެން ދިރިއުޅޭ އެތަންތަނުގެ އިންސާނުންގެ ކަރިގަނޑު ފެނިފައިވެއެވެ. މި ފަދަ ކަރި ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުން ގިނަ އަދަދަކަށް ފެންނަ ސަބަބުތަކުން ތަފާތު ދިރާސާ ކުރައްވާ ބޭފުޅުން ދިރާސާކުރައްވާފައި ސަބަބު، ގޮސް ހުރިބަލި ރާއްޖޭގެ ސިއްޙީ ޚިދުމަތް މާލޭގައި އަތުގެ ގަބޫލުކުރައްވައެވެ.

ރާއްޖޭގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ހޮސްޕިޓަލެއް ހުޅުވިފައިވަނީ މާލޭގައެވެ. އެއީ މީލާދީން 1947ވަނަ އަހަރުއެވެ.

6 ޖޫން 1966 ވަނަ ދުވަހު ބޮޑުވާރޭ އެޅި ހިސާބު (މަލަކޮޅުގަނޑި)

ރާއްޖެތެރޭގެ ރަށްރަށުގައި ހޮސްޕިޓަލް ހުޅުވިފައިވަނީ އޭގެ 35އަހަރު ފަހުންނެވެ. 1982ވަނަ އަހަރު، ހދ. ކުޅުދުއްފުށީގައެވެ.

އެފަދަ ޒަމާނަށް ބަލާއިރު ދިވެހިންނަކީ ފަރުވާދިނުމުގައި ބަޔިރުބޭކާއި ފަރިޑީގެ މަގުމަތީގެ ބަރަކާތްވެރިޔާ ބަލައިލާތެވެ.

ތުއްތުކުއްޖެއްގެ ލޭގައި ބިލިރޫބިން (BILIRUBIN) ހުންނަންވާ މިންވަރަށްވުރެ ގިނަވުމުގެ ސަބަބުން އެކުއްޖާ ރީނދުވިޔަސް، އެ ދެން އެކުއްޖަކަށް ކޮންމެވެސް ކުރުވިޔަކަށް ޖެހުނީއެވެ. ނޫނީ މީހެއްގެ އެސްޕީރާއެކެވެ. އެހެންނޫނިއްޔާ ކަރުޖެހި، ބޮއްޖެހި، މުގަދުވި ފަދަ އެމީހުން ގަބޫލުކުރާ ކޮންމެވެސް ހިޔާލީ ދެއްވުމުގެ އަސަރުގަތުމުކެވެ.

ވައިރަސްގެ ސަބަބުން ފެތުރޭ ބަލިތަކާއި، އެނޫންވެސް ބަޔަކު ރޯގާތަކުގައި ބޮޑެތި ރަށްރަށް ފެތުރިފައި އެބަހުރެއްޖެވެ. ޖުޒާމްބަލިކަރަދި ބަލިބަލަށް ޖެހުންދާ ހަދަރެކޯޅި، މީހުންނުތޫ ހިސާބު ވަތުތަކާ ތަނެއްގައި ވަކިން ދަރިވޭ ފަރުވާ ޖިފުހިގަނޭއް ހަދުފައި އެމީހަކު އެތަނަށްދައި އެހެންމީހުންނާ އެކަހެރިކުރަނީއެވެ. މިހެންވީބޭ މީހުން އެ އެކަހެރިކުރުގައި ވާރުގައި އެހެންވީބޭ މަރުގެން ކަނިވެފައި އައްވަރިވެސް ބަޔައް ފަހަރަށް ފެނިފައި އެބަހުރެއްޖެވެ. މިހާރު ދޯންކުރިން އުޖާލު ހިމާޔަތްކުރުވާ ރަށްއަކަށްގަތާ ގދ. ”ހަޑުއްޓެ ގަޓާ“ އާއި، އެރަށުކަކައިރިގައި އަތޮޅުން ”ހަޑައްޓާ“ އާޔި ނަލާދަރަސްދެކަ ފަސްދޮޅަސްގެ އަރަބުތަކުގައި މި ފަދަ މީހުން ބަލަހައި ތިބެރުނެވެ. އެއްގަނުގައި ހުސްފިދުހުންނެވެ. އަނެއްގަނުގައި އަސްހުސްނެވެ. މާލޭއިރުން ފުރަނަފުރުބިޔެ ހާއްސަ އެފަދަ މީހުންނަށް ހާއްސަހަރުތެވެ. މީނަފަހެއްގައި އެހެންމީހުން ފަރުވާއެއް ދޭތެރެއަށް 1980ގެ އަހަރު ތަކެއްގައިވެސް މާލޭ ޖަލާވާލުތާޖ ދިމާލުގައި މިފަދަ ބަލިމަށް ޖެހިފައިވާ މީހުންނަށް ވަރަށް ގިނަ ޝަރުތުތަކާއި ތިބޭތަންތަކެއް އޮތެވެ.

1978ވަނަ އަހަރުގެ އެޕްރީލްމަހުގެ ތެރޭގައި ހޮޑުމާއި ބަނޑަށް ހިނގުމުގެ ވަރަށްނުރައްކާތެރި ރޯގާއެއް ފެތުރިގެން ދިޔައެވެ.

1987ގައި ޝިގެއްލާ ރޯގާ މާލޭގައި ފެތުރިގެން ދިޔައެވެ. މި ފަދަ ކޮންމެ ރޯގާއެއް ފައިބައިގެން ދަނީ އިޖުތިމާޢީ ގޮތުންނާއި އިޤްތިޞާދީ ގޮތުން، އެތައް ބޮޑެތި ގެއްލުންތަކެއް ދިނުމަށްފަހުގައެވެ. އަދުނުދި އެތައްފުރާނައް ހިފައިގެންނެވެ.

* * * * *

ޗެޕްޓަރ : 2

މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީ

މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީ އުފެއްދީ ކީއްވެ؟

ޒަމާނުއްސުރެ މާލޭގެ އާންމު ހާލަތު އޮތްގޮތް ކުރު ވެސް ވަރަކަށް އިސްވެދަންނަވާލެވިއްޖެއެވެ. ގެދޮރުގެ ފެންވަރާއި އިޖުތިމާޢީ ހާލަތެވެ. ބޯފެނާއި ނަރުދަމާގެ ނިޒާމުގެ ކަންކަން ހުރިގޮތެވެ. މާލޭގެ މަގުމަގާއި ހަރުގޮޅިތަކުގެ ސާފުތާހިރުކަން އޮތްގޮތް މިންވަރެވެ. ސިއްޙީ އިޖުތިމާއީ ހާލަތު ރަނގަޅުކުރުމުގެ ފެންވަރެވެ. މިކަންކަމުގެ ސަބަބުން އުފެދޭ ބަލިމަޑުކަމާއި، ނުރައްކާތެރި ބޮޑެތި ބަލިތަކާއި އެކަމުން ދިމާވެދާނެ ވަޒަންކުރަންނުކެރޭ، ގެއްލުންތަކެވެ.

1978ވަނަ އަހަރުގެ އޮކްޓޫބަރު މަހުގެ ތެރޭގައި، ބާރާތު ހިންގުމުގެ ރާގާއި މާލޭއާއި ރާއްޖޭގައި އާންމުވެ ފެތުރިގެންދިޔައެވެ. މިބާރާތުން މުޅިރާއްޖެއަށް ފެތުރިގެން ދިޔައީ ވަރަށް އަވަހަށެވެ. ހިސާ ކަރަދޭސްއެއްގައި ރާއްޖެއާ ފެތުރިގެންދާގައި ހަމައެކަނިވިޔަސް ވަސީލަތްތަކެއް އޮތީ ރަށްފުށްރަށްތަކުގައެވެ. އަދިވެސް ހަށިގަނޑުގެ ބޭނުންތަކާއި ސަރަހައްދުގައި ހަށިގަނޑާގުޅޭ އޮތަށްކަމެވެ. ރައްރަށްތަކުގައި ބިމާއިމަދުކަމާއި ޖައްސާފައި އޮތަށް ނޫނެވެ. މިއަހަރުގެ އޯ ޖޫ ކޯ ހުސްބިއްޔާއި ހިރިތާސަރުގައި އޮތު ހުސްސަރަހައްދުގައި މާލޭ ސަރަހައްދުގައި ހުސްބިއްޔަށް ވަނީ. އެ ހުސްބިއްޔާއި ވެހި މާލޭއާއި ރާއްޖޭގެ ބޮޑުނޫން ގެއްލުމެއް ދެމިހުރިކަމުން، ހުރިބާރުވެފައެވެ. ކޮޅުދިގުކަމާއި، ފުރޭނުކަމާއި ފެންނަ ތަނުތަނުވެ. ރާގާގެ ސަބަބުން، މާލޭއާއި ރާއްޖޭގެ ދަތުރުއްޕޭގެ އެތެރެކުރުމުގެ މަރުމަރުންދިޔައެވެ. އުމުރުން ދުވަސްވީމީހުންނާއި ޅަކުދިންނާއި އަންހެނުންނާއި ފިރިހެނުންނާއި ކުޑަކުދިން ބަލިވެފައެވެ.

މި ދުވަސްވަރު ފަރުވާދިނުމަށް ރަށްރަށުން ބިމާއި ހިތްހެޔޮ ފެންވަރެއް ވެސްވެއެވެ. ފަރުވާދެވުނީ ރަށްރަށުގެ އޮތް ހުރިގެ ތަނާއި، ކުރަންގޮތުގައި ހޯދިފައިވާ ތަނުތަނުގައެވެ. ރައްޔިތުން ރަށްރަށުގެ އިންޖީނުތަކާއި

އެ ސުންގަޑިތަކުން ފަރަދިގެން ބެއްދައި ނިވާކުރުވިގެންނެވެ. އެތަންތާނގައި ބަލިމީހުން ތިބެނީ ޑޮކްޓަރި އެނދާއި ހޮސްޕިޓަލު އެނދުތަކުގައެވެ. ސަރުކާރުގެ ބޭސްކަމުގެ ބެލުމަށް ޚާއްސަ ތަނެއް ހުޅުވާލައި ހިނގަމުން މިތަން ބަލަހައްޓާ ފަރާތްތަކުގެ ނިޔާމަތް ގޮތްގޮތަށެވެ. ބަޔަކުތަކުގައި އޮފީހާއި ބޭސްފިހާރަ ނިވާކުރެވިއެވެ.

މިތަންތާގެ އެތަކެއް ދުވަސްތަކުގައި ތަންގެ ހަޔާކަމުގެ ވާހަކަ ބައްލަވާފައިވާ ދުވަސްކަން ގެނުވައިކަން ފޮނުވިއެވެ. އެކަމަކު ކުރީގައި ހިޔާކޮށްގެން އެއްކަލަ ސުލްޠާނުގެ ބަލިމީހުން ބެހެއްޓި ތަންތަނުގައި ފަރުވާދެވިއެވެ. ބަލިމީހުންގެ ހާލަތު، އެހެން އެތަން ކުރުމަށް ބޭނުންވާ އެއްޗެހި ތަނަވަސްކޮށް އިތުރު ބޭސްބަރުވާދިން ސަރުކާރަކުން ހަމަޖެހިއެވެ. ހަރުދަނާކުރުމަށް ބަލަމުން އޭގެ އިންސާނުންގެ ޞިއްޙަތަށް ފައިދާ ހުރި ގޮތް ރާވައިގެން ގެންގޮސްފައެވެ.

މާލޭގެ މަގުތަކާއި ސުންގަޑިއާއި ރަސްމީ ބޮޑު ބަނދަރުގެ ހަށިގަނޑުގައި ހަމަ މިއަދު. ދަތުރުފަތުރުގެ ކަންކަން އާބާ ހިލޭ ޚިދުމަތްކުރެވި، ތިއްޔާ ދޭތެރޭގައި ބައެއް މަގުތަކަށް އާދެ ފަރާތުންވެސް ދާއިމީ ކަންކަމުގައި ބަދަލު ދިޔަ ޕްރޮގްރާމެއްގެ ކުރީގައިވެސް މާލޭ ގެންދެވި ބަލިމީހުންނާއި އެކި އެކި ކަންކަމުގައި މާލެ ފަސޭހަ މިންގެ ބަދަލުތައް ބަރާބަރުކޮށް ގެނެވުނު ހަޖެވެ. އެކަމަށްވެ ދަރިވަރު ގޮތުގައި އަދި އެހެން ކަންކަމަކަށް ބަލައި ޖަލްސާއެއް ނިންމެވެ. އެހެންކަމުން ރަސްމީގެ އޮފީހުގެ ބަދަލުގައި މާލޭ ފަސޭހަ ޒަމާނީ ސަރުކާރުގެ ބޭރުގައި ތަރައްޤީ ވާގޮތަށް ނިންމަވާފައި ވެއެވެ. އެހެންވެ ފަރުމާކޮށް މިހާރު ރަނގަޅަށް ސަރުކާރުގެ ކަންކަން ބެލެހެއްޓުމަށް 18ޖުލައި 1882ގައެވެ. ހަމަ އެހެންމެ މާލޭގެ މަޖިލީހާއި އާންމުމަސްލަހަތުގެ ސާފުތާހިރުކަން އިތުރު ސަމާލުކަމެއް ދެއްވަން ޖެހިއްޖެއެވެ. މާލޭން ކުރި މަދުކުރަން ޖެހިއްޖެއެވެ. މިފަދަ ކަންކަން ހަރުދަނާކުރާށާއި ކުރިއަރަން ގެންދަނީ ވަކި އޮފީހެއްގެ ގޮތުގައި 1 ޝަޢުބާންމަހު 1982ގައި ރައްޔިތުންގެ އިޖްތިމާޢީ ޚިދުމަތް ހަރުދަނާކޮށް ފުޅާކުރުމަށް ގާއިމުކުރެވުނު "މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީ" އުފެއްދީއެވެ.

މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ ވިޝަން

މާލެއަކީ، ދިވެހި ރައްޔިތުން ފަޚުރުވެރިވާފަދަ ސާފުތާހިރު، ޒީނަތްތެރި، ފުރި ވެރިބަލަން ދުރުމަތާއި، އިޤްތިޞާދީ ބަރަކާތްތެރިކަމާއި، އުމްރާނީ ތަރައްޤީއަށް، މަގުފަހިވެފައިވާ ފަރުދަރަކަށްވުމުގެ ނަގާރަކަން މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީ ހޯދުމެވެ.

މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ މިޝަން

1- މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ މުވައްޒަފުންނަކީ ހިތާދި، މަސައްކަތަށް ކަމާރިޔާ އަދި ހަރުދަނާ ދުވެލެއްގައި މަސައްކަތްކުރުމަށް އެކަށީގެންވާ ތަމްރީން ލިބިފައިވާ ބަޔަކަށް ހެދުން.

2- މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ އިދާރާތަކަށް ހުރުމަތް އެދިގެން އަންނަ ކޮންމެ ފަރުދަކަށް، ލިބިދާ ޚިދުމަތް ހިތްހަމަޖެހިގެން ހިދުމަތްތަކުގެ ފައިދާ ހޯދޭނެ ގޮތް ހެދުން.

3- މާލެއަކީ ހިތްފަސޭހަ އަދި ދިރިއުޅެން ފަސޭހަ ވެށްޓެއްކަމުގައި ހެދުން.

4- މާލޭގެ މަގުތަކާއި ފަޅުތެރެ އެއްވުމުގެ އާންމު ތަންތަނާއި، ސާފުތާހިރު އަދި ހިނގުން ސަލާމަތްވެފައިވާ ތަނަކަށްހެދުން.

ރިހި ފަންސަވީސް

އޮނިވަޖެހިގެންނަވާން ތަދައިން، 2007ވަނަ އަހަރުގެ ސެޕްޓެމްބަރު މަހުގެ 1ވަނަ ދުވަހަކީ މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީއަށް ފަންސަވީސް އަހަރު ފުރުނު ދުވަހެވެ. ރިހި ޖުބިލީގެ ދުވަހެވެ.

ފާއިތުވި 25 އަހަރު ދުވަހުގެ ތެރޭގައި މި މުއައްސަސާގެ ޚިދުމަތަށް ބޮޑެތި ހެޔޮ ބަދަލުތަކެއް އައިސްފައިވެއެވެ. ކާމިޔާބު މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ހިންގިފައިވެއެވެ. ތަނުގެ މަސައްކަތްތަކާއި، އިދާރީ އޮނިގަނޑާއި ޚިދުމަތުގެ ދާއިރާތައް ފުޅާކޮށް އުސޫލުތަކާއި ތަނަވަސްކަމެއް ލިބިފައިވެއެވެ. އާސަންކަމުން، މުނިސިޕަލްޓީ އުފެދުނު އިރު ދެވޭ ހިދުމަތްތަކާއި އިދާރީ އޮނިގަނޑު އެކުލެވިގެންވާ ގޮތާއި، އެކަންކަން މި އަދާހަމަޔަށް އައިރު ތަރައްޤީވެ ބަދަލުވެގެން ގޮސްފައިވާ ގޮތުގެ މަޢުލޫމާތު ކުރުގޮތަކަށް ބަޔާންކުރަމެވެ. ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްލަމެވެ.

އިދާރީ އޮނިގަނޑު: (1982)

މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީ އުފެދުނު އިރު އިދާރީ ގޮތުން މި މުއައްސަސާ ބަހައިލެވިފައިވަނީ މައިގަނޑު 4 ބައަކަށެވެ. ނުވަތަ ހަތަރު ސެކްޝަނަކަށެވެ. މި ސެކްޝަންތަކުގެ ނަންތައް ތިރީގައިއެވަނީއެވެ.

ހ. އިދާރީބައި
ށ. ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމާބެހޭބައި
ނ. މާލޭގެ ބިންބިމާބެހޭބައި
ރ. އާންމު ހިދުމަތްތަކާބެހޭބައި.

ޒިންމާއި މަސްއޫލިއްޔަތު

އިދާރީބައި

އިދާރީ ބައިގެ ޒިންމާގެ ތެރޭގައި އޭރު މައިގަނޑު 5 ކަމެއް ހިމެނެއެވެ. ތަނުގެ މުވައްޒަފުންގެ ވަޒީފާއާބެހޭ ގޮތުން ކުރަންޖެހޭ ކަންކަން ހަމަޖެއްސުމާއި، މުނިސިޕަލްޓީގެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާބެހޭ ހުރިހާކަމެއް ބެލެހެއްޓުމެވެ. އެއީ ސެކްޝަންތަކުން ހިންގާކަންތައްތަކާގުޅޭ ޚަރަދުކުރުމާއި، އެތަންތަނުގެ މަސައްކަތް ކޯޑިނޭޓުކުރުމެވެ. އަދި މާލޭގެ ތަރައްޤީއާބެހޭ މަޝްވަރާތައް ރާވުމުގައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތައްކުރުމެވެ.

ރަޖިސްޓްރީކުރުމާބެހޭބައި

މާލޭގެ ގޭގެއާއި ގޯތީގެ ރަޖިސްޓްރީ ހަދައިދޭނީ މިބައިންނެވެ. އެގޮތުންވަކި އެކިއެކި ބޯޓުތަކާއި، ރާއްޖޭގެ އެހެނިހެން ރަށްރަށުން މާލެ ފައިބާ މީހުންގެ ރަޖިސްޓްރީއާއި މާލޭ ރަށްވެހިންގެ ރަޖިސްޓަރީ ހަދައިދިނީވެސް މި ސެކްޝަނުންނެވެ. ވަގުތީގޮތުން ރަށްވެހިވާން އެދޭ މީހުންނަށް އެދުމަށްފަހު ދޫވާ ސްޓިކަރޓާއި މާލޭގެ ރަށްވެހިއްސަކަށް ސްޓިކަރވެސް ހަދައިދިނީ މި ސެކްޝަނުންނެވެ.

ކަނޑައެޅިފައިވާ ސަރުކާރުގެ ބައެއް އޮފީސްތަކުން އެދިވަޑައިގަތުމުން އޮފީސްތަކަށް ނޯޓިސް ފޮނުވައިދިނުމުގެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުމާ މި ސެކްޝަނުގެ ނޯޓިސްތަކާބެހޭ ހާއްސަ [illegible] ތެރެ ހިދުމަތެކެވެ.

މާލޭގެ ބިންބިމާތަކުގައި

މި ސެކްޝަނުން ކުރަމުން ދިޔަ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި މައިގަނޑު 12 ކަމެއް ހިމެނެއެވެ. މިކަންކަން ތިރީގައި އެވަނީ އެވެ.

ހ- ގޯތި، ފިހާރަ، ހޮޓާ، ގުދަން، ބިމަށް ލިސްޓުލިޔެ ބެލެހެއްޓުން.

ށ- ގޯތި ގެދޮރާބެހޭގޮތުން މީސްމީހުން ފޮނުވާ މައްސަލަތައް ބެލުން.

ނ- ގޯތިގޭގެ [illegible]

ރ. އަމިއްލަ [illegible] އަދި، [illegible] ގޯތިތަކާބެހޭގޮތުން ލިބެންޖެހޭ ހުއްދަލިޔުން.

ބ. މާލޭގެ މަގުތަކަށް ނަންދިނުން

ޅ. ގޭގޭގެ ނަން ރަޖިސްޓަރީ ކޮށްދިނުން.

ކ. [illegible] ކުރުމުގައި [illegible] ބެލެހެއްޓުން.

އ. ދައުލަތުގެ ބިންބިމާތަކަށް [illegible] ބެލެހެއްޓުމާއި، މި ކަމާބެހޭ [illegible].

ވ. މާލޭގެ ގޯތިން [illegible] ބެލެހެއްޓުން.

މ. [illegible]
[illegible].

ފ. [illegible].

ދ. [illegible] ބެލެހެއްޓުން.

އާންމު ޚިދުމަތްތަކުގައި

މި ސެކްޝަނުގެ ޒިންމާގެ ތެރޭގައި މައިގަނޑު 23 މަސައްކަތް ހިމެނިފައިވެއެވެ.

ހ. މާލޭގެ މަގުތައް ސާފުކޮށް ބެލެހެއްޓުން

ށ. މަގުމައްޗަށް ހުންނަ ގަސްތައް ކޮށުމާއި، މަގުމަތީ ބައްތިތައް މަރާމާތުކުރުން.

ނ. މާލޭގެ މަގުތަކުގައި [illegible]، މާލޭގެ [illegible] މަރާމާތުކޮށް ބެލެހެއްޓުން.

ރ. ކުނިކަހަންޖެހޭ ތަންތަން ކުނި ކައްސައި ބެލެހެއްޓުން.

ބ. މާލޭގެ އަތިރިމައްޗާއި ގޮނޑުދޮށް ބެލެހެއްޓުން.

ޅ. މަސްމާރުކެޓާއި [illegible] ކަންތައްތައް ބެލެހެއްޓުން.

ކ. [illegible]، މާލޭގެ މަގުމަތީގައި ގަވާއިދާ ހިލާފަށް ބަހައްޓާފައިހުންނަ ތަކެތި
ނެގުން.

އ. މަގުމަތީގައި [illegible]، ކުޅިވަރުކުޅުން، މަނާކުރުން.

ވ. ބަކަރި ކުކުޅުފަދަ ތަކެތި ވިއްލައިގެން ގެންގުޅުން މަނާކުރުން.

މ. [illegible] ކަންތައްތައް ބެލެހެއްޓުން.

ފ. [illegible]
[illegible].

ދ. [illegible] ސާފުކޮށް ބެލެހެއްޓުން.

ތ. އޭރިއަލް [illegible] ބިމުން 60 ފޫޓުގެ މައްޗަށް ހުންނަ އޭރިއަލްތަކުގެ
[illegible] ބައްތި [illegible]، ގަވާއިދުން ދިއްލާތޯ ބެލުން.

ލ. [illegible] ތަންތަން ބެލެހެއްޓުން.

ގ. ޕްލަމާރުކުޅިން ސުންބަރުބޯޅަ ހުރިހާކަމެއް ބެލެހެއްޓުން.

ޏ. ޕަބްލިކު ޓޮއިލެޓްތައް ބެލެހެއްޓުން.

ސ. މިބާވަތުގެ އާންމު ހިދުމަތްތަކަށް އުފެއްދުމާއި ތަރައްޤީކުރުމާއި، މި ފަދަ ހިދުމަތްތަކާއި ތަންތަނުގެ ބޭނުން ހިފަންވީ ގޮތުގެ ގަވާއިދުތައް ހެދުން.

ޑ. އާންމު ބޭނުމުގައި ހުންނަ މިފަދަ ތަންތަން ބެލެހެއްޓުމާއި، އާންމު ހިދުމަތް ދެމެހެއްޓުން.

އިދާރީ އޮނިގަނޑު: (2007)

1- އިދާރީކަންކަމާބެހޭބައި

2- ބަޖެޓާބެހޭބައި

3- މާލޭގެ އާބާދީއާބެހޭބައި

4- މާލޭގެ ބިންބިމާއި ގޯތިގެދޮރާބެހޭބައި

5- އާންމު ހިދުމަތްތަކާބެހޭބައި

6- ޓްރެފިކް ފައިންބަސްނަސާބެހޭބައި

7- ވޭސްޓް މެނޭޖްމަންޓާބެހޭބައި

8- ރޯޑްކޮންސްޓްރަކްޝަނާބެހޭބައި

9- އިމާރާތްކުރުމާއިބެހޭބައި

10- ހަވަރުއޮފީސްތައް.

އެކި ސެކްޝަންތަކުން ދެމުންގެންދާ ހިދުމަތްތައް

1- A އިދާރީބައި:

އިދާރީ ބައިން ކުރަމުން ގެންދަނީ ސަރުކާރުގެ އެހެން މުއައްސަސާތަކުގެ އިދާރީ ބައިތަކުންވެސް ކުރަމުން ގެންދާ މައިގަނޑު މަސައްކަތްތަކެވެ.

އިދާރީބައިން ކުރާ މަސައްކަތްތައް:

1- އިދާރީގޮތުން ފޮނުވަންޖެހޭ ސިޓީ، ނޯޓް، ރިޕޯޓް ފަދަ ތަކެތި ތައްޔާރުކޮށް ފޮނުވުން.

2- މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގައި ބޭއްވޭ ބައްދަލުވުންތަކަށް އިންތިޒާމުކުރުން، ބައްދަލުވުމުގައި ވަޑައިގަންނަވަންޖެހޭ ބޭފުޅުންނަށް ދަޢުވަތު ދިނުން.

3- ސަރުކާރުގެ އެކި ދާއިރާތަކުން ބައްދަލުވުން ތަކުގައި ބައިވެރިވުމަށް އަންނަ ސިޓީތަކަށް ޖަވާބުދީ އެ ބައްދަލުވުމުގައި ބައިވެރިވާނެ ބޭފުޅުން ހަމަޖެއްސުމާއި އެބޭފުޅުންނަށް އެކަން އެންގުން.

4- މުވައްޒަފުންގެ ގުޅުންހުރި އިދާރީ މަސައްކަތްކުރުން.

- ޗުއްޓީ ހުށަހެޅުމުން ޗުއްޓީގެ ފުރިހަމަކުރަން އިޢުލާންކުރުން
- ފުރުޞަތުތަކުގެ އިސްތިހާރާ މުވައްޒަފުން ކުރިމަތިލުން ހަމަޖެއްސުން

- މާރުކޭޓު ކޮމިޓީއަށް ޖަލްސާއަށް ދަންނަވާ ހާސިލު ބޭފުޅުން
- މާރުކޭޓު ގޯތިތަކުގެ ރިޕޯޓު ކޮންމެ މަހަކު ޢާންމު ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ބައިން ހެދުން.
- މާރުކޭޓު ގޯތިތަކުގެ ފައިލްތަކެއް އަޕްޑޭޓް ކުރުން.
- މާރުކޭޓު ގޯތިތަކުގެ ކުލިނުދައްކާ މީހުންގެ ރިޕޯޓު އަހަރުން އެހެންނަން ޖަވާބު

ކިޔާ ކުލިނުދައްކާކަން ސަމާލު ބަޔާންކޮށް ޝަކުވާކުރުން.

5- ވިޔަފާރި އަދި ހުށަހަޅާ ފޯމު ފާސްކުރުމާއި، މުވައްޒަފުންގެ ކާކުކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ހެއްދުން.

6- ހިދުމަތުގައި ހިނގާކަންތައްތަކުގެ ރިޕޯޓު ކޮންމެ ތިންމަހުން އެއްފަހަރު ނަގާ ދިރާސާކޮށް އޮފީސް ކޮމިޓީއަށް ހުށަހެޅުން.

7- އޮފީސް ތަކެތި ގެންގުޅުމުގެ ކަމު، ހުރިހާކަމެއް ޗެކްކޮށް ކޮންމެ ހަފުތާއެއްގައި ކޮމިޓީ ހަމަޖެހިފައި އޮފީސް ހުރިހާ ފައިލްތައް މުވައްޒަފު ކަށަވަރުކުރުން.

8- އޮފީހުގެ ބައިސްކަލު ދެއްވުމުގެ ހުއްދަތައްބަޔާ ހިދުމަތަކަށް ކުރުން.

9- މާލެ މުނިސިޕަލްޓީގެ މުވައްޒަފުންނަށް ތަމްރީން ފޯރުކޮށްދީ ހިންގުމާއި، ކެޝްތަކާބެހޭ ހިސާބު މަސައްކަތްކުރުން.

10- އަމަލު އޮފީސްތަކުން އަންނަ އެކިއެކި ހިސާބު މަސައްކަތަށް ބޭރުހެއްޔެން.

11- ކޮންމެ ދަރަޖައިން އެއްގަޑަކު އޮފީސް ބަޔާ ސަލާމަތްކުރުމުގެ މަސައްކަތަށް މަސައްކަތް މުނިސިޕަލް އަންގާ އެހީތެރިކަން އޮފީހަށް ބާރުވެރިކުރުން.

12- އޮފީހުގެ ގުދަނބަދަލު ސާމާނު ކަންތައް ހިނގައި އެކަންތައް ބަލައިގަނެވިގެން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް ކުރުން.

13- އިމްތިޙާނު ނަގައިދިނުން.

14- ފައިލުކުރުން.

ވޯޑު ކޮމިޓީބަރީ ބައި

ހިސާބުތަކުގެ މަސައްކަތަކީ މުވައްޒަފުން ހޯދާ، މުވައްޒަފުންގެ ތަފާސް ހިސާބު ބެލެހެއްޓުމާއި އަދި މުވައްޒަފުންނަށް ބޭނުންވާ ތަމްރީން ދިނުމެވެ. މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގައި މިހާރު 192 މުވައްޒަފުން މަސައްކަތްކުރަމުން އަންނަނީއެވެ. ކޮންމެ ސެކްޝަނެއްގައި މުވައްޒަފުން ހުރި އަދަދު ތިރީގައިވާ ތާވަލުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

އަދަދު	ޑިޕާޓްމަންޓް
26	1- ހިދާރީ ބައި (1A) 2- ބަޖެޓްބަރީ ބައި (2A)
15	3- އާބާދީއާބެހޭ ބައި (B)
28	4- ބިންބިމާއި ގޯތިގެދޮރާބެހޭ ބައި (C)
50	5- ޢާންމު ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ބައި (D) 50
35	6- ފޮލިޓް ވެއިންޖަނަރޭޝަނާބެހޭ ބައި (E)
08	7- ޓެސްޓް ވެންޗާމަންޓްބެހޭ ބައި (F)
14	8- ރޯޑް ކޮންސްޓްރަކްޝަނާބެހޭ ބައި (G)
09	9- އިމާރާތްކުރުމުގެ ހުއްދައާބެހޭ ބައި (I)

ތާވަލު 1: ސެކްޝަންތަކުގެ މުވައްޒަފުންގެ އަދަދު

-1 A2. ބަޖެޓާބެހޭ ބައި:

ބަޖެޓާބެހޭ ބަޔަކީ އިދާރީބައިގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ބައެކެވެ. މިބައިގައި ކުރާ މައިގަނޑު މަސައްކަތްތަކަކީ:

1- މުވައްޒަފުންނަށް ދޭންޖެހޭ މުސާރައާއި އެލަވަންސްތައް ދިނުމުގެ އިންތިޒާމު ކަންތައްތައް.

2- މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީއަށް އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި ލިބޭފައިސާ ބަލައިގަތުމަށް ކުރަންޖެހޭ އިންތިޒާމު ކަންތައްތައް.

3- މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީން ކުއްޔަށްދޫކޮށްފައިވާ ބިންބިމާއި ގޮދަނގޮދަން، ކުއްޔަށްދޫކޮށްފައިވާ ކުލިނެގުމަށް ކުރަންޖެހޭ އިންތިޒާމު ކަންތައްތައް.

4- އެހެނިހެން ސަރުކާރުއޮފީސްތަކުން ހޯދަންޖެހޭ ތަކެތި ހޯދުމާބެހޭގޮތުން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް.

5- މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީން މަރާމާތުކުރަންޖެހޭ ތަންތަނާއި ތަކެތި މަރާމާތު ކުރުމަށްޓަކައި އިޢުލާނުކޮށް ކުރަންޖެހޭ ކަންތައް.

6- އެހެނިހެން ކަންކަމުގައި މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީއަށް ދައްކަންޖެހޭ ފައިސާ ނުދައްކާ ފަރާތްތަކުން އެފައިސާ ހޯދުމަށްޓަކައި ކުރަންޖެހޭ އިންތިޒާމު ކަންތައްތައް.

7- އަލަށް އިމާރާތްތަކުގެ ބަޖެޓާއި، ފައިސާއާބެހޭ ކަންކަމުގައި މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީން ކުރަންޖެހޭ ކަންތައްތައް.

8- ސެކްޝަންތަކަށް (މަގު ހެދުމާބެހޭ ބައި، ވޭސްޓް މެނޭޖްމަންޓް ޔުނިޓް) ހަރުމުދަލުގެ އިންވެންޓްރީ ބެލެހެއްޓުމާއި، ސިޔާސަތު ފޯރުކޮށްދޭ ތަކެއްޗާއި ސަރުކާރުގެ ތަކެތިއަށްބަލާ އެންމެހައި ކަންތައް.

ޓާސްކު: 1: 1 A އިދާރީބައި އަދި
2A ބަޖެޓާބެހޭ ބައި

-2 B. މާލީގެ އޮޑިޓާބެހޭ ބައި:

މާލީގެ ރަސްމީ ހިސާބުތައް ގަވާއިދާއި އުސޫލުތަކާ ބަލައިގެން ދެކޮޅުނުވާ މާލީ މުނިސިޕަލްޓީގެ އޮޑިޓާބެހޭ ބައިންނެވެ.

މި މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި އެތައްގިނަ ކަންތައްތަކެއް ހިމެނެއެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި:

- އުފަންވާ ކުދިންގެ ރަޖިސްޓްރީ ބެލެހެއްޓުން.
- އުފަންދުވަހުގެ ސަނަދު ދޫކުރުމާއި މައުލޫމާތު ބަދަލުކުރުން.
- މާލޭގެ ރަށްވެހިންގެ ރަޖިސްޓްރީ މައުލޫމާތު ބަދަލުކުރުން.
- އަތޮޅުތަކުގެ ރަށްރަށުގެ ރަށްވެހިކަމުން މާލޭގެ ރަށްވެހިކަމަށް ބަދަލުވުމަށް އެކަން އަންގައިދޭ ސަނަދު ހަދައިދިނުން.
- މާލޭ، ވިލިނގިލީ އަދި ހުޅުމާލޭގައި ހުރި ބިންބިމުގެ ރަޖިސްޓްރީ މަޢުލޫމާތު ބަދަލުކޮށްދިނުން.
- ބިން ގެއްލުމުގެ އެޕްލިކޭޝަންތައް ދިރާސާކުރުމާއި ރަށްވެހިންގެ އުފަންދުވަހުގެ ސަނަދު ފޯމުތަކާއި ނިންމުން.
- މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ ދަފްތަރުތަކުގައި ހިމެނޭ ރަޖިސްޓްރީ ބެލެހެއްޓުން.
- މާލެއާއި ހުޅުމާލެއިން ވަގުތީ ރަށްވެހިކަން ހަދައިދިނުން.
- މަރުވާ މީހުންގެ މަރުވުމުގެ މައުލޫމާތު ބެލެހެއްޓުން.

- މީސްމީހުންގެ ނަން ބަދަލުކޮށްދިނުމާއި، ނަން ބަދަލުކުރިކަން އިޢުލާންކޮށް، އަދި އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް އަލުން ތައްޔާރުކޮށްދިނުން.
- ބައްޕަނަމު ކުދިންގެ ކަސްޓަޑީއާ ބަދަލުކުރުމާއި، އެފަދަ ކުދިންގެ މަސައްކަތް ބަލަހައްޓަމުން.
- ބައްޕަނަމު ކުދިންގެ ވަގުތީ އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް ތައްޔާރުކޮށްދިނުން.

މި ބާރުތަކުން މަސައްކަތްތަކަކީ ކުރިމަތިލުމަށް، އާބާދީއާ ބެހޭ ހިދުމަތްތަކުގެ ބެލެވެއެވެ.

- ކުރިން ދެންނެވުނު ކަންތައްތަކުގެ ކުރިމަތިލާންޖެހޭ ގޮތް އަތޮޅުތަކުގެ ރަށްރަށުން ބޭނުންވާމީހުންނަށް ހިދުމަތް އިޞްލާހުކުރުމުގެ ޕްރޮސެސްތައް ކުރިއަށް ގެންދިއުން.
- ބޭރުންވާ ދިވެހިންގެ ބަޔަކު، އެކަމަށްޓަކައި އުފަންވިކަމާއި ވަގުތީ ގޮތަކަށް ގުޅިގެން އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް ތައްޔާރުކޮށްދިނުން.
- މާލޭގެ ރަށްވެހިންގެ ރަޖިސްޓްރީގައިވާ މަޢުލޫމާތު ބަދަލުކުރުމާއި ރަޖިސްޓްރީ ބެލެހެއްޓުން.

2005 ވަނަ އަހަރުގައި އާބާދީއާބެހޭ ބައިގެ ގޮތުގައި ހުޅުމާލޭގައި ވަނީ ހުޅުވިފައެވެ. މި ގޮފީގެ މަސައްކަތްތަކަކީ:

- ހުޅުމާލޭގައި އުފަންވާ ކުދިން ރަޖިސްޓްރީ ކުރުން.
- ހުޅުމާލޭގައި އުފަންވާ ކުދިންގެ އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް ތައްޔާރުކޮށް ހަވާލުކުރުން.
- އަލަށް އުފަންވާ ކުދިންގެ ރަޖިސްޓްރީ ބެލެހެއްޓުން.

- މަރުވާ މީހުންގެ މަރުގެ ރިކޯޑު ބެލެހެއްޓުން.
- ހުޅުމާލޭގައި ރަށްވެހިވެފައިވާ ރައްޔިތުންގެ ރިކޯޑު ބެލެހެއްޓުން.
- ހުޅުމާލޭގައި ރަށްވެހިވެފައިވާ ރައްޔިތުންގެ ރަޖިސްޓްރީ ބެލެހެއްޓުން.

3- C. މާލޭގެ ބިންބިމާއި ގޯތިގެދޮރާ ބެހި:

މާލޭގެ ބިންބިމާ ގޯތިގެދޮރާއި ބެހޭގޮތުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކަކީ މާލޭގައި ދިރިއުޅުމަށާއި ވިޔަފާރިކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ބިންތަކާބެހޭ ގޮތުން ހިންގުމާއި ބެލެހެއްޓުމާއި ގުޅޭ ހުރިހާ މަސައްކަތްތަކެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި:

- މާލޭގައި، ގޯތިގެދޮރާއި އިމާރާތްތަކާއި، ބިންބިމާއި އަމިއްލަ ގޭގެތަކާއި، މާލެ މިނިސްޓްރީން ދޫކުރެވިފައިވާ ގޭގެތަކުގެ ރަޖިސްޓްރީ ހަދާ ބެލެހެއްޓުން.
- ގޯތިގެދޮރު ބަހާލުމުގައި ދިމާވާ މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުން.
- މާލޭގެ ދަފްތަރު ބެލެހެއްޓުން.
- ގޯތިގެދޮރުގެ ބަހިނިލިއްވުމުގެ ފުރުޞަތުގައި ގޭގެ ބަހައި ދިނުން.
- ގޯތިގެދޮރުގެ ވާރުތަކުރުމާއި މާލޭގެ ވަޞީލު ލިޔުން.
- މާލޭގެ ބިންތަކުގެ ސާރވޭކުރުން.
- ސަރުކާރުގެ އޮފީސްތަކާއި ކުންފުނިތަކަށް ބިން ދޫކުރުން.
- މާލޭގައި ހިނގާ އެކިއެކި ތަރައްޤީގެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކަށް ހިންގުމަށް އެހީތެރި ވެދިނުން.
- އުމްރާނީ ތަރައްޤީއާއި ޕްލޭނިންގ ސަރވޭތަކެއް ހިންގުން.

ޕްރޮޖެކްޓްތަކާބެހޭ ބައި:

ޕްރޮޖެކްޓްބޭސްޑް ބައިގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި މާލޭގެ ގޯތިގެދޮރު ކުއްޔަށްދިނުމުގެ ރަޖިސްޓަރީ ބެލެހެއްޓުން،

ވިޔަފާރިއާއި އިޤްތިޞާދީ ކަންތައްތަކަށް ހުއްދަދީ އަދި އެހެނިހެން ޕްރޮޖެކްޓް ބެލެހެއްޓުމެވެ.

ޕްރޮޖެކްޓްތައް:

- ތަރައްޤީގެ މަސްޓަރޕްލޭނާއި އެއްގޮތަށް މާލޭގެ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ރާވައި ހިންގުން.
- ޕްރޮޖެކްޓްތައް ޑިޒައިން ކުރުމަށްފަހު ފާސްކުރުމަށްޓަކައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޕްލޭނިންގ އެންޑް ނޭޝަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް ހައުސިންގ އެންޑް އާރބަން ޑިވެލޮޕްމަންޓަށް ހުށަހެޅުން.
- މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމްއެފެއާޒްއިން ހަވާލުކުރާ ޕްރޮޖެކްޓްތައް ހިންގުން.

ވިޔަފާރިއާއި އިޤްތިޞާދީ ކަންތައްތަކަށް ހުއްދަ ދިނުން:

- އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތަކަށް ފޯމު ދޫކުރުން.
- އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތްތަކަށް ފޯމު ބަލައިގަތުން.
- އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތްތަކަށް ހުއްދަ ދޫކުރުން.

- އިޤްތިޞާދީ މަސައްކަތްތަކަށް ހުއްދަ ދޫކޮށްފައިވާ ތަންތަނުގެ ރެކޯޑު ބެލެހެއްޓުން.
- ކުއްޔަށްދީފައިވާ ގޯތިގެދޮރު ރަޖިސްޓަރީ ކުރުން.
- ކުއްޔަށްދޫކުރާ ތަންތަނުގެ ފޯމު ދޫކުރުން.
- ކުއްޔަށްދޫކުރާ ތަންތަނުގެ ފޯމު ބަލައިގަތުން.
- ކުއްޔަށްދޫކުރާ ތަންތަނުގެ ހުއްދަ ދޫކުރުން.
- ކުއްޔަށްދޫކުރާ ތަންތަނުގެ ރެކޯޑު ބެލެހެއްޓުން.

4- D. އާންމު ޚިދުމަތްތަކާބެހޭ ބައި:

އާންމު ޚިދުމަތްތަކާ ބެހޭ ބައަކީ މާލޭގެ މުނިސިޕަލް ހިރާ މަސައްކަތްތަކާއި ކުރިއަށްގެންދާ ބައެވެ. މިބައިން ކުރެވޭ މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި:

1- ބޯޓުން، ކާބޯތަކެތި، ފެން، ކަރަންޓްގެ ހިދުމަތް ފޯރުކޮށްދޭ ފަރާތްތަކަށް މަގުމަތީގައި މަސައްކަތް ކުރުމަށް ހުއްދަ ދިނުމާއި މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދާތަން ބެލެހެއްޓުން.

2- ކޮންސްޓްރަކްޝަން މަސައްކަތަށް ކުރުމަށް މަގު ބަންދުކުރުމަށް ހުއްދަދިނުން.

3- ޤަވާއިދާ ޚިލާފަށް ޕާރކްކޮށްފައި ހުންނަތަކެތި ނަގުން، އަދި ފިހާރަތަކުން އެއްވަސް ދުވަސްތަކަށް އެތަކެތި ބަހައްޓާނަމަ އެތަކެތި ނައްޓާލުން.

4- މަގުމަތީ ބައްތިތަކާ ނަރުދަމާ ބެލެހެއްޓުން.

5- ޤައުމީ ދުވަސްތަކުގައި ވަރަށް ފާހަގަކުރާ ތަންތަނާއި މަގުމަތި ޒީނަތްތެރިކޮށް ދިދަތަކާއި ސާފު ތަރުތީބުން ހުރިތޯ ބެލުން.

6- މާލޭގެ ސަރަހައްދު އަދި މާލޭ ކޮޅުއަޑި ބެލެހެއްޓުން.

7- މަގުތަކުގައި ހުންނަ ނިޝާންތަކާ ޓްރެފިކް ސައިންތައް ކަނޑައަޅައި ޖަހާ އާލާތް ބެލެހެއްޓުން.

8- ރާއްޖޭގައި އުފައްދާ ތަކެއްޗާއި އުފެދޭ ތަކެތި ވިއްކާ މާރުކޭޓް (ލޯކަލް މާރުކޭޓު) ގެ ގޮތަކާ، ހަބަރު ކާރުތަކާއި ހިނގާ ގޮތަކާއި، އާޓިފިޝަލް ބީޗުގައި ހުންނަ ކާފޫތަކާއި ވިޔަފާރިކުރާ ތަންތަން ބެލެހެއްޓުން.

9- ދަނޑުވެރިންގެ މާރުކޭޓުގައި މުދާ ބަހައްޓަނީ ޤަވާއިދުންތޯ ބަލާ ދަނޑުވެރިންނަށް އެއްވަރަކަށް މާރުކޭޓުގައި އެއްޗެހި ބެހެއްޓޭނެ ފުރުޞަތު ހޯދައި ދިނުން.

10- ޚާއްޞަ މުނާސަބަތުތަކުގައި މާލެ ޒީނަތްތެރިކުރުން.

11- މާލޭގެ ޕާރކުތަކާއި، ލޯކަލް މާރުކޭޓުތަކާއި، މަސް މާރުކޭޓުތަކާއި، ދަނޑުވެރިންގެ ހިޔާވަހި އާންމު ތަންތަން ކުނިކަހާ ސާފުކޮށް ބެލެހެއްޓުން.

12- ގޭބިސީތަކުގެ ކުނިއުކާލުން.

13- މާލޭގެ ފެހިކަން ދެމެހެއްޓުމަށްޓަކައި ގަސްއިންދާ ތަންތަން ކަނޑައަޅައި އެތަންތަނުގައި ގަސްއިންދާ ބެލެހެއްޓުން.

14- ލޯކަލްމާރުކޭޓު އަދި މަސްމާރުކޭޓު ފަދަ ވިޔަފާރިކުރާތަން ގޭޓް ކުއްޔަށްދޫކުރާ ތަންތަނުގައި އެތަންތަނާ ގުޅޭގޮތުން ހިނގަމުންދާ ޤަވާއިދުތައް ތަންފީޒުކުރުން.

15- އާޓިފިޝަލް ބީޗް ބަލަހައްޓައި އެތަނަކީ މުޅިއަހަރު ހިނގުމަށް ރައްކާތެރި ތަނަކަށް ހެދުން.

16- ސަރުކާރު ބަލަހައްޓަންޖެހޭ ތަންތަން ސަރުކާރު ބެލެހެއްޓުން، އޭގެތެރޭގައި:

- ބާޒާރުމަތި
- ސުލްޠާންޕާރކު
- ޖުމްހޫރީ މައިދާން

- ވަޅޯމަސް މާރުކޭޓު
- މަސް މާރުކޭޓު
- ރާއްޖޭގެ ކާބޯތަކެތީގެ މާރުކޭޓު، ދަނޑުވެރިންގެ މާރުކޭޓު

5- E. ފްލެޓް މެއިންޓެނަންސް ބައި:

ފްލެޓްތަކުގެ މެއިންޓެނަންސް ބައިންކުރާ މައިގަނޑު މަސައްކަތްތަކަކީ ސަރުކާރުން މާލޭގައި ގެދޮރު ބިނާކޮށްދިނުމުގެ މަޝްރޫޢުގެ ދަށުން އިމާރާތްކޮށްފައިވާ، މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއާ ހަވާލުކޮށްފައިވާ ފްލެޓް އިމާރާތްތަކުގެ މެއިންޓެނަންސް މަސައްކަތް ބެލެހެއްޓުމެވެ. މި އޮފީސްގެ މަތިން ޖެހިލި ބަހައިގެން ދުވާލަކު 24 ގަޑިއިރު އިމާރާތްތަކުގެ ކަންތައް ބަލަހައްޓަމުން ގެންދެވެއެވެ. މިގޮތުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކަކީ:

1- އިމާރާތުގެ ވަށައިގެންވާ މަގުތަކާއި ގޯތިތެރެއާއި އިމާރާތްތަކުގެ އެތެރޭގެ ކޮރިޑޯތަކާއި ސިޑިތަކާއި ކުނިކަހާ ފޮހެ ދޮވެ ސާފުކުރުން.

2- ފްލެޓްތަކުގައި ދިރިއުޅޭ މީހުން ކުނީގެ ގޮތުގައި އުކާލާ ތަކެތި ކުނިކޮށިތަކުން ހަވީރު ނަގައި ސާފުކުރުން.

3- ފްލެޓްތަކުގައި ދިރިއުޅޭ ފަރާތްތަކަށް ބޭނުންވާ ވަގުތުގައި ފެނާއި ސަފުރާ ފޯރުކޮށް ވައިޔަރިން ދުރުވަކަށް ޕްލަމްބިންގ ގޮތަށް ފަސޭހަކުރުން.

4- މާލޭރަށް، 1، 2 އާއި އަދި ސިނަމާލެ 4 (ވިލިމާލެ) ގައި ޤާއިމުކުރެވިފައިވާ ފްލެޓް ސިސްޓަމާއި، މި ތިން އިމާރާތުގައި ބަހައްޓާފައިވާ ފިޔުޒުގެ ކަންތައް ބެލެހެއްޓުން.

5- ފްލެޓް އިމާރާތްތަކުގެ މަގުމަތީ ފާރުތަކާއި އިމާރާތްތަކުގެ ފާރުތަކާއި ދޮރުތަކުގައި ކުލައާއި ދަވާދުލުމުގެ މަސައްކަތް ކުރުން.

6- ފްލެޓް އިމާރާތްތަކުގެ ކަރަންޓާބެހޭ ކަންތައް ބެލެހެއްޓުން.

މުވައްޒަފުން

ތަފްޞީލު	އަދަދު
މުވައްޒަފުން (އޮފީހުގެ މަސައްކަތްކުރާ)	6
ޑިއުޓީ އޮފިސަރުން	15
ލިފްޓު އޮޕަރޭޓަރ 6 އިމާރާތުގެ	12
ކުނިކަހާ ފޮޅާ ސާފުކުރާ	32
އިމާރާތުގެ ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓަން	6
އިމާރާތުގެ ލިފްޓުގައި	3
ޖުމްލަ	74

ތާވަލު 4: ފްލެޓް މެއިންޓެނަންސްގެ މުވައްޒަފުންގެ ތަފްޞީލު

ފްލެޓް	އިމާރާތްކުރެވުނު އަހަރު	ކޮޓަރީގެ އަދަދު	ފްލެޓްގެ އަދަދު
ސިނަމާލެ ފްލެޓް 1	އޮގަސްޓް 1990	4ކޮޓަރި	4
		2ކޮޓަރި	8

ސިނަމާލެ ފްލެޓް 2	މެއި 1992	4ކޮޓަރި	4
		2ކޮޓަރި	4
ސިނަމާލެ 3	އޮކްޓޫބަރ1997	5ކޮޓަރި	4
		3ކޮޓަރި	10
		2ކޮޓަރި	5
ސިނަމާލެ 4	ޖެނުއަރީ 2003	3ކޮޓަރި	20
		2ކޮޓަރި	13
މާލެހިޔާ 1	ޖެނުއަރީ 2002	2ކޮޓަރި	18
		3ކޮޓަރި	18
މާލެހިޔާ 2	ޖެނުއަރީ 2002	4ކޮޓަރި	6
		3ކޮޓަރި	10
		2ކޮޓަރި	8

ތާވަލު 5: މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ ބެލުމުގެ ދަށުގައިވާ ފްލެޓްތަކުގެ ތަފްޞީލު

6- F. ވޭސްޓް މެނޭޖްމަންޓާބެހޭ ބައި:

މާލޭގައި އުފެދޭ ހުރިހާ ކުނި ޖަމާކުރުމާއި ނައްތާލުމުގެ މަސައްކަތްކުރަނީ ވޭސްޓް މެނޭޖްމަންޓް ސެކްޝަނުންނެވެ. މާލޭގައި ކުނި ނައްތާލުމުގެ މަސައްކަތް ކުރެވިފައިވަނީ ވަރަށްވެސް ދޯދިއާ ގޮތަކަށެވެ. އޭރު ކުނި އުކާލެވުނީ މާލޭގެ ވަށައިގެންވާ ފަޅަށެވެ. އޭގެ ފަހުގައި ކުނިއުކާ އުޅެވުނީ ތިލަފުށްޓާއި ހެންވޭރު ގޮނޑުދޮށު ސަރަހައްދަކަށެވެ. މާލޭގައި ކުނިކޮށި ތަޢާރަފު ކުރެވުނީ ކުނި ޖަމާކުރުމަށް އިންސިނަރޭޓަރު އުނިގައި ކުރިއަށްވުރެ ހަރުދަނާ ނިޒާމުގައެވެ. މާލޭގެ އާބާދީ އިތުރުވެ މޮޑަންވުމާއި، އިޤްތިސާދީ ބަރަކާތްތައް އިތުރުވުމުގެ ސަބަބުން ކުނި ޖަމާކުރުމަށް ކުރިއަށްވުރެ ބޮޑު ސަރަހައްދެއް ކަނޑައެޅުނެވެ. މިހާރު އިންޑަސްޓްރިއަލް މަސައްކަތުން އުފެދޭ ކުނިތައް ކަނޑައެޅިގެން ޖަމާކުރެވެނީ ވަކި ސަރަހައްދު ކަނޑައަޅާފައެވެ.

ކުނި ވަކި ކުރެވިފައިވާ ގޮތް ތިރީގައި ބަޔާންކޮށްފައި އެވަނީއެވެ.

އިންޑަސްޓްރިއަލް މަސައްކަތުން އުފެދޭކުނި:

- ގަހުކުނި
- ޕިސްކުނި
- ވެލި
- ބައު ދަގަނޑު
- ތޮށި

- ތެލް ބެޓެރި
- ވަކަރު (ރަކުނި)

ގެތަކުން އުފެދޭކުނި:

- ކުނޑާއި ކަރުދޮޅޮރު
- ޕްލާސްޓިކް
- ބިއްލޫރި

5 ޑިސެމްބަރު 1991 ގައި، ތިލަފުށްޓަށް ކުނި ގެންދިޔުމުގެ މަސައްކަތް ފެށުނެވެ. މިހާރު ތިލަފުށްޓަށް ކުނި ގެންދެވެނީ ބޯޓުތަކުން އަޅައިގެން އުފުއްލަން އަޅުވައިގެންނެވެ. ދުވާލެއްގެ މައްޗަށް 148 ޓަނުގެ ކުނި އުކާލެވޭކަމަށް 2005 ގެ އަހަރު ރިޕޯޓުގައި ބަޔާންކޮށްފައި ވެއެވެ.

7- G. ރޯޑު ކޮންސްޓްރަކްޝަނާބެހޭ ބައި:

ރޯޑު ކޮންސްޓްރަކްޝަނާބެހޭ ބައި އުފެއްދީ މާލޭގެ މަގުތައް މަރާމާތުކުރުން ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް ހެދުމުގެ މަޤްޞަދުގައެވެ. މިހާރު މާލޭގެ މަގުތަކާއި ގަނޑުތަކުގެ މަސްތޫރުވަނީ ނިމިފައެވެ. އޭގެފަހުން ވިލިގިލީގެ މަގު ހަދައިވެސް ގަނޑުއަޅާ ނިމިފައެވެ. ރޯޑު ކޮންސްޓްރަކްޝަނާބެހޭ

ބައިގެ މައިގަނޑު މަސައްކަތުގެ ތެރެއިން މިހާރު ބާކީހުރި މަސައްކަތްތަކަކީ ބައެއް މަގު މަރާމާތު ކުރުމަށްޓަކައި ގަސް ޓްރިމްކޮށްދިނުމުގެ. މިއީ ކުރިއަށް ހިނގަމުންދާ މަސައްކަތަކަށްވާތީ މިބައިގެ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރިއަށްދެވެ.

ރޯޑު ކޮންސްޓްރަކްޝަނާ ބެހޭބައިން މިހާރު މައިގަނޑު ގޮތެއްގައި ކުރާ މަސައްކަތްތަކަކީ:

1- މާލެ މުނިސިޕަލްޓީގެ އާންމު ޚިދުމަތްތަކާއި ބެހޭބައިން ހިންގަވާ، މާލޭގެ މަގުތަކަށް މަރާމާތުކުރުމުގެ މަސައްކަތް.

2- މާލޭގެ އުމްރާނީ ތަރައްޤީއަށް، އިމާރާތްކުރުމަށް އެންމެ ރައްޔިތުންނަށް ބޭނުންވާ އެކިވައްތަރުގެ ޕްރީކާސްޓް ބިލްޑިންގ ބްލޮކްސް ހަދައި ވިއްކުން.

3- އިމާރާތްކުރުމަށް ބޭނުންވާ ގަލު އަޖައިގެން ވިއްކުމުގެ ވިޔަފާރިކުރުން.

4- މިވަގުތު މަސައްކަތް ކުރަމުންދަނީ މާލޭގައި ކަމުގައިވިޔަސް، ގަދު އަދި ތިލަފުށި ބަދަލުކުރުމުގެ މަސައްކަތް މިހާރުދަނީ ކުރެވެމުންނެވެ.

5- ދަފާކުރެވޭ ގޯތިގައި މިހިނގާ އަހަރުގެ ނިޔަލަށް އެންމެހައި މެޝިނަރީ ތިލަފުށިބަރަށް ބަދަލުކޮށް ނިމޭނެއެވެ.

މުވައްޒަފުންގެ ތަފްޞީލު:

އަދަދު	މަޤާމް/ ކުރާ މަސައްކަތް
14	އޮފީސް މުވައްޒަފުން/ ސުޕަވައިޒަރ (ޑިވިޜަން)
114	މަސައްކަތު މީހުން، މަސައްކަތް (ޑްރައިވަރުން، އޮޕަރޭޓަރުން، ކައްކާމީހުން - ބިދޭސީން)
128	ޖުމްލަ

ތާވަލު 6: ރޯޑު ކޮންސްޓްރަކްޝަނާބެހޭ ބައިގެ މުވައްޒަފުންގެ ތަފްޞީލު

8- I. އިމާރާތްކުރުމުގެ ބައި:

މިބައިގެ މައިގަނޑު މަސައްކަތަކީ:

- މާލޭގައާއި ވިލިނގިލީގައި އިމާރާތްކުރާ ޕްލޭންތަކަށް ހުއްދަ ދިނުން.
- އިމާރާތްކުރުމަށް ހުއްދަ ދިނުން.
- ކުލަލުން، ބަދަލު ފާސްކޮށްދީ ހުއްދަ ދިނުން.
- އިމާރާތްކުރާތާ ތަނަކީ 2 ބުރިއަށްވުރެ ގިނަ ބުރި އުސްކޮށް ތަނެއްނަމަ މިނިސްޓްރީ އޮފް ކޮންސްޓްރަކްޝަން އެންޑް ޕަބްލިކް އިންފްރާސްޓްރަކްޗަރަށް ހުށަހަޅާ ހުއްދަދިނުން.
- ހުށަހަޅާފައިވާ ކުރެހުންތަކަށް ޕާސްދިނުން.

އަވަށު އޮފީސްތައް:

- މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ މަސައްކަތްތަކަށް ލުއިއެއްދިނުމުގެ ގޮތުން މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީއިން ކުރާ ބައެއް މަސައްކަތްތައް އަވަށު އޮފީސްތަކުން ކުރާގޮތަށް ހަމަޖެހުނެވެ.

އަވަށު އޮފީސްތަކުގެ މައިގަނޑު މަސައްކަތްތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ:

- ސަރުކާރާ ގުޅިގެން ތަފާތު ޕްރޮޖެކްޓްތައް ހިންގުން.
- ސަރުކާރުގެ އާންމު ޚިދުމަތްތަކަށް އަހުލުވެރިކުރުމަށް ބާރުއެޅުމާއި އަވަށު އޮފީހުގެ ފަރާތުން އެކުއެކި މުނާސަބަތުތަކުގައި ބައިވެރިވުން.
- އަވަށުތެރެ ސާފުކުރުމާއި ސާފުތާހިރުކަން ދެމެހެއްޓުން.
- މަގުމަތީގައި ދުއްވާ އުޅަނދުތަކާއި ހިނގާބިނގާވާ އެކި މީހުންނަށް ހޭލުންތެރިކަން އިތުރުކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމްތައް ހިންގުން.
- ކުޑަކުދިންނާއި އަންހެނުންގެ ޙައްޤުތަކާއި މަސައްކަތްކުރުމުގައި އަނިޔާ ލިބިފައިވާ ކުޑަކުދިންނާއި އަންހެނުންނަށް އެހީތެރިވުން.
- ޤުދުރަތީ ބޮޑެތި ކާރިސާތަކާއި މީސްމީހުންގެ އިހުމާލުން ދިމާވާ ނުރައްކާތެރި ހާދިސާތަކުގައި ރައްކާތެރި ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި އަމަލީގޮތުން އެހީތެރިވުން.
- އެއްގަމުގައި ދުއްވާ އުޅަނދުތަކުގެ ޕާކިންގ ސަރަހައްދުތަކަށް ބޭރުން ބަހައްޓާފައިވާ ހިފާފައިވާ އުޅަނދުތަކާމެދު ގަވާއިދުން ފިޔަވަޅުއެޅުން. ([illegible] ސްޓިކަރު ހަރުކުރުން)

ޗެޕްޓަރ : 3

[illegible]

ޚިދުމަތްތަކަށް އަދި ބަދަލުތައް

ޚިދުމަތުގެ ހިރި [illegible] މި މުއައްސަސާއާ ބައްދަލުކުރިއިރު، ދެވޭ ޚިދުމަތުގެ ފެންވަރާއި މިންވަރަށް ޢަމަލީ ބަދަލުތަކެއް އައިސްފައިވާކަން ފާހަގަ ކުރެވެއެވެ. ދެވޭ ޚިދުމަތުގެ ބާވަތް އެތައްގުނައަކަށް އިތުރުވެއްޖެއެވެ. ޚިދުމަތް ދިނުމަށް ބޭނުންކުރާ ވަސީލަތްތަކީ އެންމެ މިޒަމާނުގެ ވަސީލަތްތަކެވެ. ގާއިމުކުރެވިފައިވާ އުސޫލުތަކާއެކު ހަރުދަނާ ކުރެވިފައެވެ. މުއައްސަސާއަށް ކުރިމަތިވުމުން އާ ބައެއް ހުރަސް މަސައްކަތް ފަހަރުގަދަވުމުގެ ބަދަލުގައި، މި އަދު ވަނީ ދުރުމުސްތަޤްބަލަށް ކަންކަން ތާލުވެފައެވެ. މިކަމަށް ބާރުލިބުނީ 2005 ވަނަ އަހަރު ސްޓްރެޓެޖިކް ޕްލޭނެއް ތައްޔާރު ކުރެވުނެވެ. އެޕްލޭން މުވައްޒަފުންކުރާ އިތުރު އިޞްލާޙުތަކާއެކު، 2006 ވަނަ އަހަރު އެއަށްފަހު ފުރިހަމަ އެކުން ސްޓްރެޓެޖީއާއި އެކުލަވާލެވުނެވެ. މި ސްޓްރެޓެޖިކް ޕްލޭންގެ ދަށުން މިހާރު ޚިދުމަތުގެ ކަނޑުގައި މި މުއައްސަސާ ދަތުރުކުރަމުންދަނީ، ވިޝަނާއި މަންޒިލް މަޤްޞަދު ސީދާ މިސްރާބުތަކެއް ކަނޑައަޅައިގެންނެވެ. ފުން ދިރާސާތަކާއި ކަނޑައެޅިފައިވާ އަމާޒު ސާފުކޮށް އެނގިގެންނެވެ. އެހެންކަމުން ކުރިއަށް ހުރި ޗެލެންޖްތަކުގައި ބަލައިލާއިރު، މިހެންގޮސް މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީން ދައުލަތުން ގެންދަވާ ޚިދުމަތްތަކާއި، އެޚިދުމަތްތަކަށް ޢަމާނާއި އައިސްފައިވާ ބަދަލުތަކުގެ މައްޗަށެވެ. ހިންގާފައިވާ، އަދި ހިންގަމުން ގެންދާ މަޝްރޫޢުތަކުގެ މައްޗަށެވެ.

އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓްރީއާއި، އުފަންދުވަހުގެ ސްޓްރަކްޗަރ ހެއްދުން:

އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓްރީއަކީ، ކުއްޖާ އުފަންވާގޮތުގެ ބަޔާން ކުރާ ރަސްމީ ލިޔުމެކެވެ. އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް ހަދައިދެނީ އާބާދީގެ ރެކޯޑުންނެވެ. ނަވާރަސްކޮށް ފަންސާގެ ރަޖިސްޓްރީކުރުމުގެ އަސާސީ ގޮތުން ވެސް މި އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓްރީ ބޭނުންކުރެވެއެވެ. ކުއްޖާއަށް ނަމެއް ކިޔައި ވަރުގަދަ ކޮށްދެނީ އެކުއްޖާގެ މައިންބަފައިންނެވެ. މިހާރު ނަމަށް ފިޔަވައިވެސް ވަރަށް ކުރުކޮށްނެވެ. ބައެއް ފަހަރަށް، އެންމެ ނަމަކުންނެވެ. ސަރިފާކަމާ ސަރިފާއެވެ. އަޖީބު ފިޔާ އަޖީބެއެވެ.

މިދުވަސްވަރު ކުއްޖާއަށް ނަން ކިޔަނީ މުސްލިމުންނަށް ކިޔަން އެކަށީގެންވާ ނަމެއްތޯ ބަލާފައެއްނޫނެވެ. އެހެނިހެން ހުރިހާ ނަމެއްގައި ސްޓްރަކްޗަރ ހަދައިދެނީއެވެ. އަދި ނަން ކިޔަނީ އެއް ނަމުންކަމަށްވިޔަސް ސްޓްރަކްޗަރ ހަދައިދެވެއެވެ. އާންމުންގެ ގޮތުން ބޭނުންކުރަނީ އާދަ ހިމެނޭގޮތުން ސްޓްރަކްޗަރ ހެއްދުމަށް އެކި ކަމެއްކަމަކަށް ނުދެކެއެވެ. އުފަންދުވަހުގެ ސްޓްރަކްޗަރ ހެއްދުމުގައި ސްޓްރަކްޗަރެއް އޮތުމަކީ ނޫނީ ނުކުރެވޭނެ ކަމެއް ދުނިޔޭގެ ވިސްނާލަން އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓްރީ އާއި އުފަންދުވަހުގެ ސްޓްރަކްޗަރ ހެއްދުން ސޯޝަލް ކުއްޖާ ވެއްދުން ބޭނުންވާ ކަމަކަށް ފެނެއެވެ.

މިހާރު ކުއްޖާއަށް އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓްރީއާއި ސްޓްރަކްޗަރ ހަދައިދެނީ އެކުއްޖާއަށް ހިތާ ނަމަކީ މުސްލިމުންނަށް ކިޔަން އެކަށީގެންވާ ނަމެއް ބަލާ އެ ނަމަކީ މުސްލިމުންނަށް ހިތްއެކަށީގެންވާ ނަމަކަށްވާނަމައެވެ. އަދި ކުއްޖާއަށް ނަންކިޔަން ޖެހޭނީވެސް

ދެ ނަމުންނެވެ. ކައިވެންޏެއްކޮށްގެން ތިބިފައިވާ ކުއްޖަކަށް އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް ހެދޫނަމަ އެ ދެމަފިރިންގެ ކައިވެނީގެ ސެޓްފިކެޓް ބަލާ އެކުއްޖަކު ވިހާފައިވަނީ ދަރިޔަކަށްވާ މުއްދަތުގައިތޯ ބަލާ މުއްދަތަކަށް ފެށޫނަމަ ސެޓްފިކެޓް ހަދައިދެވުނީއެވެ.

ކައިވެންޏަކާއިނުލައި ކުއްޖަކު އުފަންވެއްޖެނަމަ އެ މައްސަލަ ތަޙްޤީޤުކޮށް ކާބަރު ހުކުރެއްވުމަށް ކޯޓަށް ވެސް ޕޮލިސް ސަރވިސްއަށް ފޮނުވެއެވެ. މިގޮތަށް އުފަންވާ ކުދިންނަށްވެސް މައްސަލަ ކޯޓުން ނިންމުމުން ވަގުތީ ސެޓްފިކެޓެއް ހަދައިދެވެއެވެ. އެއީ ކުއްޖާއަށް ބޭނުންވާ އެހެނިހެން ރަސްމީ ކަންތައްތަކަށް ބޭނުންކުރެވޭނެއެވެ.

އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓަރީއާއި އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް ހެދުނީ ދުވަސްވަރު ހުށަހެޅުމުން ރަޖިސްޓަރީއާއި ސެޓްފިކެޓް ހުށަހެޅުމުން ރަޖިސްޓަރީއާއި ސެޓްފިކެޓް އަދި ރަނގަޅުކުރުމުގެ ގޮތުގައި ރަޖިސްޓަރީ ކުރުމަށް ދުވަހާ ކުރުނުން. މި ގޮތުގެމަތިން ގޮތުގައި ބަސް ތަކެއްގައި ހުށަހެޅުމުން ވިދިގެން އަންނަދުވަހު (ސަރުކާރު ބަންދު ދުވަސްތައް ހިމަނައި) ޚިދުމަތްދެވެއެވެ.

މިކަންތައް ކުރުމަށް ދުނިޔެވީ ގޮތުގައި ރާއްޖެ ހުރަހަރަގަންޖެހޭ ހަރުދަނާކުރުމަށް ވިދިގެން އަންނަދުވަހު ކުރުމުގެ ފިޔަވަޅު އަޅައެވެ. މި ގޮތަށް ހިނގާ ދުވަހުގެ އެއްޗެއްސެވެ.

އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް ހަދައިދިނުން

1958-2007

އަހަރު	އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓަރީ	އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް	ހެއްދި އޮފީސް / އިތުރު ތަފްސީލު
1958		204	ސެޕްޓެމްބަރު 6ން ފެށިގެން މާލޭ މުނިސިޕަލް އޮފީސް
1959		190	
1960		843	
1961		879	
1962	60	342	އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓަރީ ނޮވެމްބަރު 17ން ފެށިގެން މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް (ވަޒީރުލް އަޢުޒަމް)
1963	363	452	އަލުން މާލޭ ކައުންސިލް ގެ ބެލުމަށް
1964	431	332	
1965	363	438	
1966	433	600	
1967	421	669	
1968	137	349	
1969	619	453	
1970	562	522	
1971	920	410	
1972	757	455	
1973	876	451	
1974	986	406	
1975	899	400	
1976	508	707	

1977	888	1054	
1978	832	754	
1979	1081	887	
1980	1230	1220	
1981	1233	943	
1982	1035	1270	
1983	1397	1464	
1984	1479	2288	
1985	1374	1738	
1986	1259	1759	
1987	1187	1300	
1988	1292	1701	
1989	1338	1689	
1990	1346	1600	މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު
1991	1309	1675	ޓައިޕްރައިޓަރުން ލިޔެ ކާބަން ކޮޕީތައްލައިގެން
1992	1346	1775	
1993	1399	1835	
1994	468	1516	
1995	1108	1181	
1996	1300	1442	
1997	1468	1469	
1998	1525	1847	
1999	1475	1605	
2000	1509	1577	

2001	1678	1780	25އޮކްޓޯބަރުން ފެށިގެން ކޮމްޕިއުޓަރުން ލިއުގެން
2002	1678	1982	ރަޖިސްޓްރޭޝަންގެ ޑޭޓާބޭސްއަށް މަސައްކަތް ކުރަން ފެށި
2003	1846	1995	
2004	2047	2299	
2005	2229	2699	
2006	2612	2999	
2007	1346	542	

2005 ވަނަ އަހަރު އުފަންވުންތަކުގެ ރަޖިސްޓްރީއާއި ބެހޭގޮތުން ކުރެވުނު މަސައްކަތުގެ ތަފްޞީލު

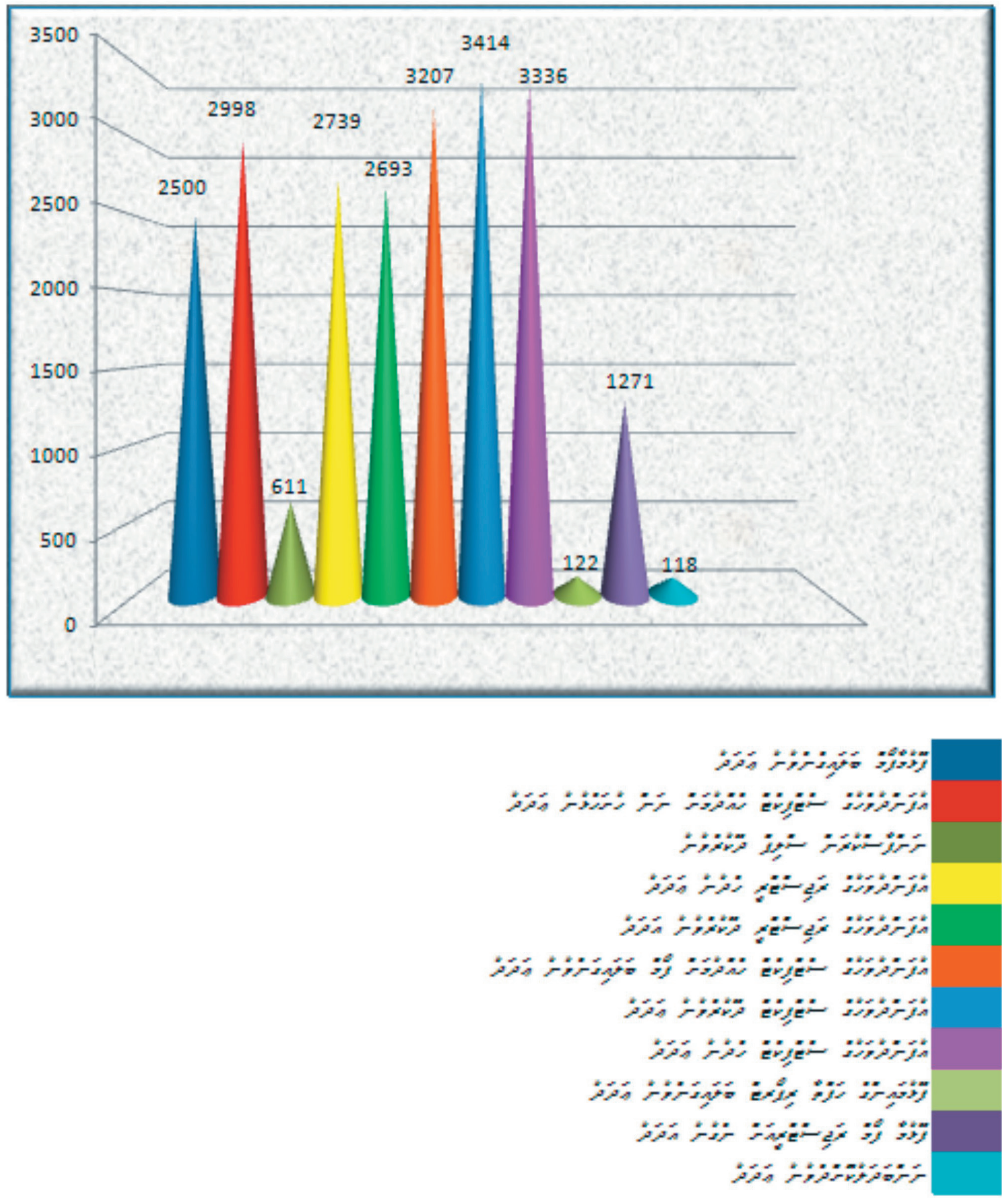

އުފަންވުންތަކުގެ ރަޖިސްޓްރީއާއި ސެޓްފިކެޓް 1958 - 2006

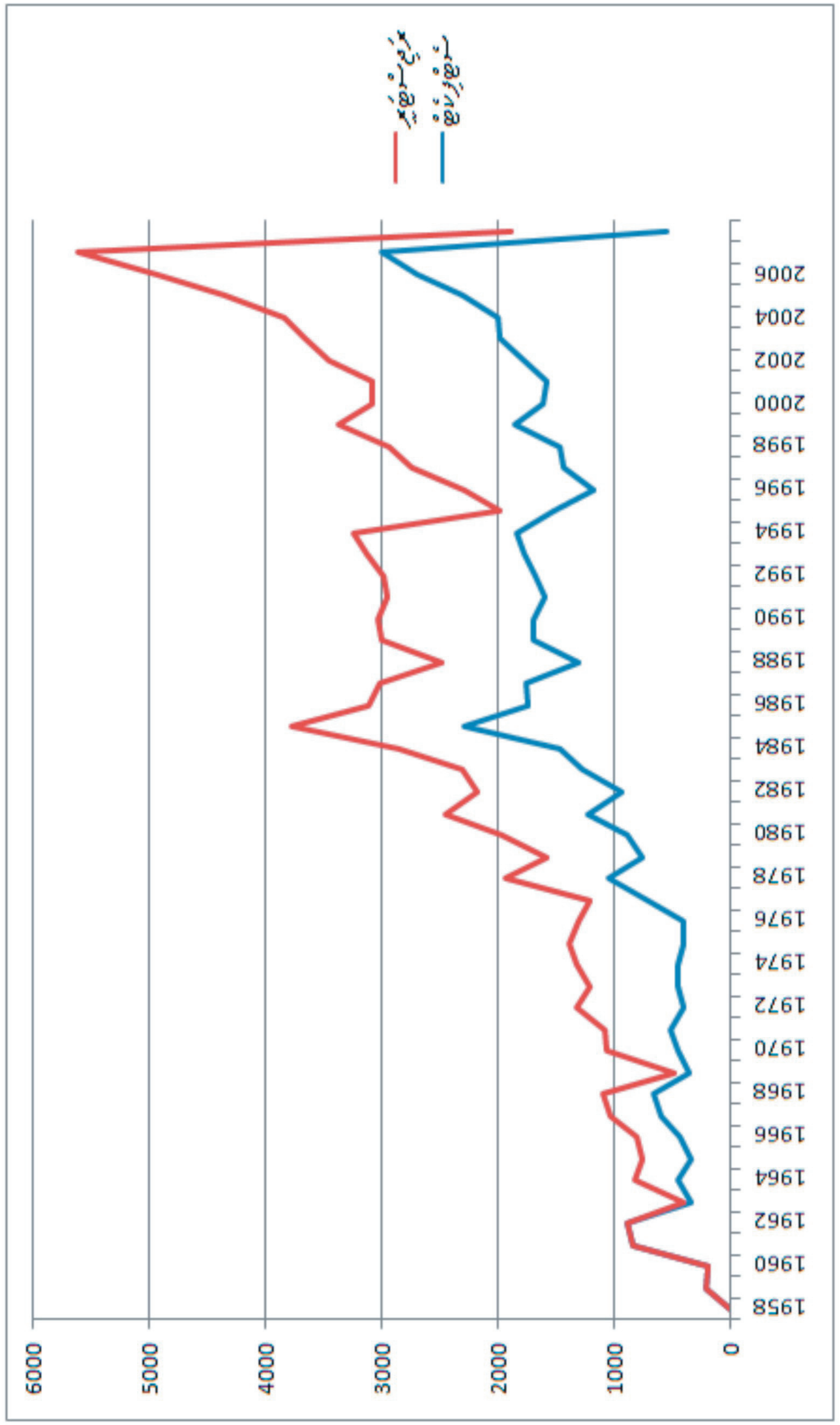

އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓާއި
އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓަރީ

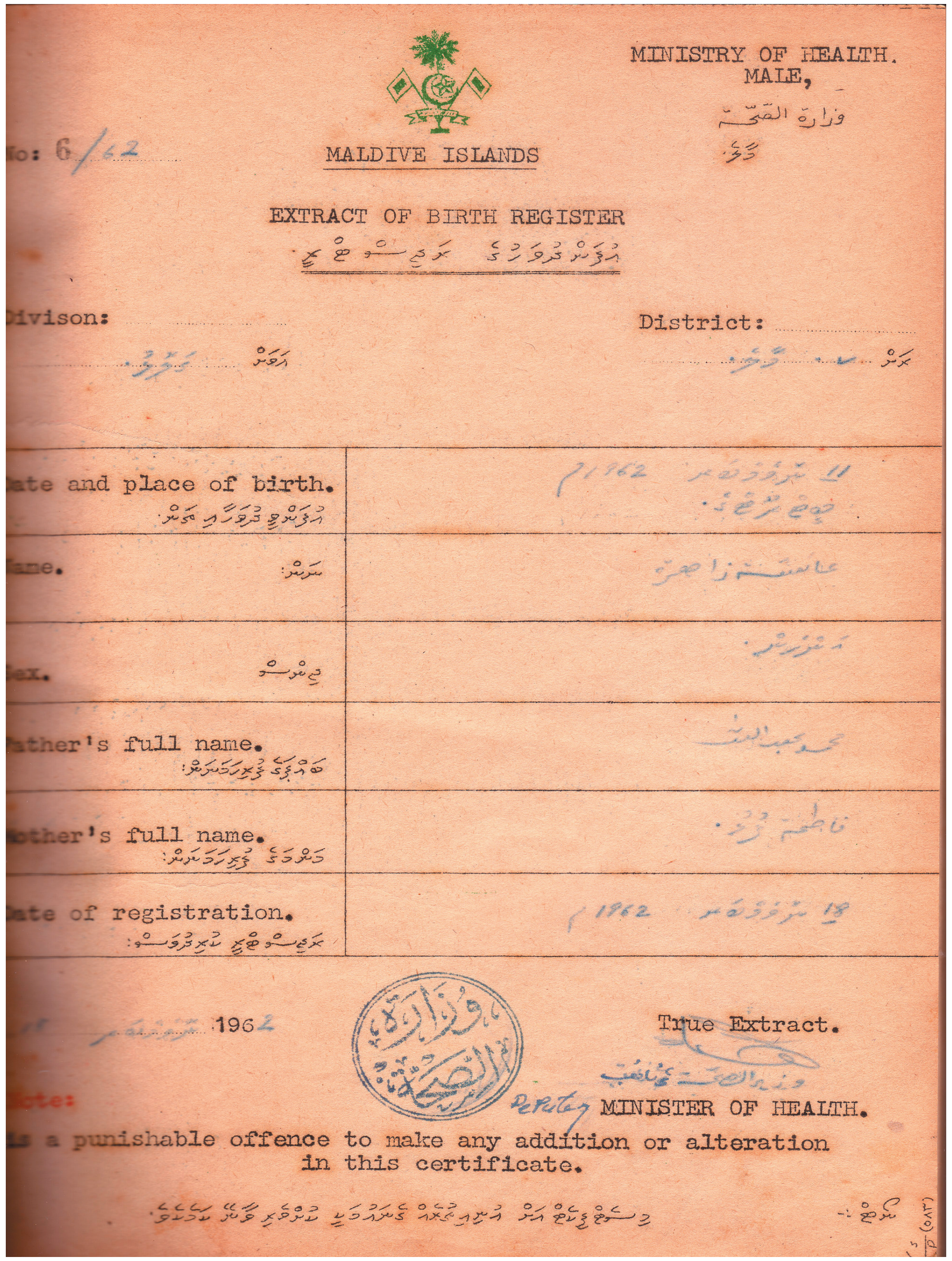

MINISTRY OF HEALTH.
MALE,
وزارة الصحّة
މާލެ.

No: 6/62

MALDIVE ISLANDS

EXTRACT OF BIRTH REGISTER
އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓަރީ

Divison: އަވަށް [illegible]

District: ރަށް ކ. މާލެ.

Date and place of birth. އުފަންވީ ދުވަހާއި ތަން:	11 ނޮވެމްބަރު 1962م [illegible]
Name. ނަން:	عائشة زاهرة
Sex. ޖިންސު	އަންހެން.
Father's full name. ބައްޕަގެ ފުރިހަމަ ނަން:	محمد عبد الله
Mother's full name. މަންމަގެ ފުރިހަމަ ނަން:	فاطمة [illegible]
Date of registration. ރަޖިސްޓަރީ ކުރި ދުވަސް:	18 ނޮވެމްބަރު 1962م

18 ނޮވެމްބަރު 1962

True Extract.

وزير الصحة نائب

Deputy MINISTER OF HEALTH.

Note:
It is a punishable offence to make any addition or alteration in this certificate.

ނޯޓު:- މި ސެޓްފިކެޓަށް އިތުރު ބަދަލެއް ގެނައުމަކީ ކުށެއްކަމުގައި ވާނެ ކަމެކެވެ.

1962 ވަނަ އަހަރު ހަދައިދީފައިވާ އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓަރީއެއް

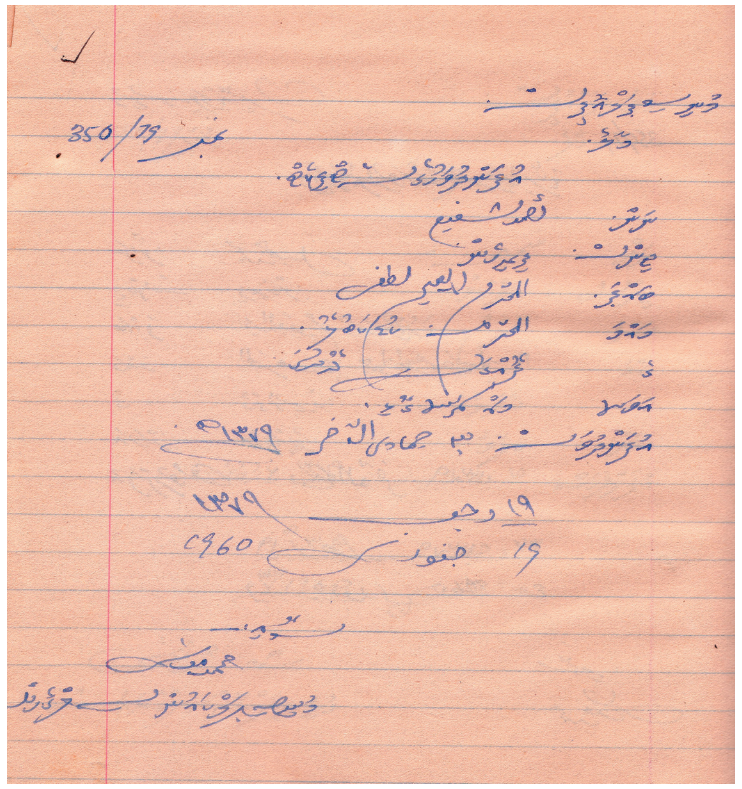

މުނިސިޕަލިޓީ
މާލެ.

350/79 نمبر

އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓް.

ނަން: أحمد شفيع
ޖިންސު: ފިރިހެން
ބައްޕަ: المرحوم [illegible] لطيف
މަންމަ: المرحومة [illegible]
ގެ: [illegible]
އަވަށް: [illegible]
އުފަންދުވަސް: ٢٠ جمادى الآخر ١٣٧٩هـ

١٩ رجب ١٣٧٩
19 جنوري 1960

ސޮއި:
محمد [illegible]
[illegible]

1960 ވަނަ އަހަރު ހަދައިދީފައިވާ އުފަންދުވަހުގެ ސެޓްފިކެޓެއް

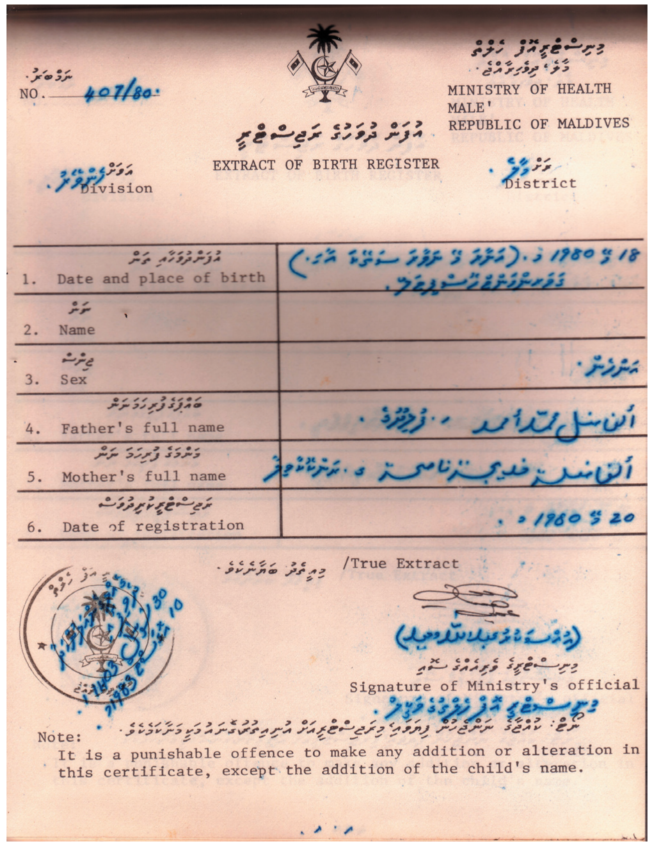

ނަމްބަރު.
NO. 407/80.

މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ.
MINISTRY OF HEALTH
MALE'
REPUBLIC OF MALDIVES

އުފަން ދުވަހުގެ ރަޖިސްޓަރީ
EXTRACT OF BIRTH REGISTER

އަވަށް ހެންވޭރު.
Division

ރަށް މާލެ.
District

އުފަންދުވަހާއި ތަން 1. Date and place of birth	18 ޖޫ 1980 ވ. ([illegible]) [illegible]
ނަން 2. Name	
ޖިންސު 3. Sex	އަންހެން.
ބައްޕަގެ ފުރިހަމަ ނަން 4. Father's full name	ألفاضل محمد أحمد [illegible]
މަންމަގެ ފުރިހަމަ ނަން 5. Mother's full name	ألفاضلة خديجة ناصر [illegible]
ރަޖިސްޓަރީކުރި ދުވަސް 6. Date of registration	20 ޖޫ 1960 ވ.

މިއީ ތެދު ބަޔާންކަމެވެ. /True Extract

([illegible] عبد الله وحيد)

މިނިސްޓްރީގެ ވެރިއެއްގެ ސޮއި
Signature of Ministry's official

މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު

ނޯޓް: ކުއްޖާގެ ނަން ލިޔުން ފިޔަވައި މި ރަޖިސްޓަރީއަށް އިތުރު ބަދަލެއް ގެނައުމަކީ ކުށެކެވެ.
Note:
It is a punishable offence to make any addition or alteration in this certificate, except the addition of the child's name.

1980 ވަނަ އަހަރު ހަދައިދީފައިވާ އުފަންދުވަހުގެ ރަޖިސްޓަރީއެއް

ހަނދާންކުރުން:

ކުރިންނަށް ބިޔި އިސްލާމީ ނަސްރިއްޔާ ދިވެހިން އިސްކަންދުރުންއަރިކަމެކެވެ. ތާރީޚުގެ ތަސްވީރެއް ކުރިއަށްޖެހިލާއިރު މިގޮތުން ޚިޔާލުކަމެއް ފާހަގަ ކުރެވޭތީ ވަރަށް މަދުންނަށްތަކެވެ. ޕިރިހުނުގެ ތެރޭގައި "މުޙައްމަދު، އަބްދުﷲ، މޫސާ، ޙުސައިން" މި ފަދަ ނަންތަކެއް ވަރަށް ގިނައެވެ. އަންހެނުންނަށް ޚާއްޞަކުރި ނަންތަކުގެ ތެރޭގައި، "ޢާއިޝާ، ހަދީޖާ، މަރްޔަމް، ޒައިނަބު" މި ފަދަ ނަންނަމެވެ. މިނަންތައް ޚާއްޞަވީ ގޮތަށް ބަލާއިރު، ގިނައިން ޚާއްޞަވީ ނަބީބޭކަލުންގެ ނަންފުޅުތަކާއި، ރަސޫލު ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމްގެ އަނބިއަނބިކަނބަލުންނާއި، ދަރިދަރިކަލުންގެ ނަންފުޅުތަކެވެ. އެހެންނަމަ އެފަދަ މާތް ބޭބޭކަލުންގެ ނަންފުޅުތަކެވެ.

ކަންމިހެން އޮތްނަމަވެސް ދިވެހިންގެ ތެރޭގައި ވަނަންޚާއްޞަވި ސަގާފަތެއް ވަރަށް ކުރިއްސުރެވެސް އޮތެވެ. މި ސާފުކަން "މުސްކުޅިކަލޭގެ" "ފަތަރުސިހާ ދެފަރާތު" މި ފަދަ ނަންނަމެވެ. ދެފަރާތު ބޮޑުއޮޅު ގޮތުގައި އާންމު ޖަވާބުދާރީގައި "ކަނޑުވެރިގެ އަޖާބު" ޚާއްޞަކުރެވެން އޮވެއެވެ. މި ފަދަ ނަންތަކުގެ މަޝްހޫރުވުމުގެ ސަބަބުން އާންމު އަސްލުނަމަށް ކޮބައިކަން ނުދާ އާންމުންވެސް ނޭނގޭ ޚާއްޞަވީ ބަދަލު އުޅެއެވެ.

ނަމާނަސޯބާކަ އަންޖީއަށްގެ އަހަރުތަކާކަމަށް އަދިއިތުރުވެސް މިކަންކަން ހުރި މިފަދަ ގޮތަކަށެވެ. 1 މޭ 1984ގައި އައިޑީން ޗިޕީ ކާޑު ދޫކުރެވުމުގެ ނަމުގައި ދޫކުރެއްވި އުފެއްދެވުމަށް، ދިވެހިންގެ ކާޑުކަން އަންގައިދޭ ކާޑު ހެއްދެވުމަށް ކަމާބެހޭ ދިރާސާތަކާއި ކުރެއްވި އިރު، މަޢުލޫމާތުތަކެއް ސާބިތުކުރުމުގައި ކުރިމަތިވި ދަތިތަކުން މިކަން ވަރަށް ބަރުދާރަށް އެނގެއެވެ. ޒަމާން ބަދަލުވެ، ބޮޑުދިނުމާއަށް ރާއްޖެ ހުޅުވި،ބޭރުގެ ބަސްބަހަށް އަހުލުވެރިވުމުން އާދެ އަސަރު ކުރަންފެށިއެވެ.

މާނަ ނޭނގޭ ފުރެއްދު ނަންތަކެއް ކިޔަން ފެށުނީއެވެ. އެކަން އެނގުމުން އަދުން އެ ފަދަ ނަންނަން، މާނަ ރަނގަޅު އިސްލާމީ ނަމަކަށް ބަދަލު ކުރާތަން ފެނުނަކީ އަންނަން ފަށައިފިއެވެ.

ނަމާނަ ސަބަބަކާ އަންޖީ ހައިގެ އަހަރުތަކުގައި ސިޓިކާޑުން ހައްދަވައި ދެއްވާފައިވާ އުފެއްދެވުމުގެ ރަޖިސްޓްރީތަކުގައިވެސް ނަންތިރިއަށްޖެހޭ ގިނަ އެއްޗިހި ހުސްކޮށްފައިނުވެ. އެ ގޮތް ފުރާވަރި އެކުއެއްޗާއަށް ނަންތިރިވުމަށްފަހު، ބޭނުމުގައިނުދާނަމަ ފަށޮ ނަހަމަ ކުރިއަށް ގެންދާނެއެވެ. ނަމުގެ މައްސަލަ ދިރާގުގައި އުފާވެރިކަމުވެ އެއްނިކަމުން މި މައްސަލަ ރައްކާތެރިކަމާއި، ކުރިންނަށް ކާފަ ނަމަކީ މުސްލިމުކަމަށް ކިޔަނީ އެކަނިވެރިކަމާ އިސްލާމީ ނަމެއްތޯ ބަލައި ފާސްކުރެވުމަށް ހަމައެއްސާފެއެވެ. ނަންބާސްވުމަށް ދީނީ އިމްތިޙާނެއް ހާމައިކުރެއްވިކަމުގައިވެއެވެ.

މާލޭގެ ރަށްވެހިންގެ ރަޖިސްޓްރީ

މާލޭގެ ރަށްވެހިންގެ ރަޖިސްޓްރީއަކީ މާލޭގެ ރަށްވެހިކަން ލިބިގެންވާ ރަޖިސްޓްރީއެވެ. މާލެ ގޮތުގައި ދިރިއުޅޭ އެންމެހައި ރަޖިސްޓްރީގައި ނަންހިމެނިފައިވާ މީހުންގެ ރަޖިސްޓްރީއެވެ. މާލެ މުނިސިޕަލިޓީގެ ހެއްދެވި ދަފުތަރުގައި ހިމެނުމުގެ ފަހުން މާލޭގެ ރަށްވެހިންގެ ގޮތުގައި ރަޖިސްޓްރީވެފައިވެއެވެ.

ރާއްޖޭގެ އެހެން ރަށެއްގެ މީހަކު މާލޭގެ ރަށްވެއްސަކަށްވުން:

1978 ވަނަ އަހަރާ ހަމަޔަށް އައި އިރު، ރާއްޖޭގެ އެހެން ރަށްރަށުގެ މީހުން މާލޭގައި ވަޒަންވެރިވުމާބެހޭ ގާނޫނެއް އޮތެވެ. މި ގާނޫނު ބަދަލުކުރުމުން، ރާއްޖޭގެ އެހެން ރަށެއްގެ މީހަކު މާލޭގެ ރަށްވެހިއެއްގެ ގޮތުގައި ރަޖިސްޓަރީވާން ބޭނުންނަމަ، 12 އަހަރު ދުވަހު މާލޭގައި ދިރިއުޅެންޖެހެއެވެ. މި މުއްދަތު ހަމަވުމުން މިކަން، ދެފަރާތުގެ ހެޔޮބަހުން ކަމާބެހޭ އޮފީހަށް ސާބިތުކޮށްދޭން ޖެހެއެވެ.

މި ދުވަސްވަރަކީ، އަދި މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ ޚާއްޞަ ދަފްތަރުގައި ޖެހިގެން މާލޭގެ ރަށްވެއްސަކަމުގެ ފުރުޞަތު އޮޕްޝަނެއް ނޫނެވެ. މާލޭން ރަޖިސްޓަރީގައި ޖެއްސަވައިދޭން ގެއެއް ނެތް މީހުން، އެއްވެސްތަނެއްގައި ރަޖިސްޓަރީ ނުވެވިފައި ތިބިނިއެވެ. ރާއްޖޭގެ އެހެން ރަށެއްގެ ފިހާރަތަކާއި، މާލޭގެ ރަށްވެހި އަންހެނުންނާ އިނދެގެން ތިބި ދަރިއަކުލުވެފައި، މާލޭގެ ރަށްވެއްސެއްގެ ގޮތުގައި ރަށްވެހި ހިމެނިދެވުނެވެ. އެ ގޮތަށް ކުއްޖެއްގެ ރަށްވެހި ހުރަސްޖެހުން، ކުއްޖާގެ ބައްޕަ ރަށްވެހިވެފައިވާ ރަށުގައެވެ. ބޭރުމީހުންނާ ދިވެހި އަންހެނުންނާ ކައިވެނިކޮށްގެން، ބައްޕަގެ ބަޔާން ރަށްވެހިކަމާ ބެހޭ ބިދޭސީ ހަރަކާތްތަކުން ދިރިއުޅުމަށް އަންނަނިވި.

ރަޖިސްޓްރީގައި ޖެއްސުމަށްބޭނުންވާ މީހުންގެ މައުލޫމާތު، ރަޖިސްޓަރީގައި ހިމަނަނީ، އަނގަބަހުން ކިޔާދިނުމުގެ މައުލޫމާތެވެ. ރަޖިސްޓަރީ ހަދާފައި، އެއްބަޔަކުން ކާޑު، އޮޅޭތީ، މައުލޫމާތުގެ މަސައްކަތެވެ. ނަމާއި، އުފަންތާރީޚާއި، އުފަންބިމާއި، މި ފަދަ މައުލޫމާތު ހިމެނިފައި ހުންނަނީ މި ފަދަ މައުލޫމާތު ރަޖިސްޓަރީގައި ހިމެނިފައެވެ. އެހެން ކަމުން ސިޓީ ޕާސްޕޯޓުގެ ބޭނުމަށް ތިބިއަޅުގަނޑު ކުއްޖާ އަދައުފުޅުކޮށްގެންނެވެ. ވީމާ މިކަން ބަލައިގަތުމަކީ ކުއްޖަކު ރަށްވެހިކަމަށް

އެންމެ ކާމިޔާބުވިއެވެ. އޭނާއަށް އިދާރާތަކުން ސެޓްފިކެޓް ހަދައިދެއެވެ.

ރަށްވެހިވުމާބެހޭ ގާނޫނަށް، 1994 ވަނަ އަހަރު އިސްލާހެއް ގެނެސްފިއެވެ. މި އިސްލާހާއެކު، މާލޭގައި އުޅޭތާ 5 އަހަރު ވެފައިވާނަމަ، މާލޭގެ ރަށްވެހިއެއްގެ ގޮތުގައި ރަޖިސްޓަރީވުމަށް ހުށަހެޅުމުގެ ހުއްދަ ދެވިގެންދިޔައެވެ. ޒަމާން އަހަރު ވުމަށްފަހު، އެކަން ދިރާސާކޮށް ހުށަހެޅުން، ސާބިތުކޮށްދޭން ޖެހުނެވެ. ނުވަތަ އޭނާ ވަރީ ވާ އަނބިކަނބަލާ އާއިލާގެ ނުވަތަ ސަރުކާރުގެ ރަޖިސްޓަރީ ކުރެވިގެން ހިނގާ ކުންފުނި، ސްކޫލް، މަދަރުސާ، ޖާމިޢާ، ފަދަ ތަންތަނުގައި ވަޒީފާއެއް ކުރާނަމަ، އަދި ދައުލަތުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި ހިމެނިފައިވާނަމަ، ސާބިތުކޮށްދެވެންޖެހުނެވެ.

1 ފެބުރުއަރީ 1987ގައި މާލެ މުނިސިޕަލިޓީގެ ޚާއްޞަ ދަފްތަރު އުފެއްދިއެވެ. އެހެންކަމުން، ތަރީ، ރަޖިސްޓަރީވާން ވަކިވެފައި ހިނގުމުން، މާލޭގެ ރަށްވެހިއެއްގެ މީހުންނަށް މާލޭގެ ރަށްވެހިކަމުގެ ގޮތުގައި ހިމެނުމުގެ ފުރުޞަތު ދެވިގެންދިޔައެވެ.

މާލޭގެ ބިންބިމާއި ގޯތިގެދޮރުގެ ރަޖިސްޓަރީ

މާލެއާ ރާއްޖޭގެ ބިން މައިގަނޑު ތިންބަޔަކަށް ބަހާލެވިދާނެ އެވެ. އެއީ ބަންޑާރަބިމާއި، ވަޤުފުބިމާއި، އަމިއްލަ ބިމެވެ.

ބަންޑާރަބިން:

ބަންޑާރައިގެ މާނައަކީ ސަރުކާރެވެ. ރާއްޖޭގައި ރަސްކަލުން އޮތް ޒަމާނުގައި ރަސްގެފާނަކީ ސަރުކާރުކަމަށް މާނަކުރެވިފައެވެ. ސަބަބަކީ ދައުލަތުގެ ހުރިހާ ބާރެއް އެހުންނެވި ރަސްކަލެއްގެ އަތްޕުޅުގައި އޮތުމެވެ. މި ދެންނެވި ޒަމާނުގައި ދައުލަތުގެ ފަރާތުން ރައްޔިތުންނަށް އަންގަވާ އެންގެވުންތަކުގައިވެސް ލިޔެފައި ހުންނަނީ، ”އަހުރެމެންގެ އަޅުތަކުންނަށް ބަހައް“ މި ފަދައިންނެވެ. އެހެންކަމުން މި ބަސްއުފެދިގެން އައިއިރު، ބަންޑާރަބިމޫ ބުނުވީ ބަހުގެ މާނައަކީ ސަރުކާރުގެ ބިމެވެ. މުޅި ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ބިމަކީވެސް ސަރުކާރުގެ ބިމެވެ.

ވަޤުފުބިން:

ބިމެއްވަޤުފު ކުރުމަކީ، އޭގެ މިލްކުވެރިޔާ، ދަރުމައެއްގެން ވަކި ހާއްސަ ފަރާތަކަށް އެބިމެއްގެ ހައްޤު މިލްކު ދޫކޮށްލުމެވެ. އޭގެ މިލްކުވެރިޔަކަށް އެފަރާތަކަށް ހާއްސަކުރެވިގެންވެއެވެ. މި ޒަމާނުގައި

ބައެއް މީހުން ފުރުއާން ހަތިމު، މުސައްލަފަތު އެއްޗެހި މިސްކިތްތަކަށް ވަޤުފުކުރާ ބީދައިންނެވެ. އެފަދަ ޒަމާނުގައި، މިސްކިތްތަކަށް ވެސް ބިންބިމާއި، ގޯތިގެދޮރާއި، ވަޤުފުކޮށްފައި އެބަހުރިއެވެ. މާލޭގައި ހުރި މިފަދަ ބިންތަކަށް ބަދަލު ދެއްވައި ދައުލަތަށް ނަންގަވާ 1970ވަނަ އަހަރުއެވެ.

ބިން ވަޤުފުކޮށްދިނުން:

ވަޤުފުބިމުގެ އެކިބާވަތް ހުރެއެވެ. ނަމަވެސް ބިންވަޤުފު ކޮށްދިނުމުގައި އޮންނަނީ މައިގަނޑު ދެގޮތަކަށެވެ. އެއްގޮތަކީ، މީހާގެ މިލްކުގައިވާ ބިމެއް މީހާ ވަކި ފަރާތަކަށް ވަޤުފުކޮށްދިނުމެވެ. އަނެއްގޮތަކީ މުޅިރާއްޖޭގެ ބިމުގެ މިލްކިއްޔާތު ހުރިކަން ހުއްދަވާ ބާރުގައެވެ. ރ. ޝަވިޤޫގެ އަލްޤާސިމް އަބްދުލް ޝަވިޤޫދިރާގެ ވަގުތުގައި މި އިހްތިރާމު މިރަކަން ލިބުނު އާޒާދީގެ ދަރަޖައަށް މީހެއްގެ ދަރަޖަ އުފުލިގެން ދިޔުމުންނެވެ. މި ދަރަޖަ ބާޠިލުވަނީ، ދީނާއި ޤައުމުގެ ދިފާޢުގައި ހަނގުރާމަ ކުރައްވައި، ބޮޑުގެ ފަރަންޖީންގެ ކިބައިން، ރާއްޖޭގެ މިނިވަންކަން ސަލާމަތްކުރެއްވުމުންނެވެ. ރާއްޖޭގެ ތާރީޚު ދުރު މި ފަދަ ދެބޭފުޅުންނަށް، އައްސުލްޠާނުލްޣާޒީ މުޙައްމަދު ތަކުރުފާނާއި، އަލްއަމީރު ހަސަން އިއްޒުއްދީނާއި ދެބޭފުޅުންނެވެ. ދިވެހިންގެ ބަޔަކު މިލިކުވެރިކަމުގައި، ހުރިހާ އަމިއްލަރާއްޖޭގެ ސަލާމަތުގެ ދަރަޖައިން ދެކިބަލާތި ހާއެވެ.

އާޒާދީގެ ދަރަޖަ ލިބިވަޑައިގަތުމުން މާލެއާއި ރާއްޖޭގެ ކޮންމެ ތަނަކުންވެސް އެބޭފުޅުންގެ އިޙްތިރާމުގެ މައްޗަށް، ބިމާއެކު ބަހަށް ކުރެއްވިފައިވާއެވެ. ހިމަނަން މިފަދަ ބިމެއް، ނުވަތަ މިވެނި ރަށެއް އެވަނީ މިސްކިތަކަށް ވަޤުފުކުރެއްވީ ވިޔަސް އެބިމެއް ނުވަތަ އެރަށެއް، ރާއްޖޭގެ ރައްޔިތުންގެ މައްޗަށް ދެއްވި ގޮތަށެވެ. ވަޤުފު ބިމެއްގައި ހުރި ގަސްގަހާ

ޑޭޓާއެއް، ނުވަތަ ރެކޯޑުތަކުގެ ކާރިކަމުގައި ވިޔަސް ހުއްދަ ލިބިގެންނޫނީ ބޭނުމެއް ނުކުރެވޭނެއެވެ. މި ގޮތަ ބިންބިމަލި އެބޫދުގެ ބޫދުރުންނާއި، އާއިލާގެ ދަރިދަރި މިރިމިރިންނަށް ދާންދިން ދުރިގެންދާ މިތިކަށްމުއެވެ. މިކަން ދައުލަތުގެ ރަސްމީ ލިއުމުކަން އުނގެނުމަށް ހުރަޖެހިފައި އޮވެއެވެ.

ސްޕެސިފިކޭޝަން އެވެ. އަލްމަރުޙޫމް މުޙައްމަދު އިބްރާހީމް ލުތުފީ އަދުގައި، މިހަރުންނާއި، އެއްދުވަހަކު، މުދިޖިއާރަތަށް ވަނީމުވެ. އެމާނގެ އެޅޭގެ ދަރިކަށްޖެއްސުގެ ޖަމީ އާޔިކައިރިން ބަރަމުން ދަރިކޮށް ތޮމަށްގައި ގޮތަކަށް ނިވާކޮށްލައި އޮތް އަޖައިބުއްކަކަށް ތަމްކޮށްއަށް ދުރިމުވެ. އެއި ދަރުބަސްޖެހައިނގެ ވަގުތު ތަމްކޮށްލާވެ. އާގައި ލިޔުއްވާލައި އޮތެވެ. '' އަހުރުން ތުރަމާލަ މަދިރިއަރަށް ވަގުތުކޮށްލީ'' މި ތުރައިނުނެވެ. އަޖާބަކަތްވެ މި އިބާރާތުގައި މި އޮތް ބުނުމެވެ.

ވަގުތީބުން އުވާލުން:

ވަގުތު ބިމުގެ ސަތަހަބުން ބޮޑުވި މައްސަލަތައް އުފެދިގެން ދިޔައެވެ. މިހުން އުޅޭ ރަށްރަށްވެސް ވަގުތު ކުރިމަތިވި އެބަހުއްޓެވެ. ހއ. ދިއްދޫ އުތީމު ރައްޔިތުންނަށް ވަގުތުވެފައި އޮތް ޖަމާޢަތް ދިޔައެވެ. ހދ. ކުޅުދުއްފުށީ ވަގުތުތަކުގެ ގޮތުގައި އޮތް ދުވަސްވަރަށް ދިޔަކަމަށްވެއެވެ. މިހެންވުމުން ބަޔަކު ދެކެނީ، އުފެދުނު ދިރާސާތަކުން ވަގުތުތަކުގެ ބޮޑުވާނެއެވެ. މި ސަލާމަތް ހއ. ދިއްދޫއާ، އުތީމުގެ ވަގުތުތަކުގައި އޮތް ރަސްރަސްކަލުންގެ ދިއްދޫ ރައްޔިތުންގެ ހުއްދަދެއްވުމާއި، އެރަށުގެ ކާއިބާއި އުނދުނުވެސް ތަކާއި ބޮޑުން އިރަކުން ބޮޑުނުކުރުމުގެ އިޝާރާތް އުފެދު ރައްޔިތުންނަށް ދިރިގެންވިއެވެ. އެޖަމާތު ކަނޑިނގަމުން ދިރާއިވެސް އުފެންނެވެ. ނަމޫނާއަކީ

ދެރަދު ދޮމޮރު އުފުދު ހިތޮހަމަ ނުޖެހުމެވެ. ދިލާގެފިރިކަމެވެ. މި ގޮތަ ސަވަބުތަކާހުރު ސަރުކާރުން ވަގުތުބިންތަށް އުވާލުމުގެ އެވެ. އެކުމާ ދުރަތަމަ ރާއްޖޭގެ ވަގުތުބިންތަކެވެ. ދަރުން މާލޭގެ ވަގުތުބިންތަކެވެ. ނަމަވެސް މާލޭގެ ވަގުތުބިންތަށް ސަރުކާރަށް ނަންގަވާ އާގެބަދަލު ދެއްވާފައެވެ.

އަލިއަޅުވުން:

އަލިއަލަ ބިމުގެ ގޮތުގައި ބެލެވޭ ދައުލަތުގެ ފަރާތުން މިހާކަށް ބިމެއް ރަޖިސްޓަރީކުރުމު ނަންނަވެ. އެހެންނަމަވެސް މި ބިމަކީ، އާގެ ޖަގަހުގައި ބަސްޖެހި ބިމެވެ. މި ޖަގަހުގައި ބަސްޖެހި ބިމާ ބޮޑުވީ ބަހުގެ މާނަތަ ދަރުމަތުގެ ބިމެވެ. ދަރުމަތުން އެބިމުގެ މައްސަލަ ބާރުފުރުވާނީ ފާނޫނުގެ ދަރުނަނެވެ.

ޕޭޓެންޓު ރަޖިސްޓްރީ ކުރެވޭން ފެށީ ކިހިނެއް؟

ނަވާރަސަތޭކަ ފަންސާހުގެ އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި ''ބަސްމަތީ ޕޭޓެންޓް'' މި ނަމުގައި ދަރުމަތުގެ ފެށުމަށް ޕޭޓެންޓުގެ މުޢާމަލާތް އަސްލު ޢިލްމުގެ ދުނިޔޭގައި ވާހަކަ އުނގެނެވެ. ޕޭޓެންޓުގެ އެންމެ ކުރީގެ ރަޖިސްޓްރޭޝަން ފެންނަނީ އެމެރިކާ 10 ޖޫން 1968ގައި ހައްދަވައިދެއްވާފައިވާ ރަޖިސްޓްރީއެވެ. އައްސަލާމަށް ބަލާނަން ރާއްޖޭގައި އެރާއްޖެ ދުވަސްވަރުގައި މިޤާނޫނު 1890ވަނަ އަހަރު އެ ރަދުން ގޮއްސެއްގެ ފެށިފައި ދައްވާފައިވާކަމެއް އެނގެން އެބައޮވެ. ފެންނަންހުރި ދިނާގިނުން ބަލާއިރު، އެންމެ ފުރަތަމަ ޕޭޓެންޓް ރަޖިސްޓްރީ ހައްދަވައިދެއްވަނީ

ފެއްޓަވައިފައިވަނީ 1932ގައި އުފެދުނު ވުޒާ ތަރުބިއްޔަތުލްއިސްލާމިއްޔާ ކަމަށް ފެނެއެވެ.

ގޯތި ގެދޮރުގެ މައްސަލަ:

ރާއްޖޭގައި މިހާރު، ދިރިއުޅެމުން އައި ގޮތާއި ތާރީޚު ފެނުން މައުލޫމާތަށް ބަލައިލާއިރު ދަންނަވާލަން ބޭނުނީ ދިވެހި ރައްޔިތުން މިޒަމާނުގައި ދިރިއުޅެމުން އައިސްފައިވަނީ، ރަށްގެ ފަށުގެ ގައުމުގައި އުޅޭބައެއްގެ ގޮތުގައެވެ. ފަހަރެއްގައި ވެސް މިއީ އެއްވެސް ފަރާތަކަށް ކުޑަ އިރުސްބަހައެއް ބޮޑުގެ މާނައިގައި ދަންނަވާ ވާހަކައެއް ނޫނެވެ. އެއްވެސް ރަސްކަލަކުގެ އަދުލުވެރިކަމާއި ދީލަތިކަމުގެ މައްޗަށް ވަރުގަދަ އުފެއްދުމުގެ ގަސްތުގައި ދަންނަވާ ވާހަކައެއްވެސް ނޫނެވެ.

ކަންތައްތަކަށް، މި ދަންނަވާ ޒަމާނުގެ މިހާރު އޮތީ ބިންވެސް މާލޭގެ ރަސްކަލުގެ އެއި ދަރިދަރިކޮޅުގެ ''މިލްކެއްގެ ގޮތުގައެވެ.'' ހުސްބިމެއްގައި މިހަކަ ދިރިއުޅެން ފެށުއްޓާ ބޭރުބޭފުޅުންގެ އަރިހުން ހުއްދަ ހޯދާފައިގެން ދިރިއުޅެން ޖެހުނީ ގުރުބަ ގަނޑާއި އަޅަން ފެށިއެވެ. އެސަރަހައްދު ސާފުކުރު ވަރަށްގެން ފުރަތަ އަތާލައިގެންނެވެ. ގިނަފަހަރަށް މިފަދަ ހުއްދައެއް ދެއްވަނީ އެފަދަ ބިމުގެ ކަންތުގައި މަސައްކަތްކަން ފަރާތަކުން ސަރުކާރު ހުރައްޕާފައެވެ. މިސާލަކަށް މި ފިލިތަރުގައި ކަށްދުރެއް އަރާތެވެ. އެކަމަށް އެތާކައިރި އެ ތިމާ އަރަދަނުގެ ބަކާރި ކާރި ބަޔަކަށްބޭނުންވެއެވެ. ނޫމަ މަގު މިފެނި ފަދަ ގެއްލުމެގެ ފުރަށް އެދެއި ގޯތިބަހަރައްޖެހިފައެވެ. ބައެއް ފަހަރަށް މުޖުތަމަޢަށް ފައިދާ ހިފި ކަމަކަށްވެސް ސަރުކާރު ކަމޮވެފައެވެ.

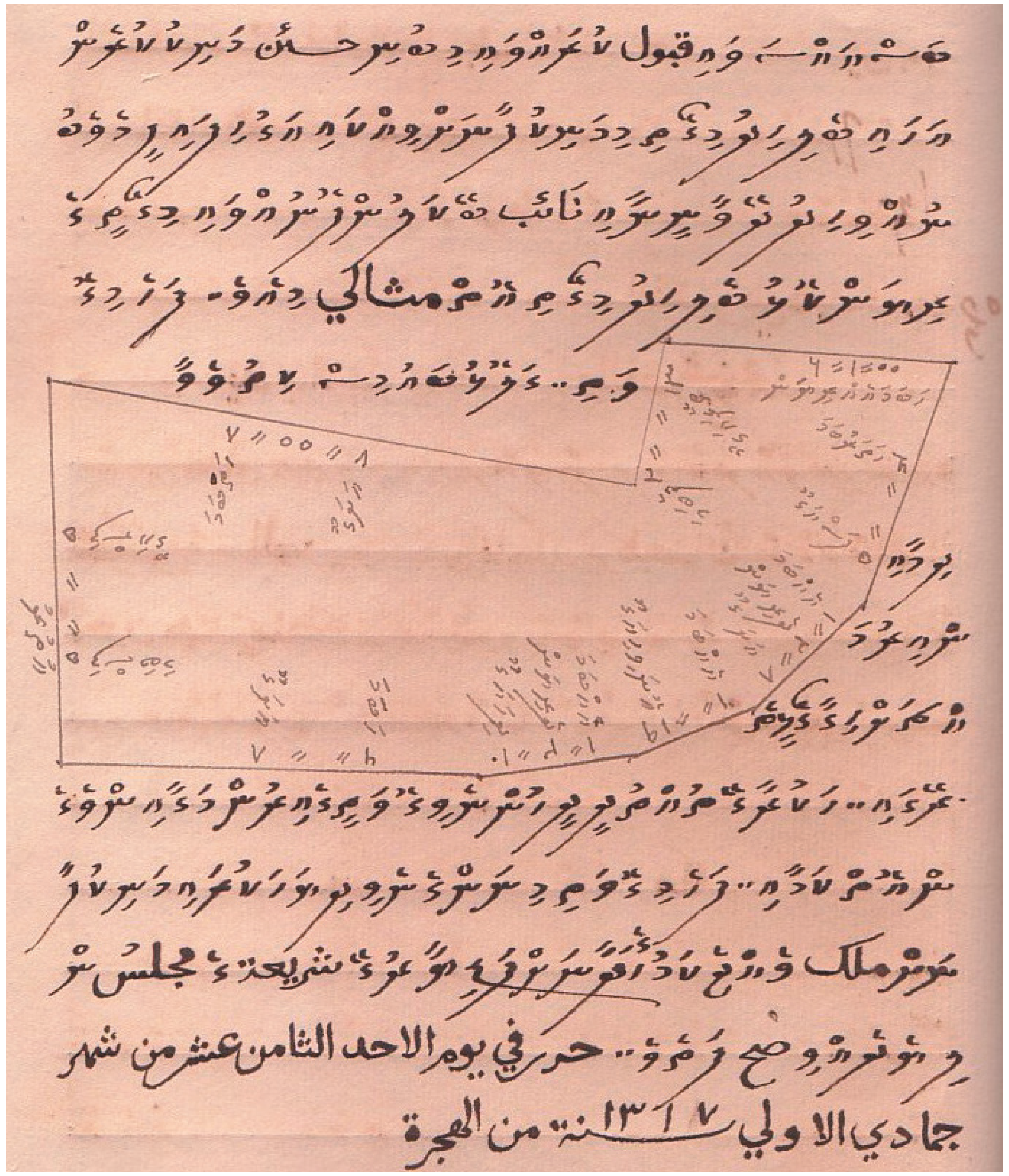
حرر في يوم الاحد الثامن عشر من شهر
جمادي الاولى ١٣١٧ سنة من الهجرة

ގޯއްޗެއްގެ މިންބަރައި އިން ވަކިކޮށްދިނުން (1899 ވަނަ އަހަރު)

ދެ ޒުވާނަކު ކާވެނި ކަމުގައި ބޭރުބޭފުޅުންގެ އަރިހަށް ގޮސް ދަންނަވާލައިގެން ހިތަށް އިސްވެ ދެންނެވިފަދަ ހުއްދަދެއްވާން ދިރިއުޅޭނެ ބިމެއް ލިބެއެވެ. މިގޮތަށް ބިމެއްގައި ދިރިއުޅުމުގެ ހުއްދަ ލިބެއެވެ. މިބިމުގައި އަދާ ގެދޮރު ވެލި ނަގާއެއް ނުލިބެއެވެ. ނަގަނިދާ އުޅެނީ އެތަނެއްގައި ދިރިއުޅޭ މިހާގެ ނަމާގުޅުވައިގެން އެގޮތަށްކޮށެވެ. ކާލުގެ ބިމެއްކަން ދަންނަގަތުމަށްބަކައެވެ. ވިހިވަނަ

ޤަރުނުގެ ކުރީކޮޅުގެ ދިއުންތަކުން މީގެ މިސާލުތަކަށް ފެންނަން އެބަހުއްޓެވެ. މިހާރުވެސް މަލިކުގައި ގޯތި ގޯތީގެ ނަން ހުންނަނީ މި ފަދައިންނެވެ. މި ސާފުކަން، ކަދުރުގޯތި، ފުނާދަރަހަށްވޭގޯތި މިހެންނެވެ. ބައެއްފަހަރަށް އެގޭއެއްގައި ކުރާ މަސައްކަތާގުޅުވައިގެންވެސް ނަން އާންމުވެފައި ހުރެއެވެ. ވަޅުގޯތިފަދަ ނަންނަމެވެ. ޒަމާނުގެ ފުރަތަމަ ބަނދަރުކާރު ފަހުން ގޮސް މި ފަދަ ތަންތަން މީހުންނަށް އަމިއްލަގެން ގޮސްފަހަރެވެ.

މި ފަދަ ކަންކަމުން ބޭނުމީ އޯގާތެރިކަން އަރައެވެ. މަސައްކަތުގެ ހަރުދަނާކަން ބޮޑުވާނެ، ޖަމާވެ ނުލިބޭ ހިތަށްގެ ސަލާމަތް ހުރިހާއިރެވެ.

ދައުލަތުން ގޯތި ރަޖިސްޓްރީ ކުރަން އެންގެވުމުން ބައެއްމީހުން ހިލޭ ގޯތި ބަލާ އެރުވި ފުރިހަމަ ކުއްޖާގެ ނަމުގައި ގޯތި ރަޖިސްޓްރީ ކުރިއެވެ. ސަރުކާރުން ކަމަށް ކުރަން އެންގެވީ ކުރާ އެއްޗެހި ކުރަނީއެވެ. ކަމުގެ އަހަރުމެއްޓާއި ބާރު އެކަކު ވިސްނިފައެއް ނެތެވެ. ފަހުން ނިކުމެދާނެ ނަތީޖާތަކުގެ ފިކުރު ހިނގި ފަހެއްނެތެވެ.

މަސައްކަތް ކުރިމަތިވާނެފިލި ފަހުންނެވެ. މާލޭގެ ބިންދަނޑުވެ، އެއްގޮތަކަށް އެތައް ބައިކަން ބައިކުރެވުން ޖެހުނު ނޫނެވެ. ޒަމާނާ ގުޅިގެން އުސޫލުތަކެއް އެކުރަށް ކަމެއް ވެއްގެ ހިއްޖާމަކަން ބައްޓަންކުރަން ފެށުނެވެ.

ދިވެހިންގެ ޒުވާނުންގެ އިޖުތިމާޢީ ވެރިކަމުގެ، ބޮޑު ބާޒާރުގެ މީހުންނަށް ވިސްނުން ފާއިތުވިއެވެ. ބޮޑު އަރު އަނެއް ފަރާތުން ގެނައުމަށް ހަމަޖެހުނު އިޖުތިމާޢީ ފަރާތްތަކެވެ.

ބޮޑުގެ ސަރަހައްދުން އެގޮތަށް އާއިލީ ހަމަޖެހުމަށް އިތުރުވާން ފަށައިފިއެވެ. ގިނަބައެއްގެ ހައްޤުތަކަށް ގެއްލުން ދިނީއެވެ. ހަތަރުވަނަ ކޮންމެވެސް ވަގުތެއްގައި ދަރިފުޅުގެ މައްޗަށް ގޯތި ރަޖިސްޓްރީ ކޮށްދިނުމުގައިވާނީ، އެހެންކޮށްދިން ކޮންސެޕްޓްތަކެވެ.

އޮފީސް ރަޖިސްޓްރީތަކުގައި ހުރިހާ މައުލޫމާތުގެ ފާލޯޓުމުގެ ސަރަހައްދުތަކުގެ މައްސަލަ ރައްދުކުރުމުގައި އިތުރު ދަތިތަކަށްޖެހިފައެވެ. މިހެންގޮސް މައުލޫމާތު ބަދަލުކުރާއިރު ފުރިހަމަ ނަމުން، ބައެއްގެ ނަމުން އުޅުނު އަންގާރަ ނޫފައެވެ. އެގޮތުގެ މައްސަލަ އޮތުމަށް ޚިލާފަށް ނުލިބުނެވެ. ރަސްމީ ބައިން ރަޖިސްޓްރީކުރާ ފޮށި އަރާދޭ ނަން އޮފީސުގެ ބަދަލުގައި މިކަން ވަކިން ރަޖިސްޓްރީކުރަން އޮފީހަށެވެ. އެޖަމާޢަތުގެ މިސްކިތްތަކުގެ މަސްލަހަތު ތަރުތީބުކަން ހިންގުނީ ވެރިންނެވެ.

ޖަމާއަތް އެ ދުވަސް އަޅުގަނޑުމެންނާ ވަކިވެގެން ދިޔައީއެވެ. ބާކީ ހުރީ މަސައްކަތްތަކެވެ. އޮފީސްތަކެވެ. ސާފުކުރުމަށް ރަސްމީ އަދަދުތަކެވެ. ގޯތިގެދޮރުގެ ކަންކަމުގައި އެންމެބޮޑު ދަތިވީ އެއްކަލަ މިއެވެ.

މިހާރު މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީއާއި ގުޅިފައިވާ ރަޖިސްޓްރޭޝަން ސެކްޝަނުގެ ޚިދުމަތްތައް ދިނުމަށް ކޮންމެ ރައްޔިތެއްގެ ވަކިވަކި އޮފީސްތަކުން ސާފުކޮށް ބަލައިލުމެވެ. މަސައްކަތުގެ ދިރާސާތަކެއް ހެދުން ގެތަކެއްގެ ފައިލުތަކަށް ކޮށްފައިވާ ނަމުގެ ބަދަލެވެ. ބޭނުމީ ލިޔުންތަކަށް އެކުލަވާފައިވާ ނަމުގެ މިހާރު މުޅިން އެހެން ޖަމާޢަތެވެ. އެހެން ވަސީލަތްތަކެކެވެ.

މާލޭ ބިމުގެ އަގު:

މާލޭ ބިމުގެ އަގަށް މިހާރުވަނީ ބޮޑު ބަދަލެއް އައިސްފައެވެ. 1915 ވަނަ އަހަރުގެ ލިޔުންތަކުން އެނގޭގޮތުގައި އެޒަމާނުގައި =/100 ރުފިޔާއަށް، =/60 ރުފިޔާއަށް މާލޭން ގޯތި ވިއްކާފައި އެބައުޅެވެ. މިފަދަ ބައެއް ގޯތިގޯތީގެ ބޮޑުމިން ކަނޑައެޅިގެން އެނގެން ނެތަސް އެދުވަސްވަރު ގޯތިތައް ބޮޑެތި ޒަމާނެވެ. ނަވާރަސްތޭކަ ހަތްދިހައިގެ އަހަރުތަކުގައިވެސް ސަރުކާރުން ދޫކުރައްވާ ގޯއްޗެއްގެ ބޮޑުމިނުގައި 5000 އަކަފޫޓު ހިމެނަން އޮތުގެ ގަވާއިދުތަކުން އެނގެއެވެ. އަމިއްލަ ޝާއިޢުކުރައްވާފައިވާ ގަވާއިދުގައިވާގޮތުން ހުރި މާލޭގެ ބަންގާ ރަބިން ވިއްކާވާ އަގަކީ، އަކަފޫޓަކަށް =/1 ރުފިޔާއެވެ. ރާއްޖެތެރޭގެ ރަށެއްނަމަ، 50 /- ލާރިއެވެ. ދަނޑުބިމަކުންނަމަ 25 /- ލާރި އެވެ. ފަޅުރަށަކުންނަމަ 05 /- ލާރި އެވެ.

2006 ވަނަ އަހަރު މާލޭގެ ބިން، އަކަފޫޓަކަށް =/7000 ރުފިޔާގެ މަގުން ވިއްކާފައިވާކަމަށް ވެސް މައުލޫމާތު ލިބިފައިވެއެވެ.

މިހާރު މާލޭގެ ބަންޑާރަބިމުގެ އަގުބޮޑު ކަނޑައެޅިފައިވަނީ ވަކި އުސޫލަކަށްބަލާފައެއްނޫނެވެ. ބިމުގެ ބޮޑުކަމާ މިނަންބަލައެވެ. އެބިމުގައި ޢިމާރާތެއް ކުރެވޭނީ ކިހާ އުސޫލެއްގައިތޯ ބަލައެވެ. ހަމަ އެހެންމެ އެބިމެއް، ނުވަތަ ގޯއްޗަކާއި، ގެއިޖެހިފައިވާ މަގުމަގާއި ގޯޅިތަކަށްވެސް ރިޔާޢަތްކުރެވޭނެއެވެ. ސަބަބަކީ، ބިމަކުން އާމްދަނީ ހޯދުމަށް އެންމެ ފުރުޞަތު މި ފަދަ ކަންކަމާގުޅިފައިވުމެވެ.

އަމިއްލަ ގޯއްޗެއް ސަރުކާރަށް ބައްލަވައިގަތުމުގެ ލިޔުން
ދެއްވާފައިވާ ލިޔުން: މިގޯތި ވިއްކާފައިވަނީ -/100
ރުފިޔާ އަށް. (1916 ވަނަ އަހަރު)

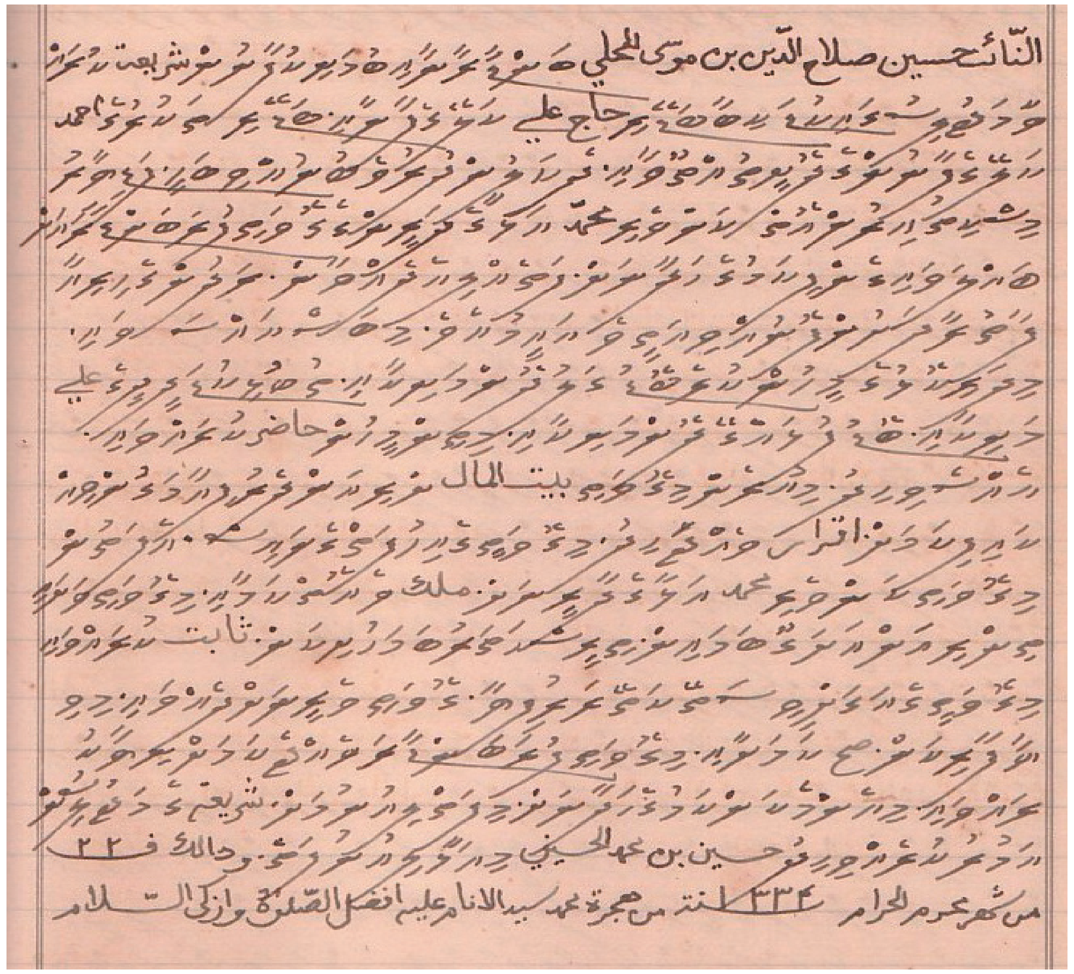

النائب حسين صلاح الدين بن موسى المحلي

[illegible]

حسين بن محمد الحسيني

من شهر محرم الحرام ١٣٣٤ سنة من هجرة محمد سيد الانام عليه افضل الصلوة وازكى السلام

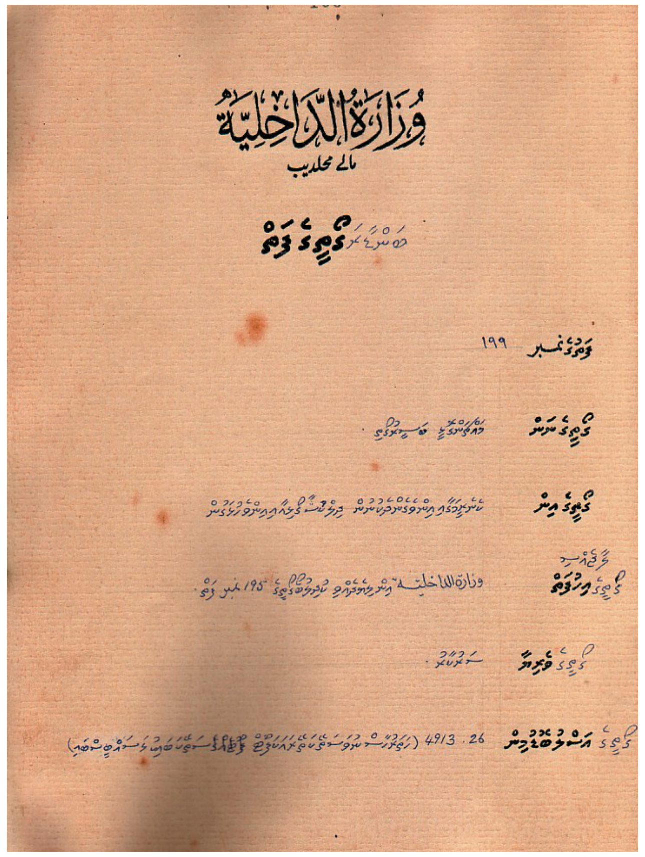

وزارة الداخلية

ގޮތީގެ ފަތް

ފަތުގެ نمبر ١٩٩

ބަންޑާރަ ގޮތީގެ ފަތް

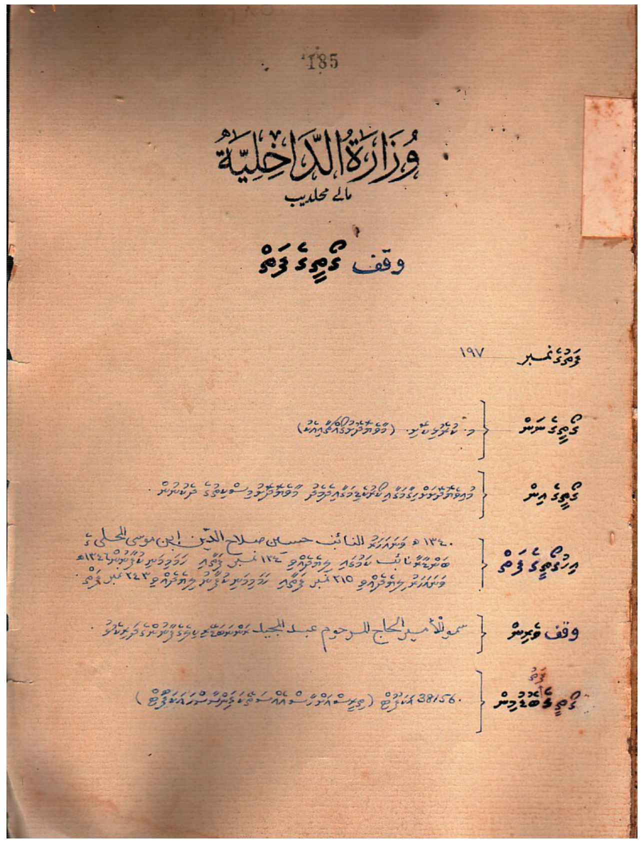

185

وزارة الداخلية

وقف ގޮތީގެ ފަތް

ފަތުގެ نمبر ١٩٧

ވަގުފު ގޮތީގެ ފަތް
(1927 ވަނަ އަހަރު)

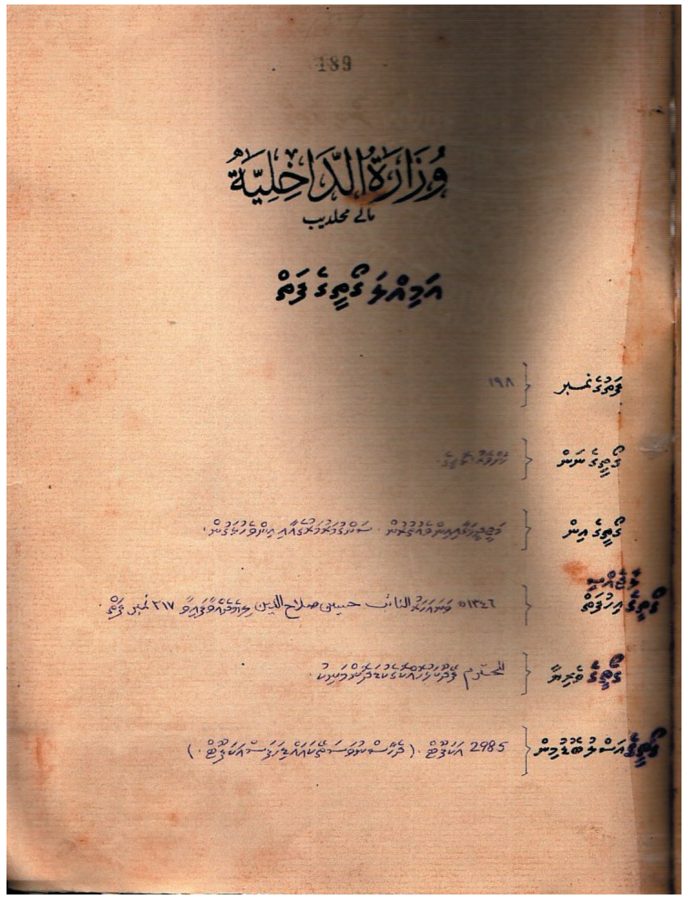

188

وزارة الداخلية

އަމިއްލަ ގޮތީގެ ފަތް

ފަތުގެ نمبر ١٩٨

އަމިއްލަ ގޮތީގެ ފަތް
(1927 ވަނަ އަހަރު)

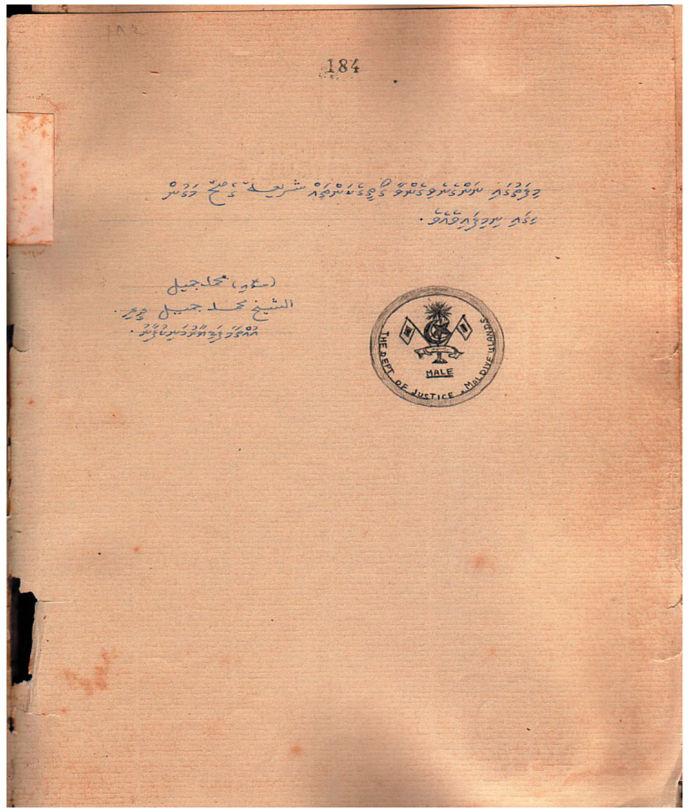

184

މުނިސިޕަލްޓީގެ އުވާލާ ލިޔުންތަކުގައި
ދައުލަތުގެ ނިޝާން ޖަހާފައިވަނީ
އަތުންކުރަހައިގެން.

ފަސްލު : 4

މާލެއާއި ތަންތަނުގެ ޗާޓް ކުރުން

މާލެއާ ރާއްޖޭގެ ތަންތަން ސަރވޭކޮށް ޗާޓުކުރުން

މާލެއާ ރާއްޖޭގެ އެކިއެކި ތަންތަނުގައި ސަރުކާރުން ހިންގަވާ މަޝްރޫޢުތަކަށް ބޭނުންވާ ސަރވޭތައް ކުރުމަކީ، މުނިސިޕަލްޓީން ކުރައްވަމުން ގެންދަވާކަމެކެވެ. ފަހަކަށް އައިސް ސަރުކާރުގެ ބައެއް މުއައްސަސާތަކުގައި ސަރވޭގެ ޚިދުމަތް ތަޢާރަފު ކުރެވިފައިވީނަމަވެސް، މުނިސިޕަލްޓީގެ ޚިދުމަތުގެ ތާރީޚު މިކޮޅުން މާ ރަގެއް ނޫނެވެ.

މާލޭގެ ޗާޓު:

މާލޭގެ ޗާޓެއް އެންމެ ފުރަތަމަ ކުރަހާފައިވަނީ، 19 ޖޫން 1921 ގައެވެ. އައްސުލްޠާނު މުޙައްމަދު ޝަމްސުއްދީން އިސްކަންދަރުގެ ރަސްކަމުގައެވެ. މި ޗާޓް ކުރެހީ ބޫތުގެ ކޮންސަލްޓަންޓް އެހީއެއްނިސައެވެ. މިކަމުގައި ހަރަކާތްތެރިވެވަޑައިގަތީ، ގާތްގަނޑަކަށް ހަތަރުމަހަކަށް ބާރުކުރުންނެވެ.

ދެވަނަ ފަހަރަށް މާލޭގެ ޗާޓެއް ކުރަހާފައިވަނީ އެޗް ސީ ޕީ ބެލް، 1922 ގައެވެ. ބްރިޓިޝްގެ ބޮޑުކުރެއްސެވި ޗާޓުގެ އަސްލަކީ އިސްކަންދަރު ރަސްގެފާނުގެ އަމުރުފުޅަށް ކުރަހާފައިވާ މާލޭގެ ފުރަތަމަ ޗާޓެވެ. ބެލް ކުރެހުއްވިއިރު، އެޗާޓުގެ އިނގިރޭސި ނަކަލެއް ބަލަހައްޓަމުން ކުރެއްވިއެވެ.

މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ އެހީތެރިކަމުން، މާލޭގެ ބޮޑު ޗާޓެއް ދިމާކޮށް ބަދަލުތަކެއް ސަރވޭއަށް ކުރަމުން ގެންދިޔައީ މި މުއައްސަސާއިންނެވެ. ހުރިހާ ޗާޓެއް ބެލެހެއްޓީ ބިންހިއްކުމާއި ބަނދަރުތައް ފުޅާކުރުމުގައި،

2007 ވަނަ އަހަރުގެ އޮކްޓޯބަރުމަހު، ކުރަހާފައިވާ މާލޭގެ ޗާޓެއް

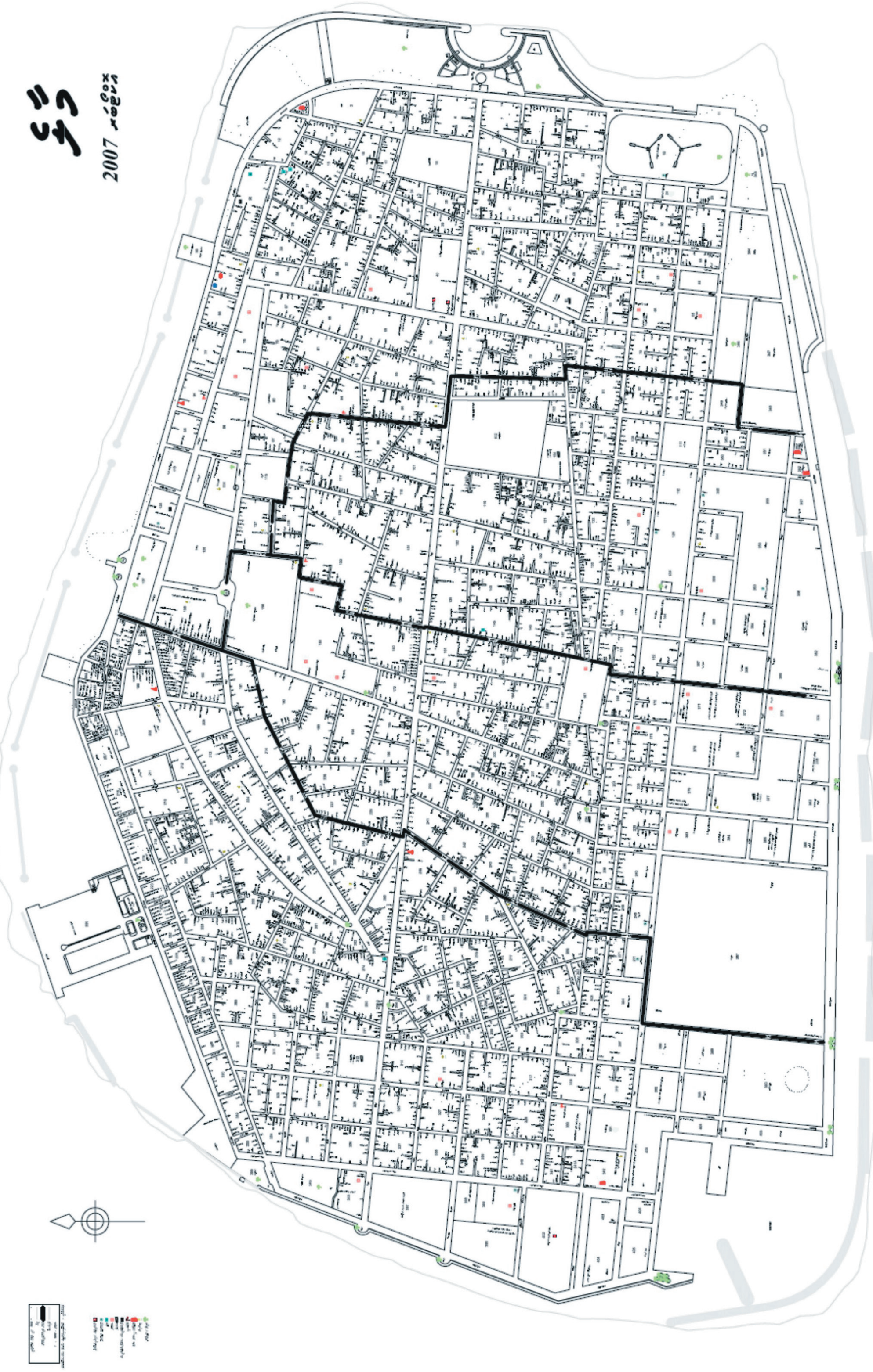

ޓޫރިޒަމްފަދަ، ކަންކަން ހިނގަމުންދާތީ އަވަސް މިނެއްގައި މާލޭގެ ޗާޓަށް ބަދަލު ގެންނަންޖެހެއެވެ. ގެދޮރު އިމާރާތްކުރުމާއި، ގޯތިބައިކުރުންފަދަ ކަންކަންވެސް ކުރިއަރަމުންދާ ގިނަވެ، އަހަރުން އަހަރަށް އިތުރުވަމުން ދާތީއެވެ. އެހެންކަމުން، ފަހަކަށް އައިސް ކޮންމެ އަހަރަކު އެއްފަހަރު ކަހަލަ ގޮތަކަށް މާލޭގެ ޗާޓު ކުރެހެމުންދެއެވެ.

ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގެ ސަރވޭތައް:

ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުގައި ކުރެވުނު މަސައްކަތްތަކަށްބަލާއިރު، ވައިގެބަނދަރުތަކުގައި ހަދަން ކަނޑައެޅުން ރަށްރަށުގައި ކުރެވިފައިވާ ސަރވޭތައް ފަހަގަ ކޮށްފައިވެއެވެ. ހދ، ހަނިމާދޫ، ލ، ކާއްދޫ ފަދަރަށްރަށެވެ. މީގެ އިތުރަށް ޏ. ފުވައްމުލައް، ލ. ގަން، ސ. ހިތަދޫ، ލ. އިސްދޫ އަދި އަދިޖޯނުގެ ހުރިހާރަށެއްގެ ސަރވޭކޮށްފައިވަނީ، މި މުއައްސަސާއިންނެވެ. އިނގިރޭސިން ފައިބައިގެން ދިއުމަށްފަހު، ސ. ގަމުގެ ޗާޓުވެސް ވަނީ ކުރެހިފައެވެ. މިހުން އުޅޭ އެތައް ރަށެއްވެސް ވަނީ މި ގޮތުން ކުރެހިފައެވެ.

ސަރވޭ ކުރުމުގެ މަސައްކަތުގައި އައިސްފައިވާ ބަދަލުތައް:

1921 ގައި، އޭރުގެ ރަދުންގެ އަމުރުފުޅަށް ރާއްޖޭގައި ކުރެހިފައިވަނީ މާލޭގެ ޗާޓު އެކަންޏެވެ. މި ޗާޓު ކުރަހާފައިވަނީ، ސަމުގާއި ފީތާ ބޭނުންކޮށްގެންނެވެ. އެހެންނަމަވެސް މިއީ ސަރވޭ ކުރުމުގެ އުސޫލު އުސޫލާ ގޮތަކަށް ދެކެންނުވިދާނެއެވެ.

ނަވާރަސަތޭކަ ހަތްދިހައިގެ އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި 'ޓެލިފޯން ސަރުވޭ'' ކުރަންފެށިއްޖެއެވެ. މިއީ ޓެކްނޮލޮޖީއާ ގުޅޭ ބޭނުންކުރެވޭ ސަރުވޭކުރުމެވެ.

ޓެލިފޯން ސަރުވޭއަށްފަހު، ދެން ކުރެވެންފެށީ ''ޗޭޗަލް ސްޓޭޝަން ސަރުވޭ'' އެވެ.

މިހާރު މި މަސައްކަތްތަކުގައި ކޮމްޕިއުޓަރު ޓެކްނޮލޮޖީ ބޭނުންކުރެވެއެވެ. އެންމެ މިހާރު ވިޔަފާރިތަކުން އިންޓަނެޓާ ގުޅުވާލެވިފައިވާ ޑިވައިސްތަކުން ކޮމްޕިއުޓަރު ސަރުވޭ ޓެބްލެޓް ކުރިއަށްދެވޭ ގޮތް ހަދައިފައެވެ.

ސަރުވޭތަކުންގެ ބައެއް ތަޖުރިބާ:

މި ބައިގައި ހިމަނާލަން ގަސްތުކުރަނީ ސަރުވޭތަކުންގެ ބައެއް ތަޖުރިބާތަކެވެ. ދިރާސާކުރައްވާ ހެއްވާ ބައެއް ކަންތައްތަކާއި، އުފުލަންޖެހުނު ބުރައިގެ ބައެއް ވާހަކައެވެ. ކޮންބައިމާއި ނިދުމާއި ދަތުރުކުރުމާ މި ފަދަ ކަންކަމުގައި ދިމާވާ ބައެއް ހާލަތުތަކެވެ. މި ބައިގެ ޖަވާބުދާރީވާ ގޮތުގައި އެއްވެސް ބޭފުޅުންގެ ނަން، އަދި އެއްވެސް ރަށެއްގެ ނަމެއް ހިމަނާފައި ނުވާނެއެވެ. ހިމަނާލާފައި ހުރީ ހާލަތު އެވެ.

މިތަނުގައި އަވަސް ބިޔަ އުފެދި ކިތައް އިސްތިސްނާއަކީ؟

ރަށްފުށުގައި އޮތީ ކޮށްގެން ހަމަޖެހުން ރަނގަޅެވެ. ސަރުވޭކުރުން އެކަހަރު ދިޔައީ، ސަރުވޭ

ކުރާނެވެ. ސަރުވޭ ކޮން ހިސާބު، އޭގެ ނަތީޖާ ކަމުޑަރު ފަރާތަށް ހުށަހެޅުމުން، އެފަރާތަކުން ބުނެފި ހަމަ ކުރަނީ ދަތުރު ކުރަންޖެހޭ ވަގުތު ކޮންކަހަލަ ހުންނަނީއެވެ. ސަރުވޭ ތަރުޖަމާކުރުމެވެ. ފަސޭހަ ހުރުމެވެ. މަސައްކަތްކުރުމުން ބަނދަރު މަތިކުރުމެވެ. ތަކެތި ގެނދިއުމެވެ. މި ފަދަ އެތައް ކަމެއް ނުދެނެއެވެ؟

ކަމުގެ ރައްޔިތުންގެ އުންމީދާ ގަބޫލުކުރުން ހުރި އެއަށްވުރެ މާމަޑުގަޑެވެ. ސަރުވޭތަރުން އެކަރަށް ދިރުމުން އުފުލުން ހިންމަތްގަދަ ތިބި އެއަށް ޚާއްޞަ ހަމަޖެހުން އަދި ކަމަކެވެ. އޭރުން އުނބުރި ދޯނި ސްޓޭޝަނަށް ދިއުމަށް ބޮޑުންކަމަކެވެ.

ސަރުވޭތަކުންގެ ބަހުރުވައިގައި މީހުނަށް ތިއްބަވައިގެން ބަރަދުތާ ކޮންމެ ތަނަކަށް ހިތިފަ ސްޓޭޝަނެވެ. އެހެންވީމާ މީހުންގެ ދުރުގައި އަބަދުވެސް އޮންނަނީ ތިއްބަވައިގެން އެއް ސްޓޭޝަނުން އަނެއް ސްޓޭޝަނަށް ބަދަލުކުރަން ޖެހިފައެވެ. މަސައްކަތުގެ ތެރޭގައި މި ނަމްބަރުން ކުރާއޭ، ކަމުގެ ފިކުރުގެ އެހީތެރިވެދޭން އަހަރެމެން ބައެއް މީހުންގެ ކަރަންޓާ ރަހުތަރަށް ފޮނުވާލެވުނެވެ. އެހެންކަމުން މި ރަށުގެ ތެރޭގައި ކުރާ ކަމަކީ މިކަން ވަރަށް ދުރު ވަގުތުން ފޮނުވަލެއްޖެއެވެ. އޭނާގެ ވަގުތުން ހައިސިއްޔަތު ސަރުވޭރުންތަކުގެ ގޮތުގައި އަހަރިދުވެ. ކަނޑުން ބިޔަ އުފެދި މަތިރުގައި ހަމައެކަނި އިސްޓޭޝަން އަވަސް ކުރެއްވިއެވެ؟

ކަމާބެހޭ ތަކެތި އުފެއްދުމާއި، މާކެޓިންގާއި، ކޮންޓްރޯލުގެ ކަންކަން:

މި ދުވަސްވަރު ރާއްޖެތެރޭގެ ރަށްރަށުގައި ތަކެތި އުފެއްދުމާއި ވިޔަފާރިތަކާއި ނުހުރެއެވެ. ބައެއް ރަށްރަށުގައި ބަނދަރުން އެތެރެކުރުމާއި ހިސާބު ފެށި ނުވެއެވެ. އަސްލުބެއި ރަށްރަށުގައި

އެފަދަ އެއްޗެއް ހޯއްދަވާނެއެވެ.

ތަންތަނުގެ ސަރވޭ ކުރަމުންދާއިރު، ކަމާބެހޭ ތަކެތި އުފެދިން، ކާނުދެއެވެ. ގޮތްގަނޑެއްކަރު ދިރާވަރުކަމަށް ކިޔާ އުފެދެންވެރެއެވެ. ހަނދުން މަސައްކަތު ނިކަންނަގޮތަށް ހަމަވާ ވަންދޮންނެވެ. އެއްގޮތް ރަގަނޑުވެސް މަސައްކަތު އުވެއެވެ. މުޅިބަޔާނު ކުރުވޭން މަޖެއް ނުވެއެވެ. ބެއް ވަރަށް އެކަކު އަނެކަކު ވިސްނުމެއް ނުނިގޯން އުފެދިގެންގޮސްފައިވާ އާދެއެވެ.

އެއްބަސްވުމެއްގައި ދިމާވި ކަމެކެވެ. މި ބަސްގައި ކަންކަން އިންތިޒާމުކުރާ ސަރުކާރުން ތިބޭފަރާތް ހަމަކަށް ގާބިލު އުފެއްދި ރަނގަޅުކަމާ. އެހާމެ ބޮޑު އުފެއްދިން ވިއްބަލްއައްސަވެ. މިނާޒާ ގުޅޭ ގޮތް ނުވެއެވެ. ރަނގަ ބޭނުމަކަށް. މާރަނަކާ. ހަނދުން މަސައްކަތުގެ ނިކަންނަކީ ސަމާބުތަކެއްގެ. ދެވޭމުރު ކާތުން އަނެއް އާރަކާ އެކީ ބައްސައްގައިވެ. ކާއެއްކޮޅި އުފެއްދި މިގޮތުގައި ބޭން ބޭނުމަކަށް ގެގަ ރަނގަޅުކަމެވެ. މިކަމަށް އިރުވައިރު އަކަރުމަނާ ދިބޭނި މިވެސް ރިސާބުއްގައި ކަމަށް ގަވާއިދުކުރެވެއެވެ. އެމީހާ އެގެ ގަވާއިދުކުރައި އެމަށް ދާއިރު ބެއް ރަށް ފަރާތް ސަރުކާރުން ވެސް ނިސްބަތްކުރެވޭ ޢަނަ ބޭރުގައި އަރިސާބަށް ނުފެށި ބިބަދަލުވެއެވެ. ނުންނަމަ ކަރިސާބު މިނިކަމުނާބާލަ، ދުން ދާން ކަމޭއައިގެ އަބިލިނަރު ގޮސްޗިބަދަލުވެއެވެ. ކާއެއްކޮޅި ހިޔަވައިގެން އަށްވިހާ ކުރުގެ ގެންމުގެ ވީހަތަރު ބިސާރިތު ހަނދާންވެ، އެކި ދިމަދިމާއަށް ބަދަލުން މުޅިކަރުވަރައި ހިނގަން ޖެހިދެއެވެ. އަރު ސަރުވަތުގެ ދިބޭން ޖެހުނީ ހަނދުން ސަހިބުއިގޮތަށް ބައިވެރިވުމުގެއެވެ. ހަނދީވާފައިވެއެވެ. އުފެއްދުންތަކުގެ ބައެއް ތަރުތީބުން ކާއްތިބަރުއްވާފައި ނުލިބެއެވެ. އެއްބަސްއެއްގައި ތިބޭ އިރު ހުށް ހަމަ ބޭނިވާފައި ކާއްބަޔާނުކަމަށްވެއެވެ. މަސްއޫލިއްޔަތު ރަގަޅު ކާއްލިބިގެން ލިބުނުބާލުއެވެ. އަމުދުން އުފެއްދުމުގެ ތަރުތީބު މިހުނަރު ރަގަޅުކަމެއްގެ ބާވަތްތަކަށް ކަށުއްޔާބައްދަވާ ނުރުވެ. އިހުގެ މުސްކުޅިން ބޭނުމުގެ ރިހާއުދު ”ފެންކަނި ބަލައި“ ކަމުގެއެވެ.

މިހައި ހުނަރާއި، ދަމު އުނދަގޫތަކުގައި ބެއްއް ފަރަތަރު އަދިއްޔަތަށް ފެންކަނެވި ތޫޯ ރިސާބަރު ދާކަމަށްވެސް ބެއްއް ސަރުވަތަށް ކިޔައިދެއްވާފައިވެއެވެ.

ތޯ އިރުއްއާސަމުން:

ހައިހުނަރުގެ އިތުރަށް، އުދުވަސްވަރު ތަރުތަރުން ދިމާވާ އަންއް ކަމަށް، އިންތިހާބަށް މަދިރި ވިހަވުމައި، ކަރަޖުގެ އަދިކަން ނުތިމުވެ. ބެއްއް ތަރުތަރުގައި ކަރަޖުހުރެއެވެ. އެކަމު ތާގަނޑު 11ގަހަނދުންނެވެ. އާންމުކޮށް ގެއްގައި ހަނަސް ދެދުވަހު 2 ފުޅު އެއް ހާލުބުރި، ބަރުގާގައި 1 ފުޅު އެއް ހާލުބުރެވެ. ދެދުވަ ތިހާ ހާލުބުރި ހަނހާސް އެތެރެއަތްފަސް އާގެ އަލިކަން ލިބޭގޮތަށް ދުފާރާތަށް ކަނޑު ފައިވާ އާންގަވެއް ކަރަފަ ތަނަކާ ދިމާވާގޮތުގެވެ.

ކަންފަތަށް އުދުވަސް ވަރު މިންއަޅަނީ ތިއްޔުފަރާތް ފިލާއިން ކަމަރުވަތި، އާގެ ކަރުދާދު މަސައްކަތްތަކަށް ބޭގެ. ކާންމު ދުވަހުގެ މިންކަރުންތަކުގެ ކަރުދާދު މަސައްކަތު އަންއް ދުވަހަށް ނިންމަންޖެހެއެވެ. މި ރިސާބުތަކަށް ހަދައި ކުރުހުންތަކަށް ވަޖެންކަރުދުގެ ކަވި، މަސައްކަތު ކުރަނި ބަދަލު ފުޅިބައްތިއްއް ދިއްގަރުގައިން އާގެ އަލިގެއެވެ. ފުޅިބައްތި އެއްގައި ހަނހާސް ގޮތްސަރަވަރު 5 ފޮށި ބޮތްކަށްގެ އަލިކަމެވެ. ބޮރުން ވައިރުލިއްއް ގެހިލިތަރު، ނުރި އެޅޭ ކިޔާބައްސަކަށްފަސް ގިނަފަހަރު މި ބައްތިގަނޑު އަންހާސް ނިވިފައެވެ. ބައްތި ނިވިއްޖެނަމަ ބައްތި ދިއްލަމުން، މަދިރީގެ ތޮފާނުން ސަލާމަތްވުމަށްކަމި، އިރުއިރުކޮށްގެން މަދިރިމަރަމުން ރިސާބުތައް ކަރަވަރުކޮށް ކުރުހުންތައް ފުރިހަމަކުރަމުން މިހުރިހާކަމެއް އެއްވަގުތެއްގައި ކުރިއަރަ ގެންދަނީ ޖެހެއެވެ.

ސަރވޭކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކައްދުވައިރޫ ފޮޓޯތަކެއް

ޗެޕްޓަރ : 5

ގަވާއިދާއި ޤާނޫނު

ޤާނޫނުގައި މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީ:

ޤާނޫނު ނަންބަރު 82 / 21 (ޤާނޫނު ނަންބަރު 68 / 3 ޢ) - (އޯޑިޝަލްކަންކަރަންޓް) ޗެޕްޓަރު III އަށް، 8 ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލު 10 ނޮވެމްބަރު 1982ގައި ރައީސުލް ޖުމްހޫރިއްޔާ ތަސްދީޤު ކުރެއްވިއެވެ. މި ޤާނޫނުގައި މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީ ބަޔާން ކުރައްވާފައިވަނީ ތިރީގައި މިދަންނަވާފަދައިންނެވެ.

"މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީ"

1- މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީއަކީ، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުގެދަށުން ހިނގަމުންދާތަނެކެވެ.

2- މާލޭގައި ހުންނަ ދައުލަތުގެ ބިންބިމާއި ހިރާގަނޑުގެ ބަލަހައްޓައި، މާލެއާއި މާލޭގެ އާބާދީއާބެހޭ ހަދަންޖެހޭ ގޮތްތައް ހަދައި ހިންގާނީ މިތަނުންނެވެ.

ހުރިހާ ބައެއް ގަވާއިދުތައް:

މިބައިގައި ބަޔާންކޮށްފައި މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީން ތައްޔާރުކުރައްވާފައިވާ ނުވަތަ އަމަލުކުރައްވާފައިވާ ބައެއް ގަވާއިދުތަކުގެ މައުލޫމާތު. އެގޮތުން ގަވާއިދުތައް ހަރަކާތްތެރިވުން ސަރަހައްދު، ޖަމާޢަތް އަދި ބައެއް ބަދަލުތަކުގެ މައުލޫމާތު. މިހާރު އަމަލުކުރާ ހުއްދަތައް ހިމެނޭ، ބައެއް ގަވާއިދުތައް ފެށި ހިމަނާފައިވާނެއެވެ. ތަފްޞީލު ބަލާލެވޭ.

ހިންގާ ގަވާއިދު (ޓައުން ރެގިއުލޭޝަން):

މި ގަވާއިދަކީ، އެއަން އަމަލު ކުރަންފުރި ވަކިތީރިއެއް އެނގެންނެތް ގަވާއިދެކެވެ. ގަވާއިދު ތައްޔާރުކުރައްވާފައިވަނީ، ޓައުން ރެގިއުލޭޝަން ޖީވީ ރަނގަޅުކަން އެނގެން އޮވެއެވެ. މި ޖީވީ ރަނގަޅުކަން ގެސްޓްހައުސް، އެރުވޭ މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒްއިންނެވެ. މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީ އެފެއާރޒުން، މި ގަވާއިދު އަސާސަކަށް ބަލައިގެން ބައްޕަސްކަން ހިންގާފައިވެއެވެ. ބައްޕަސްކަމުގައި ގަވާއިދުގެ ބައެއް ނުކުތާތަކަށް އިސްލާހު ގެނެސްފައިވެއެވެ. މި ގަވާއިދުގައި މައިގަނޑު 20 ކަށް ހިމެނިފައިވެއެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި ގޯތިގެދޮރާއި ރުއްގަހާބާ މާއްދާތަކާއި، ބިމުގެ އިންތިޒާމް ކުރުމާއި ބޮޑު މީހުންބެލުމާއި، ބިންތިލަކުރުމާއި، ބިންގަނޑުމާއި، އިމާރާތް ބިން ރިޕޯޓް ކުރުމާއި، ޝައުޤުވެރިކަން އިމާރާތުގެ މިންކުރީކަން ބަދަލުކުރުންފަދަ ކަންކަމުގައި ތަބާވާނީ މިންގަނޑުތައް ހިމަނުއްވާފައިވެއެވެ.

މި ގަވާއިދުގެ ބައެއް ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ކުރުކޮށް ބަލައިލުން:

- 1 ޖަނަވަރީ 1973 ން ފެށިގެން އެކަށީގެންވާ އިމާރާތެއް ކޮންމެ އަމިއްލަ ބިމެއްގަ ޤާނޫނުގައިވާ ގޮތުގެ މަތީން، ސަރުކާރުން ހުއްދަހަމަ ބަދަލުކޮށްދީފައިވެއެވެ.

- ކުރިން އިންވަކި ކޮށްދީ، މުޅިބިމު ވަޒަނަފަދައިވާ ބަންޑާރަ ގޯތިތެރޭގަ، އިންވަކިކުރާއިރު، ކުރީގައި ގޯތި އޮޅުވާލައިގެން މުއްދަތު ބަލާ ފަހުން ވިސްނައި، އަދި އެ ވަކިކުރަންޖެހޭ އިމުތަށް ވެރިން ގޯތި ވަރަކަށް ތަޅުކޮށް މަސްވެރިކަމުގެ ފަސް ބޮޑުކަން އެ ޖީވިސަސް ފެންނަ

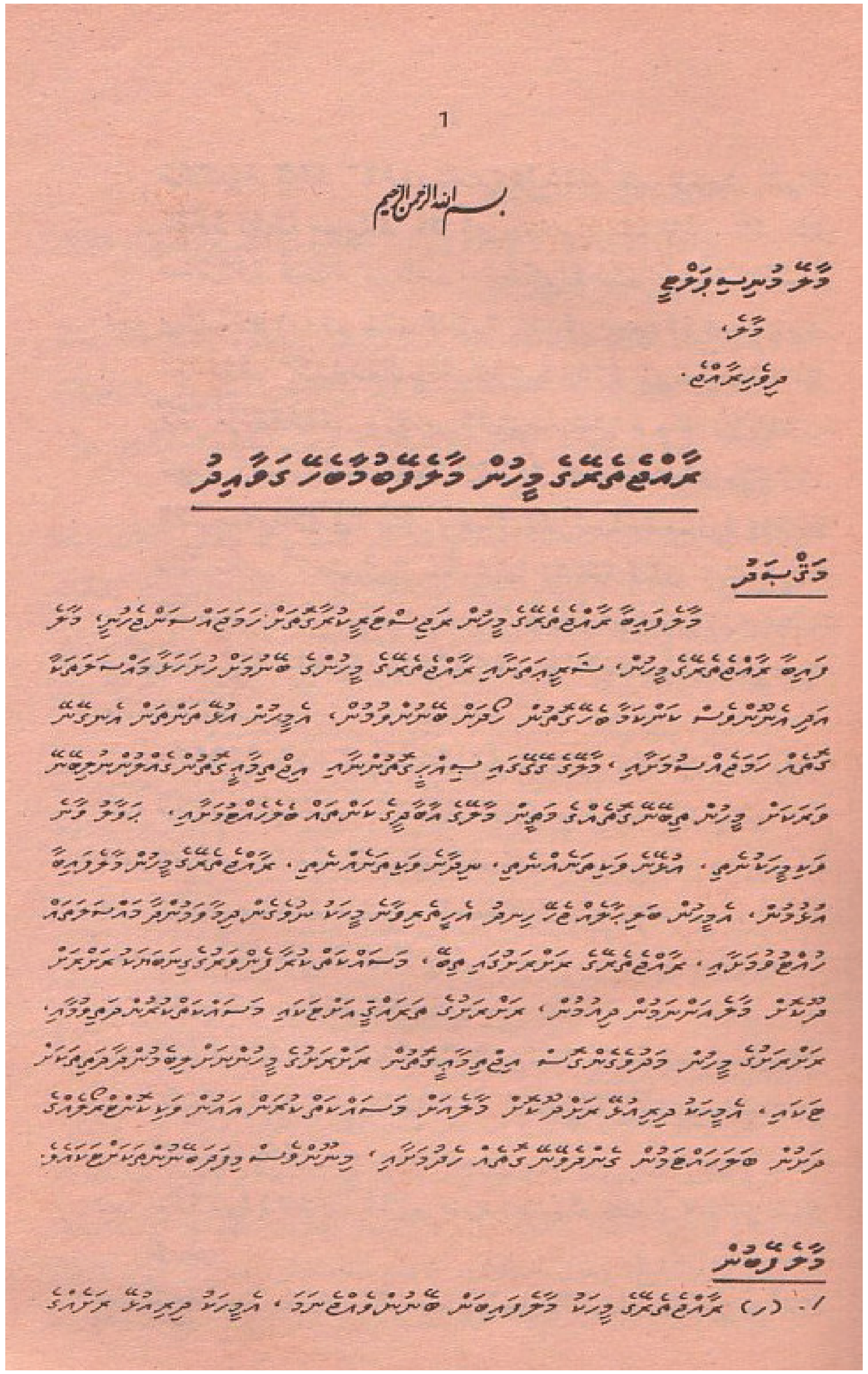

1

بسم الله الرحمن الرحيم

މާލެ މުނިސިޕަލިޓީ

މާލެ،

ދިވެހިރާއްޖެ.

ރާއްޖެތެރޭގެ މީހުން މާލެއަށްބަދަލުވާ ގަވާއިދު

މަޤްޞަދު

މާނަކުރުން

ގޮތުގެ މަތިން ދަމަހި އިންވަޔާ ކޮންޓްރޯން ޖެހެއެވެ. އިމާރާތް ފަރާތްފަރާތުގައި ދުރަސްވުން އުފެދޭނަމަ ޓާޒުކުރަހި ޗިޕިސަނަން ފެންނަގޮތަކަށް ނިންމާނީ ޗިވިރަންގެ އުންމު އިސްވެރިޔާއެވެ.

· ފަރުމާކުރަނީ ގަނޑިއަކާ މުދަލުވެ. ތިމަރު ފަރުމާކުރުނު ގަނޑުގަނޑު ބޭނުންކުރުމަށް ފަރުމާކުރުމުން މުދުވެރިޔާ ބަރަގަ ވިންއަޅައިބޮޑުމަންފާ އެކަން ހަމަޖެހެއެވެ. =/1000ރުފިޔާގެ ޖޫރިމަނާ ބަހައްޓަފައެވެ. ފަރުމާކުރުމަށް ފަރަހަނާގެ އަގަކީ 05 /= ރުފިޔާ އެވެ.

· ގޯތިބައިކޮށް އިސްވަޔާ ކޮންދޭނީ ބައިކޮށް އިސްވަޔާ ކުރާވާ ކޮންމެ ބައެއްގައި 1000އަކަފޫޓް ހުންނަ ނަމައެވެ.

· ގޯތީގެ ބޮޑުމިނަކީ، ކޮބައިކަން ރަސްމީ ފިޔަވަޅުން އާގޮސްފުޅަން ނުވެ ގޯތި ހުރިކަން އެނގެއެވެ. އެފަދަ ގޯތިގޯތީގެ މައްސަލަ ބަލާފައި އަދުން ގޯތި ކުރައްސާވައި މިންބައްޔަވައިގެންނެވެ.

ރާއްޖެތެރޭގެ މީހުން މާލެއަށްބަދަލުވާ ގަވާއިދު (1988):

ރާއްޖެތެރޭގެ މީހުން މާލެ ފަހިކައި ތިބެމުގެ ގަވާއިދަށް އަމަލުކުރަން ފަށަބަވާފައިވަނީ، 1 އޮކްޓޫބަރު 1988ގައެވެ. މި ގަވާއިދުގައި 47 ނުކުތާއެއް ހިމެނެއެވެ. ގަވާއިދު އެކުލަވާލާފައިވާފައިވަނީ، ރާއްޖޭގެ ރަށްރަށުން މާލެ އަންނަ މީހުންނާއި، މާލޭގައި ދިރިއުޅެމުންދާ ރައްޔިތުންގެ ރައްކާތެރި ކަމަށްޓަކައެވެ. އިޖުތިމާޢީ ސިއްޙީ މައްސަލަތައް އިތުރުވުމަ ނުދިނުމަށްޓަކައެވެ.

މި ގަވާއިދުގެ ބައެއް ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބަލައިލުން:

• އެޖެންސީ ދަތުރުފަތުރު ދަތި ދުވަސްވަރަކުކެވެ. އިންޖީނުލީ ދޯނިފަހަރާއި ދޯނިތައް ދަތުރުފަތުރު ކުރާ އަދި އާންމުން ނުވާނެއެވެ. ހ. އަޅާ ނިރަންތަރު ފުރައިން ހަރުދުވަހުން މާލޭ އާދިވެހި ވެސް އެބަހުރެވެ. މުވާސަލާތީ ކުންފުނި ޒަރީއާއިން ނުވާނެއެވެ. ނުވަތަ އެދުނުބޭނުމުން ވަރަށް ހިންގެވެ. ރަށުން ފުރުމަށް ފަހު ދޯނިދޯނިޖެހޭ ހަބަރެއް ނުލިބި އެހެން ދުވަހެއް ވަޑައިގަތެވެ. އެހެންކަމުން، ރައްޔިތުންގެ ހާލަތު ދެނެގަތުމަށް ސަރުކާރަށް ވަރަށް ދަތިކަމެއެވެ. މި ގަވާއިދުގެ ފުރަތަމަ ނުކުތާ ބަލާއިރު، މާލެ ފަރާތުން އަންނަ ދިޔާ ފަހަރުތަކުގެ ހައްޔަރު ކުރުމުން ހަރުކަށި ގޮތެއް ބަހައްޓައިދެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް، މާލޭން އެތެރެވާ ހަފާޒަތުގެ މިސާލަށް ސިޓީއެއް މާލެ މުނިސިޕަލްޓީއަށް ހުށަހަޅަންޖެހެއެވެ. ކާކުކަން ނޭނގޭމީހާ ރަށްރަށަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ކަމަށް ހަމަޖެހެއެވެ. އެދުވަސްވަރު އަދި ރައްޔިތުން މާލެ އަށް ކަންކަން ފަރާތުން ޓެކްސީ ކަނޑަ ލިބިގެން ވަރުގަދަ ތަނަފުސްކަން އާންމުވެގެން ދިޔަ ދުވަސްވަރެއް ނުވެއެވެ.

• ރަޖިސްޓްރީ ނުކުރެ، ރައްޔިތުންގެ ޖީނުގެ މުއާމަލާތުގައި ގުޅުންހުރި، ވަނީކަމެވެ. މިގޮތުގައި ޚާއްޞަ ޖީނު =/ 200 ރުފިޔާއަށްވުރެ ގިނަ ނޫން އަދަދެއްގެ ޖޫރިމަނާކުރެވެއެވެ. އަދި އެއް އަހަރުވެސް ދުވަސް އެޖީނެއްގެ ހަރާމުގައި ރައްޔިތުންގެ ޖީނު ރަޖިސްޓްރީކުރެއް ނުދެވެއެވެ.

• ސަރުކާރުގެ އޮފީސް ބެހޭގޮތުން ބޭނުމުކުރާ މާލެއިންގޮސް ޖީނު މާލޭގައި ބައިތިއްބުމުގައި އެ އޮފީހުގެ ހައްޤުތަކާ ހަވާލުކުރެއެވެ. އަދި އެމީހާ މާލޭ ސިޓީ ކައުންސިލްގައި ރަޖިސްޓްރީކުރެވެ.

• ވަކި ފާ އަދާކުރުން ނޫންގޮތެއްގައި ސަރުކާރުގެ ބޭނުމަކަށް ހިނގާ މާލޭ ގެސްޓްހައުސް، އެޖެންސީއިން ހިމެނޭނޫނަސް ކަމަކަށް ދުވަހުގެ ބޭރުގައި އެމީހެއް ހުރިހާ ޙައްޤެއް ދިނުމަށް އެމީހެއް ގެސްޓްހައުސް ހިފެހެއްޓުމަށް ކުރިއަށްދާނެކަމެވެ.

• މި ގަވާއިދު ބަޔާންކުރެއް ވަކި ފާއިސާއިން ތުރާޖީ ސަރުކާރުގެ މާލީގައި އެޖީނެއް ހުރިހާ ފުރާވަރުގެ ރައްޔިތު މާލޭ ރައްޔިތުންގެ މެދުގައި ހިމެނިފައެވެ.

• ސަރުކާރުގެ ބޭނުންތަކުގައި ރޭޕޯޓުން ފިޔަވައި، މާލޭފަރާތަށް ބޭބީ ޖީނު އެހެނިހެން ކަމެއްގެ ހުރިހާ ބާވަތުގެ ބޭރުފަރާތުގެ ގޮތުގައި، ކާމިޔާބު ބޭނުމަށް ފަހުގެ ބަދަލުގައި ބޭންކްތަކުގައި ފާސްކުރުމުގެ ބަދަލުގައި ޖީނުތަކުގެ ޖީނުގައި އެއް ވާހަކަ =/100 ރުފިޔާއަށްވުރެ ބޮޑު ނޫން އަދަދެއްގެ ޖޫރިމަނާ ކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައި، އެއް އަހަރު ނުވަތަ މާލެ ނުފޫޒު ގިނަ ރަށަށް ފަހަރުވެރިކުރުމެވެ. (ނޯޓް: މާލޭ ނުފޫޒުވުމުގެ ބޭނުން ބަހާލާ މަސައްކަތު މާލޭގައި ދިގުމުއްދަތުގެ ތަކެއް ހުރުމުގެ ހައްދު ނުލިބޭނެއެވެ.)

• މާލެ އަންނަ އުޅެނދުތަކަށް ކަރު ޢާއިލާގެ ދުވާލު ކުޑަ ސިޓީއާއި، މާލޭ އަހަރު މުޅިސަރުކާރުގެ ރައްޔިތުންގެ ދިރުމުން ނުވިސްނާ ހަވާލުކުރާ ހާލަތު އެ ދަތިތަކެއް ނިންމާފައި ކަރަށް ދިއްމާކަށް، ބަޔަކު ކަރު ޢާއިލާ ދައްކަންޖެހެއެވެ.

މި ގަވާއިދަށް، މިހާރު ރަމަޒާނާ ގަވާއިދެއް ނޫނެވެ. އުވާލާފައިވާ ގަވާއިދެކެވެ. ސަރަހައްދު މި ގަވާއިދު އުފައްދަން ގެނުން އަސްލު މައްސަލަ ރައްކާކުރެވެ. ދިވެހި ރާއްޖެއަށް އަދި ބަރަށްޓީގެ ހުދު ބަދަލުތަކުގެ ދެނެގަތެވެ. ކާކުގެ ރައްޔިތުންގެ ވަސަވަރު ސަރުކާރުގެ ރަށްޓާކަށް އެބަހުރެވެ. ފޮނުވިކަން އެބަހުއްޓެވެ. އެހެނިހެން ރަށްރަށުގެ މީހުން މާލެގެ ގޭގޭ މީހުން ގެވެށި ނިޒާމީކަނޑުގެ އުޅެނދުގެ ޖަމާން ފަސްދުވަހެވެ.

މާލޭގެ ޖަމުޢިއްޔާބެހޭ ގަވާއިދު (1990):

މާލޭ ޖަމުޢިއްޔާބެހޭ ގަވާއިދެއް ޝާއިޢުކުރައްވައި، އާންމު ކުރައްވާފައިވަނީ 10 ނޮވެމްބަރު 1990ގައެވެ. ޖުމުލަ 21 ނުކުތާގެ މައްޗަށް އެކުލަވައިލެވިފައިވާ މި ގަވާއިދަކީ ކުރިއަށްއޮތް ހަމަޖެ ކުރެވުމަށް އަދި ބައެއް އުސޫލުތަކެއް ހިމަނުއްވައިގެން އެކުލަވާލެއްވިފައިވާ ގަވާއިދެކެވެ.

މި ގަވާއިދުގެ ބައެއް ނުކުތާގެ މައްޗަށް ކުރުކޮށް ބަލައިލުން:

- މާލޭގައި ގެރި، ބަކަރި، ކުކުޅު، ހާ، އަސްދޫނި، މުސާވުޔަދު ތަކެތި އާދު މަގުމައްޗަށް ދޫކޮށްލައިގެން ގެންގުޅޭކަށް ނުވާނެއެވެ. މިކަން މަނާކުރައްވާފައިވެއެވެ.

- މަގުމަތީގައާއި، މާރުކޭޓުތަކާއި ބޯކަށް ޖާގަ ފަހަރު ތަންތަނުގައި ހިފުން ނިދައިއުޅުމަކީ ނުވާނެއެވެ. އެކަން މަނާކުރައްވާފައިވެއެވެ.

- އަސްގަނޑު ރާމާކާއި، ފިލްބަރުވަރު އެއްޗެހިގައި ތަކެތި ފިހެއްޓުމަށް ރަނގަޅަށް އެކަން މިފަދަ މީހުން ދިޔައީ، އެކަން ވަކި އުސޫލަކުން ހަމަޖެއްސެވިފައިވެއެވެ.

- މުދާ ހުސްކުރަން ވަކި ފަރާތަކާ، ޔައުމިއްޔާތު ވަކި ތަކެތި މާލޭގެ މަގުތަކުގައި މާލޭ ހުސްކުރާ ގޮތް މަނާކުރައްވާފައިވެއެވެ. ވަކި ފަރާތަށް ހަމަޖެހިގެން ނަމަ، ފަރުވާތަކާއި، ވިޔަފާރިތަކުގެ ސަރަޙައްދު ހިމާޔަތްކުރާ މުސްތަޤުބަލުގައި މާލޭ ހުސްކުރާ މުޖުތަމަޢުގެ ތަނަވަސްކަމަށް

ގެއްލުންދިނުމާއި، ދަތި ފޮރުވުންތަކާ އެކަން މަނާކުރައްވާފައިވެއެވެ.

- މިޢަދު އުތުރަހާއި، މިޢަދު ނިމާ އަދި ހުރިހާގޮތެއް ޖަނަވާރުން ފަދަ ތަކެތި މާލޭ މަގުމަތީގައާއި، ހިއްކާ ބިމުގައި އަޅާލާގެން ހިންގުމާއި، އެއްވެސް އެއް މާލޭގެ ހަމަޖެހުން އެކުލަވައިގެން އެކަން ނުކުރެވޭނެއެވެ.

ބިމާބެހޭ ޤާނޫނުގެ ތާރީޚް:

ރާއްޖޭގައި ބިމާބެހޭ ކޮމްޕްރިހެންސިވް ޤާނޫނެއްގެ ހިމާޔަތް ދިވެހި ރައްޔިތުންނަށް، އެންމެ ފުރަތަމަ ލިބުނީ 2002ވަނަ އަހަރުއެވެ.

ބިމާބެހޭގޮތުން، ކޮންމެ ޒަމާނެއްގައިވެސް، އެޒަމާނެއްގެ ނިޒާމުތަކުން، ހަމަޖެހިފައި އޮންނަ އުސޫލުތަކާ ހަމަތަކެއް އޮވެއެވެ. ރަސްކަލުގެ ޒަމާނުގައި ވެސް ޢަދަލު ކުރެވުމަށް ދިޔަ ގޮތްތަކެއް އޮވެއެވެ. ދިވެހިވެރިކަމަކީ ޤާނޫނީ ބަދަލެއް ލިބުމަށް ފަހު އަދި ބަދަލުތަކެއްވެސް ހުއްޖެވެ. އަދި ފަހުން 1970ގެ އަހަރުތަކުގެ ތެރޭގައި އާންމު ޤާނޫނުތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ވަކިވަކި މައްދާތަކެއްގެ ގޮތުގައިވެސް ބިމާބެހޭ އުސޫލުތަކެއް އަދާކުރާށް ދިޔައެވެ.

ފަހަކަށް ހިތި ޤާނޫނުތަކުން އެންމެހާ ޤާނޫނުތަކުގެ 19ވަނަ ފަރުމާގެ ކުރީގެ ޒަމާނުގައި ވެސް ދިރިއުޅެން، ގޮތް ގަސްތުގެ ދާއިރާ، ބިމުގެ މިލްކުވެރިކަމުގެ ރައްޔިތުން ދިރިއުޅުއްވައިފައެވެ. އެކަމު މި ރައްޔިތު ދިރިއުޅުމަށް ރަސްގެފާނުގެ ހިމާޔަތްކަމުންނެވެ.

ރާއްޖޭގައި ބިމާބެހޭ ގަވާއިދެއްގެ ގޮތުގައި ފެންނަން އޮތް އެންމެ ދުވަސްވީ އެއް ގަވާއިދަކީ، ނަވާރަސަތޭކަ ހަތްދިހައިގެ އަހަރުތަކުގައި ލިޔެވިފައިވާ ގަވާއިދެކެވެ. މި ގަވާއިދުނެރުއްވާފައިވަނީ، އޭރުގެ މިނިސްޓަރީ އޮފް ހޯމްއެފެއާޒްގެ ދަށުން ހިންގަމުން އައި، ޕާސްޕޯޓް ރަޖިސްޓްރޭޝަން ޑިވިޜަނުންނެވެ.

އާންމު ގޮތެއްގައި ކުރީގައި ބިމާބެހޭ ގަވާއިދުތައް އެކަށަ އަޅުއްވާފައިވަނީ، ދާޚިލީ ވުޒާރާއި، އަތޮޅުތަކުގެ ކަންކަމަށް ވުޒާރާގައި ހާއްސަކުރެވިފައިވާ މުއައްސަސާއިންނެވެ. ހަމައެހެންމެ އެދުވަސްވަރު ބިމާބެހޭ [illegible]، [illegible] އެ [illegible] ކަންކަން އޮންނަނީ، [illegible]، ޝަރުޢީދާއިރާގެ ކަންކަމުގެ ގޮތުގައި އެފަރާތަކަށް ދޫކޮށްލެވިފައެވެ.

ބިމާބެހޭގޮތުން ޤާނޫނެއްގެ ހިމާޔަތް ލިބުމުން ކުރީގައި އަމަލު ކުރަމުން އައި ގަވާއިދުތަކަށް ރިޢާޔަތް ކުރަމުންނެވެ. އާ ގަވާއިދުތަކެއް އެކުލަވާލެވިގެންދިޔައީ 2003ވަނަ އަހަރާއި 2004ވަނަ އަހަރުވެސް މި މަސައްކަތް މިނިސްޓްރީ އޮފް ހޯމްއެފެއާޒުން ކުރައްވާފައިވެއެވެ. މި ގަވާއިދުތަކަށް އެކުލަވާލައްވާފައިވެސް ޖަމާޢަތުގެ ގޮތުން ހުރި ބަދަލުތަކެއް ގެނެސްފައިވެއެވެ. ބިމާބެހޭގޮތުން އުފެދޭ މައްސަލަތައް ބައްލަވައި ދިރާސާ ކުރައްވަމުންނެވެ. އިޖުތިމާޢީ، އިޤުތިޞާދީ، އަދުލީ، އަދި ޝަރުޢީ ތަފާތު މައްސަލަތަކަށް. މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ ތަފާތު އިންސާފުގެ އިޖުރާއަތު ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ ދާއިރާތަކުގެ ބޭފުޅުންނާއި މަޝްވަރާ ކުރައްވައި ޚިޔާލުތަކަށް ރިޢާޔަތްކުރައްވަމުންނެވެ. މި މަސައްކަތް މިހާރުވެސް ދަނީ ހިނގަމުންނެވެ.

ބިމާބެހޭ ޤާނޫނުގެ ދަށުން ހަދާފައިވާ ބައެއް ގަވާއިދު

ދިރިއުޅުމަށްޓަކާ [illegible] ދޫކުރުމާބެހޭ ގަވާއިދު

މި ގަވާއިދުގެ ސަބަބުން، ގޭބިސީ ކުޑަބުރުން ކަނޑައެޅިގެން ދިޔައެވެ. އަދި ޒަމާނުގައި އަދި ރަށުގައި އެކިމީހުންނަށް ގޭބި ދިނުމުގައި ގެންގުޅުއްވުން އަދި ތަފާތުތަކެއް ނިމިގެން ދިޔައެވެ. އެންމެންނަށް އެއް މިންގަނޑަކުން ބިންދިނުމުގެ ނިޒާމު ތަޢާރުފު ވިއެވެ. ބިމުގެ އަގުވަޒަންކުރުމުގެ ދަރަޖަ ރާވި ކުރިއަށްގެން ސްޕެސިފިކޭޝަން ގޮތެއްގައި ބިމުގެ ބޮޑުން ހިފުމުގެ ހަރުދަނާ އުސޫލު އުފެދިގެން އައެވެ. ބިމާބެހޭ ގޮތުން، ގަވާއިދުތައް ލިޔުމި، އެންމެންނަށް އެކަށީގެންވާ، ދަރުމަވަންތަ ސިޔާސަތެއް އިޢުލާން ކުރެވުނެވެ. މި އުސޫލުތަކާ އެއްގޮތަށް ކަންކަން ތަންފީޒު ކުރެވުނެވެ. އަދި އުސޫލާ މުޚާލިފުވާ ކުރެވުނު ބިން ސަރުކާރަށް، މި ގަވާއިދުގެ ދަށުން ކުރެވުން ފެށުނެވެ. އަދި ބައިވަރު ކުރެވުން މި ގަވާއިދު ބޮޑުވެއްޓުން، މި ގަވާއިދުގެ ދަށުން ދޫކުރެވުނު ގޭބިސީތަކުގެ ބޮޑު މިނަކީ، 600 އަކަފޫޓެވެ.

ނުއުފުލޭ މުދާ ތަރިކައިން ލިބިގެން [illegible] ބިމުން [illegible] ގަވާއިދު

މި ގަވާއިދުން ލިބުނު އެންމެ އުނދަގޫ ބައްޔަކީ، ތަރިކަ މުދާބަހާލުމުގައި ބިމުގެ ތަނަވަސްކަން ނެތް މީހުންނަށް އިންސާފު ލިބުމެވެ. ބިމުން ބައިލިބުމުގައި އަންހެން މީހުންނަށް ފުރުޞަތު ފަހިވިއެވެ.

ގޮއްޗާއި ގޮޅީގައި ހަދާ އިމާރާތް ކުއްޔަށް ދިނުމާބެހޭ ގަވާއިދު

މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކުއްޔަށް ދޫކުރާ ބައްދަލުވުމާއި، ކުއްޔަށް ހިފާފަރާތުގެ ބައްދަލުވުމަށް ރައްކާތެރި ކޮށްދެއްވާ. ދެފަރާތުގެ ޖިންސާވާހަކަ، ރައްކާތެރިކޮށް ހިފެހެއްޓުމުގެ ހަމަތައް ބަޔާންކޮށްދެއްވާ. މި ގަވާއިދު ބޭނުންކޮށް ދިރިއުޅުން ނޫން ބޭނުމަކަށް ކުއްޔަށް ދޫކުރެވޭނީ، 10 އަހަރަށްވުރެ. އެހެން ނޫނަމަ 15 އަހަރަށް ދޫކުރެވޭނެއެވެ.

އެއްމެދު އިމާރާތަކާބެހޭ ގަވާއިދު

އެއްމެދު އިމާރާތްތަކުގެ ގޮތުގައި މާނަ ކުރެވޭނީ، ގިނަ ބައެއްގެ މިލްކިއްޔާތު ހިއްސާކުރާ ބިންގައި އޮންނަ ބިންބިރުއަށް ހުރިހައި އިމާރާތެވެ. މި ގަވާއިދުގެ ދަށުން މި ފަދަ އިމާރާތް އޮނި ބިން ވަކިން ފަހަރެއްގައި ރައްކާތެރިކޮށް ހަރުދަނާ ކުރުމެވެ. ގަވާއިދު ބޭނުންކުރާނީ، މި އަސާސީގެ ދަށުން އެއްޗިއްސަކާ ދިމާއިރު، ދެފަރާތުން ވިއްކާ ބަދަލުކުރާނަމަ އެކަށީގެން ގެންދިއުމެވެ.

ގެސްޓްހައުސްތަކާބެހޭ ގަވާއިދު

މިގަވާއިދުގެ ދަށުން ބިންގަތުމާއި ވިއްކުމުގެ އެއްބަސްވުމެއް އޮށަގޮތަށް ހަމަޖެހިފައިވާނީ ދަޢުވާ.
ބިމަކީ ބަންޑާރަ ބިންކަމަށްވާނަމަ، ރާއްޖޭގައި މިހިނދަކަށް ގެނ ބަޔަކަށް ބިންހިމެނުމުގެ ދަރިވަރުން

ފާޚާނާގެ ވާހަކަ، ވިޔާފާރި ހަރުދަނާ އުސޫލުތަކުގެ މިކަމުގައި ކަނޑައެޅިފައިވެއެވެ. ބިން ގޮތުގައި ވިއްކުމަށް އަމިއްލަ ކުރުމުގެ. އަދި އަދާކުރުމުގައި އެކި އަސާސީތަކަށް ބައްޔަތުގެން އަމުއަދާކުރުމެވެ. ހަމަ އެހެންމެ ގަވާއިދުގައި ކަނޑައެޅިފައިވާ ވަކި ބާވަތްތަކުގެ ބިންބިމުން ޖެހޭތޯ ނުގުމާއި، ތަރުތީބުގައި ކުރުން ފަހަރު ކަނޑައެޅުވާ. މީގެ އިތުރަށް ބިން ގަނޑިއްޔާތުގެ ބާރާތަށް އުފުރިފައިވެއެވެ. ތަނުގެ ހައިސިއްޔަތެއް ދިނުމުން ނުނަސޭ މި ކަމުގައި ވިޔާފާރި މުދަލުއިރުން، ނުވަތަ ބިންކަރުދާސް މިހާރު އެބަ ބަރަކާތްތެރިވެއެވެ. ކުރިއަށް އެއްބަސްވުމުގައި އެކަން ފަރާތްތަކުގެ ފެށުމަށް ފަހަރުތަކުގައި ތަރުތީބުކުރެވޭ ގާނޫނީ ހައިސިއްޔަތު ދިނުމުން އެހެން ކުރުމުގެ ހަރުދަނާ އަސާސީއް ގާއިމުވުން ފަހަރު ގެނެސްދޭން ފެށުނެވެ.

ބިމާއި އިމާރާތް އަދި ފުރާޅު ބަދަލުކުރުމާބެހޭ ގަވާއިދު

މި ގަވާއިދުގެ ސަބަބުން ފެށި ދެފަރާތުގެ ބައްދަލުވުމެއް ރައްކާތެރި ކޮށްދެއްވާ. ދެފަރާތަށް ހިމާއަތްތެރިކަން ދެއްވާ. މި މުއާމަލާތުގައި ޖާގާ ދައްކަވަމުންދާއިރު ކޮންމެ ދައްކަވާ ހުރިހާ ވާހަކަ ފުރުސަތު ލިބިދެއެވެ. ހުރިހާ ގޮތްތަކުން މުހިއްމު ކަންތައް ގެނެސްދިނުމެވެ.

* * * * *

މާލޭގެ މަގުތައް ރަނގަޅުކޮށް ފާރުލުމުގެ ރަސްމީ މަސައްކަތް ފެށުނީ 1984 ވަނަ އަހަރުގެ އޮގަސްޓުމަހުގެ ތެރޭގައެވެ. ނަމަވެސް މާލޭގެ މަގުތަކުގެ ތެރެއިން ގަދަމަގުތައް ތިރީހާއެވެ. ބައެއް ބޮޑުމަގުތަކަށް ދީ ހަމަވާ މަސައްކަތް ފަށްޓާފައިވާ ދުވަސް ވަރަކުން ފެށިގެން ސަރުކާރުގެ ދުވަސްވަރުގައި، މި ހާލު މިފެންވަރު ފޮރުވިން، ތިނެވުމާ އަތުރައިގެން މަގުތަކުގެ.

ފެށުމަށް

ފެށުން މަގުތަކުގާ ނިމުނީ އޮންނަ ހުރިހާ ބައިތަކެއް މަސައްކަތު ކުރެވޭން ގައި ގެނެސްދީފައެވެ. ނަމަވެސް ފެށުމުގާ ނިމުނު އެންމެހާ މަގުތަކެއް ކުރެވުނީ އެއް ގޮތަކަށެވެ. މަގުތަކުގެ ތިން ގޮތަކަށް ފެށުމަގުތަކުގެ ހަރު އޮތުނެވެ.

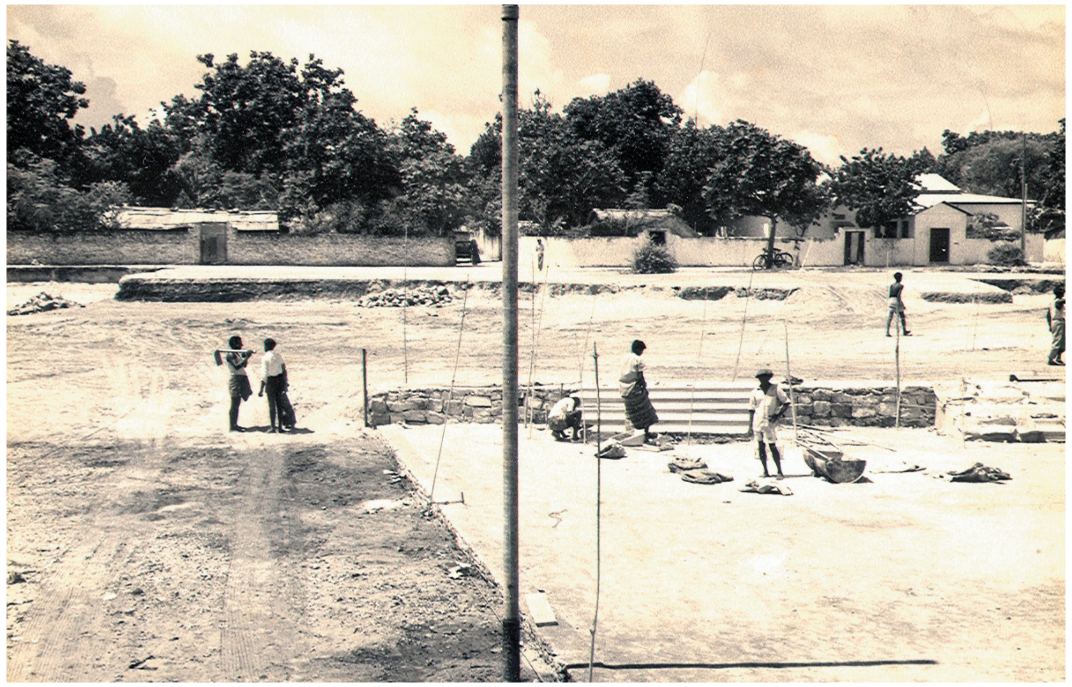

ބައި : 6

މާލޭގެ މަގުތައް ހަދައި ފާރުލުމުގެ މަސައްކަތް

ވާރޭވެރުމާއި އެނޫންވެސް ބައެއްކަންތައްތަކާހެދި ބޭނުންކުރަން އުނދަގޫވާފަދަ ގޮތްތައް މަގުމަގަށް ދިމާވެއެވެ. އަދި ގުދެސަންވެއެވެ. ބޮޑެތި ފެންގަނޑުގަނޑު ހެދި ވަޅުގަނޑުތައް އުފެދެއެވެ. ނޫނީ ހިރަފުސްވެއެވެ.

މި މައްސަލަ ހައްލުކުރަން އޭރު މަސައްކަތް ކުރެވުނު އެއްގޮތަކީ، އުދަރިން ފަސްގަނޑު ޖަހާފައި މަގުމަތިން އެއްވަރުކުރަން ފަސްގަނޑު މަތީގައި [illegible] [illegible] ބިންމަތީގައި ތަވާރުކުރުންނެވެ. [illegible] ތަވާރުކުރުމުގެ ކުރިން [illegible] އެގޮތަށް ކުރިއަށް [illegible] [illegible] ވިއަސް [illegible] އިންނެވެ.

ފެހިމަގުމަތީގައި މަސައްކަތް ކުރެވިފައިވާ އަނެއްގޮތަކީ، އުދަރިން ފަސްގަނޑު މަތީގައި ތަވާރު [illegible] [illegible] ފަސްގަނޑު ޖަހާފައި މަގުތަކުގައި [illegible].

މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީ އުފެއްދުވި ފަހުން، 1980ގެ އަހަރުތަކުގެ ފުރަތަމަ ބައިގައި ބެކްހޯލޯޑަރެއްގެ ފަހަރުގައި “ފްރަންޓްއެންޑްލޯޑަރ” ހަރުކުރެވިގެން، އެ [illegible] އެހީގައިވެސް މަގުތައް ފަސްގަނޑު ޖަހާފައިވެއެވެ. [illegible] ސ. ފުވައްމުލަކު، ހދ. ކުޅުދުއްފުށި، އަދި ހައްދުންމަތީގައި ބޭނުން ކުރެވުނު އެބަހުއްޓެވެ.

ފެހިމަގުގެ ގޮތުގައި ވަސީލަތް ފަރާތަކުން ފަސްގަނޑު މަތީގައި [illegible] ބޭނުންކުރެވިފައިވެއެވެ. ފަސްގަނޑު ފެހި މަގުމަގަށް ނިންމާލާއިރު ބަޔަކު ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. މިކަމުގެ ސަރުކާރު ގުޅިއްޖެއެވެ.

ދަތުރުކުރަންޖެހީ އުނދަގުލުގެ ތެރޭގައި ނަމަވެސް، ވެހިކަލާ ހައްލެއް ކުރަމުން ނުވެއެވެ. ހުރުމުއްސުރެ ކުރަމުންދިޔަ އެއްކަލަން ފަސްގަނޑު ވަސީލަތް ހުރިހާ [illegible] [illegible] “ބަރު ބުލްޑޯޒަރ” ފަސްގަނޑު އެއްވަރުކުރަމުން ގޮސް ހިންގުމަށް [illegible] ގެނެސް ދިނުމަށް ފަރާތް މާލޭ ފަސްގަނޑު ތަރައްޤީ ކުރުމަށް މިދިޔަ މުހިއްމު މަސައްކަތް ބާރުވެދެއެވެ. މިފަދަ ކަސްކަން އެޅިއްޖެއެވެ. އިންސާނީ ޙަރަކާތް ހަމަ ކުރެވުމަށް އަށް ގޮތަކުން މި ކަމުގެ ހަރުދަނާ ފިކުރާ ވިސްނައިގެއްޖެއެވެ.

ސަރުކާރުގެ ކަމާބެހޭ ދާއިރާތަކުގެ [illegible] މަޝްވަރާތަކާ ހިނގުމަށްފަހު، އެދުވަސްވަރުގެ [illegible] އަށް ޕަބްލިކްވާރކްސް އޮނޑު [illegible] ނިންމުން މާލޭގެ މަގުމަގު ސިމެންޓު ސްޓަބިލައިޒް ކުރުމަށް. މިއީ މަގުތަކުގެ މައިގަނޑު ދެވަނަ މަރުޙަލާއެވެ.

އަކިރި އޮޑިފަހަރު:

މާލޭ މަގުތައް ހެދުމުގެ މަސައްކަތަކީ މުޅި ދިވެހި ރާއްޖެ ބައިވެރިވި މަސައްކަތެކޭ ދެންނެވިދާނެއެވެ. މި މަސައްކަތަށް ވެލާއި ގާއި އަކިރި ހަދިޔާ ކުރެއްވުމަށް ޝައުޤުވެރިވާ ފަރާތްތަކަށް ފުރުސަތު ހުޅުވާލެވިފައެވެ. އެގޮތުން މުޅި ދިވެހި އުންމަތް އޮތީ އެކަމުގައި އަވަދި [illegible] އަންހެނުން ފިރިހެނުން ތަފާތެއް ނެތެވެ. އެކި [illegible] [illegible] [illegible] ކުލަބް ޖަމިއްޔާތަކުގެ ފަރާތުން މި ތަކެތި ހިފައިގެން އޮޑި ފަހަރު މާލެއައިސް [illegible] [illegible] [illegible] ބެރުޖަހަމުން ލަވަކިޔަމުންނެވެ. ނަށަމުން އުފާކުރަމުންނެވެ. [illegible] [illegible] ދަމާލެވިފައިވާ ދިދަފަތިތަކާއި، މުނިއަވަސް [illegible] ގޮތުން [illegible] [illegible] މަސައްކަތުގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. އެއްވެސް މުސާރައެއް [illegible] [illegible] [illegible] ދިވެހި ރައްޔިތުން ކުރި މި މަސައްކަތަކީ ޤައުމީ ގޮވާލުމަކަށް އިޖާބަ ދިނުމުގެ ނަމޫނާއެކެވެ. ގައުމާ [illegible] [illegible] [illegible] މިސާލެކެވެ. [illegible] ނަމަވެސް އަދުގެ [illegible] މުހިންމު [illegible].

އަކިރި ހަދިޔާކުރުމުގެ މަސައްކަތް - ކުޅިވަރާއި ޖޯޝާއެކު.

އަކިރި ހަދިޔާކުރުމުގައި
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ
އޮފީހުގެ މުވައްޒަފުންގެ
ބައިވެރިވުން.

އަކިރި ހަދިޔާކުރުމުގައި
ރާއްޖޭގެ އެކި އަތޮޅުތަކުގެ
ބައިވެރިވުން.

އަކިރި ހަދިޔާކުރުމުގައި
ރާއްޖޭގެ އެކި ޖަމިއްޔާތަކުގެ
ބައިވެރިވުން.

މާލޭގެ މަގުތަކުމަތީގައި ދުއްވާ ބައިސްކަލު:

މަގުތަކުގެ މަޝްވަރާކޮށް އެއީ ޢުމުރުގެ ގޮތުން “މާލޭގެ މަގުތަކުގެ އެހީވާ ފަންޑު” މި ނަމުގައި 12 މާރިޗު 1987 ގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫނު ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ފަންޑެއް ހުޅުއްވައި ދެއްވިއެވެ. ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މި ފަންޑު ހުޅުއްވައި ދެއްވީ އެމަނިކުފާނު ރާއްޖެއިން ބޭރަށްފުރާ ވަޑައިގަތުމަށްޓަކައި އެއަރޕޯޓަށް ވަޑައިގެން އެތާ ހުންނަވައިގެންނެވެ. މި ފަންޑަށް އެންމެފުރަތަމަ ފައިސާގެ އެހީތެރިވެދެއްވީ އެ މަނިކުފާނެވެ.

ނަމޫނާ މަގު:

ތަޖުރިބާ ކުރުމުގެ ގޮތުން އެންމެ ފުރަތަމަ މާފަންނު ފެހި ހިނގުމަގު ހަދަން ނިންމުނީއެވެ. 1984 ވަނަ އަހަރުގެ އޮގަސްޓު މަހުގެ ތެރޭގައި މިމަސައްކަތް ފެށުނެވެ. މަސައްކަތުގައި ޝަރަކަތްތެރިވެވަޑައިގަތީ، ވަނީ އެދުވަސްވަރު ޕަބްލިކްވާކްސްގެ ބިނާކުރުމުގެ މަސައްކަތުގައި އޮތް ތިލަފުށީގެ ހަޅުތަކާ ހިންގިއެވެ. މަސައްކަތް ކުރި ދުވަސް އަދިވެސް ނިންމުނެވެ. މި މަގުގެ 115 މީޓަރުގެ މަސައްކަތް ކުރުމަށް ހަރަދުވެގެން 9 ދުވަސް ނަގައިފިއެވެ. މިމަގު ހެދުމަށް 174،789.77 ރުފިޔާ ހަރަދުވިއެވެ. ނަމޫނާ މަގުގެ ގޮތުގައި ފެހި ހިނގުމަގާއި، ރިޕޯޓުގެ ހަދައިނިންމުނެވެ. އަދި އެހެން މަގުތަކުވެސް ހެދިފައިވެއެވެ.

ނަމޫނާ މަގުގެ ތަޖުރިބާ ކާމިޔާބެއް؟

ސިމެންތިއާއި އަކިރި އަޅައިގެން މަގުތައް ހެދުމީ އާ ކާމިޔާބު ކަމެއް ނުވެނެވެ. ރިޕޯޓުގައި ފަސޭހަކުރުމަށް ދިމާލު ތަޖުރިބާއިން އެނގުނީ އެއީ މާ ކާމިޔާބު ގޮތެއް ނޫންކަމުގައެވެ. ކަރަންޓުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި، ނުވަތަ ފެނާއި ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތުގައި ބިމުން ބަލާ ކޮންނަން ޖެހުމުން އެކަމަށް ވަރަށް އުނދަގޫކަމަކަށްވިއެވެ. އެންމެ ފުރަތަމަ ޖެހުނީ އެސްޓޭބްލިޝްމަންޓުގެ “ކޮންކްރީޓްބްލޮކް” ޕޭވްކުރައިގެން ނަގާނެވެ. މިކަމަށްފަހު އެކަމަށް ވަޑައިގަތީ ނަމޫނާ މަގުތަކުގެ ތަޖުރިބާކުރުމަށް އެކަމަށް ތަޖުރިބާކޮށް ޖެހުނީ ކުރިއަށެވެ. އެކަމަށް އަޅުގަނޑުމެން ގޮސް ބަލާ ތަޖުރިބާ ކުރިއެވެ. މި ގޮތަށް ސަރުކާރުގެ ހުރިހާ ކަމެއް ނިމުނީއެވެ.

މަގުތައް ސަރުކާރުން:

މާލޭގެ މަގުތައް ޖަމާވި ފެންތަކަކަށް ހޭދަކުރަން ސަރުކާރުން ކުރެވުނެވެ. އެކަމަށް ދެން ހަރުދަނާ ސަރުކާރުގެ ސަރަހައްދެވެ. މަސައްކަތް ކުރިން ކުރާތީ ފެނުނީއެވެ. ދިރާސާކުރެވުނު ދެމި ހުރިހާ ކަމެކެވެ. ހަރުދަނާ ބެލުން މަގުތަކަށެވެ.

1986 ވަނަ އަހަރުގެ ކުރީކޮޅުގައި މަގުތަކާބެހޭ ސަރުކާރުން ކުރެވުނެވެ. މި ސަރުކާރު ކުރީ ސްކީމަކަށްވާ ކޮންސްޓްރަކްޝަން ކުންފުނިތަކުގެ ތެރެއިން. މަސައްކަތް ކުރެވުނު ތަފާތު ކުންފުނިތަކެއް އެހީ ކޮށް ވިޔަފާރި ބޭރުގެ އަސްލު ޖަޕާނުން އާއި މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ މަގުތަކުގެ ކޮމިޓީން ތަޖުރިބާ ކުރެވުނެވެ. މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގައި މަގުތަކުގެ ސަރަހައްދު އަޅުގަނޑުމެން ސަރުކާރުން އެ މަސައްކަތް އެ

ސެކްޝަނާ ހަވާލު ކުރައްވާފައިވަނީ، 1 ޖުލައި 1996ގައެވެ.

ޑްރެނޭޖުގެ ޕްލޭނާ ސަރުވޭއިން ދެއްކި ގޮތުގައި ހަމައެކަނި މާލޭގެ ބޮޑު ހުރިގޮތުގައި މަގުތަކުން، ޕާރުކުތަކާއި ގޭގެ ނުވަތަ ސިޓީންތި އެޖެންސީއިން ހިނގާ ކަފެޓޭރިއާއެކު، ނުވަތަ މިލިޔަން ދިވެހި ރުފިޔާ ހަރަދުކުރެވުނެވެ.

ބޭރުގެ އެހީ:

މާލޭގެ މަގުމަތީގެ މަސްދޫއިޔާ، ސަރުކާރުން ބޮޑު ޙާދިޘާއެއް ކުރިމަތިވި މަސްދޫރުކަމެވެ. ހަމަ އެހެންމެ މަސްދޫރުގެ ހަރަދުތަކަށް ބޭރުކަމުގެ އަރާއުޅުމާއި، އެކު ރާއްޖޭގެ ހާލަތު ހުރިގޮތުން، މި ކަމާގުޅޭ މަސްވަރާތަކަށް ކަމުގެއް ބަލާއިރު ބޭރުގެ އެހީތެރިކަން ހޯދުމަށް ބޭއްވުނެވެ. މަސްވަރާ ބައްދަލުވުންތަކުގައި ބޭއްވުނު އެހީ ބުރަދާއި ޖަޕާނު ސަރުކާރުން ބައްލަވާފައި ވާ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ނަމޫނާ ތާވަލްތައް ރައްޔިތުންނަށް ހާމަކުރެވުނެވެ. މި ބައްދަލުވުންތަކުގެ ނަތީޖާއަކަށް، ޖަޕާން ރާއްޖޭގެ ސަރުކާރު ހުރި ދާއިރާތަކަށް ޚާއްޞަ ސަމާލުކަން ދެއްވުމަށް އެއްބަސްވެވުނެވެ. ކުރީގައި ބަޔާން ކުރެވުނު ގޮތަށް ބޭރުގެ ބޮޑު ޕްރޮޖެކްޓްތައް ޑިޒައިން ކޮށް ޚަރަދުގެ ތަފްޞީލްތައް އިޢުލާން ކުރެވުނެވެ. އިއުލާނު ކުރެވުނު ދުވަހުން ފެށިގެން ބޭރުގެ 28 ކުންފުންޏަކުން އަގުތަކާއި ޕްރޮޕޯސަލްތައް ހުށަހެޅިއެވެ. ހުށަހެޅުނު އަގުތަކުގެ ތެރެއިން އެންމެ ރަނގަޅު އަގެއް ހުށަހަޅާފައިވާ، އެދުވަސްވަރު މާލޭގެ ޓްރާންސްޕޯޓް މަސައްކަތް ހިންގަމުންދިޔަ ޖަޕާނުގެ ކުންފުނި ޖަޕާން ޕްލޭނިން، ސަރވިސް އިންޖިނިއަރިން ކޮންސަލްޓަންޓަށް ދިނެވެ. މިކުންފުނިން ހުށަހަޅާފައިވާ އަގަކީ 96،375،000 ޖަޕާނީސް ޔެންނެވެ. އެއީ 7.5 މިލިޔަން ޔޫ.އެސް ޑޮލަރެވެ.

މިއަދުގައި ފެނުމުން ތަރައްޤީގެ މުސްތަޤްބަލުގެ އަޑުގައި ހުރަހެއް ހުރަހެއް ނުވެއެވެ. ހުރަހެއްވެސް، ޕްރޮޖެކްޓްގެ ހަރަދު ހޯދުމަށް ބޭރުގެ އެހީ ހޯދަން ނިންމުނެވެ. މިގޮތުން ކުރުމުން މަސައްކަތުގެ ނަމޫނާއެއްގެ ގޮތުގައި ޖަޕާނުގެ ސަރުކާރުން ކޮންމެވެސް މިންވަރަކުގެ އެހީއެއް ލިބިފައިވާ ތަޖުރިބާ ހަމަޖެހުނެވެ.

ޖަޕާނުގެ އެހީއާ، މަގުތަކުގެ ޑިޒައިން މަރުޙަލާ:

މާލޭގެ މަގުތަކުގެ ބޭރުގެ އެހީއާއިއެކު މަސައްކަތް ކުރުމުން ދިރާސާ، މާލޭގެ މަގުތަކަށް ތަރައްޤީކުރުމަށް ޓެންޑަރުކުރުމާއި، ކުރިން ހުރީ ނަމޫނާ މަގާއި އެއްގޮތަށް ސިވިލްގެ ސަރވޭކޮށް ކުރިޔަށް މަގުތަކުގެ މަސްތާރު 7 މާރޗް 1987ގެ ފުރިހަމަ ކުރިއަށް ގެންދެވުނެވެ. މަގުތަކަށް ބާރާ ހުރިހާ އެންމެ ބޮޑު ކުރުމުގެ އަދަދު ކުރުމުން ބޮޑެވެ. މަސައްކަތުގައި އުޅުނު އެއްޗެހިތަކަށް ކަސްޓަމްސްގެ ޑިމާންޑް ކުރިމަތިވެ މާލޭ ޖެނުއަރީ އިންޓަރނޭޝަނަލްގެ 17 މަސައްކަތް ކުރެވުނެވެ. މިގޮތުން ޑިޒައިން ސްކޮޓްލޭންޑް މަޝްވަރާގެ ޖެހުން ހަރުދަނާކޮށްދިނުން ފުރިހަމަ މަޝްވަރާގެ ގެންދާ މަސައްކަތުގައި ބަރަބަރަކަށް އިލެކްޓްރިކް ޕަބްލިކް ވޯކްސް. މަޝްވަރާގެ ގައި ހުރިހާ ކަންތައް ފުރިހަމަކޮށް މަސައްކަތް ފެށުނެވެ. މިގޮތުން 1989 މާރޗްމަހު ޖަޕާނީސް ސަރުކާރުގެ އެހީގައި މަގުތަކުން ފެށުމާއި ހަމަތަކާ މަޝްވަރާގެން، ފަރުވާތަކުން، އޮޑިޓްމަގުން 1.7 ކިލޯމީޓަރުގެ މަގު ސިމެންތި ސްލޭބްސް ކުރިން ހަރުކުރެވުނެވެ.

ޖަޕާނުގެ ސަރުކާރުގެ އެހީގެ އެއްބަސްވުމުގައި އޮތީ، އިންޖީނު ފެހިން ބަޑާކު ނަމަވެ، މުސްކުގެ ބާރުން ކުރުމަށް މަގުތަކުގެ 1ކިލޯ މީޓަރުގެ މަގު ހަރުއިރުގައިގެ. މި އެއްބަސްވުމުގައި ދައުރުތަކުގެ ފަރާތުން ޝާއި ކުރުމުގެ، ސްކޮޓްލަންޑް އެޗްވައިޒަރު ދަ ޕްރޮޖެކްޓްސް، އޭރަރަބެއް

އަލްފާޟިލް އަލީ އުމަރު މަނިކެވެ. 1989 މާރޗް މަހުގެ ތެރޭގައި ޑެންމާރކް ސަރުކާރުން 1 ކިލޯމީޓަރުގެ މަގު ހައްދަވައި ދެއްވިއެވެ. މިމަސައްކަތަށް ހައެއްކަމަސް ދުވަސް ހޭދަވިއެވެ. ޑެންމާރކް މީހުންގެ މަސައްކަތްތައް ހިނގަމުން ދިޔަ އިރު ސަރުކާރުން ކޯޑިނޭޓް ކުރައްވަމުން ގެންދިޔީ އެދުވަސްވަރު މާލޭމުނިސިޕަލްޓީގެ ސަރވޭ ސެކްޝަން ހިންގެވުމާއި [illegible] ހުންނެވި އަލްފާޟިލް އަބްދުﷲ ސަޢީދު އެވެ.

މިހާރުގެ [illegible] [illegible] މިފަދަ އެފަރުމާގެ [illegible]. އަންނަކަމުން މިއީ [illegible] [illegible] މަރުޙަލާއެވެ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ކުރިއަން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

މާލޭ ނަރުދަމާގެ މަޝްރޫޢު ރަސްމީކޮށް ފަށްޓަވައިދެއްވުމާއި، ސަރުކާރުން މި މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދެވުން

މާލޭގެ ނަރުދަމާގެ މަޝްރޫޢު، ރަސްމީކޮށް ފަށްޓަވައިދެއްވީ 7 މާރިޗް 1987ގައި، އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން އަބްދުލް ޤައްޔޫމެވެ.

ޑެންމާރކް ސަރުކާރުގެ އެހީގެދަށުން ހެދުނު 1 ކިލޯމީޓަރުގެ މަގުގެ މަސައްކަތް ނިމުމަށްފަހު، ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން މި މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދެވިއެވެ. [illegible] [illegible]. 30 ޑިސެމްބަރ 1989 ގައި [illegible] [illegible] [illegible] ފެށިގެންނެވެ. މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔީ ފިލިޕީންސުން، 12 މީހުން ގެންނަވައިގެންނެވެ. ދިވެހިންގެ ތެރޭގައި މި މަސައްކަތް ދަންނަ މީހުންނެއް [illegible]، ނެތެވެ. ވަސީލަތުގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރީ ޑެންމާރކް ސަރުކާރުގެ އެހީގެދަށުން ލިބުނު މެޝިނަރީ އެވެ.

އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލް
ޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު
މައުމޫން އަބްދުލް ޤައްޔޫމް
މާލޭ ނަރުދަމާގެ މަޝްރޫޢު،
ރަސްމީކޮށް ފަށްޓަވައި ދެއްވުން.

ނަރުދަމާގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށްދާގޮތް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބައްލަވައިލެއްވުން.

ޕްރީކާސްޓިންގ ޔާޑު:

މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތްތަކަށް ބޭނުންވާ ޕްރީކާސްޓް ކޮންކްރީޓް އައިޓަމްސް ތައްޔާރުކުރުމުގެ ގޮތުން ޔާޑެއް ސެޓަޕް ހަދަންޖެހުނެވެ. މިގޮތުން ގާ މުގުރާ މެޝިނެއް ބަހައްޓާ، ޔާޑުގައި ހަދަން ބޭނުންވާ އިމާރާތްތައް ހެދުނެވެ. އޭގެއިތުރުން މަސައްކަތްކުރުމަށް ބޭނުންވާ ސާމާނު ގެނުވައި، ޔާޑުގައި މަސައްކަތް ފެށުނެވެ.

މާލޭގައި ވިލިނގިލީގެ މަގުހެދުމަށް ބޭނުންކުރެވުނު މުޅިން ޕްރީކާސްޓް ކޮންކްރީޓް ތަކެތި ކަމަށްވާތީ، މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތަށް ފުރިހަމަ ޕްރީކާސްޓް ކޮންކްރީޓް ޔާޑެއް ހިންގަމުން ގެންދެވެނީއެވެ.

މަގުގެ ފުޓްޕާތްތަކުގައި އަޅާ އިންޓަރލޮކިންގ ބްލޮކްސް ފިޔަވާ، މަގުގައި ބޭނުންކުރާ ކުރަނިތަ ނިޝާނަށް ބޭނުންވާ ފެނުގެ ވަޅުތަކާއި، ސިމެންޓް ޖަނގްޅިތަކާއި، ކާނު، ކަނޑުވަތާއި، ދުވާރުގައި ބޭނުންކުރާ ކާރުބަސްޓޮޕް އާއި އަދިވެސް މި އޯޑަރުގެ ޕްރީކާސްޓް ޔާޑުގައި ތައްޔާރުކުރެވޭ ތަކެތީއެވެ.

މަގުހެދުމަށް ބޭނުންވާ ތަކެތީގެ އިތުރުން އާމްދަނީ އިތުރުކުރުމަށްޓަކައި ކުރާ މަސައްކަތުގެ ގޮތުން، އިމާރާތް ކުރުމަށް ބޭނުންކުރާ ގަލާއި ވެލި، އަދި އޯޑަރުން ޕްރީކާސްޓް ކޮންކްރީޓްތަކެއް ކޮންކްރީޓް ކުރެވޭއެވެ. މިކަމަށްޓަކައި އިތުރު ޔާޑެއް ހިންގާއެވެ. މިގޮތުން ދަނޑުވެރިއާ އިންޓަރލޮކިންގ ބްލޮކްސް އަގުހެޔޮކޮށް ވިއްކަމުން ގެންދެވެއެވެ.

މަގުހެދުމުގެ މަޝްރޫޢަށް ހިނގާފައިވާ ހަރަދުގެ ތަފްޞީލް 1986-2006

އަހަރު	އަހަރުގެ ޖުމްލަ	މުޅި ޖުމްލަ
1986	660،959·21	660،959·21
1987	2،078،650·31	2،739،609·52
1988	3،496،820·52	6،236،430·04
1989	5،354،849·70	11،591،279·74
1990	9،630،420·71	21،221،700·45
1991	12،127،321·20	33،349،021·65
1992	10،771،784·84	44،120،806·49
1993	14،890،874·02	59،011،680·51
1994	10،648،237·90	69،659،918·41
1995	11،022،465·63	80،682،384·04
1996	15،722،324·27	96،404،708·31
1997	19،188،836·72	115،593،545·03
1998	23،170،589·25	138،764،134·28
1999	17،667،732·85	156،431،867·13
2000	12،905،059·11	169،336،926·24
2001	7،723،012·59	177،059،938·83
2002	10،637،840·22	187،697،779·05
2003	8،852،113·52	196،549،892·57

2004	8،852،277·44	205،402،170·01
2005	5،717،744·46	211،119،914·47
2006	1،387،948·57	212،507،863·04

މާލޭގެ މަގުތައް ރަނގަޅު ފެންވަރަކަށް ހަދާ ނިމުން ފާހަގަ ކުރުން:

މާލޭގެ މަގުތައް ރަނގަޅުފެންވަރަކަށް ހެދުމުގެ މަސައްކަތް ނިމުން ފާހަގަކުރުން އޮތީ 19 ސެޕްޓެމްބަރ 2002ގައެވެ. މިދުވަހަކީ މާލޭގެ މަގުތަކުގެ މަޝްރޫޢުގެ ދަށުން މާލޭގެ ހުރިހާ މަގެއްހަދާ ނިންމާލެވުނު ދުވަހެވެ.

މަސައްކަތް ނިންމުން ފާހަގަކުރުމުގެ ގޮތުން މަގުމަތީގައި ކުޑަ ހަފްލާއެއް ބާއްވާފައެވެ.

މިހަފްލާގައި ބައިވެރިވެ ވަޑައިގެންނެވި ބޭފުޅުންގެ ތެރޭގައި:

- މިނިސްޓަރ އޮފް ހޯމްއެފެއާޒް ހައުސިންގ އެންޑް އެންވަޔަރަންމަންޓް އޮނަރަބަލް އަލްފާޟިލް އިސްމާއީލް ޝަފީޢު
- މާލޭމިއުނިސިޕަލިޓީ ހިންގުމާ ބަލަހައްޓަވާ އަލްފާޟިލް އަބްދުﷲ ސަލީމް އަދި މާލޭމިއުނިސިޕަލިޓީގެ އިސްބޭފުޅުން،
- އެން.އެސް.އެސް ގެ ބްރިގޭޑިއަރ އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ޒާހިރު
- އެން.އެސް.އެސް ގެ ލެފްޓިނަންޓް ކަރުނަލް އަލްފާޟިލް ބިލާލް އާދަމް މަނިކު
- މިނިސްޓަރ އޮފް ޓްރާންސްޕޯޓް އެންޑް ކޮމިއުނިކޭޝަން އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް މުޙައްމަދު މަނިކު
- ސްޓެލްކޯގެ މެނޭޖިންގ ޑިރެކްޓަރ އަލްފާޟިލް އަބްދުއްޝަކޫރު އަދި
- އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ ގެ މެނޭޖިންގ ޑިރެކްޓަރ އަލްފާޟިލް ބަންދު އިބްރާހީމް ސަލީމް
- މިނިސްޓަރ އޮފް ހިއުމަންރިސޯސަސް އޮނަރަބަލް އަލްފާޟިލް އަބްދުﷲ ކަމާލުއްދީން
- މިނިސްޓަރ އޮފް ފައިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޜަރީގެ ޑެޕިއުޓީ މިނިސްޓަރ އަލްފާޟިލް ރިޝްވާން ޝަރީފް
- ސްޓެލްކޯގެ އިސްބޭފުޅުން
- ދިރާގުގެ އިސްބޭފުޅުން
- ހަބަރު އަވަހުގެ އިސްބޭފުޅުން

މިހަފްލާގައި އައިލެންޑް އޭވިއޭޝަނުގެ [illegible] [illegible] ޕްރޮގްރާމެއް ބާއްވާފައެވެ. އަދި މަގުތަކުގެ މަޝްރޫޢު ނިންމުން ފާހަގަކުރުމުގެ ގޮތުން [illegible] ގޮތެއްގައި ތަރުތީބުކޮށްފައިވާ [illegible] [illegible] އޮތެވެ. އަދި ހަފްލާއަށްފަހު އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ އިން [illegible] މިހަފްލާގައި ބައިވެރިވެ ވަޑައިގަތެވެ.

ވިލިނގިލީގެ މަގުހެދުން ފެށުން:

9 ނޮވެމްބަރ 1999 ދުވަހު މާލޭގެ ފަސްވަނައަވަށް ކަމުގައިވާ ވިލިނގިލީގެ ރައްޔިތުންގެ ތެރެއިން އިސްވެރިންނާ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ބައްދަލުކުރެއްވުމުގައި ވިލިނގިއްލަށް އެވަގުތު އެންމެބޭނުން ދަތިވާ މަސައްކަތް ރަނގަޅު ފެށުމަކަށް ހެދުން ކަމުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަރިހުގައި ދެންނެވުނެވެ. ވުމާއެކު ވިލިނގިލީގެ މަގުތައް ރަނގަޅު ކުރުމަށްޓަކައި ހެދުމުގެ ކަންތައް މިނިސްޓްރީއާއި ގުޅުއްވައިގެން ހަމަޖެއްސުން ވިދާޅުވެ މިނިސްޓްރީ އޮފް ކޮމިއުނިކޭޝަނަށް އެންގެވިއެވެ.

މިކަމަށްޓަކައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަރިހުން ފޮނުއްވި ސިޓީގައި ވިދާޅުވެފައިވާ ފަދައިން ވިލިނގިލީގެ މަގުތައް ރަނގަޅު ކުރުމަށްޓަކައި ހަރަކާތްތެރިވުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ކޮމިއުނިކޭޝަނަށް މިނިސްޓްރީއިން 18 ނޮވެމްބަރ 1999 ގައި ސިޓީއަކުން އެންގެވިއެވެ. މިނިސްޓްރީ އޮފް ކޮމިއުނިކޭޝަންގެ ސިވިލްވާކްސް ވިލިނގިލީގެ މަސައްކަތް ފެށުމަށް ބޭނުންވާ ބަޖެޓް ހޯދުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ފިނޭންސްއާއި މިނިސްޓްރީ އޮފް ޕްލޭނިންގ އެންޑް ނޭޝަނަލް ޑިވެލޮޕްމަންޓާއި، ދެމެދު ހޯދުނު ބަޖެޓުގައި 2000 ވަނައަހަރާއި 2001 ވަނައަހަރު ވިލިނގިލީގެ މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތަށް ބަޖެޓް ބެހެއްޓުމުން، 28 ސެޕްޓެމްބަރ 2002 ގައި ވިލިނގިލީގެ މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތް ރަސްމީގޮތުން ފެށިއެވެ.

ވިލިނގިލީގެ މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތް ފެށުނީ މާޔިނގުމުގައެވެ. ވިލިނގިލީގެ މަގުހެދުމުގެ މަޝްރޫޢަށް ފުރިހަމަ އަންދާޒާ ކުރެވުނު ޖުމްލަ 19 މިލިއަން ރުފިޔާއެވެ. ނަމަވެސް ބަޖެޓުގެ ކަންތައް އެއްފަހަރާ ހަމަނުޖެހިފައިވާތީ މަސައްކަތް ދިގުލައިގެން ދައުރަކަށް މަޝްރޫޢަށް ހިނގާޚަރަދު އިތުރުވަމުން ދިޔައެވެ.

ވިލިނގިލީގެ މަސައްކަތް ނިމުން:

ވިލިނގިލީގެ މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތް ނިންމާލެވުނީ، މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތުގައި އެގޮތުން މިހުން ބަދަލުކުރެވުނީ މަރާމާތުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކަށެވެ. މިގޮތުން އެންމެ ފުރަތަމަ މަސައްކަތް ފެށީ އަމިއްލަޔަށެވެ. 05 ޖެނުއަރީ 2006 ގައި އަލިމަގުގެ ރިބަނު މަސައްކަތް ފެށުނީ ކަންތައް އަލިމަގުގެ ގޮތުގައި ކަނޑައަޅަނީއެވެ.

ކަނޑައަޅާ އެއް ކަމަކީ ކުރިން ހުރި ކުދިކުދި މަގުތަކާ، މިފަހަރު ބޮޑުކޮށް ހެދުމެވެ، މަގުތައް ރަނގަޅުކުރުމުގެ ކަމުގެ ފަރާތްތަކުން، މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތް ފެށުމުގެ ކުރިން ބޭނުންވާ ކަންކަން ހަމަޖެއްސި، ކާނޭޖާތައް ބަހައްޓައި ކަންކަން ރާވައިގެން ބޭނުންކުރެވޭ ގޮތަށް ހެދުމެވެ. އަދި މަގުގެ ދެފަރާތުގެ ކަންކަމަށް ހިދުމަތް ދެވުނެވެ. އަދި މިސަރަހައްދުގައި ހިމެނޭ ސަރުކާރުގެ ބިންތަކުގައި ސަރުކާރުން ޢިމާރާތް ކުރުވުނެވެ.

މަގުބައްތި ހުޅުވުން:

19 ވަނަ ދުވަހު ފެށުނު އިރު މާލޭގެ އުމުރާނީ ތަރައްޤީގެ ބައިތަކާއި ބަދަލުވާ ޕްރޮޖެކްޓްތަކެވެ. ރަސްމީ ހަފުލާގައި، ބަލައިގަތުމުގެ ބޮޑުތަކުގެ ރިޕޯޓްތަކާއި، އޮތަރު ރިޕޯޓުގެ ބައެއް ބިންތަކަށް ހިނގައިގަތެވެ. މި ބަންޑުން ފާހަގަކޮށް ދަށުން ތަރައްޤީކުރިއާ ގެއްލުން އެންމެ ބޮޑުގައި

ނިސްބަތުން މިއީވެސް މަދު ޢަދަދެކެވެ.

1930ގެ އަހަރުތަކުގައި އައްސުލްޠާން މުޙައްމަދު ޝަމްސުއްދީނުގެ ރަސްކަމުގެ ދައުރުގައި މާލޭގެ މަގުފާރު ބޮޑުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ދައުލަތުގެ ފަރާތުން އަމުރުކުރައްވައިގެން ފަށައިގަންނަވައިފައެވެ. ނަމަވެސް އޭގެ ފަހުން ސާޅީސް ފަސްއަހަރު ފާއިތުވީ އިރުވެސް މާލޭގެ މަގުފާރުތައް ހުރީ ދަނޑި ފަސްނުނުވެ. ރާއްޖޭގައި ހުރި ފާރުފަހަރު ތިރިގަދުން ދުވަހުން ކޮށްފައި ވަނީ ވަރަށް މަދުފަހަރެއްގައެވެ.

1979 ނުވަތަ 1980ގެ ތެރޭގައިވެސް މަގުފާރު ތާރުލައިނުން ގޯއްޗެއް މާލޭގައި އޮތެވެ. ބައެއް ގޯތީގެ ފާރުގެ އެއްބައި ތާރުލައި އޮތެވެ. އަސްއެއްބައި ގޯތީގައި އިރުން ތާރުލަކަށް ޖަހައިގެން ފުރަތަމަ ހަދައިގެން ހުރި ގޯތިތަށްވެސް ބައިވެރެވެ. މި ގޮތަށް ބިތްގަނޑުތައް ފޮޅުއްޕެގެން ވަތްޖެހި އެނދުގައި ޖަހާ ކަހަލަ ސަތަރި ދަމާފައިވެސް ހުރެއެވެ.

މާލޭގެ ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ބައެއް ޚާއްޞަ ފިޔަވަޅުތަކުގެ ތެރެއިން ހަމައެކަނި ރާއްޖޭގެ އެކިފަރާތްތަކުން ޖަނަވަރުތަކުގެ ސަރަޙައްދު ބާރަށް ހިއްސާކުރުމަށް ބާރަމަދުވެ މާލޭގެ ބާރުތައް ރަސްކަމުގެ ފަރާތުން ސަރުކާރުގެ ޖާގަތައް ޓެސްޓްކުރުމަށް ހުއްދަދީފައެވެ. ފަހަރެއް ނުވަތަ މަގުފަރާތް ތެރޭގައިވާ ނުބައިކަމުގެ މި މަސައްކަތް ބަހައްޓަތަނުގެ ސަރަޙައްދުގައިވެސް ނިސްބަތްވިއެވެ. މިފަދަ ވަސް އެކި އެކި މުސްކުޅިންތަކަށް ގުޅިގެން ރާއްޖޭގެ އެކި ރަށްރަށުގެ ގޯތިގޯތި ފަރާތްފަރާތުން ނަގާ ސަރަޙައްދުގެ ކައުންސިލްތަކުން ޖާގައިދިނެވެ.

ދިވެހިން ހިތައި އުޅެނީ މަގުފާރު ބަންދުކުރި ފާރުތަކުގެ ގޮތުގައެވެ. ސަރުކާރު ފާރާއްތަކުގެ ގޮތުގައެވެ. މި ގޮތަށް އަލިއްޗަ ގޯތިތަކުގެ ފަރާފާރަށް ބަންދުކުރަ ފާރު ހިއްސާފުރި މާލޭގައިވެސް ވަރަށް

ގިނަ ގޯތިގޯތީގެ މަގުފާރަށް ސަރުކާރުން ރާއްޖެއިންފާރާއި ފާރުއްކަމަނާވާނެ، އުފުދިގެން އައި ވިސްނުމުގެ ތަރައްޤީއެވެ. މި ސަރުކާރު ކުރި މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީން އުފެއްދުމުގެ ފަހު އެ އާދޭހުގެ ފަރާތުންނެވެ.

މާލޭ މަގުތަކުގެ ނަންތަކަށް ބަދަލު އައުން:

މާލޭގެ މަގުމަގާއި ގޮޅިގޮޅިއަށް ނަންކިޔައިދީފައި ވަކި ތާރީޚެއް ނެތެވެ. އެކަމަކު ނަންކިޔައިދީފައި ގޮސްފައިވާ ގޮތް އެއްގޮތަކަށް ނޫނެވެ. މާލޭގެ އެއްމަގު ފާރަށް ބަދަލުކުރުމުން އެއްގޮތް ހުރީ ގޮޅިއާއި ފަހުކޮށް ގަނެ، ކުރަފާއި މާލޭގެ ދިރިއުޅޭ ރަށްރަށުގެ ބަޔަކު ފޮނުވާ ނަންނަމަކާ ތަޅައިގެން ޒަމާނުގައި ބަލަހައްޓަވަނީއެވެ. މާލެއެކި ގޮތްތަކުގައި އަހަރުމެން ކުރިއެރުމުގެ ތަހުމީދު، މަގުގެ ކުޅުބައި ދިމާވަނީ މަގުތަކާއި ބިލްޑިންތަކުގެ ފަރާތުން ތަރާތަމަރޮން ވިސްކޮށްފައިވެއެވެ.

އަސްމިފަހުގެ އަހަރުތަކާ ޖެހިގެން ދިޔައީ ކޮންމެ ގޮއްޗެއް އަލުން ތަންފީޛު އަމިލިއް ސަލާމަތް ކުރެއްވުމުގެ މަސައްކަތް ކުރެވުނެވެ. ހަތަރު ފަރާތުން ބަދަލު ކަމަކަށް ތަރުތީބު ހަމަޖެހި ބޯހިޔާވަހިކަމުގެ ބައި ހުރިހާ ފަރާތަށް ހުށަހަޅައިގެން ކުރެވުނެވެ. އިސްތިއުމާލުކޮށް ޗާޓުކުރުމުގެ ތެރެއިން ވަޒީފާއެއް ފާސްކުރިއެވެ. މަޖިލިސް މަގަށް ކުޅިގައި ކިޔަނީ "ބޮޑުމަގު" އެވެ. ޗާނދަނީ މަގަށް ކިޔާފައިވަނީ، "މަޖީދީމަގު" އެވެ. ހަމަ އެހެންމެ "މާފަންނު ހެންވޭރު މަގު" އަދި " ހުޅުމާލެ ހެންވޭރު މަގު"

މި ގޮތަށް ނަންތައް އުފެދުނީއެވެ. ހަމަ އެހެންމެ ރަސްގެފާނު ބިޔުނުމާދަރަށް ވަޒީރުންނާއި ދިރިއުޅުއްވާ ތަނުގެ ނަމަށް "ބިރުވަޒީރުންނާމަގު" މިހެން ކިޔައެވެ. މިސާލަކަށް މިއީ ވަކި ރަސްމީ ފަރާތަކުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ނަންތަކެއް

ނޫންކަމެވެ. ވަކިމަގެއްގައި ކިނބު އެޅުމުގެ މަސައްކަތް ކުރާތީ، އެ މަސައްކަތުގެ ނަމާގުޅުވައިގެން އެމަގު ފާހަގަ ކުރަނީއެވެ. ރާއްޖޭގެ އެހެނިހެން ރަށްރަށުގައި ވެސް އެގޮތަށް އުފެދުނު ނަންތައް އަދިވެސް އެބަހުއްޓެވެ.

ދަސްވީ ސިފައެއްގައި މިކަންކަން ހިނގަންފެށިއިރު، މި ފަދަ ބައެއް ނަންތައް ހުރިގޮތަށް ބަހައްޓާފައެވެ. ބައެއް ނަންތައް ބަދަލު ކުރައްވާފައެވެ. ބައެއް ނަންތައް އުވި ދިޔުމަށް ފަހު އަލުން މިހާރު ގެނެސްފައިވާ ވާހަކަ. މާލޭގެ ކޮޅުމުވަކުން ފެންނަން ހުރި ގޮތުގައި، ކުރީގެ ހާލަތުގައި ހުރި ބައެއް ނަންތައް ފަހުގެ ހާލަތުގައި ވަކި އެހެން ނަންނަމަކަށް ބަދަލުވެފައެވެ. ހަމަ އެހެންމެ އޭރު ވަކި ނަމެއް ނެތި ހުރި ބައެއް މަގުމަގާއި ގޮޅިގޮޅިއަށް ފަހުގެ ބަދަލުތަކުގައި ނަންދީފައިވާ ފެނެއެވެ.

1990ގެ އަހަރުތަކާ ހަމައަށް އަދި އިރުވެސް، ވަކި ނަމެއް ނުލިބި ކިތަންމެ މަގެއް ގޮޅިއެއް މާލޭގައި އޮތެވެ. އޭރު މަގުމަގާއި ގޮޅިއަށް ފާހަގަ ކުރެވެނީ ދިވަހާ ނަންބަރުކޮށްގެންނެވެ.

#	އުވާލެވުނު މަގުގެ ނަން ނުވަތަ ސަރަހައްދު	މަގުގެ ނަން އުވާލެވުނު ތާރީޚް	މަގަށް އަލަށް ދެވުނު ނަން
1	މެރިންޑްރައިވް	26 ޖުލައި 1993	ބޮޑުތަކުރުފާނުމަގު
2	މިރިހިމަގު(ސޯސަންމަގުން ރަންދެބައިމަގާ)	26 ޖުލައި 1993	ބޮޑުރަސްގެފާނުމަގު
3	މިރިހިމަގު(ރަންދެބައިމަގުން ހުޅަގަން ނިކަގަސްހިނގުމާ ދެމެދު)	26 ޖުލައި 1993	ޖަމާލުއްދީންހިނގުން
4	މިރިހިމަގު(ނިކަގަސްހިނގުމުން 306 ނަންބަރު ކާއްޖާ ދެމެދު)	26 ޖުލައި 1993	އިސްކަންދަރުމަގު
5	އުތުރުފަރާތު 1 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ކާނިދީގަސް ހިނގުން
6	އުތުރުފަރާތު 2 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	އާބުރުޖު ހިގުން
7	އުތުރުފަރާތު 3 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ފާރުކާނިޖެ ހިގުން
8	އުތުރުފަރާތު 4 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ފާލަންދޫރު ހިގުން
9	އުތުރުފަރާތު 5 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ދަންޖަހެލު ހިގުން
10	އުތުރުފަރާތު 6 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ލައިނޫފަރު ހިގުން
11	އުތުރުފަރާތު 7 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ގުރާބުޒޫނިޖެ ހިގުން
12	އުތުރުފަރާތު 8ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	މީރުބަހުރު ހިނގުން
13	އުތުރުފަރާތު 9 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ނޫރުމަތީ ހިނގުން
14	އުތުރުފަރާތު 10 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	އާބާދީ ހިނގުން
15	އުތުރުފަރާތު 11 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ކަނބޫދީ ހިނގުން
16	އުތުރުފަރާތު 12 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ދިލްޝާދު ހިނގުން
17	އުތުރުފަރާތު 13 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ބަނދަރުމަތީހިނގުން
18	އުތުރުފަރާތު 14 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ގަނދަކޮޅިހިނގުން
19	އުތުރުފަރާތު 15 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ހައްސޫރިހިނގުން
20	މ. ދިލްބަހާރު ހިނގުން	26 ޖުލައި 1993	އިއްޒުއްދީން މަގު
21	ގ. ސަވަހާ ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ބޮޑުރަސްގެފާނުމަގު
22	މ. ކާނިރު ގޮޅި، ސޯރުއްވަރުދިޔާ ހަމައަށް	26 ޖުލައި 1993	މުނިޔާ މަގު
23	މ. ނަރުގިސް ހިނގުން	26 ޖުލައި 1993	ފަރުދީ ހިނގުން

#	އުވާލެވުނު މަގުގެ ނަން ނުވަތަ ސަރަހައްދު	މަގުގެ ނަން އުވާލެވުނު ތާރީޚް	މަގަށް އަލަށް ދެވުނު ނަން
24	341 ނަންބަރު ގޯތީގެ ދެބައި މެދުގައި އޮންނަ ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ސަލިދުއަނީ ގޮޅި
25	271 ނަންބަރު ގޯއްޗާއި 248 ނަންބަރު ގޯތީގެ ދެބައިމެދުގައި އޮންނަ ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ރައިވިލި ހިނގުން
26	148 ނަންބަރު ގޯއްޗާއި 06 ނަންބަރު ގޯތީގެ ދެބައިމެދުގައި އޮންނަ ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	މިރިހި ގޮޅި
27	5 ނަންބަރު ގޯއްޗާއި 06 ނަންބަރު ގޯއްޗާ ދެމެދު އޮތް އަބަދަށް އުފާވެގެ މިބައިރު	26 ޖުލައި 1993	އަބަދަށްއުފާވެރިމަގު
28	މަޖީދީމަގުން ފެނިގެން ދެކުނަށް އޮތް ހ.ކާމިނީހިގުން މި ނަން އުވާލައި އަބަދަށް	26 ޖުލައި 1993	ބޮޑުފެންވަޅުމަގު
29	19 ނަންބަރު ގޯއްޗާއި 21 ނަންބަރު ގޯއްޗާ ދެމެދު އޮތް ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ބަރުދާރާ ގޮޅި
30	މަޖީދީމަގުން ފެނިގެން އުތުރަށް އޮތް ކާމިނީހިގުން. މިނަން އުވާލައި	26 ޖުލައި 1993	ފިލިވަސް ހިނގުން
31	ހ. ރޯޝަނިހިނގުން	26 ޖުލައި 1993	ޖަނަވަރި ހިނގުން
32	މއ. ޖަނަވަރިގޭގެ	26 ޖުލައި 1993	ބޮޑު ފެހިއަގޭގެ
33	ހ. ޖޯޖީ ހިގުން	26 ޖުލައި 1993	ރަތްމިލާ ހިނގުން
34	ގ. ރަތްމިލާގޭގެ	26 ޖުލައި 1993	ރަނމިލާ ގޮޅި
35	މއ. ކަސްތޫރިގޭގެ	26 ޖުލައި 1993	ދަނބުދުރު ގޮޅި
36	މ. ކަރަނކާ ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ދަނބު ގޮޅި
37	ގ. އާކިޖު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ހަނދުވަރުދޫ ހިނގުން
38	ގ. ޖާސްމިނިގޭގެ	26 ޖުލައި 1993	ހަނދުވަރުދޫ ގޮޅި

#	އުވާލެވުނު މަގުގެ ނަން ނުވަތަ ސަރަހައްދު	މަގުގެ ނަން އުވާލެވުނު ތާރީޚް	މަގަށް އަލަށް ދެވުނު ނަން
39	މަޖީދީ ދެކުނުފަރާތު 8 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ދޮންއަދަރާދަ ހިނގުން
40	މަޖީދީ ދެކުނުފަރާތު 9 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ކޯއިމަލާ ހިނގުން
41	މަޖީދީ ދެކުނުފަރާތު 10 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ރުއްކަޅީ ހާ ހިނގުން
42	މަޖީދީ ދެކުނުފަރާތު 11 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ހާދަފަރި ހިނގުން
43	މަޖީދީ ދެކުނުފަރާތު 12 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ރިހަންދީ ހިނގުން
44	މަޖީދީ ދެކުނުފަރާތު 13 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ސިއްކިމާވާ ހިނގުން
45	މަޖީދީ ދެކުނުފަރާތު 14ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ރަނދުބައި ހިނގުން
46	މަޖީދީ ދެކުނުފަރާތު 15ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	އާމިނާރަނި ހިނގުން
47	މަޖީދީ ދެކުނުފަރާތު 16 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ނިކަގަސްހިނގުން
48	މަޖީދީ ދެކުނުފަރާތު 17 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ވައިދޮރި ހިނގުން
49	މަޖީދީ ދެކުނުފަރާތު 18 ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	މާފަތްފަކުރުވާނު މަގު
50	މަޖީދީ ދެކުނުފަރާތު 19ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ބޮޑު ފަސްގަނޑު ހިނގުން
51	މަޖީދީ ދެކުނުފަރާތު 20ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ކޮރުކަނޑު ހިނގުން
52	މަޖީދީ ދެކުނުފަރާތު 21ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ރިއާޝީ ހިނގުން
53	މަޖީދީ ދެކުނުފަރާތު 22ނަންބަރު ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	ހިޔާލީ މަގު
54	މއ. ބަނަފްސާ ގޮޅި	26 ޖުލައި 1993	މާވެށި ގޮޅި
55	މ. ދިއްލީގޭގެ	26 ޖުލައި 1993	އަސަރީ ގޮޅި
56	ހ. ފިއްތޮރި ހިނގުން	26 ޖުލައި 1993	ވައިޖެހޭ މަގު

#	އުވާލެވުނު މަގުގެ ނަން ނުވަތަ ސަރަހައްދު	މަގުގެ ނަން އުވާލެވުނު ތާރީޚް	މަގަށް އަލަށް ދެވުނު ނަން
57	މ. ލިލީ ގޯޅި	26 ޖުލައި 1993	ފަރީދީ ހިގުން
58	މ. ނީލޯފަރު ގޯޅި	26 ޖުލައި 1993	ބުއްރަވާސް ގޯޅި
59	މ. ޝަބްނަމް ހިނގުން އުވާލައި އުތުރުފަރާތު 2 ނަންބަރު ގޯޅިއާއެކު	26 ޖުލައި 1993	އާބުދުޖެ ހިނގުން
60	ގ. ސޯސަންހިނގުން	26 ޖުލައި 1993	ބުއްރަވާސް ގޯޅި
61	މާލޭގެ ދެކުނު ފަރާތު 17 ނަންބަރު ގޯޅިން ފެށިގެން އިރަށް	26 ޖުލައި 1993	ބޮޑު ފުންގަޑު މަގު

މިޒަމާނުގެ ތާރީޚުގައި އަދި އެންމެ ބޮޑު އެއްބަދަލަކީ، 1988ގެ އުދުވާނީ ހަމަލާގައި ޝަހީދުވި ފަރާތްތަކުގެ ނަމުގައި ބައެއް މަގުމަގަށް ނަންދިނުމެވެ.

1988 ގެ އުދުވާނީ ހަމަލާގައި ފަނާވެދިޔަ ޝަހީދުންގެ ޒިކުރާ ދެމެހެއްޓުމުގެގޮތުން ބައެއް މަގުތަކުގެ ނަން ބަދަލުކުރެއްވުން:

ކުރީގެ ނަން	މިހާރުގެ ނަން
ޒަމާނީ ހިނގުން	ޝަހީދު ކުޑަނެވި ތުއްތު މަނިކު ހިނގުން
މޫސީވީ ހިނގުން	ޝަހީދު ކުޑަ އާދަމުގެ ކުޑަ ތުއްތު ހިނގުން
ބަނޑޭރިގޭ ހިނގުން	ޝަހީދު އާދަމް ނަސީރު ހިނގުން
އަލިމަސްގޯޅި	ޝަހީދު ހުސައިން މުހައްމަދު ހިނގުން
ހުރަވީ ހިނގުން	ޝަހީދު މުހައްމަދު އިބްރާހީމް ހިނގުން
ކަނީރު ހިނގުން	ޝަހީދު މުހައްމަދު ހަސަން ހިނގުން
ނޫރާނީ ހިނގުން	ޝަހީދު އަބްދުﷲ ޒުހައިރު ހިނގުން

މަގުތަކުގެ ކަށްވަރުކުރުން:

ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ވަކި އަމުރެއް ނެރުއްވުމުގެ ކުރީގައި މާލޭގެ މަގުމަގާއި، ގޯޅިގޯޅީގެ ފަސްބާރާ ކަން ހުންނަނީ ދަރަޖައަކަށް ވާގޮތަށް އޫނު މަގަށް ނުކުރަފައެވެ. މާލޭ ހުޅުމީސްކިޔާ ހަތަރުފާރުގެ ހަތަރުކަން އެހުރި ބިދޭސީން އެ ބައްޖަމަށް. ނަވާރަސްތާވަ ހަތްދިހައިގެ އަހަރުތަކުގެ ކުރީކާލުގައި އެފަދަ ކަންކަން ފަރުމާކުރަން ސަރުކާރުން އެންގިއެވެ.

ނަމަވެސް މާބޮޑު އެދެވޭ އިޖާބައެއް ލިބިފައެއް ނެތެވެ. އެކަން އޭރުގެ ޕޯސްޓް ރެޖިސްޓްރޭޝަން ޑިވިޜަންގެ ލިޔުންތަކުން އެނގެއެވެ.

އެކި ބާވަތްތަކުގެ ދުއްވާއެއްޗެހި މާލޭގައި ގިނަވަމުން ދާންފެށުމުން ގޮޅީގެ އިސްފާރު، ނުވަތަ އިޓުން ފަހައިގެން ބިނާކުރެވިފައި ހުންނަ ގޭގޭގެ ފާރުގެ ކަންފަތްތަކުން ހުރުމަކީ ނުރައްކާތެރި ކަމެއްކަމުގައި ވެއްޖެއެވެ. ގޯއްޗެއްގެ ނުވަތަ ގެއެއްގެ ބޭރުން ދަރަވާރަށް އޯނަ ދުރުމަގަކުން ދުއްވާފައި އައިސް އަދުރަކު ގުޅޭ ހިސާބަށް ގޯތި ފަސްދޫވާއިރު ދުއްވާ އޮޅިގައި އަންނަ ދުއްވާމީހުންނަށް އެކަކަށް އަނެކަކު ނުފެނެއެވެ. ކުއްލިއަކަށް އެގެއެއްގެ ނުވަތަ ގޯއްޗެއްގެ ފާރު ފަސްދޫ މަތުން ބައްދަލުވާ ވަގުތު ގިނަފަހަރަށް ވަނީ އެކްސިޑެންޓްގެ ނުރައްކާތެރި ވަގުތުކަމުގައެވެ. މި ސަބަބަށްބަލައި ފަހަތިން ހުންނަ ކަން، ވަށްކުރުމަށް އަންގައިފިއެވެ.

* * * * *

ޗެޕްޓަރ : 7

ގޭގޭން ކުނި ނައްޓާލުމުގެ މަޝްރޫޢު

މާލޭގައި ކުނީގެ މައްސަލަ

މާލޭގެ ކުނީގެ މައްސަލައަކީ ޒަމާނީ މައްސަލައެކެވެ. އެކަން ޙައްލުކުރަން އެކި ދުވަސްވަރު އެކިގޮތަށް އެކިފެންވަރުގައި މަސައްކަތް ކުރެވިފައިވެއެވެ. ޚާއްޞަ ތަރައްޤީއާއެކު މިކަމުގައި ދަތިވެސް ފުޅާވި 1987 ވަނަ އަހަރުގެ އޭޕްރިލްގައި ދިމާވި ބޮޑު ރާޅު އެރުމުގެ ހާދިސާއާގުޅިގެންކަން، ކަމާބެހޭ ދިރުންތަކުން އެންގިއެވެ. ރާޅުއެރުމުގެ ސަބަބުން މާލެ ކުނިއުކާ ސަރަހައްދުގައި އޮތް

ކުނިއަޅާ ކޮންޓޭނަރުތައް ބެހެއްޓުން:

މީހުންގެ ސުލޫކާއި ރަނގަޅު ނޫން އަޚްލާޤުގެ ސަބަބުން ވެސް މާލޭގައި ކުނީގެ މައްސަލަ އިތުރުވަމުން ދިޔައެވެ. އެހެންކަމުން، ކުނިއަޅާ ސަރަހައްދުތަކުގައި ކުނި ގިނަވަމުން ދިޔުމުގެ

އިތުރުން، މާލޭބޭރުގެ އެތަން މިޔާނުގައި އެކިބާވަތްތަކުގެ ނުބައިވަސް ދުވާކުނި އުކާލައި އޮންނަނީ ވަރަށް ގިނައިންނެވެ. ކަރުދާހު ކޮތަޅުތަކާއި، ކުނިފުޅިއާއި ކާބޯތަކާއި އަލިފާނުގައި ކޮތަޅުތައް މަގުމަތީގެ ކަންކަން މައްޗަށް އެދުވަސްވަރު ވަރަށް ގިނައިން، އުކާލާފައި ހުރެއެވެ. ފަރަޅައްގައި، މިކަން އެހާ އާންމުވެފައިނުވި ކޮންމެ ފަހަރަކު ކުނިއުކާލަން ޖާގާ ހަމަޖެހިފައި ދިރުމަކީ އާންމުކަމަކަށް ވީކަމަކަށް ވެސް ވެއްޖެއެވެ.

އިސްވެ ދެންނެވުނު މައްސަލަ ޙައްލު ކުރުމަށް މާލޭގެ45 ތަނެއްގައި ކޮންޓެއިނަރުތަކެއް ބެހެއްޓުނެވެ. ކޮންޓެއިނަރުތައް ފުރުމުން މިނިސިޕަލްޓީގެ ފަރާތުން އެކަން ބަލަހައްޓަން ދިޔަ މުވައްޒަފުން އެތަކެތި ކުނިކޮށްޓަށް ގެންދިޔައެވެ. އަދިވެސް ކޮންޓެއިނަރުތައް ގެންދާނީ ރަނގަޅަށް ސާފުކުރުމަށްފަހުއެވެ. ކޮންޓެއިނަރުތައް ކޮންޓެއިނަރު އުފުލުމަށް ފުރަތަމަ ބޭނުންކުރި މައިކްރޯބަހެއް 6 އެދަނަދުވެ. އެތަކެތި ސަލާމަތުން ނުކުންނަ އެއްޗެއް ފުރުން މަގުމަތީގައި ދައްވަން ވަރަށް އުނދަގޫކަން ފާހަގަކުރެވުނެވެ.

މާލޭގެ މަގުތަކު ހިނގުމުގެ އިތުރުން ތަރައްޤީގެ ކުރިއަށް އިތުރުވެ، މީހުންގެ ހާލަތަކީ ކަން އިތުރުވެފައިވާއިރު މާލޭގެ އެކި ސަރަހައްދުގައި ބެހެއްޓުނު ކޮންޓެއިނަރުތަކަށް މަދުކުރަމުން ގެއްލު އަހަރުގެ ނިޔަލަށް އެމަސައްކަތް އޮޑަރަށް ހިއްސާކުރަން ދެނެގަންނަން މަސައްކަތް ކުރެވުނެވެ. ދަށުން ސަލާމަތުގެ ތަރައްޤީގައި މައިކުރޯބަސް ޓްރަކާ އެޅެނީ ދިރިއުޅުމުގެ އިތުރުން ކޮންޓެއިނަރު ތަން ބަލައިގަތުން ތަންތަން ހިފެހެއްޓެވެ.

މާލޭގެ ކުނި އުފުލައި ދިނުމުގެ ޚިދުމަތް:

މާލޭގައި ކުނި އުފުލައި ދިނުމުގެ ޚިދުމަތް ނުވަތަ ކުނިއުކާލައި ދިނުމުގެ ޚިދުމަތް އެންމެ ފުޅާދާއިރާއެއްގައި ފުރުޞަތުދިނީ އެދުވަސްވަރު މާލޭގައި އުޅެން އަތްމެގާ ހާ ދަރާމިރުންނެވެ. އެހެރުން އެކަނެޖަ އަގާ އުޖުރައްޔެގެ މައްޗަށެވެ. އެއްގާތްވެގެ ކުނި އުކާލާދެ މަގުމަތުގެ މަންޒަރު ވަރަށް ހުތުރު ކުރާކަމަށެވެ. ވައި ނުސާފުކުރާކަމަށެވެ. ވަސް ބަވެއްދަރު ކުރާކަމަށެވެ. ވިއްސާރަ މޫސުމެއްނަމަ އަދި މިކަން އިތުރުވެގެންދެއެވެ. ކުނިއުކާލާ ގޭ ދަރުއް ހަނިމަގުއްގައި އަވއްޖެހަމަ އުމަގަކުން ހިނގައިހިނގައިވެ އުޖެހުވެސް އުނދަގޫވާނެއެވެ. އެއްވެސް ނިވާކަމެއްނެތި ދިމާ ހުމަދަރު، އެބައްބާވަނެއްގެ ހަޖެ ކުނޑިއް އެއްބަނެއްގައި ހުނަ ހުރުމުންނެވެ. އުފުލައިގަނ ގެވުމުންނެވެ.

މާލޭގެގަން ކުނި އުކާލައި ދިނުމުގެ ޚިދުމަތުގެ ބައިވަރު ޚިދުމަތެވެ، އެދުވަސްވަރު ބައެއްބަފުވެ ހިނގައިގުން ދިނުމަ. މި ޚިދުމަތް ދަށުވަރުން ގެންދިޔަ އެމް. ސީ. ސީގެ ފަރާތުންނެވެ. އެކަމަކު ހާއްޖަ ކުރިޔަފާ އުޖެހިދުއްގައެވެ. މި އުޖެހިދުގައި ކުނި އުކާލާއިރު ކުދިން މިދަންނެވި މައްސަލަ ބަކަށް ޖާގައެއް ނުވެއެވެ. މި ޚިދުމަތުގެ ސަބަބުން މަގުމައްޗަށް ކުނިއުވުމުގެ މައްސަލަހަށް ކޮންމެވެސް ވަރަކުގެ ހައްލެއް ލިބިގެން ދިޔައެވެ.

ކުނީގެ ސަބަބުން ޖާނު އެބައް އުނދަގޫވެއް ފުރަމުން ދިމާވާލާ، ސަރުކާރުން އަބަދުވެސް ބައްޓަމުން ގެންދެވި އެކަމަށް ޚަރަދު ކުރެއްވި ރުފިޔާއަކީ ބަލައިލާއިރު ވަރަށް ގިނައެވެ. އެކަމުގެ ނަތީޖާއަކީ ގޮތުން ކުނިއުކާލުމަށް 85000 އަކަމުޑޫގެ ބިމެއް ތަރައްޤީކުރުމާ އެ ބިމަށް ކުނި ޖަމާކުރުވުން ގެންދެވެ. 1987 ގައި ފެށުން މި މަސައްކަތަށްވެސް މާލެއަށް ޖަމާކުރުވާ ކުނިނައްތާލުމަށް

އެދުވާ ރައްކައް ހާދިރެއް ނައްތާލެވެ. 1990 ވަނަ އަހަރު ޖަރުމަން ސަރުކާރުގެ ފަރާތުން ކުރެއްވި ދިރާސާއެއްގެ ނަތީޖާ ދައްކާދީފައިވާ ގޮތުން މާލެއަށް ދުވާލަކު 18 ޓަނުގެ ކުނި ޖަމާވެއެވެ.

ބޯތުގެ އިރިގޭޓަން ހުރުން:

މާލޭން ކުނި ނައްތާލުމުގެގޮތުން ހިންގުން އެއް މަސްރޫއިއް ހުރި އެން ޖީ ޕުއާ ދިރުވި ސަރުކާރު ދެލެގެން ހިންގިފި މަސްރޫއެކެވެ. 1990 ވަނަ އަހަރު، މަސްރޫއިއްގެން ހިނގާފާގެ ބައްޓަމުގެ ތުރުކެން ފާރުގޭ ފަރާތުން ފަރު. މާލިރެ ރާއްޖާ ދުރުވެ މި ޕްރޮޖެކްޓު ދިރާސާ ކުރައްވައިފިއެވެ. ޕްރޮޖެކްޓުގައި ކަނޑައަޅާފައިވާ ފަރައިން، ކޮންސަލްޓެންޓް ކުންފުންޏެއް ހުރިކަމެވެ. އަދި ޖާރި ހިލާޞްބައްކާއިކޯ ޔާއި، ގާބިޖް ސޮބޭއަހިން ކުރިޓިއައް އެކުރަވައިދިއްފައެވެ. މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ އިމާރަތް މި ކުރިޓިގައި ހިފަހި މިރަންނަވާ ފަރާތުމަކާއެވެ.

- މިނިސްޓްރީ އޮފް ޕަބްލިކް ވާރކްސް އެންޑް ލޭބަރ
- މާލޭ ވެސް އެއަރ ޕޯޓްސް އޮތޯރިޓީ
- މިނިސްޓްރީ އޮފް ޕްލޭނިންގ އެންޑް އެންވަޔަރަންމަންޓް
- މާލޭ ވެސް ވޯޓަރ އެންޑް ސީވަރޭޖް އޮތޯރިޓީ

ކުނި ނައްތާލުމުގެ މަސްރޫއަކަށް ހުރި އެން ޖީ ގެ އިތުރަށް ކޯ އެފް ޖޭޓީޒެޑް އިންޑިއާ އޮސްޓްރޭލިއާ، ޖަޕާން، ޖަރުމަން ފަދަ ގައުމުތަކުގެ ސަރުކާރުންވެސް އެހީތެރިކަން ދެއްވާފައިވެއެވެ.

ފާހަގަ ކޮންޓޭނަރު މިސްކު އެއްގޮތް

ޔޫ.އެން.ޑީ.ޕީގެ އެހީ:

މާލެއަށް ޖަމާކުރަމުންދިޔަ ކުނި ނައްތާލުމަށް ކުރެވުނު މަސައްކަތުގެ ތެރެއިން ޔޫ.އެން.ޑީ.ޕީ ގެ އެހީގައި (007/89 އެމް.ޑީ.ވީ) މަޝްރޫޢުގެ ދަށުން 661،000 ޔޫ.އެސް ޑޮލަރު ލިބުނެވެ. މި މަޝްރޫޢުގެ ދަށުން 100 ކޮންޓޭނަރ އާއި ކުނި އުފުލުމަށްޓަކައި [illegible] ބާރޖެއް މާލެ ގެނެވުނެވެ. ކޮންޓޭނަރުތަކުގެ ބޮޑުމިނަކީ 1.5 ކިއުބިކް މީޓަރެވެ.

މިގޮތުން ކޮންޓޭނަރުތައް އުފުލުމަށް ނުވަތަ ގެންދިޔުމަށް ޓްރަކް ކުއްޔަށްހިފައިވާ ބާރުޖު ގެ ވަގުތުގައެވެ. އެއީ މާލޭގައި ދުއްވާ ތަކެއްޗާއި މީހުންގެ އަތުން ގިނަކަމަކަށް ވިޔަފާރިކުރަމުންދާ ތަކެތި މަސައްކަތް ކުރަމުންދަނީއެވެ. ކޮންޓޭނަރުތަކަށް ބާރަށް އުފުލޭނީ ބޮޑުތަކެއް ހުންނަ ކުނިތަކެވެ. އެހެން! މިއީ މިތަނުގެ ލިބި ފުރިހަމަވުމުން ކަންތައް ގެނދިޔުމަށް ހިންގާ ކުނިވިފައިވާ ގޮތެވެ.

ޖަރުމަނު ސަރުކާރުގެ އެހީ:

ކުނި ނައްތާލުމަށްޓަކައި ޖަރުމަނު ސަރުކާރުގެ އެހީ ލިބުނީ ވަރަށް މަސައްކަތް ކުރުމުންނެވެ. މި ގޮތުން ކުރުމުން މަސައްކަތުގެ ދަށުން 4.8 މިލިއަން ޔޫ.އެސް.ޑޮލަރުގެ ދެ މަޝްރޫޢު އިތުރަށްފެށުނެވެ. ޖަރުމަނު ސަރުކާރުން ކަމަށް މަޝްރޫޢުގައި ބޭނުން ބުރަވުޅައި އިންސިނަ

ކުނިނައްތާލުމަށް ބޭނުން ވަސީލަތްތައް ބެހުން ކުރުމަށެވެ.

މަޝްރޫޢުގެ ހަރަދު ބޮޑުކަމާއެކު އެ ގޮތަށް މަސައްކަތްކުރުމަކީ ފުސޮތުން ކަމަކަށްވާނެ ނުވެއެވެ. މިހެންވެ މިމަޝްރޫޢުގައި އަދި ކުރިއަށް ނުގެނދެވިފައެވެ.

އޮސްޓްރޭލިއާ ސަރުކާރުގެ އެހީ:

އޮސްޓްރޭލިއާ ސަރުކާރުގެ އެހީގައި 2 އެކްސްކަވޭޓަރ ވަނީ ލިބިފައެވެ.

ޖަޕާނުގެ އެހީ:

ޖަޕާނުގެ އަމިއްލަ ކުންފުންޏެއްގެ ފޯރުކޮށްދޭ ހުރަހެއްނުވުން ހުރަހެއްނަށާއި ދެލިގެން ޖަޕާނުގެ އެހީވެސް ލިބޭނެ ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް މަސައްކަތް ފުރުސަތެވެ. އެހެނަސް މާއެދެވޭ ނަތީޖާއެއް އަދި ވަނީ ނުފެނިފައެވެ. އަދި މިހާރުވެސް ތިމާވެއްޓަށް ނުރައްކާތެރިވާ ވާރޭން ބަލައިގަތުމާއި، ދެކުނު ތިމަގުގެ ވަށައިގެން ތޮށިތިމުގެ މަސައްކަތް ދި ފުރަތަމަސަކަށް ބަޔަކުގެ ކުރިމަށް ޖަޕާނުއަނޑު މަސްވެރި ޖަޕާނާ ދިވެހިރާއްޖެއާ ދެމެދުގައި ދަނީ ހިގަމުންނެވެ.

އުމާރާވާ ކުނީގެ އެތަތު ވިސްނުމާއެކު އެކުއްޕިއުމަށް ކުރެވިފައިވާ ސަރަޙައްދު ފުރިގެން ކުނިއަޅާ އެކުނި ތަނުން ޓަކާއެ ހޮނުނުލިއްޖެއެވެ. މިހެންވެ މާލޭގެ ދުކުން ފަރާތް އަތިރިމަތި ކޮންޖެން ވެފުރަމުގެ މަސައްކަތްތަކާއިވެސް ކުރުވުނެވެ. މިކަމުގެ ސަބަބުން ތިމާވެއްޓަށް ލިބިދާނެ

ގެއްލުމަށްބަލައި އެއްގޮތަށް އެކަން ކުރުން ހުއްޓާލަން ޖެހުނީ. ދިރާގު މުއްދަތަކަށް މިގޮތުން މަސައްކަތްކުރުމުން ކަމަށްވެސް ނުފެނުމާއެކު ހިސާބަކަށް ކުނި އުކުމުގެ މަސައްކަތްތަކެއްވެސް ކުރެވުން ދިޔައީ. މިގޮތުން 1987 ވަނައަހަރު ކުނިއަންދަން އިންސިނަރޭޓަރެއް ހަދައި އެ މަސައްކަތްކުރަން ފެށިއެވެ. ދެންނެވުނު އިންސިނަރޭޓަރު ނުވަތަ ކުނިއަންދާ މެޝިން ކުޑަކަމަން ފެންނާތީ 1989 ގައި ބޮޑު މެޝިނެއް އުފެއްދުނެވެ. މި މެޝިނުން ކުނި އަންދުމުގެ މަސައްކަތް ކުރަމުން ދިޔައީ ދުވާލަކު 30 ޓަނުގެ ކުނިއެވެ. މާލޭގެ ކުނިތަކުގެ ބައެއް ފަހަރު ކުނި އަންދުމުގެ ސަބަބުން އަރާދުމާއި ވިހަގޭސް ފަތުރާ ގޮތް ދިމާވީ އާއި އެ ދުވަހު ގޭގެއަށް އެކުވާ އަނދަމުންދާ ކުނިއަންދާ މެޝިނުގެ މަސައްކަތް ނިމުނެވެ. 1991 ގައި ނުވާގެ ތަޖުރިބާކާރުގެ ހުށަހަޅައިދިން ދުން ނުރާ ބާވަތުގެ އިންސިނަރޭޓަރެއް ބޭނުންކުރެވިގެން ކުނި އަންދާ ބެލުމެވެ.

އެހެން ނަމަވެސް އިންސިނަރޭޓަރުގެ ކުޅަދާ ހަރަދުގެ ބޮޑުކަމާއި އަންދާލަވާލަން ހިނގާ ވަގުތު ދިމާވެ އެއިވެސް ކުރިއަށްދާނެ ކަމަށް ނުފެނުމާއި ކުނި ނުފުރިމާއި މަސައްކަތްތަކެއްވެސް ކުރިއަށް ނުދާނެ ގެނެސްދޭ ކުރިއަށްގެންދިޔައެވެ. އެގޮ ފަހުން ޖާގައިގެ ބަދަލު ތިލަފުށީގެ އަރިމަތިން ބޮޑު ކުނިބޭނުންކުރާ ރަށަކަށް ހަދަމުން ދިޔައީ މިގޮތުގެ ހޫނުކަމުގެ ކުނިތަކެއް ވަކިކުރުމުގެ މަސައްކަތްތަކެއް ފެށިގެންދިޔައެވެ.

މާލޭ އިންޓަރނޭޝަނަލް އެއަރޕޯޓުގެ ރަށާއި ދުވާލަކު ޗާރޓަރކޮށްދިން ފްލައިޓްތަކުގެ ޖަގަހަ ދިރާގުގެ ތަރައްޤީ ކުރުމުގެ ފޮނުވާލުމަށް ތަނެއްގެ ކުރިމަތީގައި މީގެ ތެރެއިން ފެނިވަރު ކުނިކޮށުގެ ކުނި ހޯދާ ކުނިތަކުގެ ކުރިމަތީގައި ހޯދިގެން މާރާމު ހަރަދު ސްކޫލްގެ ހުރިހާ ނިމުމުގެ ގޮތްތަކަށް ކުނިތަކެއް ގެނެވުނު. މި ގޮތުން ކުނިބޭނުންކުރާ ތަރައްޤީ ކުރުމާ ހެދުނު ވަރަކަށް ކުރީގެ އަހަރުތަކަށް ކުރެވޭ ސަބަބު ހުއްދަ އަދި މި ފަދަ ކުނި ހިނގަމުން ދިޔައީ. ނަމަވެސް ކުރީގެ ނުވަތަ ބަޔަކު މަސައްކަތްކޮށްގެން ހުއްޓާލަން

ޖެހިފައިވާކަން ހިތާމައާއެކު ފާހަގަކުރަން ޖެހެއެވެ.

ކުނިކޮށި ޖަމާކުރުމުގެ ތަނެއް ތިލަފުށި

މާލެއަށް ކުއްޖީގެ ފަރިކަން ކުރިމަތިކުރަމުންދާއިރު، މާލޭގެ އާބާދީ ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓު އެކަން ޓަކައިގެ ކުލަފާ ވެސް ކުރާ ގޮތް ދެކުމުގެ ހިފާނެ ފަރާތެއް ޢިމާރާތްތަކެއް އިސްކަމެއް ދޭ ހަމައެކަނި ނިޒާމެކެވެ.

ކުނިވެރިކުރުން ތަނެއްޖައްސާ ކުރުމަށް ބޭރުކުރާ ރާއްޖެގެ ބޮޑު ބައެއް ފޮނުވާ ވަރަކަށް ގެންދާ ބާރުގަދަ ވާ ސިފަ ދެމެހެއްޓުމަށް ޓަކައި. އަދި ރާއްޖެގެ އަތޮޅުތަކުގެ ދުވަހު ބޮޑު ހޯދިދޭ ކަންތައްތަކެއް ހިނގާ އެކަކު ފަރާތުގެ މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔައެވެ. ކުނިތަކަށް ސުލޫކަކުން ގެއްލުން ދެނީ ތިލަފުށީގެ ކުނިކަމެއް ޖެހިގެން ހުއްދަ ލިބުނު ސަރަހައްދަކީ، ކުރީގެ ހިތުވާގައި ހޭލުން ހުރިކަމާ ބޭނުމަކީ މުޅިދުވަސް މަސައްކަތް ރާއްޖޭގެ ކުނި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ރައީސް އަބްދުﷲ ޖަމީލް، މިނިސްޓަރު އޮފް ފިޝަރީޒް އެންޑް އެގްރިކަލްޗަރ، ކުނިކޮށީގެ ކުނިބޭނުންކުރާ ވަޒީރު، މިނިސްޓަރު އޮފް ފިނޭންސް އެންޑް ޓްރެޒަރީ، ކުނިކޮށީގެ އަބްދުﷲ ކަމާލުއްދީން، މިނިސްޓަރު އޮފް ސްޓޭޓް ފޮރ ފިޝަރީޒް ކުނިކޮށީގެ ކުނިބޭނުންކުރާ އަބްދުﷲ ހަމީދު ކަލޭގެފާނު، ކުނިކޮށީގެ އިސްވެރިން ޕްރޮޖެކްޓް ކޯޑިނޭޓަރު ކުރެވުނު، ބަލަދުވެރި މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ އިސްކޮށްދެއްވިއެވެ.

ތިލަފުށި މަސްޤަތުގެ ކުރިން، މި ފަށައިގެ ގޮތުން މާލެއިން ކުނިއެއް ސަރަހައްދު ބަދަލުކުރުމަށް ފަށާފައިވާ ކަންތައްތަކަކީ ސިޔާސީ ގޮތުން ބޮޑެތި ކުނިވެސް ކުރިއެރުވުމެވެ. ދިވެހިރާއްޖެ، އެހެންނަމަވެސް ކުރެވުނު ހޯރަފުށީގެ ހަރުގަނޑު ބަދަލުކުރުމަށް ކުނިތަކެއްވެސް ވަރަށް މަސައްކަތްތަކެއް ހި

ނައިގަނޑުވެސްވުމެވެ. އޮންނަނީ ބުރަ ޖަހާރިހު ވިދާޅުވެދެއްވި ގޮތުގައި މުޅި ޕްރޮޖެކްޓްގައި އެވީ ބަނޑުއް ގެންދަވައިގެންނެވެ. ފިޔަވަޅުތައް ތަކެއްކުން ވަކިބޭނުމަށް އިންތިޒާމުކުރައްވައި އުޅުއްވައި ކުޑަކުދިން އޮޅިއެއް ގަނޑުވާ ބޮޑެތި ދުވަސްވީއެވެ. ނަމަވެސް މި ސަރަޙައްދުގެ އޮއިދަ ގޮތެއް، އަދިވެސް އެދުވަ އެހެން ސަރަހައްދަކާއި މި މަސައްކަތުގައި ނިޔާމިއްގެ. އޭގެ ފަހުން އެނބުރުމުގެ ހިއްކައިގެން ކުރިއަށްގޮސް ކުރިއަށްދިޔަ ވަރަށްގިނަ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރިމަތިލާން ޖެހުނެވެ. މާލެއިން ދުރުކަން ދަތިކުރުވާ ހުރިހާ ޤާނޫނީ ބާރުތަކާއި ގުޅުން މިނިވަން ފަރާތަކުން ވަރަށް ކާއިރުފަލަކުރުވާ، އެކުރިގެ ނުބައިވަސް ދުވުމުގެ ސަރަބަރަނާއި، އެހެން އެނބުރޭ ޤާނޫނީ ގާނޫނީ ކާއިރުފަލައި މުސްތަގުބަލު ގޮތުން ދަތިކުރުވާ ކުރުމާލަނީ ހިއްކައިގެން ކުރިއަށް އެނބުރޭ ހިލާފަކާލި ކަނޑައެޅުނެވެ.

ތިލަފުށި ވުޖޫދުން އައީ ކިހިނެއް؟

” މީގެ ދިހަ އަހަރު ކުރިން 1991ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރު މަހުގެ ފަސްވަނަ ދުވަހު ބައިސްއި ކޮންޓްރެކްޓަރުގެ ބޯޓެއްގައި 2 އެކްސްކަވޭޓަރު ހިފައިގެން، މާލެ އަތޮޅު ދެކުނު ތިލަފުށި ފަޅުދޫވަށް އެރުވުމަށްފަހު ނޫން ދެކުނު ތަރަފުގެ މި އަރު މިވަނީ ހިނގާ އެކިއެކި މަސައްކަތްތަކުގެ ފުރަތަމަ ބުރު ތިމަކަން ފެށުމެވެ.“

މިދުވަސް އެގޮތް، ”ތިލަފުށީގެ 10ވަނަ އަހަރީ ދުވަސް“ މި ނަމުގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ކޮންސްޓްރަކްޝަން އެންޑް ޕަބްލިކް ވާކްސްގެ ފަރާތުން ނެރުއްވާފައިވާ ލުއިފޮތުގައި އޮންނަނީ އަތޮޅުސިލް ބުރަދު ޖާހިލު ލިޔުއްވާފައިވާ އިބާރާތްތަކުންނެވެ. އޭރު އެމަނިކުފާނު ހުންނެވި އޮފީހާރާގެ ވަޒީރު ކަމުގައެވެ.

ތިލަފުށި މަސްއޫލު ހިނގައި ދިޔައިރު ގޮތުން، އެމަނިކުފާނު ދެއްވި ބަސްފުޅުގައިވާ ވިދާޅުވި، އެ މަސްއޫލީ، މުނިސިޕަލިޓީގައި އާދަ އިސްކޮލަރޝިޕް ބޭފުޅުންނާއި، އެތައް މުވައްޒަފުންގެ ދިނުނުއްގެ މަސައްކަތް އާގައި ހިމާނާ މަސްއޫލިއްޔަތުގައެވެ. އޭނާގެ ޚާދިމުކަން ސަރުކާރު ބޭސްފަރާކާގައި މިހާރު މަސައްކަތްކުރަނީ ހަމަޖެހިފައި އެނދެރި ވަނީ ވަޒީފާގެ އިތުރަށް އެކަނި ވަގުތެއް ހާރކުރުމަށްފައިވާއެވެ. ބަނޑުމަތީ ހިތަކާރުނުވާ ފާހަގަކޮށްފައިވާ ކާރާހުކުރުމުގެ ޚާރާގެ ދުމާހާ ވާހަކަ ދެކެވުނުއެވެ. ކަވީއްނުގެ ރައީސް ކާޕޫއިހަލުފުވެ. ބާރާކުމް ނިދާކުރާ ގެބީއްޔާ އެދުވަސްވަރުގެ ކަސްކަސް ހުރިގޮތުން، ކާރުބައިމާއި އެދުވަ ކަސްކަސް ބައެއް ފުރަތަރު ވަތަރު ދަތިކާރާ ހިޔައިރުފަސް ފުއެވެ. ބައެއް ފުރަތަރު ވަތަރު އާދައިގެ ގޮތުގެ އަތިއްދަތަރު ކައްކައިގެން ކާލުގެ ކަސްކަސް ހަމަޖެއްސާފައިވާފަސް އެބަހުއްޓެވެ. ވަކި ފަސްވަތަރު ގަސްތަކާއި އެނގެނީ ގުދުހާއި ހިނގާކަމާއި ހިލާފާއި ކާގުރުގުޅުވެ. މި އިހުމާލުކޮށް މަސައްކަތުގެ ނަތީޖާއަކީ، ބަޔަކު ގޮތުން ރާއްޖޭގައި އެކުރިފަހަރު ނޫޅޭ، ސިޔާސީ ރައްޔިތުންގެ މަސައްކަތާއި މާލެ އަތޮޅު ‘‘ތިލަފުށި’’ ރާއްޖޭގެ ކުނިބަން އިމާރާތްކުރުމެވެ.

ތިލަފުށްޓަކީ ކޮބާ؟

މާލެއަތޮޅު ގިރާވަރާއި ގުޅިފަޅާ ދެމެދު ވާދޫ ކަނޑާ އިންވެގެން "ދޫކަނޑު ތިލަފަޅު" ގެ ނަމުން މަޝްހޫރުވެފައިވާ ފަޅެއް އޮތެވެ. 7 ކިލޯމީޓަރު ދިގު އެތެރޭގައި ފުންމިނެއް އޮތް ފަޅެކެވެ. ފަޅުގެ ހިހި ބަނޑުގެ އެވްރެޖް ފުޅާމިނަކީ 200 މީޓަރެވެ. މާލެއާއި ތިލަފަޅާ ދުރުމިނު 6.85 ކިލޯމީޓަރު ދުރުމިން އޮވެއެވެ.

މާލޭގައި ކުނި ގިނަވެ އުފެދުނު މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުމަށްޓަކައި ކުނި ގެންދާނެ ތަނެއް ހޯދުމާބެހޭގޮތުން ބޭއްވުނު މަޝްވަރާތަކާއި ކުރެވުނު ދިރާސާތަކާއި، ތަޖުރިބާތަކަށްފަހު، ދޫކަނޑު ތިލަފަޅު ހިޔާރުކުރީ މި މަސައްކަތުގެ މިސްރާބު ބަދަލުކުރެވުނެވެ. 1991 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރު މަހުގެ 5 ވަނަ ދުވަހުއެވެ. ގެންދުރުވަރު ފެށުން މި މަސައްކަތް ހިނގަމުން ދިޔައިރު، އެކި ހަމަތަކުދާއި އަސްއެއްދުވަރު ގެންދުރުކުރޭގެ އެބައެއް އިދާރާވަންތަކުން އާރުގެ މުނިސިޕަލްޓީގެ ބައިސް އަށްވާސިލް އުމަރުޒާހިދު އެމްޑީގައި މަޖިލީހުއަކީ އެޖަލުގެވުމުންނެވެ. މަސައްކަތުގެ ސާވާނައިގެން އުމަރުޢިލާފުން ވަޒީއްދިގަދަ ބާޖެހެވެ. އޮފީހުގެ ބަޔާން އިސްވެރިންނާއި މުވައްޒަފުން ސުޕަވައިޒްކުރިއެވެ.

އަމަލީ ގޮތުން މި މަސައްކަތުގައި ބައިވެރިވި ވަޒީފާގެ މުނިސިޕަލްޓީގެ އިސްވެރިންނަކީ، މިހާރުގެ ރަހީމް ކޮންސަލްޓަންޓް ސަލާހުދީނުގެ ޑިރެކްޓަރ އަޙްމަދު ސަލީމް މުޙައްމަދު ވަހީދާއި، އާންމު ހިދުމަތްތަކާ ބެހޭބައިގެ މިހާރުގެ އެސިސްޓެންޓް ޑިރެކްޓަރ ޖަނަރަލް އަޙްމަދު އަބްދުﷲ ރަޝީދު އަޙްމަދާއި، މިހާރު ވަޒީފާއިން ވަކިވެފައިވާ މ.ފާރިސްވިލާ މުޙައްމަދު ޢަލީމެވެ.

ތިލަފަޅު ހިއްކުމުގައި ދުވަހަކަށް މަސައްކަތް ކުރެވުނެވެ. ފުރަތަމަ ހިއްކަންފެށީ ފަޅުއަޅައިގެންނެވެ. ފަޅުތެރޭގައި، 50 ފޫޓު ދިގު 50 ފޫޓު ފުޅާ ވަޅެއް 15 ފޫޓު ފުންމިނުގައި ކޮންނަނީއެވެ. ކޮންގެން ލިބޭ ވެލިބަލުން ވަޅުގެ ވަށާވަށް 20 ފޫޓު ފުޅާކޮށް ބަނޑާރު ކުރުމުގެވަރަށް ވަށްގެ ބޮޑުއަށް މާލެއިން ގެންނަކުނި އަޅަނީއެވެ. އެންމެ ފުރަތަމަ ކުނިވަޅުގައިވަޅުލީ، 1992 އަހަރުގެ ޖަނަވަރީމަހު، ހަތްވަނަ ދުވަހުއެވެ. ވަޅުތަކުގައި ކުނިވަޅުލާ ފުރުމަށްފަހު ވަޅުގެ މައްޗަށް ވެލި ލާއަޅާ އެއްވަރުކުރުން ޕިރިޔަޑެއް ހަދާދިނީއެވެ.

މި ގޮތުން ހިނާ ޓާގަ އިތުރުވެ ބިންހިއްކުމަށް ދިޔަ މަސައްކަތުގެ ބޮޑުތަން އިތުރު ހިލާއި އުފެއްދިގެން އައެވެ. އެފަދަ ހަމައެކަނި ކުނިވަޅުލާ ތަނަކަށްވުމުގެ ބަދަލުގައި އާރާސްތުކުރުމަށް ރަށް ބިޔަ ފަދަ ބޭނުންތަކަށް ބިމަކަށް ހަދަން ކުރީގެ ސަރުކާރުން ނިންމައެވެ. ކުނިވަޅުލުމުން ބިންފުޅާކުރުން ގެންދަމުން ކުނިޖެހޭ ހަތަރުވަނަ ފާޚާނާތައް ހިހިފައިވާ ބިން ގަނޑުބޭ އަޑު ތަރުތީބުކޮށްފައެވެ. އެގޮތުން ވާދަ ހަމައެކަނި ކުނިވަޅުލައިގެން މި ފަދަ ހިއްކުމަށް އިސްތިޢުމާލުކުރަމުން މަސްހުނި ހުރިހާ ގޮތްތަކެއް ގެނެސްދިނެވެ. މިހާރުސާބިތުން، ފެއިއަމަލެއްގެ ބިންހިއްކަން ބައިލުކުރުމުގެ ދުވަސް ދުރުކޮށް ކުރިއަށްގޮސްފައިވާ ހާސިލްވެއްޖެއެވެ. ޖަމާލީ ވަސީލަތްތަކާއި ތަރައްޤީ ކުރެވުމާއި ހުރިހާ ކަމެއް ހަމަޖެހިގެންނެވެ.

އުފުލިބޯޓް

މިސްޓަރ މޯރީ މާލެ ވަޑައިގެން ކުރިއަށް ގެންދެވި ދިރާސާތަށް ފަހު ގިނަ ކަންތައްތަކެއްގެ މަގު ހުޅުވިގެންދިޔައެވެ. ނުވަތަ މަގުފުރިގެން ދިޔައެވެ. އެގޮތުން މާލޭން ކުނި ނައްތާލުމުގެ މަޝްރޫޢަށް އާސަންދާ ބިރުބިރުގެ ބޯޓެއް ބޭނުންވާކަމަށް ފާހަގަކުރެވިގެން، ޔޫ އެން ސީ އައިކޯ އެސް ހަރު މިކަން ހުރަހެއްނުވެ ނަމަވެސް މި މަޝްރޫޢަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ފައިސާގެ ބަޖެޓު މަދުކަމުން ސަރުކާރުން ހާނޭ ބާޖެއް ހޯދުމަށް އެފަރާތުން ބޭނުންވެވެ. ސޯބައިރިން ކޮމްޕެނިއަކުން އެއީ އުޅާ ކަނޑުގެ ގޮވްއަކަމުން ނުފެންނެވެ. އެއްސަރުކާރުން ސަލާމަތީ އެއްވެސް އޮތީ މުޅިކަމުގެ

މާލޭގައި އުކާލާ ކުނި ފިރުވުމަށް ގެންދިޔުމުގައި ބޭނުންކުރި އުފުލި ބޯޓް.

ދުވެރިގެން ސިންގަޕޫރުގައި އެކަށިގެންވާ ބޯޓެއް ބަނދުކުރެވުނެވެ. 9 އޮކްޓޯބަރު 1991 ގައި މި ބޯޓު މާލެގެންނަވައި އޭގެ ނަމެއްކަމުގައި "އުފުލި" ހަމަޖެހިގެންދިޔައެވެ. ފިޔަވަޅުތަކާ އެންމެ ފުރަތަމަ ކުނިގެންގޮސްފައިވަނީ 7 ޖަނަވަރީ 1992 ގައެވެ. އޭރު މުނިސިޕަލްޓީގައި އޮތީ އެންމެ ކޮމްޕެކްޓަރާއި 4 ޑަމްޕްޓްރަކާއި، 2 އެކްސްކަވޭޓަރާއި، 1 ވީލް ލޯޑަރެވެ.

ތިލަފުށީގެ ބަރާބަރުން މި ވޯޓުކުރި ދިގު މުއްދަތުގައި މިހާރު މިވަނީ މާލެއާއި ކައިރިގެ

ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް އުފުލި ބައްލަވައިލެއްވުން

ރިޕޯޓްތަކާއި އެއަރޕޯޓް އަދި ވިލިނގިއްލާއި މާލެއާއި ދުރުގެ ބައްރ ރިޕްރިޕްތަކުންވެސް ކުނިނައްތާލާ ރަށްތަކަށްފުރުގެ އިތުރުން ސިންގަޕޫރު ބޯޓެއް މަސައްކަތްތަކަށް ހިނގާ ކޮށްނޫސާތަކާއްވެސް ބިމަކަން ބަދަލުވެފައެވެ. މިކަންކަން ބޭރުފުޅުގައި ފަހަރުގަނޑުވުމުން އެންމެ ބޮޑު ފައިދާއެއް ލިބިފައި އެއްބަސްވީ މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ދުންދުވާޝާއަވެ. ސަތާބަޔާ ގޮތުން ފުރި ބޮޑުވެފައިވާ މާލޭގެ އާންމުން ދިރިއުޅޭ ހިސާބުގެ ގުދަނބަތަކުގައި ހިނގަހުއްޓާ ސިވިލްތީ ގުޅުންހަވާގެ ސަބަބުން ހިދުމަތަށް ގެއްލުމާއި އުދަނގޫން މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުން ސަލާމަތީ ހާލަތުގަ. ސިވިލްސީ ބަނދުކުރުމަ ކާރުޒާނުކާއި ރައްކާކުރާ ހުރިހާ ގުދަނެއް މިހާރުހުރި ތިލަފުށިއަށް. އަދި އެހެނިހެން ގޮތު އިމާރާތްކުރު ހިލާޔާ ދަގަނޑު ހުރިހާ ބާވަތެއްގެ ގޮތް މަތިވެ ޖަމާވެފައި ތިބޭ ތިލަފުށިއަށް އެވެ.

މިގެ 10 އަހަރު ކުރިގައި ޖަމާވެފައި އޮތް ކުނީގެ ބަދަލުގައި ބެލެކަމުން ހިރާ ވައްތަރެއްގެ ކުންނެއް

އޮތީ ވަރަށް ބޮޑަށް އެކުވެ އެކައްޗަކަށްވެފައެވެ. އެދުވަސްވަރު ކުނީގެ ބާވަތްތައް ވަކިކުރާނެ ވަގުތާއި ޖާގަނެތީމަ ޓެކްނޮލޮޖީގައި ހުރުން ވަރުގަދަކަމުން މާލޭން ގެންދަނީ ކުނި އަޅަމުން ގެންދިޔައީ ހުރިގޮތަށެވެ. ނަމަވެސް މާޒީގައި މިއަދު ކުނި ޖަމާވުން ހުރީ ތަފާތު ދެ ކޮންޓަކަށެވެ. އަދި ކުނީގެ ތެރޭގައި ހުރި ތަފާތު ބާވަތްތައް ވަކިކުރުވަން ބާރުއެޅުމުގެ ގޮތުން ކުނީގެ މައިގަޑު ބާވަތްތައް ޖަމާކުރަމުން ދަނީވެސް އަދި ތިމާވެއްޓަށް ގެންދަނީވެސް ނައްތާލަނީވެސް އެކިބާވަތްތައް އެކިގޮތަށެވެ.

ކުނި ގިންތިކުރުން:

މާލޭގައި އުފެދޭ ކުނީގެ ބާވަތްތައް މިހާރުވަނީ، މައިގަނޑު ދެބައިކޮށް ބަހާލެވިފައެވެ. އެއީ ވިޔަފާރި މަސައްކަތްތަކުން އުފެދޭ ކުނިއާއި، އަދި ގޭގައިން އުފެދޭ ކުނިއެވެ. ނަމަވެސް މި ދެބައިގެތެރޭގައި މައިގަނޑު 10 ބާވަތެއް ހިމެނިގެން ވެއެވެ.

ވިޔަފާރި މަސައްކަތްތަކުން އުފެދޭ ކުނި:

- ގާކުނި
- ޕީސްކުނި
- ފޮތި
- ބާ ދަގަނޑު
- ތެޔޮ
- ތެލް ބެޓަރި
- ވަޔަރު (ރަޔުޖި)

ގޭގައިން އުފެދޭ ކުނި:

- ޕްލާސްޓިކް
- ކުނާއި ކަރުދާސް
- ބިއްލޫރި

* * * * *

އަދުގެ ތިލަފުށި

1991 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރު މަހުގެ 5 ވަނަ ދުވަހުގެ އެންމެ ހިކި ތަންކޮޅެއްވެސް ނެތް ތިލަފުށީގެ މިއަދުގެ ބޮޑުމިނަކީ 51 ލައްކަ އަކަފޫޓެވެ. ނުވަތަ 47.38 ހެކްޓަރެވެ. މި ބޮޑު ރަށް އުފެދި ހިއްކުން އަންނަނީ ފުރުމުން އެ ބިމުގެ ބޮޑުމިން ފައިދާހުރިގޮތްގައި ބޭނުން ކުރުމަށްޓަކައި އެކި ފަރާތްތަކަށް ކުއްޔަށްދޫކުރަން ފެށުނެވެ. ފުރަތަމަ ތިލަފުށިން ބިން ނެގީ 22 ފަރާތަކުންނެވެ. މިހާރު 166 ފަރާތަކަށް 215 ޕްލޮޓު ދޫކުރެވިފައިވެއެވެ. އާމްދަނީގެ ގޮތުގައި 2006 ވަނަ އަހަރު 33163402.85 (ތެއްތިރީސް މިލިއަން އެއްލައްކަ ފަސްދޮޅަސް ތިންހާސް، ހަތަރުސަތޭކަ ދެރުފިޔާ އަށްޑިހަ ފަސްލާރި) ތިލަފުށިން ލިބިފައިވެއެވެ.

ތިލަފުށީގެ މިސްކިތް

ތިލަފުށީގެ ބިން ބޮޑުވެ ބިން ކުއްޔަށްދޫކުރެވި އާބާދީ [illegible] ފުރުމުން ސަރުކާރުން ތިލަފުށީގައި ކުރައްވާ ފުރަތަމަ ދާއިމީ ބިނާއެއްކަމަށް ކަނޑައެޅުނީ މިސްކިތެވެ. މިގޮތުން ތިލަފުށީގައި ފުރަތަމަ އިމާރާތްކުރެވުނު މިސްކިތުގެ ބިންގާ އަޅުއްވާ ދެއްވީ 11 އޮކްޓޫބަރު 1998 ދުވަހު ރާއްޖޭގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން އަބްދުލްގައްޔޫމް އެވެ. މި މިސްކިތް މަސްޖިދުލްއިހްސާނު 16 ޑިސެމްބަރު 1998 ދުވަހު ހުޅުއްވާދެއްވީވެސް އެ މަނިކުފާނެވެ.

ތިލަފުށީގައި ކުރަންޖެހޭ މަސައްކަތްތަކާއި ހަދަންޖެހޭ ފެކްޓަރީތައް ގިނަވުމާއެކު [illegible] [illegible] ބިމުގައި އަވަސްޖެހޭ ބަނދަރަކަށް ވެސް ދިޔުމުން ތިލަފުށީގެ އުތުރުބައިން 1 ކިލޯމީޓަރު ދިގު ފުޅާ ބިމެއް ހާއްސަކޮށް ވަކިން ހިއްކާފައެވެ.

ތިލަފުށީގެ އުތުރުބައިން މި ހިއްކުނު ސަރަހައްދާއި ކުރިއަށައިގެން ހިއްކުން ފުރަތަމަ ބައާއި ދެކުނު އެކަށީގެންވާ ދުރުމިނެއް ހުރުމުގެ ސަބަބުން ތިލަފުށީގެ ފުރަތަމަ ބައިގައި ބިނާކުރެވިފައިވާ މަސްޖިދުލްއިޒާރަތް ނަމާދުކުރުމަށް އައުމަށް އުމުރު ބައިގައި އެދޭ މީހުންނަށް ދަތިވާކަމަށް ފާހަގަކުރެވިގެން ތިލަފުށީގެ އުތުރުބައިގައި މިސްކިތެއް ބިނާކުރެވުނެވެ. މި މިސްކިތް ”މަސްޖިދުލްއާޝާއި“ 1422 ވަނަ އަހަރުގެ ރަޖަބުމަހުގެ 27 ވަނަދުވަހު ބިންގާ އަޅުއްވައިދެއްވާ ހަމަ އެ އަހަރުގެ ރަމަޟާންމަހުގެ 27 ވަނަދުވަހު ބިންގާ އަޅުއްވައި ދެއްވާވާ ހަމަ އެ އަހަރުގެ ރަމަޟާން މަހުގެ ފުރަތަމަ ދުވަހު ހުޅުއްވައި ދެއްވީ މިނިސްޓަރ އޮފް ކޮންސްޓްރަކްޝަން އެންޑް ޕަބްލިކް ވަރކްސް އޮނަރަބަލް އުމަރު ޒާހިރެވެ. ތިލަފުށްޓަކީ މިއަދު ބޭނުންކުރާ ގިނަ ވިޔަފާރިތަކެއް ހިނގަމުންދާ ރަށެކެވެ. މިފަދަ ވިޔަފާރިތަކުގެ ތެރެއިން އެއް ވިޔަފާރިއަކީ ކާރުޚާނާތަކެވެ. މިއީ ނޭނގިއްޖެނަމަވެސް ނޫން ބޮޑެތި ކުންފުނިތައް ބިނާކޮށްގެން ތިލަފުށީގައި ހިންގަމުންދާ ކާރުޚާނާތަކެވެ.

މޯލްޑިވްސް ގޭސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް

MALDIVE GAS

މި ކުންފުންޏަކީ އެސްޓީއޯއާއި ޝެލްއާ ބީޕީއާއި ގުޅިވަޑައިގެން ހައްދަވާފައިވާ ކުންފުންޏެކެވެ. 68 މިލިއަން ދިވެހިރުފިޔާ ޚަރަދުކުރައްވައިގެން

ތިލަފުށީގައި ހެއްދެވި މި ކާރުޚާނާއިން ދުވާލަކު 600 ޓަނުގެ ކަލިނީ ގޭސް ވިއްކަވައެވެ. އަދި މަސްދުވަހެއްގެ އާމްދަނީއެއް ގޮތުގައި 2 މިލިއަން ދިވެހި ރުފިޔާ މި ކުންފުންޏަށް ލިބިވަޑައިގަންނަވައެވެ. ތިލަފުށީގައި ހުރި މޯލްޑިވް ގޭސް ކޮމްޕެނީގައި 11033 ބަންޑުގެ ދިޔާގޭސް ރައްކާކުރެވޭން ޖާގަ އެބަހުއްޓެވެ. 1999 ވަނަ އަހަރުގެ ނޮވެމްބަރު 4 ވަނަ ދުވަހު ތިލަފުށީގައި ހުޅުވުން މިކާރުޚާނާ ހުޅުއްވައިދެއްވީ ރާއްޖޭގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން އަބްދުލްޤައްޔޫމެވެ.

މޯލްޑިވްސް ޓެރްން ސިމެންޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް

SAFETY FIRST

59.81 މިލިއަން ދިވެހި ރުފިޔާގެ އަގުހުރި އިންވެސްޓެއް ކުރައްވައިގެން ގެއަރާ 40 ފުޓްބިރިކުބަންގެ ސިމެންޓް ބަންދުކުރާ ގުދަން ބަހައްޓާކުރެވިފައިހުރި މިކާރުޚާނާގައި ސިމެންޓް ރައްކާކުރަންހުރި 3 ސައިލޯގައި 5400 ޓަނުގެ ސިމެންޓް ރައްކާކުރެވެއެވެ. އަދި ސިމެންޓް ހިފައިގެން އަންނަ އާގުބޯޓު ކަނޑުގައި އޮންނަ ބޮއްޔެއްގައި

ހިފައިގެން އޮތް ސަޕްލައިކަރ ޕްރޮޑަކްޓް ފަރާތްތަކަށެވެ. މި ފެކްޓަރީން 1 ބަނދުގެ ޖަމްބޯބޯޓްގަނޑެއްވެސް ސިވިލްއިތީ ދުވާލަކު ބިނާކުރެވޭ. ސްވިޓަރލޭންޑްގެ ދިރިން ސިވިލްނިޖް ކޮމްޕެނީއަކާ އެކު. ޗީ.އ ގުޅިވަޑައިގެން ތިލަފުށީގައި ހުޅުވުނު މި ފެކްޓަރީ 25 ޖުލައި 1999 ގައި ހުޅުއްވާދެއްވީ ރާއްޖޭގެ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމްއެވެ.

ގަލްފްކްރާފްޓް ސާރވިސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް

ތިލަފުށީގައިވާ ފެކްޓަރީއަކީ ގަލްފްކްރާފްޓް ދުބާއީއާއި ރާއްޖޭގެ ޕްރައިވެޓް ކޮމްޕެނީއެއް ކަމަށްވާ ސްވިނިއަރ މޮލްޑިވް ވެންޗާއި ގުޅިވަޑައިގެން ހުޅުވުނު ފެކްޓަރީއެކެވެ.

26 މިލިއަން ދިވެހި ރުފިޔާގެ މި އިންވެސްޓްމަންޓްގެ ދަށުން 36 ފަސިންޖަރުން ގޮވައިގެން ދަތުރުކުރެވޭ ވަރުގެ ލޯންޗްފަހަރު ބަނެގެން އެގައި ބާޒާރުކުރެވުނެވެ. އަދި ފައިބް ލޯންޗްގެ ހުރިހާ މަރާމާތެއް ކުރުވުން އިންޖީނުމުވެސް މި ކުންފުނިންވެސް ހަމަޖެއްސިފައެވެ. 2001 ވަނަ އަހަރުގެ އޯގަސްޓް މަހުގެ 2 ވަނަދުވަހު ތިލަފުށީގައި މި ކާރުހާނާ ރާއްޖޭގެ އިޙްތިރާމްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހުޅުއްވާދެއްވި މި ރަސްމިއްޔާތުގައި ގަލްފްކްރާފްޓް ދުބާއީގެ އިސްވެރިންވެސް ބައިވެރިވެ ވަޑައިގެންނެވެ.

ވިލާހަކަތަ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް

ވިލާހަކަތަ ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އަކީ ތިލަފުށިން އެންމެ ބޮޑު އަދަދަކަށް ބިން ކުއްޔަށް ހިފާފައިވާ ފަރާތެވެ. 395000 އަކަފޫޓުގެ ބިމުގައި އެ ކުންފުނީގެ ފަރާތުން ގޯސްތުރިއަށް އަޅާ ކާރުހާނާއާ ޖެޓީ ރައްކާކުރާ ތާނގީތަކެއްވެސް ހަދާފައެވެ. އަދި މީގެ އިތުރުން ސިމެންތި ބަންދުކުރާ ކާރުހާނާއެއް ވެސް އެބަހުއްޓެވެ.

ބޯޓު އިންޖިނިއަރިންގ ސަރވިސް

ތިލަފުށީގައި 6.5 މިލިއަން ރުފިޔާގެ ހޭދަކޮށް ކުރައްވައިގެން ޖ. ރ. އިބްރާހިމް މަނިކު ހައްދަވާފައިވާ މި ކުންފުނިން ފައިބަރ ދޯނިފަހަރު ބަނުމާ 50 ބޮޑުން ފުޓުގެން ދަރުގެ އުޅަނދުތަކާއި ހުރިހާއި މަރާމާތާއި ބޯޓު ހުރިހާ ކަމެއް ހިންގަވަމުން ގެންދަވައެވެ.

ޖަމާލުއްދީން ދިވެހިން އޭޝިއާ ދޯނިފަހަރު ކަނޑުއަޅައިގެން އެކުލެވިގެން ބަދަލުވެ ޖަމާއަތް އެއްގޮތަށް ބޯޓްބިލްޑަރުގެ އެހީގައި “އުރާޖަހައިގެން” ގެނެސް އުޅަދުފަހަރު ބޯޓުން ތަނެއްގައި

ބަހައްޓާ ގޮތަށް އިންޖީނާއި ފުރައިވާ މި ބޯޓުހަދުން ހިދުމަތަށް އޭރު ފަރާތްތަކުގެ ބޭނުމާ އެންމެ އެކަށީގެންވާ ގޮތަށް ހިދުމަތްދެވޭނެ މަސައްކަތް ކުރައްވައެވެ.

މިތަން އުފެދުމުގެ ސަބަބުން އުޅަދުފަހަރު އެހެން ބޭރުމާ މަރާމާތުކުރުމުގެ މަސައްކަތް ވަރަށް ބޮޑު ހަލުވިކަމާއި ވަކި އަވަސްކުރެވެ.

ގެރެންޗީ ފައިބަރ ގުދާސް

މި ކުންފުންޏަކީ 8 މިލިއަން ރުފިޔާ ހަރަދު ކުރައްވައިގެން އަލްފާޟިލް އަހްމަދު ލުތުފީ ޤިޔާދަތުގައި އުފެއްދެވި އޭނާގެ އަމިއްލަ ކުންފުންޏެކެވެ.

މި ކުންފުނީގެ ފަރާތުން ސްޕީޑް ފޮންޓް ފަރުމާކުރުމާ ބައްގަޖެރް އެދުމާއި މަސްވެރިކަމަށް ބޭނުންވާ މަސްފިނިކުރާ ފޮށި ހެދުމާއި ފައިބަރ ފޮށިހެދުންފަދަ އާންމުންގެ ބޭނުންތަކަށް ބޭނުންވާ ތަކެތި އުފެއްދުމުގެ މަސައްކަތް ކުރެވެއެވެ. ތިލަފުށީގައި ތަކެއްޗާއި މިދާ ގުދަންކުރުމާއި މުދާއުފާ ބަސްޓު ފަހަރު ދަގަނޑުން ބަނޑުންފަދަ މަސައްކަތްތަކުގައި ކުރައްވާ ފަރާތްތަކުން ވެސް އެބޭފުޅުންގެ ބިމުގެ ފުރިހަމަ ބޭނުން ވަރަށް ބޭނުންތެރިގޮތުގައި ހިންގަވައެވެ.

މާލޭގެ ބައެއް ހިސާބުތަކުގައި ހުންނަ ލަކުޑިއާއި މުދާއުފާ ބަސްޓު ފަހަރު ދަގަނޑުން ބަނޑުންފަދަ މަސައްކަތްތަކުގައި ކުރައްވާ ފަރާތްތަކުން ވެސް އެބޭފުޅުންގެ ބިމުގެ ފުރިހަމަ ބޭނުން ވަރަށް ބޭނުންތެރިގޮތުގައި ހިންގަވައެވެ.

މާލޭގެ ބައެއް ހިސާބުތަކުގައި ހުންނަ ލަކުޑި ގުދަންތަކުގެ ސަބަބުން ހުރަގެ ވަގުތުތަކުގައި މަގުތަކަށް ހިބޭ އުދަގޫވުން ސަލާމަތީ ފުރުސަތު ގުދަންތަކުގެ ސަލާމަތީ ބާރުގެ ވަގުތުތަކުގައި މަގުތަކަށް ހިބޭ އުދަގޫވުން ސަލާމަތީ ފުދޭނެކަމަށް ހަރުދަނާއެއްވެސް މުއްދަތުން މުސްތަޤްބަލެއްގައި ތިލަފުށިއަށް އަންނާނެއެވެ.

އަދި ޝާއްޖެގެއަރް ގެނދަނޑިރޭ ގެދޮރު އިމާރާތްކުރުމާއިބެހޭ މުދަލު އޮޑި ދޯނިފަހަރަށް ބަރުކާރުދުގައި މާލޭގެ ބާޒާރުގެ މަގުމަތީގެ ދަތިކަން ހުންނަގޮތުން ތިބެދުންދާ ދަތިކަމާއި ކުރަންޖެހޭ ހޭދަކުރެވުމުގައި މުދާ އަރުވާ ބޯޓުމަން ފަސޭހަ ބަދަލެއްވެސް ވަރަށް އަވަހަށް ތިލަފުށީގައި ހެދޭނެއެވެ.

ގާނޑުގެ މަސައްކަތް ތިލަފުށިން ބޭރުކުރަމުން

މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ ރޯޑް ކޮންސްޓްރަކްޝަންގެ ފަރާތުން ހިންގަވާ ގާނޑުމުގެ މަސައްކަތް ހިންގާ 351 ނަމްބަރު ރޯޑުގައި މުނިސިޕަލިޓީގެ ހެޑްއޮފީސް އިމާރާތް ކުރިމަތުން ހަމަޖެހިފައި

ފުމާއި ގުދަނުން އެކޮށީގައި ހުރި ގައުގުގާ ޓިޕަރ ލޮރީސް، އަދި ފޯކްލިފްޓާ މެޝިން ތިލަފުށިން ބޭރަށް ކުރުމަށް ނިންމުނެވެ.

މިގޮތުން މިހާރުވެސް، ތިލަފުށީގައި މިހާރު ނަގާފައިވާ ބިމުގައި މުނިސިޕަލިޓީއަށް ބޭއްވުމަށް ބޭނުންވާ އިމާރާތްތައް އަޅައި ނިންމާފައިވެއެވެ. މީގެ އިތުރުން އިންޖީނު ގެއެއް އަޅައި އުތާރުގައި ޖެނެރޭޓަރެއް ވަނީ ބަހައްޓާނިމިފައެވެ. އަދި ހަމައެހެންމެ ގަޑުއަޅާ މުނިސިޕަލިޓީއަށް ތިލަފުށިން ބަލަހައްޓުން ބޭނުންވާނެ ކަރަންޓްދޭން ސޯލަރޕެނަލްގެ ވަގުތީ ނިންމާފައެވެ.

ތިލަފުށިން ބޭރުކުރަންޖެހޭ މެޝިނަރީގެ ތެރެއިން، ގަލު މުގުރާމެޝިން މިހާރުވެސް އެކަތަން ހުއްޓެ ކުރިމަތީގައިވާ އިމާރާތަށް ބޭރުކުރުވިފައެވެ. މިހާރު ގަލު މުގުރާމެޝިން މަރާމާތުކުރަން ތަފާތު އަދު ކުރުމުގެ މަސައްކަތް ދަނީ ކުރެވެމުންދެއެވެ.

ތިލަފުށީގައި މަސައްކަތް ފެށުމަށްޓަކައި މުވައްޒަފުން ބޭނުންވާ ތަކެއްޗާއި ކާގެ އަދި ފާހާނާ ބަރީގެ މަސައްކަތްތައްވެސް ދަނީ ކުރެވެމުންނެވެ.

* * * * *

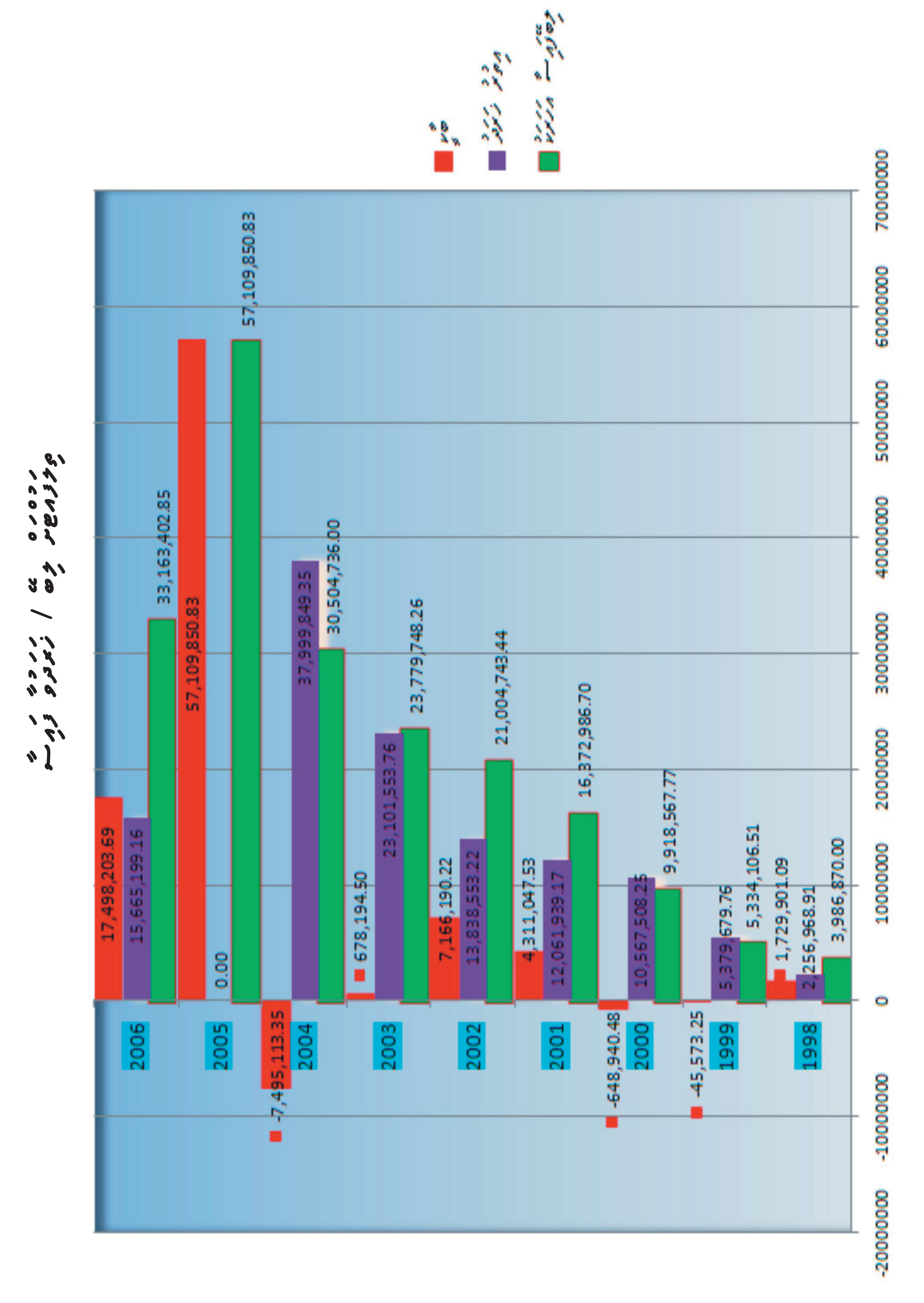

މާލޭން، ކުނިނައްތާލުމުގެ ތަޖުރިބާ

މިލިޔުމަކީ، މާލޭން ކުނިނައްތާލުމުގެ މަސައްކަތުގައި އިދާރީގޮތުން ހަރަކާތްތެރިވެވުނު ފަރާތެއްގެ ތަޖުރިބާ އަލިއަޅުވާލާ މުނިސިޕަލިޓީގެ ވެރިޔާ (ބާރަށް ވެރިޔާ) ގޮތުގައި ޚިދުމަތްކުރެއްވި ވަގުތެވެ.

އަޅުގަނޑު މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީ މަޖިލީހުގެ މަޝްވަރާ ހިންގުމަށް މުނިސިޕަލިޓީ އަށް ބަދަލު ކުރުއްވި ދުވަސް ވަރަކައި ، މާލޭގެ ކުނިއުކާލައި އުފެއްދި މާލޭގެ ދެކުނުފަރާތުން ހިއްކި ބިމުގެ އެންމެ ގާތު ދޮރަށް އޮންނަ ހިސާބަކަށް. މިގޮތުން މާލޭން މީހުން ކުނި އުކަނީ މިހާރު ކަޅުތުއްކަލާ ކޮށްޓާ ދިމާއިން ތަންކާގެ އިރުމަތީގެ ސަރަހައްދަކަށެވެ. މައްޗަށްގޮސް ކުނިއުކާލަނީ މިހާރުގެ ސްޓޭޖުއަކީ އިރުން މާޒީފަހުކަރުވާން މަގާއި ދިމާލުން އެސަރަހައްދަށެވެ. ގެޔެއްވެސް ކުނިއުކަނީ މިހާރު ގަޑުލޯގައި އެންމެ ކުނިކޮށްޓާއި ދިމާލެވެ. ހެޔޮޔޮމުން ކުނިއުކަނީ މިހާރު ސަރަހައްދެއްގައި މިސްކިތާއި ދިމާލުން ގަނޑުދޮރުގެ މާލޭގެ އިރުމަތީ ކޮޅުން މިހާރު އޮތް ހިރިގަނޑުދޮރުގެ އަރި އަރި ދިމާލަކަށެވެ.

މިގޮތުން އެކި ސަރަހައްދު ތަކަށް ޖަމާވާ ކުނިފުރި ބޯޓުތަކުން ގޮސްދެ ކުޅަކުރުމަށް ބޭކައި އާންމު ގޮތެއްގައި ހުރިހައި ގޭގެއްގައި ވެސް އޮންނަނީ ހުޅު ރުއްކަން ފުރުވެ. ވަކިވަރަކަށް ގޮސްދެ އުނދަގޫން ދުން ނާނދައި ބައި ގެންދަނީ، ބޭރު އެކްސްކަވޭޓަރ ބޯޓުން ކޮށްގެން ބޭރު ވަޅުކޮށް ވަޅުލަމުން ދިޔެވެ. ހުރިކުނިތަކުގައި ކޮށްގެން ވަޅުލާން މާބޮޑު ތަނެއް ނެތީމާ ކުނިތައް މުޑުދަށް ކޮށްޖެހި އެވެ. މިގޮތުން ބޯދަނޑު ކޮށްޖާ ކުނިތައް ދިރުމަށް ހަޑިވުން ރާޅާއި އެކު ކައިރިތަކުގެ ކޮޅުމުގެ ކަރަތައް ބޮޑުވުމުން ދެއްވި. ހަދަ އެއްވެސް ކުނިވެސް ތަނަކަށް އާންމު ގޮތެއްގައި އަޅުވާން ރާޅާއި ކޮޅުގެ ސަރަހައްދު ގެންދިއުން އަރާފުގެ ސަރަހައްދު ވައި

ތަރައްޤީއާއެކު، މާލޭގެ ދެކުނު ފަޅުގައި ދިރިއުޅުއްވުން ނަގަން ބިމެއް މަސްއޫލިއްޔަތާއި ވެސް ކުރިމަތިވެފައިވާ ކަމެއް ވެއެވެ. ނަމަވެސް ގޮސްދޭތި ހުޅުމާލެ ދާއިރާ ބިމުގެ އުދަގޫ އިސްތިޤްރާރު ބޮޑުވެގެން ދެއެވެ. އަދި ހަމަ އެހެންމެ ކުރިން ފުޅާއަށް ޖާގަގެ ތަކެތިން ދުވާލުބައި ވަޒީފާ ތަރައްޤީ ކުރެވޭވަރުގެ ކަމަކަށް ވަނީ ނުވެއެވެ.

މިބާވަތުގެ ޚިދުމަތްދޭން ދަތި އުދަގޫ މަސްއަލަތަކާއި ކުރިމަތިވެފައިވާތީ މުނިސިޕަލިޓީން ނިންމަވައިދެއްވީ ކުރިއަށްދާނެ ވަކިކަހަލަ ޤާނޫނެއް އަމަލުކުރުމަށް ކުރިއަށްޓަކައި ދަށުގައި އެންމެފުރަތަމަ ގެންނެވިއެވެ. މިގޮތުން 9198ވަނަ އަހަރުގެ ތެރޭގައި ގަވާއިދުގައި މިހާރުވެސް ކުރި އެއްކޮށް ޓަކި ފަހަރެއް ބޭނުމަށް ވަގުތީ ފޮނުއްވުމުގެ މަސައްކަތް ކުރެވުނެވެ. މި މަސައްކަތް ބަލާ ކުރުވުން މަޤްބޫލު އެއްގޮތަށް އަޅާ މަސްހުނި އެވެ. ކުރިޔަށް ވަނީ ފުރުއްވުގެ މަސައްކަތް ފެށުމަށްޓަކައި މިހާރުބަޔަށް އަސްނަމަ ބަހައްޓުމަށް ވެއްޖެއެވެ، ފުރަތަމަ ސިފަވާނެ. ކަމުގެ ހުރިހާ ޢިމާރާތް އަދި ބޭނުމުގެ ވަރުގެ ތަރައްޤީކުރުން ބައެއް ސަރަޙައްދު ފެށި ތޯ ފަހުން އުނިކުރެވުނެވެ. މިގޮތަށް ދިރިއުޅޭ ހަމަވަރު ވެހިއެއްގައި ދުވަހު ކުރުން ވަނީ ފުރުޞަތު ނިންމުނެވެ.

ކުރިއަށް ވަނީ ފުރު ނިންމުމަށް ފަހު ކުރި ތެރޭގައި ވެސް ބޭނުން ވަގު ކަން ކުރި ވަޒީފާތަކެއް ގެނެވުނެވެ. ކުރި ދުވަސްތެރޭގެ ތެރޭގައި ކުރިއަށްދާނެ އެތެރޭގައި ކުރި ވަޒީފާ ތަނެއް ނެތިއްޖެއެވެ. ދެން ހަމަކުރިއްވުން ކަނޑައެޅުނުގެ ކުރިއަށްބަރަށް ކުރިއަށްގެންދަން ފަސޭހައިން އަމިއްލަ ތަނަށް ތަރައްޤީ ފުރިހަމަ ކުރެވުނު ވަޒީފާ ދަމަހައްޓަން ގެނެވުނެވެ. ކުރީގެ ގޮތުގައި އެންމެ ކުރިއަށް ފެށުނެވެ. ތަނެއް ހުރެގެން ކިޔަވައިދިނުމަށް ގެނެވުނެވެ. އެހެން ގޮތެއް ފޮރުވި ކުރިއަށް ގެނެވުނެވެ.

ކުރި އެންދުރުގެ ކަންތައް ތައްޔާރުކުރި ގޮތުގައި ހިނގުމަށްބަލައި މ.ސަރުޖަމީގެ ބުރުއްޒޭ ދީދީ އާއި އިބްރާހީމް ދީދީ ދޮންބެގެ ފާސްޓިރ ކަމުގެ ދަރުން އިންސްޓިޓިއުޓް

ތަޢާރުފު ކުރެވުނެވެ. އިންސްޓިޓިއުޓަށް ތަޢާރުފު ކުރި މިހާރުގެ ޒައިލިޔާރު ގައި ސްކޫލުގެ އެސްޓޭޝަނުގައި ބައިއިންވާ ދަގަނޑު ހިޔާއިން ޤާނޫނުގެ އިންތިޒާމުތަކާއި، ތާރީޚީ އެތެރޭގައި ރަސްމީ ގެ ބަރުކަތް ފުރުޞަތައި، ދަގަނޑު ދުމަހިހުރައި ތާރީޚީ ވަރަށްގެން ބާރަށު ނިޒާމު ތަރައްޤީ ހުރުކަތް ޕްރޮސެސްގައި ތަޔާރު ފަރުމާވައިގެން އެތެރޭގައި ރަށްތައް ހުސްހާ އަލިފާންގަނޑު ފެނިގައި އެކުލެވުނެވެ. ތާރީޚީ އެތެރޭގައި ހަރަކާތް ދުރަހަ މަރުކަޒު ކުރި އަހަރު ހައިރާނީ ސިނާޢީ ޝަރީޢަތް ބަރުދަން ކަނޑައެޅުނެވެ.

ކަނޑައަޅާ އެއްދުވަހުން އަހަރު ދުވަހަށް މާލޭގެ މިސް ޖަނަވަރުން ދިމާއި އެކު އެކާލާ ކުރީގެ މިނިވަން ދިރާގު ދުވަހުން އިތުރު ވަރުގަނޑު. އެކާލާ ކުރީގެ މިނިވަނަށް އިތުރުކުރުން ދެކެވުނު މި ހެދުނު އިންސްޓިޓިއުޓަކުން މަސައްކަތް ބަޔާން ކުރެވުމުގެ ފާއިތުވި އަހަރު މާލޭގެ ކުރިއަށްދާނެ ޖަލައި ގަވާއިދު ހަރަކާތުގައި މަޒުރޫދާރު ދެމެހެއްޓުމެއް. މިކަމާއި ދެކެވުނު ސަރުކާރުގެ ކާމިޔާބު ބާރު ފަހުރު ތަކާއި މުނި މަޝްވަރާތަކުގެ ކުރުވި ނިންމުމާއި މާލެ އަތޮޅުގެ މާލެ އާއި ކައިރި ފަރުވާ ހިއްސާކުރެވިއެވެ. މިގޮތުން ސަރުކާރުން ނިންމުމާއި މާލެ އަތޮޅު އެއްބަދަލު ފަދަ ހިއްސާކުރެވިއެވެ.

އެއްބަދަލު ފަދަ ހިއްސާކުރުމުގެ މަސައްކަތް ފެށުމުގެ ބޭނުމަށް ދެ ފަރުގެ އިދާރާ އުމުރު ކަނޑުއޮތީ ގަވާއިދު ޖަހައި އެކްސްޕޯޓްގެ ޗާލާ ހިއްސާކުރުން ފަރު އެތަނަށް އެކްސްޕޯޓް ގޮތްތަކާއި ޚިދުމަތްތަކާއި ހިއްސާކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރެވުނެވެ. ހިއްސާކުރުން ވަގުތު ކުރެވުނު ފޯރިއާއި ވަރަށް ފުރު ތަނަވަސް ވާލި ކަންކަންތަކުން ފަސޭހަ ވެސް އަދި ގައި މަރުކަޒު ނާޅި ތަނަވަސް މަސައްކަތުގެ ކަނޑުމަތި ކަނޑުއަޅައި ދެނެގަތުމަށް ހުރި ކަނޑުދަނޑުގެ ރާސްތާ ޓަކަނޑުމަށް ހިއްސާކުރެވުނު ސަމާލުކަމާއި ކަނޑުމަތީގެ ތަނަވަސް އަޅާ ޓެކްސް ފަރު ޓިކެޓް ދިޔަ ގޮތުގެ މަސައްކަތް ކުރެވުނެވެ. ކަނޑުގެން ހިތަދޫވެސް ހަރުދަނާ އެއް ރާ ދުވަހު ހިއްސާކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރެވުނެވެ. ނަމަވެސް މަސައްކަތް ކާމިޔާބު ނިމިއްޖެއެވެ.

ތިލަފުށި އުފެދުން!

މާލޭގެ މަގުހެދުމުގެ މަސައްކަތުގެ އިތުރުން – މާލޭގެ ކުނިނައްތާލުމުގެ މަސައްކަތް ފެށިގެން އައީ މި ސެކްޝަންގެ ތެރެއިންނެވެ. ކުނިނައްތާލުމުގެ މަސައްކަތަކީ މުނިސިޕަލިޓީއިން ހިންގާ މަސައްކަތަކަށް ވާތީ، އަލްހާސިލް އުމަރު ޒާހިރުގެ އެދުވަޑައިގަތުމުގެ މަތިން ކުނިނައްތާލުމުގެ މަސައްކަތް ކުރެވެއެވެ. މިމަސައްކަތްކުރަނީ އާންމުކޮށް ރޭގަނޑުގެ ގަޑިތަކުގައެވެ. މިގޮތުން އެދުވަސްވަރު މާލޭގައި ކުނިވަޅުލަމުން ކަނޑަށް ބޭލި ވަޅުތަކަށް، ކުނިވަޅުލާފައި މަސައްކަތްކުރެވެއެވެ. މިގޮތަށް މަސައްކަތްތަކު މާލޭގައި ދަންއިރުވަރު ކުނިއުކާލާ ތަނަށްއަޅާފައި މާލޭހިރިއިން އުނބޫދޫފަސްތަކުގެ ފަރު ހިއްކުމަށް ގަސްދުކުރެވިގެން ފަރުހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް ފަށައިގެން ކުރެވުނެވެ. މިމަސައްކަތަށް މާކާއިރާ ކަމަކަށް ނުވެގެން ހުއްޓިފައެވެ. ސަބަބަކީ ހިއްކަން ގަސްދުކުރެވުނު ފަރަކީ ވަރަށްގަދަ ކަނޑުގެ ތެރޭގައި އޮތް ފަރެއްކަމުގައި ވީތީ އަދި ގައިކަރީބާއި ވެލި ހަރުކަށިވުމެވެ.

ކަނޑުއަރާ މިމަސައްކަތް ދުވަހުތަކަކާއިރުގެ ކުރުމަށްފަހު، ވިލިނގިލީގާ މަސައްކަތްތައް އުޅެމުން ދ. ފެންފުށި އަބްދުލް ސަމަދުގެ މަޝްވަރާގެ މަތިން މާލެ އަތޮޅު ތިލަފަޅު ބަލާ، އެތަނު ހިއްކަން ފެށިއެވެ. ތިލަފަޅު ބޯހިއްކުމަށް ވަޅެއްގެން ބާރުވެރުގެ ދޮނިތަކެއް ކަރާއި ބަރާ ސަރުކާރުގެ އިސްނެގުމުން ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

ތިލަފަޅުހިއްކުމުގެ ހ. ގިރާވަރުގައި ކުޑަބޯއްޖަރެއްގައި ބޮޑުބޯއްޖަރެއް، ތިލަފަޅުހިއްކާފަ ގޮތް ނިންމާލިއެވެ.

ތިލަފަޅު ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް ފެށީ 5 ޑިސެމްބަރު 1991 ގައެވެ. ތިލަފަޅު ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތުގައި، އެކްސްކަވޭޓަރު ބޭނުން ކޮށްގެންނެވެ. ތިލަފަޅުހިއްކުމުގެ މަސައްކަތްކުރުމުގައި ބާރުސަކަރުގެ ހަލަބޮލި ފެށިގެން ހަމަވާ ބަނދަރު ޖެހުނެވެ. މިގޮތުން އެމަސައްކަތް އަނބުރާ ހިއްކާ ހަމަވަރު މަސްދުވަހުގެ މަސައްކަތްކަމުގައެވެ. އެއްގޮތަށް އަކާފު ތިލަފަޅުގެ ހިއްކުމަށްފަހު ކުނިވަޅުލުމުގެ މަސައްކަތް ފެށުމުގެކުރިން ތިލަފަޅުން ހިއްކާނެމަށް ދިރިއުޅުމާއި ބެހޭ ހަރަކާތް އިތުރުކުރެވުނު ރަށެއްގެ ގޮތުގައި ނިންމާލައި މާލެ އަތޮޅު ތިލަފުށީގެ ނަމުގައި ރަސްމީގޮތުން ނަންދީ ތިލަފުށިގައި ބޭއްވުން ރަސްމިއްޔާތަކާއިއެކު ހަރަކާތްތެރިވުން ފެށިގެން ދިޔައީ އާއްމުދާއިރާތަކުގައެވެ.

* * * * *

ޗެޕްޓަރ : 8

މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓް

މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓަކީ، މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ މީހުންނަށް ދިމާވެފައިވާ ބޯހިޔާވަހިކަން ނުލިބުމުގެ މައްސަލައަށް ލުއިކަމެއް ގެނެސްދެއްވުމުގެ މަޤްޞަދުގައި ސަރުކާރުން ކުރިއަށް ގެންދިޔަ މަޝްރޫޢުއެކެވެ. ތަފާތު ފިޔަވަޅު ތަކަށް ބަހާލައިގެންނެވެ. މި މަޝްރޫޢުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރިއަށް ގެންދެވުނީ ބޭރުގެ ބައެއްފަރާތްތަކުގެ އެހީތެރިކަމާއެކުގައެވެ. އެފަރާތްތަކުގެ ފަންނީ މާލީ އެހީ ލިބިގެންނެވެ. މި މަޝްރޫޢުގެ ދަށުން، "ސިނަމާލެ"ގެ ނަމުގައާއި، "މާލޭ ހިޔާ"ގެ ނަމުގައި ފުލެޓް އިމާރާތްތަކެއް [illegible] [illegible] [illegible].

މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓްގެ ފުރަތަމަ ފިޔަވަޅު

މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓްގެ ފުރަތަމަ ފިޔަވަޅުގެ ދަށުން އިމާރާތްތައް ބިނާކުރެވުނީ މާލެ ދެކުނުފަރާތު ހިއްކިބިމުގައެވެ. ސިނަ މާލެ 1 ގެ ނަމުން ނަންދީފައިވާ މި އިމާރާތްތަކަކީ، 24 ފުލޯރުގެ އިމާރާތްތަކެވެ. މިއީ ސިންގަޕޫރު ސަރުކާރާއި، ދިވެހި ސަރުކާރާ ދެމެދުގައި ވެވުނު

އެއްބަސްވުމެއްގެ ދަށުން ބިނާކުރުވުން އިމާރާތްކޮށްދެއެވެ. މި އެއްބަސް ވުމުގައި ސޮއިކުރެވުނީ 28 އޮގަސްޓް 1981ގައެވެ.

މިކަމާއިގުޅިގެން 1986 ވަނައަހަރުގެ ނޮވެމްބަރު މަހު ދިވެހިރާއްޖޭގެ ވަފުދެއް ޗައިނާގެ ބޭޖިންގެ ސިޓީއަށް ޒިޔާރަތްކުރިއެވެ. އެ ވަފުދުގައި ބައިވެރިވެ ވަޑައިގަތީ [illegible] [illegible] ރިސޯސަސް [illegible] [illegible] ޝަކޫރާއި، މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ ރައީސް [illegible] އަލްފާޟިލް [illegible] [illegible] ސަލީމާއި، [illegible] [illegible] [illegible] ޑިރެކްޓަރ [illegible] އަލްފާޟިލް [illegible] [illegible]. ހަމަ އެގޮތުން ޗައިނާ ސަރުކާރުން [illegible] 5 މެމްބަރުންގެ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މަޢުލޫމާތު ހޯދިއެވެ. މި ޓީމު މާލެ އައީ 1 މާރިޗު 1987 ގައެވެ.

ދިވެހި ސަރުކާރުގެ ވަފުދުގެ ފަރާތުން ޗައިނާ ސަރުކާރަށް ހުށަހެޅުއްވި ރަސްމީ ފޮނުވުންތަކުގައި

ސިނަމާލެ 1 ބިނާއެޅުމުގެ ރަސްމިއްޔާތުގެ ތެރެއިން

ސިނަމާލެ 1 ބިނާއެޅުމުގެ ރަސްމިއްޔާތުގެ ތެރެއިން

[illegible] ދިރިއުޅެވޭނެ 44 ފްލެޓުގެ [illegible] [illegible] 4 ބުރީގެ 2 އިމާރާތުގެ ޑިޒައިނެކެވެ. ޗައިނާ ސަރުކާރުން ނިންމެވީ މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ފޭސް 1 ގެ ދަށުން 24 ފްލެޓް ހިމެނޭ 4 ބުރީގެ 1 އިމާރާތް ފުރަތަމަ ނިންމުމަށެވެ. މި މަސައްކަތް [illegible] [illegible] ކޮންސްޓްރަކްޝަނުގެ އެންޖިނިއަރިންގައި 9 ޖުލައި 1987ގައި ދެ ސަރުކާރުގެ ދެމެދުގައި ސޮއިކުރެވުނެވެ. މި އެންޖިނިއަރިންގައި ރާއްޖޭގެ ފަރާތުން ސޮއިކުރެއްވީ [illegible] އެމްބެސެޑަރ [illegible] [illegible] [illegible] ސޮއިކުރެއްވިއެވެ. ޗައިނާ ސަރުކާރުން ސޮއިކުރެއްވީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

މި [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 24 ފްލެޓްގެ 4 ބުރީގެ އިމާރާތެއް [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] މި [illegible] އިމާރާތުގައި [illegible] 2 [illegible] 12 ފްލެޓް ([illegible] [illegible] [illegible] 72 [illegible]) އާއި 3 [illegible] 8 ފްލެޓް ([illegible] [illegible] [illegible] 82 [illegible]) 4 [illegible] 4 ފްލެޓް ([illegible] [illegible] [illegible] 127

އަކަމީޓަރު) އެވެ. މީގެ ތެރޭގައި ބެލްކަނީ އޭރިއާއެއް ނުހިމެނެއެވެ. މި އިމާރާތަށް ބިމުން ހިފާ އޭރިއާއަކީ 861 އަކަމީޓަރެވެ.

ބިންގާ އެޅުން

މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓްގެ ފޭސް 1 ގެ ބިންގާ އެޅުނީ 21 ސެޕްޓެމްބަރ 1988 ދުވަހު ހެދުނު 9:00 ގައެވެ. މިކަމުގެ ރަސްމިއްޔާތު އޮތީ ދެކުނުފަރާތު ހިއްކި ބިމުގައި އޮންނަ 112 ނަންބަރު ގޯތިގައި ތައްޔާރުކުރެވުނު ޖަލްސާއެއްގައެވެ. ބިންގާ އަޅުއްވާދެއްވީ ރާއްޖޭގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން އަބްދުލްޤައްޔޫމްއެވެ.

މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓްގެ ބިންގާ އެޅު
NG CEREMONY OF MALE' HOUSING PROJECT
21 SEPTEMBER 1988

ކޯޑިނޭޝަން ކޮމިޓީ

19 ސެޕްޓެމްބަރު 1988 ގައި މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓްގެ ކޯޑިނޭޝަން ކޮމިޓީއެއް އުފެއްދިއެވެ. މި ކޮމިޓީގައި އެކުލެވިގެންވަނީ ސަރުކާރުގެ 7 އޮފީހެއްގެ ބޭފުޅުންނެވެ. އެތަންތަނަކީ މިނިސްޓްރީ އޮފް ޕްލޭނިންގ އެންޑް އެންވަޔަރަންމަންޓް، މިނިސްޓްރީ އޮފް ފޮރިން އެފެއާޒް މިނިސްޓްރީ އޮފް ޕަބްލިކް ވަރކްސް އެންޑް ލޭބަރ ، އޮފީސް ފޮރ ފިޒިކަލް ޕްލޭނިންގ އެންޑް ޑިޒައިން ، މޯލްޑިވްސް އިލެކްޓްރިސިޓީބޯޑު، މޯލްޑިވްސް ވޯޓަރ އެންޑް ސެނިޓޭޝަން އޮތޯރިޓީ އަދި މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީ އެވެ.

މަސައްކަތް

މި އިމާރާތުގެ ބިންގާ އެޅުނީ 21 ސެޕްޓެމްބަރު 1988 ގައެވެ. އެދުވަހުން ފެށިގެން ހުއްޓުމެއް ހަމަހަމަ ހިނގާފައިވަނީ 1 އަހަރާއި 10 މަސް ދުވަހެވެ. އިމާރާތުގެ ބިންގާ އެޅުމަށްފަހު އަހަރެ ގޮތުން މަސައްކަތް ފެށުނީ 20 މެއި 1989 ގައެވެ. ވީމާ، އިމާރާތް ނިމިގެން މި ހުޅުވުނީ އަހަރު ގޮތުން މަސައްކަތް ފެށުމާ 1 އަހަރާއި 2 މަސްދުވަހުގެ ތެރޭގައެވެ. އާންމު ގޮތުންގައި މަސައްކަތް ކުރަމުން ދިޔައީ ދުވާލަކު ހެނދުނު 7:00 އިން މެންދުރު 12:00 އަށް، ހަވީރު 3:00 އިން ހަވީރު 6:00 އަށެވެ. އަދި މީގެ އިތުރުން ބައެއް ބޭނުންތަކަށް މަސައްކަތް ކުރެވުނެވެ. އިމާރާތުގައި މަސައްކަތްކުރި ޗައިނާގެ 31 މީހުންނާއި 7 [illegible] (ބަންގްލަދޭޝްގެ 57 މީހުންނާއި ސްރީލަންކާގެ 16 މީހުންނެވެ.

މި މަސްދުވަހު މަސައްކަތަށް ދިމާވި އެންމެ ބޮޑު ދަތިތަކަކީ މަސައްކަތަށް ބޭނުންވާ މައިގަނޑު

ހުރިހާ ތަކެއްޗަކީ ރާއްޖޭން ބޭރުން ގެނެވުނު ތަކެތި ކަމަށްވުމުން ދިމާވި އުނިއުނި ދަތިތަކެވެ. އޭގެތެރޭގައި އެއް ބަނދަރުން އަނެއް ބަނދަރަށް ތަކެތި ބަދަލުކުރަން ޖެހުމުގެ ސަބަބުން މުޅި މަސައްކަތަށް ވަރަށް ބޮޑެތި ދަތިތަކަށް ކުރިމަތިވެ މައްސަލަތައް ދިމާވިއެވެ. މިގޮތުން ރާއްޖޭން ބޭރުން ގެނެވުނު ތަކެތީގެ ތެރޭގައި ހިލައާއި [illegible] ދަގަނޑު ހިމެނެއެވެ.

ޚަރަދު

1. މިޕްރޮޖެކްޓަށް ކަނޑައެޅިފައި އޮތީ ޗައިނާ ފައިސާގެ 4،742،841.94 ރުފިޔާއެވެ. މީގެ ތެރެއިން 2،242،841.94 ރުފިޔާއީ ޗައިނާ ސަރުކާރުން ދެއްވި ހިލޭ އެހީގެ ގޮތުގައެވެ. އަނެއް ބައި [illegible] [illegible] [illegible] 10 [illegible] [illegible] [illegible] 1 [illegible] 1991 [illegible]

2. 1988 އިން ފެށިގެން 3 އަހަރު ތެރޭގައި މި މަސައްކަތަށް ދިވެހި ސަރުކާރުންވެސް ވަނީ ފައިސާ ޚަރަދު ކުރެވިފައެވެ. މިގޮތުން 1988 ގެ ސެޕްޓެމްބަރުން ފެށިގެން އަހަރަކަށް 28/210،610 ރުފިޔާ ޚަރަދު ކުރެވިފައެވެ.

3. 1988 އަދި 1989 ވަނަ އަހަރު ދިވެހި ސަރުކާރުން ކުރި ޚަރަދު [illegible] [illegible] [illegible] ވަކިން ކަނޑައެޅިއެވެ. ނަމަވެސް 1990 ވަނަ އަހަރު [illegible] [illegible] ބަޖެޓުން 72/439،389 ރުފިޔާ ކަނޑައެޅުނެވެ.

- ސިނަމާލެ 1 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 8 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ސަރުކާރުން، މާލެ މުނިސިޕަލްޓީން.

ބައެއް [illegible]

- [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

- [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

އެބައޮތެވެ.

- ފްލެޓުތަކުގެ އިމާރާތާއި ފައުންޑޭޝަނާއި ގްރައުންޑްބީމްތަކުގެ ބައިތައް އެކުލެވޭ މުޅި ސިނަމާލޭ 1 ގެ ވަށާފާރުގެ އެތެރޭގެ ބޮޑުމިނަކީ 200×100 ފޫޓެވެ.

- އިމާރާތުގެ ފައުންޑޭޝަން އަޅާފައިވަނީ ގްރޭޑް 100ގެ ޕީސީ ކޮންކްރީޓް އަޅައި އޭގެ މަތީގައި ގްރޭޑް 200 ގެ ފައުންޑޭޝަނެއް އެއްކޮޅުން އަނެއްކޮޅަށް އަޅައިގެންނެވެ. މިބައިވަނީ ހަމަބިމަށްވުރެ 10 ސެންޓިމީޓަރު އަޑިއަށެވެ. މިބައިގެ ވަށައިގެންވަނީ ބިޓުމެން ތާރެވެ. ފައުންޑޭޝަންގެ ހުރިހާ ބައެއް ހަދާފައިވަނީ ޗައިނާއިން ގެނެސްފައިވާ ސަލްފޭޓް ރެޒިސްޓެންޓް ސިމެންތިންނެވެ.

- ބިމުމަތީގެ އޮނިގަނޑު ހަދާފައިވަނީ ގްރޭޑް 200 ގެ ކޮންކްރީޓުންނެވެ. ފާރުތައް ރާނާފައިވަނީ މާކެޓުގައި އަގު ވަރަށް ހެޔޮ ބްލޮކް ކުދިކޮށްލައިގެން ސިމެންތި ގަނޑުންނެވެ.

- ފަންގިފިލާގެ ސްޓީލްތައް އަޅާފައިވަނީ އާދައިގެ ދިރުވި ގޮތަކަށް ނޫނެވެ. ފަންގިފިލާގައި ހިލަމާ އާދައިގައި ހުންނަވަރަށްވުރެ އަޑުމަޑު ފާހަގަކުރެވޭ ގޮތަށް ފިލާ ނައިގެންނެވެ. މިއީ ފިނިސްޓީލް ކަސްޓަމައިޒްޑް ޕްރީކާސްޓް ކޮންކްރީޓް ހޮލޯކޯ ފަންގިފިލާއެވެ. ބަދަލުއާއި ފުރާޅުބަހައްޓާ ފަންގިފިލާ އަޅާފައިވަނީ އާދައިގެ ކޮންކްރީޓުންނެވެ. ސިލިއާއި ބްލޮކްކޮށްއަޅާލައިގެން ރަނގަޅުކޮށްފައިވަނީ އާދައިގެ ފަންގިފިލާއިންނެވެ.

- ފައުންޑޭޝަނުގެ ނަގާފައިވަނީ ގްރޭޑް 200ގެ ކޮންކްރީޓުންނެވެ.

- ބިންމަތީގައިހުރި 400 ކިލޯލީޓަރުގެ ޓޭންކީއަކީ 400،000 ލީޓަރުގެ ޓޭންކީއެކެވެ. މަތީގައި ހުންނަ 10 ކިލޯލީޓަރުގެ ޓޭންކީއަކީ 10،000 ލީޓަރުގެ ޓޭންކީއެކެވެ.

- ސިނަމާލޭ 1 އަށް ކަރަންޓް ދޫކުރުމަށްޓަކައި ކައިރީގައި ހުރި ސަބްސްޓޭޝަނަކުންނެވެ. ފްލެޓުތަކަށް ބޭނުންކުރާ ކަރަންޓުގެ މިންވަރު ބެލުމަށްޓަކައި ކޮންމެ ފްލެޓަކަށް ވަކި ވަކިން މީޓަރު ބެހެއްޓިފައެވެ.

- ހުޅުއެރުމުގެ ސަބަބުން ލިބިދާނެ ގެއްލުމަކުން ރައްކާތެރިވުމަށްޓަކައި ވަކި ސަލާމަތީ ފިޔަވަޅު އެޅިފައެވެ.

- އިމާރާތުގެ ފެންވަރު ބަލާފައިވަނީ ދިރާސާކޮށެވެ. އޭގެ ވާރޭފެނާއި ވަޅުފެނުން ވަކިވަކިންނެވެ. ވާރޭފެނާއި ފެންކުޅުދުއްވާ ކަނޑާލުމަށް ބޭއިމާވެ. ވަޅުފެން ފެންކުޅުދުއްވާ ގޮތުގައި އެނގިގެން ކަންކަމަކެވެ. (މިގޮތުގައި ސަލާމަތީ ހުރުމަށް ދުވަހެއް ވެއެވެ.)

- ވަޅުފެން ނަގާނުލައި ފަސްފުށުގެ އެހީގައި ފެނާއިމަގުމަތީގައި ހުރި 10،000 ލީޓަރުގެ ޓޭންކީއަކަށެވެ. އެ ޓޭންކީން ފެނެވެ ބަޖެޓުގާ ފެންގެފަރާތުގައި ފާހާގެ ހެދިއަކަށެވެ.

- ވަޅުފެން ބޭނުންކުރާ އިރުގައި ބަލާފާ މިއީ ވަޅުފެން ބޭނުންކުރާ އިރުގައި ބަލާފާ މިއީ ހާރުގޮތް ފަހެރާއްގެސް ބޭނުންކުރުމަށްވެއެވެ. ދަބަރުގެ ސަބަބުން ލިބިދާނެ ގެއްލުމަކުން ފެނުގައި ދުރަޓުކުރުވީ ބީ.އީ.ސީ ހަދާފައިވެ.

- އަލިފާނުގެ ހަރުސާއެއް ހިފައިގެން ފެން ބޭނުންކުރަން ޖެހިއްޖެނަމަ ބޭނުންކުރަން

ޚާއްޞަކޮށްފައިވަނީ ބޮޑުން ބާރީގެ ފެންނެވެ.

. ހުރިހާ ފްލެޓެއްގައިވެސް ފާޚާނާގި ގުޅައި އެ ހޮޅިބަރި މަޢުލޫމާ ދިގުން ކަޓަރު ފެންބޮޑާ ގޮތަށް ހަދާފައެވެ.

ފްލެޓް ކުއްޔަށް ދޫކުރުން

”ސިނަމާލެ 1“ ގެ ނަމުގައި މި ހުޅުވުނު މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓް ފޭސް 1 ގެ 24 ފްލެޓް ކުއްޔަށް ދޫކުރުމަށް ހަމަޖެއްސުނުއިރު މި ދަންނަވާ ރޭޓްތަކުގައެވެ.

2 ކޮޓަރީގެ ފްލެޓަކަށް މަހަކު -/950 ރުފިޔާ

3 ކޮޓަރީގެ ފްލެޓަކަށް މަހަކު -/1300 ރުފިޔާ

4 ކޮޓަރީގެ ފްލެޓަކަށް މަހަކު -/1900 ރުފިޔާ

ފުރަތަމަ 10 އަހަރުދުވަހުގެ ތެރޭގައި މި ކުއްޔަށް ބަދަލެއް ނުގެނެވޭނެ ކަމަށާއި ފްލެޓްތަކުގެ ކުލީގެ އިތުރަށް އިމާރާތުގެ އިންޝުއަރަންސް އާއި އިމާރާތް ބެލެހެއްޓުމުގެ ހަރަދުގެ ތެރޭން އެފްލެޓަކަށް ޖެހޭވަރު އެ ފްލެޓެއް ރަޖިސްޓަރީކޮށްފައިވާ ފަރާތަކުން ދައްކަންވާނެ ކަމަށް 12 އޮގަސްޓު 1990 ވަނަ ދުވަހު މާލޭމުނިސިޕަލިޓީގެ އާ/8/90/25 ނަންބަރުގެ އިޢުލާނުން އާންމުކޮށް އެންގުނެވެ. އަދި ފްލެޓްކުއްޔަށް ހިފުން އެދޭފަރާތްތަކުން މާލޭމުނިސިޕަލިޓީއަށް ސިޓީ ފޮނުވުމުން ފްލެޓަށް އެދޭ މީހުން ފުރަންޖެހޭ މަޢުލޫމާތު ފޯމު ދޫކުރެވޭނެ ކަމަށާއި އެ ފޯމު ފުރައިގެން 31 މެއި 1990 ދުވަހު އޮފީސް ބަންދު ކުރުމުގެ ކުރިން މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއަށް ހުށަހަޅަން އެ އިޢުލާނުން އެންގުނެވެ. މިކަމާއިބެހޭ ދެ އިޢުލާނުގައި ފްލެޓަށް އެދޭ މީހުންގައި

ހުށަހަޅަންވީ ޝަރުޠުތަކެއްވެސް ބަޔާންކޮށްފައިވެއެވެ.

އެ ޝަރުޠުތަކަކީ :

1. އުމުރުން 21 އަހަރު ފުރިފައިވާ ދިވެހިރައްޔިތެއް ކަމުގައިވުން
2. އަނބިން ، ފިރިން ، ދަރިން ބަލަން ޖެހިފައިވާ އަދި އެބަޔަކު ބަލަމުން ގެންދާ މީހުން ކަމުގައިވުން ދަރިންގެ ތެރޭން މަދުވެގެން 3 ކުދިން ބަލަން ޖެހިފައިވާ އަދި ބަލަމުންގެންދާ މީހަކު ކަމުގައިވުން
3. މާލޭގެ ރަށްވެހިން ކަމުގައިވުން
4. މާލެއިން ގޯއްޗެއް ނުވަތަ ގޭގެ ބައެއް ކުދިން ނުވަތަ މިހާރު ދިރިއުޅޭ ނުވަތަ ދިރިއުޅުމަށް މިހުން ކަމުގައި ނުވުން މިއެވެ.

ފްލެޓަށް އެދޭ މީހުންގައި ހުންނަންޖެހޭ ޝަރުޠުތަކަށް މި ގޮތަށް ހަމަޖެއްސުނުއިރު މާލޭ ހައުސިންގ

ޕްރޮޖެކްޓްގެ ދަށުން މިހާރު ހަދަމުން ގެންދާ އިމާރާތުގައި ހުރި 24 ފްލެޓްކަމަށްވެފައި ފްލެޓް ކުއްޔަށް ހިފަން އެދޭ މީހުންގެ އަދަދު ގިނަކަމުން ވަރަށް ގިނަވާތީ ސަރުކާރުން [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އިސްކަން ދެއްވުމުގެ ގޮތުގައި [illegible] ހުރިހާ [illegible] ޕްރޮޖެކްޓްގެ އިތުރު އިމާރާތް ހެދުމުން ދިޔަ ވަރަކަށް މި [illegible] [illegible] ސަރުކާރުން މަސައްކަތް ކުރައްވާފައިވަނީ [illegible] އަންގާ އިއުލާން ކުރެވުނެވެ.

މުނިސިޕަލިޓީގެ އިއުލާނުގައި އިމާރާތުގެ އިންޝުއަރަންސް ފައިސާ ފްލެޓް ރަޖިސްޓަރީ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] އެ ފައިސާ ސަރުކާރުން ދައްކަވައި ދެއްވާ ގޮތަށެވެ.

ފްލެޓް ކުއްޔަށް ދޫކުރެވޭ މީހުން ހޮވުން:

- ފްލެޓް ކުއްޔަށް ދޫކުރުމަށް ހަމަޖައްސާފައިވަނީ ކުއްޔަށް ހިފުމަށް އެދި މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއަށް ސިޓީ ފޮނުވި މީހުންގެ މަޢުލޫމާތުތައް ބަލައި ފްލެޓް ދޫކުރުމަށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ޝަރުތުތަކަށް ހަމަވާ މީހުންގެ ތެރެއިން ގުރުއަތުން ހޮވާ 24 މީހަކަށެވެ.
- ފްލެޓް ކުއްޔަށް ހިފަން ބޭނުންވެގެން ސިޓީ ފޮނުވީ 498 މީހުންނެވެ. އޭގެ ތެރެއިން ފްލެޓް ކުއްޔަށް ދޫކުރުމާއިބެހޭ ފޯމު ގެންދިޔައީ 488 މީހުންނެވެ. މިމީހުންގެ ތެރެއިން ފޯމު ފުރައިގެން ގެނައީ 362 މީހުންނެވެ.
- ފޯމު ގެނައިމީހުންގެ މަޢުލޫމާތުތައް ބެލުމަށްފަހު [illegible] ޝަރުތުތަކާ ގުރުއަތުލުމަށް ހަމަވެފައިވީ 57 މީހުންނެވެ.
- މިމީހުންގެ ތެރޭގައި ގުރުއަތުލުން އޮތީ 19 ޖުލައި 1990ވީ ބުރާސްފަތި ދުވަހު ހެނދުނު 9:00 ގައި މަޖީދިއްޔާ ސްކޫލް ހޯލުގައެވެ. (މިކަން އޮތީ ބަދަލުގައި ޢާއްމު މީހުންނަށްވެސް ބައިވެރިވެވޭ ގޮތަށެވެ.)
- ގުރުއަތުލުން އޮތީ 2 ކޮޓަރީގެ ފްލެޓަށް އެދުނު މީހުންނާއި 3 ކޮޓަރީގެ ފްލެޓަށް އެދުނު މީހުންނާއި 3 ކޮޓަރި ފްލެޓަށް އެދުނު މީހުން ވަކިވަކިންނެވެ.
- ގުރުއަތުލުން އޮތީ ކޮންމެ މީހަކަށް ގުރުއަތު ނަންބަރެއް ދޫކުރެވިގެންނެވެ.

ސިނަމާލެ 1 އަޅީ

މާލޭ ހައުސިންގެ ޕްރޮޖެކްޓް ފޭސް 1 ގެ ދަށުން ހެދުނު ފްލެޓްތަކުގެ އިމާރާތް ސިނަމާލެ 1 އަޅީ މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ މާލޭގެ ރައްޔިތުންނަށް ގެދޮރުގެ ދަތިކަން ކުޑަކުރުމަށް ބޭނުންވެގެން އެކަމަށް ބަޖެޓް ހާއްސަކޮށް ދައުލަތުގެ ގޮތުން ސަރުކާރުން ފައިސާ ޚަރަދުކޮށް މަސައްކަތުގެ ތެރެއިން ރައްޔިތުންގެ ހިދުމަތުގައި ބައްޓަންކުރެވުނު އިމާރާތެކެވެ. މި އިމާރާތް ހެދުމުގައި ތާނގައި ކުރިން އޮތީ މުދަލެވެ. ރަސްމީގޮތުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ 1979-4-21 ގައި ފައުންޑޭޝަނައި ދެއްވައި

އަދި 1986-7-26 ގައި ނިންމަވާފައިވާ މާލޭގެ ފަޅުން ބިން ހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢު ފެށިގެން އައިއިރު މި ބަނދަރު މާލޭ ދެކުނު ފަރާތު ފަޅުބިމަށެވެ. މިހިސާބު އެކަންކާގައި އުވިގެންދިޔައިރު 5 ފްލޯރ ފެންމިން ހުރެއެވެ. އެންމެފަހުގައި ނިންމަވާ ފަރައިން މާލޭގެ ފަޅުން ބިން ހިއްކުމުގެ މަޝްރޫޢަށް ދިވެހިރައްޔިތުންގެ ވަރަށްބޮޑު އެހީތެރިކަން ލިބިގެން ސަރުކާރުން ހިންގި މަޝްރޫޢެކެވެ. މި ފްލެޓްގެ މިއީމާރާތަކީ ޖަމާނުގެ ތަރައްޤީގެ ތެރެއިން ރައްޔިތުންނަށް ލިބުނު

ފޭސް I ގެ ފްލެޓްތަކުގެ ހަވާލުކުރުމާއި ފޭސް II ގެ ފްލެޓްތަކުގެ ބިންގާ އެޅުމުގެ ރަސްމިއްޔާތު
THE OFFICIAL HANDING-OVER OF THE MALE' HOUSING PROJECT
FLATS AND THE FOUNDATION LAYING OF THE FLATS

އަޑުގެރި ހިދުމަތްކުރެވިފައި.

“ސިނަ މާލެ” މި ނަމުގައި ހިމެނޭ “ސިނަ” އިން ބަޔާން ކުރެވޭގޮތް “ސިނަމާލެއަށް” މި ނަމުގެ ކޮރިއައިގައި އޮތް ސިނަމާ. “ ސިނަ މާލެ” މި ނަމުން ބަޔާންކުރެވޭގޮތް މި އިމާރާތްތަކަށް، މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ މީހުންނަށް ބިނާކުރެވުނު ބޭސްލައިނުގެ ދިޔަ ރައްޔިތުންނަށް، ދިވެހި ސަރުކާރު ސިނާކުރުގެ ރައްޔިތުންގެ ފަރާތުން ދިން ހަދިޔާއެއްކަމުގެ.

ސިނަމާލޭ 2 އިމާރާތް ކުރެއްވުމާއި ކުއްޔަށް ދޫކުރެއްވުން

ސިނަމާލެ 1 އާއި އެއްގޮތަށް މާލޭގައި ދިރިއުޅޭމީހުންނަށް ބިނާވެރިކަން ހޯދުމަށް ދެއްވުމުގެ ގޮތުން ދިވެހި ސަރުކާރުން މަސައްކަތް ކުރައްވައި 1992 ވަނަ އަހަރު ޗައިނާގެ ސަރުކާރުގެ އެހީގައި ސިނަމާލެ 2 މި ނަމުގައި އިމާރާތެއް ހެއްދެވުމަށް ދިވެހި ސަރުކާރުން ޚަރަދު ކުރައްވައިގެން ސިނަމާލެ 1 އާއި އެއްގޮތަށް މި އިމާރާތުން އެޕާޓްމަންޓް ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކުން ކުލި ފޯމު ހުށަހެޅުއްވުމަށް އިޢުލާން ނެރުއްވުމާއި ގުޅިގެން ފޯމު ހުށަހެޅި ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ގުރުއަތުލައި ޝަރުޠު ހަމަވާ 24 ފަރާތަކަށް ސިނަމާލެ 2 ގައި ހިމެނޭ 24 އެޕާޓްމަންޓް ދިނީ 1992 ގައި ކުއްޔަށް ދީފައި ސިނަމާލެ 1 އާއި އެއްގޮތަށް ފްލެޓްތަކުގެ ތެރެއިން ބަނަވައިސާއި ބިރުބައިން ބަހާލައިގެން ގެންދިޔައެވެ. މި އިމާރާތުގައި ވަނީ 2 ކޮޓަރީގެ 12 އެޕާޓްމަންޓާއި 3 ކޮޓަރީގެ 8 އެޕާޓްމަންޓާއި 4 ކޮޓަރީގެ 4 އެޕާޓްމަންޓެވެ. މީގެ 4 ބުރީގެ އިމާރާތެކެވެ.

ސިނަމާލޭ 3 އިމާރާތް ކުރެއްވުމާއި ކުއްޔަށް ދޫކުރެއްވުން

ޗައިނާ ސަރުކާރުގެ އެހީގައި ދިވެހި ސަރުކާރުން ހަރަދުކުރައްވައިގެން ސިނަމާލެ 3 އިމާރާތް ކުރައްވައި ކުއްޔަށް ދޫކުރެއްވީ 1997 އޮކްޓޫބަރ މަހުގެ ތިރީސްގައެވެ. މި އިމާރާތް ގައި ހިމެނޭ 2 އެޕާޓްމަންޓެވެ. ސިނަމާލެ 3 ހިމެނޭ 2 ކޮޓަރީގެ 5 އެޕާޓްމަންޓާއި 3 ކޮޓަރީގެ 10 އެޕާޓްމަންޓާއި 4 ކޮޓަރީގެ 5 އެޕާޓްމަންޓެވެ. މީގެ 6 ބުރީގެ އިމާރާތެކެވެ. ސިނަމާލެ 3 ގެ އެޕާޓްމަންޓްތައްވެސް ކުއްޔަށް ދޫކުރެއްވީ ހަމަޖެއްސެވި ޝަރުޠުތަކަށް

ހަމަވާ ފަރާތްތަކުގެ ތެރެއިން ގުރުއަތުލައިގެންނެވެ. ސިނަމާލެ 1، 2 އާއި ހަމައެއްގޮތަށް މި އިމާރާތުގެ ކަންތައްތައް ބަލަހައްޓަމުން ގެންގޮސްފައިވަނީ ފްލެޓްތަކުގެ މެއިންޓެނަންސާއި ބެހޭ ޤަވާޢިދުންނެވެ.

ސިނަމާލޭ 1، 2 އަދި 3 ދެކުން ހިދުމަތުގެ ބޮޑެތިން ފާރަވެރިކުރުމުގެ ހާއްޞަ ހިދުމަތެއް

ސިނަމާލޭ 1،2 އަދި 3 ގައި ހުންނަ ފަޅުތަކުން ދިޔާ ތޮށި ބޭނުން ކުރުމުގެ ކަންކަމާއި ހުރުމަށް ކަރުނަޑިއާ ވަނާޒަން ހުސްވެއްޖެނަމަ މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ ފަރާތުން ޒަރޫރީކޮށްގެން އެމް.ޑަބްލިޔު.އެސް.ސީ އިން ފެން ގަނެ މި 3 އިމާރާތުގައި ދިރިއުޅޭ މީހުންނަށް އެއްފަހަރު އެދެވިއްޖެނަމަ ފެން ދިނުން އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސުމުގެ ގޮތުން ގެންދެވުނެވެ. މި 3 އިމާރާތުގެ އެޕާޓްމަންޓްތަކަށް ފެންދޭނީ ފެންބޭސްފޮށީގައި ފެން ގެންގުޅުމުން ގެންދިޔަ 2 ކޮޓަރިއާއި 3 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓެއްގައި 10 މީހުންކަމަށް ބަލައިގެން ކޮންމެ މީހަކަށް 24 ގަޑިއިރަށް 10 ގެލަން އަދި 4 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓެއްގައި 20 މީހުން ކަމަށް ބަލައިގެން ކޮންމެ މީހަކަށް ހިލޭ ދޫކުރުމަށްފަހު ކޮންމެ އެޕާޓްމަންޓަކަށް ދުވާލަކަށް ހަމައެއްގޮތަށް ޖަދުވަލެއް އެކުލަވާލައި ބޭނުންކުރާ ފެން ގެނެސްދެނީ 3 ބުރީގެ މަތިން ވަކިން ނަގައިގެންނެވެ. މިމަސައްކަތް ފެށުނީ 1998 އާއި ހަމައަށް ކުރިއަށް ގެންދިޔުމަށްފަހު އެމް.ޑަބްލިޔު.އެސް.ސީ އާއި ވާހަކަދައްކާ ކޮންމެ އިމާރާތެއްގެ ކޮންމެ އެޕާޓްމަންޓަކަށް އެމް.ޑަބްލިޔު.އެސް.ސީ ގެ މީޓަރެއްވެސް ބަހައްޓަވައި ދެއްވާގޮތަށް އެ ކަނެކްޝަން ހަމަޖެއްސެވުމުން ދެއްވުމުން މިނިސްޓްރީގެ ފަރާތުން އެޕާޓްމަންޓަކަށް ފެންވައިރިންގް ކޮންމެ އެޕާޓްމަންޓަކަށް ވަކިން އިސްލާހުކުރައްވައި ދެއްވިއެވެ. އަދި ފްލެޓްތަކުގައި ދިރިއުޅޭ މީހުންނަށް ދުވެން ހެއްލައިނާ އިންޓަރކޮމްގެ ޖަރީދާއި 2005ވަނަ އަހަރުގެ ބޮޑަދުގައި

ވާނެކަން ހިފާ ދޫކުރާގޮތަށް ހަމަޖެއްސުމަށް ފާސްވެއެވެ.

މާލެހިޔާ 1 އާއި މާލެހިޔާ 2 އިމާރާތްކުރައްވައި ކުއްޔަށް ދޫކުރެއްވުން

މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ މީހުންގެ ގެދޮރުގެ ތަނަވަސްކަން ހޯއްދަވައި ދެއްވުމުގެ ގޮތުން ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުން ހަރަދުކުރައްވައިގެން މާލެހިޔާ 1 2 އިމާރާތްކުރައްވައި ސިނަމާލެ 1 2 3 ކުއްޔަށް ދޫކުރެއްވި ޝަރުތުތަކުގެ މަތިން މިއިމާރާތްތަކުގެ އެޕާޓްމަންޓްތައް ކުއްޔަށް ދޫކުރެއްވިއެވެ. މި 2 އިމާރާތް ކުއްޔަށް ދޫކުރައްވާފައިވަނީ 2002ވަނަ އަހަރުގެ ޖެނުއަރީ މަހުގެ ތެރޭގައެވެ. މާލެހިޔާ 1 ގައި ހިމެނެނީ 36 އެޕާޓްމަންޓެވެ. އެއީ 3 ކޮޓަރީގެ 18 އެޕާޓްމަންޓާއި 2 ކޮޓަރީގެ 18 އެޕާޓްމަންޓެވެ. މާލެހިޔާ 1 އަކީ 10 ބުރީގެ އިމާރާތެކެވެ. މާލެހިޔާ 2 އަކީ 6 ބުރީގެ އިމާރާތެކެވެ. މި އިމާރާތުގައިވަނީ 2 ކޮޓަރީގެ 8 އެޕާޓްމަންޓާއި 3 ކޮޓަރީގެ 10 އެޕާޓްމަންޓާއި 4 ކޮޓަރީގެ 6 އެޕާޓްމަންޓާއި ޖުމްލަ 24 އެޕާޓްމަންޓެވެ. މާލެހިޔާގައި ވަނީ ލިފްޓް ބަހައްޓައި ފާޔަރ ސިސްޓަމް ގާއިމުކޮށްފައެވެ.

ސިނަމާލެ 4 އިމާރާތް ކުއްޔަށް ދޫކުރެއްވުން

މާލޭގައި ދިރިއުޅޭ ރައްޔިތުންނަށް ގެދޮރުގެ ތަނަވަސްކަން ހޯއްދަވައިދެއްވުމުގެ ގޮތުން ސަރުކާރުން މަސައްކަތްކުރައްވައިގެން ޗައިނާ ސަރުކާރުގެ ހަރަދުގައި ސަރުކާރުންވެސް ހަރަދުކުރައްވައިގެން ވިލިނގިލި އަވަށުގައި ސިނަމާލެ 4 ގެ ނަމުގައި 6 ބުރީގެ އިމާރާތެއް ހައްދަވައި އިސްވެ ބަޔާން ކުރެވުނު އުސޫލުގެ މަތިން ޝަރުތުތަކެއް ހަމަޖައްސަވައި އެ ޝަރުތުތަކަށް ހަމަވާ ފަރާތްތަކުގެ މެދުގައި ގުރުއަތުލައިގެން އިމާރާތުގައި ހިމެނޭ 33 އެޕާޓްމަންޓް 2003 ޖެނުއަރީގައި ކުއްޔަށް

ދޫކުރެވުނެވެ. ސިނަމާލެ 4 ގައިވެސް ލިފްޓުގެ ހިދުމަތް ހަމަޖެހިފައިވުމާއެކު ފާޔަރ ސިސްޓަމް ގާއިމް ކުރެވިފައިވެއެވެ. ސިނަމާލެ 4 ވިލިނގިލި ގައި ހިމެނެނީ 2 ކޮޓަރީގެ 13 އެޕާޓްމަންޓާއި 3 ކޮޓަރީގެ 20 އެޕާޓްމަންޓެވެ.

މާލެ ހިޔާ 1 2 އަދި ސިނަމާލެ 4 އާއި އެއްފަދައިން ސިނަމާލެ 1 2 3 ގައި އަލަށް ލިފްޓް ފާޔަރ ސިސްޓަމް ގާއިމް ކުރެވިފައެވެ.

ފްލެޓް މެއިންޓެނަންސް އާއި ބޯޑް އޮފީސް އެޑްމިން

ސިނަމާލެ 1 ސަރުކާރުން ކުއްޔަށް ދޫކުރެއްވުމާއި ގުޅިގެން މި އިމާރާތުގެ މެއިންޓެނަންސްއާއި ބޯޑް އެޑްމިންކުރެއްވިއެވެ. މި ކަމުން ކުރާ މަސައްކަތްތަކުގެ ތަފާސީލު ހިމެނޭ އެޕާޓްމަންޓްގެ އެތެރޭގެ ތަންތަން ހަދައިދިނުމާއި އިމާރާތުގެ ކޮމަން ޖާގަތަކާއި ސިޑިތަކާއި ބޭރުފާރުތަކާއި ބަގީޗާ ފަދަ ހުރެވެ. އަދި އިމާރާތުގެ ސިޑިތަކާއި ޓެންކުތަކާއި އިންޓަރކޮމްގެ މަރާމާތުކުރުމެވެ. މީގެ އިތުރުން ސިޑިތަކާއި ކޮރިޑޯތަކާއި އިމާރާތުގެ ގަރާޖު ސަރަހައްދު ދޮވުމާއި ދޮރުތަކާއި ކުނިކޮށި ސާފުތާހިރުކުރުމާއި ކުނިނައްތާލުމެވެ. އިސްވެ ބަޔާން ކުރެވުނު ހިސާބުގައިވާ ކަރަންޓް ފެނާއި ބިލްތަކާއި ހުސް ދުވަހު 24 ގަޑިއިރު އިމާރާތްތަކުގައި ދިރިއުޅޭ މީހުންނަށް ބޭނުންވާ ފެން ދިޔަބަރު އިންތިޒާމް ހަމަޖައްސާދިނުމާއި އިތުރުން އިމާރާތްތަކާއި ގުޅޭ ޝަކުވާތަކަށް ކުރި އުޅުމުގައި މިކަންކަން ބަލަހައްޓާ 24 ގަޑިއިރު ބައިތިއްބައިގެން ބަލަހައްޓަމުން ގެންދެވެއެވެ.

ފްލެޓްތަކުގެ މެއިންޓެނަންސްއާއި ބަލަހައި އެޑްމިން

މާލެހިޔާ 1 2 ކުއްޔަށް ދޫކުރެއްވުމާއި ގުޅިގެން ފްލެޓްތަކުގެ މެއިންޓެނަންސާއި ބެހޭ ބައިގެ ނަމުގައި ސަރުކާރުން ވަކި ސެކްޝަނެއް އުފައްދަވައި ފްލެޓްތަކުގެ މެއިންޓެނަންސާއި ބެހޭ ހުރިހާ މަސައްކަތްތައް އެ ސެކްޝަނާ ހަވާލުކޮށް އެ މަސައްކަތްތައް އެ ސެކްޝަނުގެ ފަރާތުން ބަލަހައްޓާ ގޮތަށް ހަމަޖެހުނެވެ.

ސިނަމާލެ 2 ގެ އެޕާޓްމަންޓުތަކުގެ ކުލި

ކުއްޔަށް ދިން ތާރީޚު: 1992 ގައި

2 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓެއް (1 ސިޓިންގ ރޫމް ، 1 ބަދިގެ ، 1 ފާޚާނާ) 1250/- ރުފިޔާ

3 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓެއް (1 ސިޓިންގ ރޫމް ، 1 ބަދިގެ ، 1 ފާޚާނާ) 1635/- ރުފިޔާ

4 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓެއް (1 ސިޓިންގ ރޫމް ، 1 ބަދިގެ ، 2 ފާޚާނާ) 2300/- ރުފިޔާ

ސިނަމާލެ 3 ގެ އެޕާޓްމަންޓުތަކުގެ ކުލި

ކުއްޔަށް ދިން ތާރީޚު: 1997 ގައި

2 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓެއް (1 ސިޓިންގ ރޫމް ، 1 ބަދިގެ ، 2 ފާޚާނާ) 2500/- ރުފިޔާ

3 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓެއް (1 ސިޓިންގ ރޫމް ، 1 ބަދިގެ ، 2 ފާޚާނާ) 3650/- ރުފިޔާ

4 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓެއް (1 ސިޓިންގ ރޫމް ، 1 ބަދިގެ ، 2 ފާޚާނާ) 4800/- ރުފިޔާ

ސިނަމާލެ 4 (ވިލިނގިލި) ގެ އެޕާޓްމަންޓުތަކުގެ ކުލި

ކުއްޔަށް ދިން ތާރީޚު: 2003 ގައި

2 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓެއް (1 ސިޓިންގ ރޫމް ، 1 ބަދިގެ ، 1 ފާޚާނާ) 4325/- ރުފިޔާ

3 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓެއް (1 ސިޓިންގ ރޫމް ، 1 ބަދިގެ ، 2 ފާޚާނާ) 5895/- ރުފިޔާ

މާލެހިޔާ 1 ގެ އެޕާޓްމަންޓުތަކުގެ ކުލި

ކުއްޔަށް ދިން ތާރީޚު: 2002 ގައި

2 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓެއް (1 ސިޓިންގ ރޫމް ، 1 ބަދިގެ ، 2 ފާޚާނާ) 3980/- ރުފިޔާ

3 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓެއް (1 ސިޓިންގ ރޫމް ، 1 ބަދިގެ ، 2 ފާޚާނާ) 5550/- ރުފިޔާ

މާލެހިޔާ 2 ގެ އެޕާޓްމަންޓުތަކުގެ ކުލި

ކުއްޔަށް ދިން ތާރީޚު: 2003 ގައި

2 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓެއް (1 ސިޓިންގ ރޫމް ، 1 ބަދިގެ ، 2 ފާޚާނާ) 3980/- ރުފިޔާ

3 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓެއް (1 ސިޓިންގ ރޫމް ، 1 ބަދިގެ ، 2 ފާޚާނާ) 5550/- ރުފިޔާ

4 ކޮޓަރީގެ އެޕާޓްމަންޓެއް (1 ސިޓިންގ ރޫމް ، 1 ބަދިގެ ، 2 ފާޚާނާ) 6830/- ރުފިޔާ

ފްލެޓްތަކުގެ މެއިންޓެނަންސާއި ބެހޭބައިން ބަލަހައްޓަމުން ގެންދާ ފްލެޓް އިމާރާތްތަކާއި އެ އިމާރާތްތަކުގައި ދިރިއުޅޭފަރާތްތަކުން ދައްކާ ކުލީގެ އަދަދު:

- ސިނަމާލެ 1 މިހާރު ދިރިއުޅުމުން ގެންދާކަމަށް ލަފާކުރެވޭ މީހުން:
  - 68 ކޮޓަރިގައި 340 މީހުން

- ސިނަމާލެ 2 މިހާރު ދިރިއުޅުމުން ގެންދާކަމަށް ލަފާކުރެވޭ މީހުން:
  - 68 ކޮޓަރިގައި 340 މީހުން

- ސިނަމާލެ 3 މިހާރު ދިރިއުޅުމުން ގެންދާކަމަށް ލަފާކުރެވޭ މީހުން:
  - 60 ކޮޓަރިގައި 300 މީހުން

- ސިނަމާލެ 4 (ވިލިގިލި) މިހާރުދިރިއުޅުމުން ގެންދާކަމަށް ލަފާކުރެވޭމީހުން:
  - 86 ކޮޓަރިގައި 430 މީހުން

- މާލެހިޔާ 1 މިހާރު ދިރިއުޅުމުން ގެންދާކަމަށް ލަފާކުރެވޭ މީހުން:
  - 90 ކޮޓަރިގައި 4500 މީހުން

- މާލެހިޔާ 2 މިހާރު ދިރިއުޅުމުން ގެންދާކަމަށް ލަފާކުރެވޭ މީހުން:
  - 76 ކޮޓަރިގައި 380 މީހުން

- ޖުމުލަ 2240 މީހުންނެވެ.

މި ހިސާބު ހަދާފައިވަނީ 448 ކޮޓަރިން ކުރެ ކޮންމެ ކޮޓަރިއެއްގައި 5 މީހުން ނިދައި އުޅޭނެކަމަށް ބަލައިގެންނެވެ. މި ގޮތުން ހިސާބު ހެދީ 3 މީހުން 2 މީހުން 4 މީހުން ބައެއް އިމާރާތްތަކުގެ ކޮޓަރިގައި އުޅޭނެ ކަމަށްވާތީއެވެ.

ދިވެހިންނަށް، ދިރިއުޅުމުގެ އާވައްޓަފާޅިއެއް ތަޢާރަފުވުން

ފްލެޓްތަކުގެ ދިރިއުޅުމަކީ، ދިވެހިންނަށް ދިރިއުޅުމުގެ އާވައްޓަފާޅިއެކެވެ. ދިވެހިންގެ އާދަކާދައިގައި އިހަށް ނެތް އާކަމެކެވެ. ޚާއްޞަކޮށް [illegible] ކުޑަ ނަމަވެސް އަގެއް ދައްކައިގެން ދިރިއުޅެން ޖެހުމެވެ.

ޖަމާއަތްސޫރު ދިވެހިންގެ ދިރިއުޅުމުގެ ކަންކަން ބޮޑުތަކުން، ބޮޑެތި ބިމުން ވަރަށް ވަސޭހަކަމާއެކެވެ. ދިރިއުޅުމަކީ ވަރަށް ސާދާ ކަމެކެވެ. ދުނިޔޭގެ އެހެނިހެން ޤައުމުތަކުގައިން ދިރިއުޅުމުގެ އަގުގެ އަދާކުރުމާ، ދިވެހިން އިހަށް ކޮށް ކުރި ނުކުރެވޭތީ. ދިރިއުޅޭން ބޮޑެތި ސަރުކާރުން ހިލޭ ދިރިއުޅުމުގެ ގޮތަށް ބަދަލުކުރީ ބޮޑެތި ދިމާއެވެ.

ފްލެޓް އިމާރާތްތަކުގައި ދިރިއުޅުން ފެށުމުން މި ވިސްނުމާއި އާދަ ބަދަލުވަމުން ފެނިއެވެ. ދިރިއުޅުމުގެ ތަޖުރިބާގައި އަދި ފައިސާއަށް ނުހިނގާ ދިރިއުޅުމުގެ ތަނަވަސްކަމާއި އަޅާކިޔާއިރު ހޯދިފައެވެ. މިއީ ދިރިއުޅުމުގެ ބަދަލުކަމެއް، ދިރިއުޅުމުގެ އާ ވަޒަން ފެށިއެވެ.

ޗެޕްޓަރ : 9

މާލޭގެ ބިންބިމާއި ގޯތިގެދޮރު

މާލޭ ބިމުގެ ކުޑަބޮޑުވުން އައީ ކިހިނެއްތޯ؟

1960ވަނަ އަހަރު މާލޭގެ ބިމުގެ ބޮޑު މިނަކީ، 1.12އަކަކިލޯމީޓަރެވެ. އޭގެ ފަހުންވެސް އޭގެ ކުރިންވެސް މާލޭގެ ބިމުގެ ކުޑަބޮޑުމިނަށް އައި ދުވަސްވަރު އެކިމިންވަރުގެ ބަދަލު އައިސްފައިވާނެއެވެ. ބިންހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް ފެށުމުގެ ކުރީންކަމުގައިވަނީނަމަ އެކަމުގެ ސަބަބެއްކަމުގައި ތަބީޢީ ސަބަބުތައް ހިމެނިފައިވުމީ ވަރަށްވެސް ގާތްކަމެކެވެ. ބިންހިއްކުމުގެ މަސައްކަތްފެށުމަށްފަހު އެކި ދުވަސްވަރު އެބަދަލު އައިސްފައިވަނީ، އެމަސައްކަތް ކުރެވެމުންދިޔަ ނިސްބަތުންނެވެ.

ތިރީގައިވާ ފެންނަން އޮތީ 1960ގައި މާލޭގެ ބޮޑުމިން އޮތް މިންވަރާއި، އޭގެ ފަހުން ބިން ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތްތަކުގައި އައި ބައެއް ބަދަލުތަކެވެ. މިހާރު(2007ގައި) މާލޭގެ ބޮޑުމިނަކީ، 1.94އަކަކިލޯމީޓަރެވެ.

މާލޭގައި ބިމުގެ ދަތިކަން އިހްސާސްކުރެވެން ފެށީ ކިހާއިރަކު؟

މާލޭގައި ބިންހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް އެންމެ ފުރަތަމަ ފެށިފައިވަނީ 4 ޖޫން 1968ގައެވެ. މާލެ މުނިސިޕަލް އޮފީހުގެ ފަރާތުން، މި މަސައްކަތާބެހޭ ސަރވޭ ކަންކަމުގައި މަދުމަދުން އެހީތެރިވި މ. ހުޅު ހަސަންމަނިކުގެ އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ޙަސަންމަނިކު ކަސްޓަމްސްއެވެ. ޙަސަންބާފުޅަކީ، މ. މާރާ އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ޙުސައިން (2007) ވިދާޅުވެއްޖެ ގޮތުގައި ބިން ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް އެންމެ ފުރަތަމަ ފެށިފައިވަނީ މާލޭގެ އުތުރުމަތިން

ކުރުމުގެ ގޮތުންނެވެ. ފުނޑިފައިވާ ކުނިގޮނޑުތަކާއި، ހަޑި ތޮށިފަސްގަނޑު ނައްޓާލުމުގެ ގޮތުންނެވެ. ބައެއް ދިމަދިމާގައި ހަޑިކުނިތަކާއި އޮތް ނުތާހިރު ފަސްގަނޑުގައި ފަދަ އަޅައިލުމުން އުނަގަނޑާ ހަމަހަމަ ފެން ގަނބައިގެން ހިނގައިދާނެއެވެ.

ބިމުގެ ދަތިކަން ކުރިމަތިވުމުގައި މައިގަނޑު ދުއިސް ސަބަބެއް ގޮތުގައި ބުނެވިދާނީ އާބާދީ ބޮޑުވުމެވެ. އެއްކަލަ، 1972ގައި ފަޅުތެރެއިން ބިންހިއްކުމުގައި، އަދި މާލޭގައި ކިތަންމެ ބިމެއް ހަމަޖެހުމެވެ. ހުޅުހެންވޭރު ކުރުމުގެ. ރަށުގެ ނުވަތަ އެކަމެއް ވަސީލަތެއް ފަހުގެ ދިރާސާ، އާއިލީ ހުރިހާ މަސައްކަތްކުރި ބޭފުޅުންގެ ބިމެއް ގޮތުން ދޫކުރި މާލެ އަދި ފަހުގެ ގޮތަށް ބިންހިއްކުމަށް ފެށިއެވެ.

މާލޭ ތެރެއިން ހުރިހާ ގޮތެއް މިދިޔަ ކާނީގައި، އެއް ދިރިއުޅުން މަސައްކަތް ފަސޭހަކަމާއި، މާލޭ ކައިރިގައި ހުރި ހޮޅިން ސަރަހައްދު އިތުރުކުރި ބިމުގެ ޒަރޫރީ ބޭނުން ވަނީ ބޮޑުވެފައެވެ. އެއް ހިސާބަށް ބަޔަކު މާލޭގައި ބޭނުންވާ ދިރިއުޅުމެވެ.

އުނިވަތަވެއްޖެނަމަ ފިނިފެނުގެ ކަންކަމުގައި، މިގޮތުން ފަޅުތެރޭގެ ބިންހިއްކާގޮތުގައި ''ހުޅުމާލެ'' އަދި ކުރިއަށް މާލެއިން ދިޔައީ ރާއްޖޭގެ 1968ވަނަ އަހަރު ސަރުކާރުން ހުޅުމާލެ މާލެއިން ކުރުކަން ބަދަލު ކުރައްވައިފިއެވެ. ވީމާ ހުޅުމާލޭ އެއްބައިގައި މާލެއާ ދިރިއުޅުމާ ޖެހިގެން ވާހަކައެވެ. އެހެން މަގުތަކުގައި މާލެ ހުޅުމާލޭގެ ފަސްވަނަ އަހަރުގެ ގޮތުގައި އާބާދުކުރައްވާފައި މި ކަން ވިލިނގިލި ފަޅުގެ ރާއްޖެއިން ރާއްޖެއިން މާލެއިން ހިޖުރަކުރި ހުރިހާކަމަކީ ވެއެވެ. ރަށު އެހެން އަހުރު ހުޅުހެ ފަހަރުވެފައި ފަދަ ތަންތަނުން އަދި ހުޅުހެ މާލޭ ރަށްޖެހުމުގައި އެތެރެގައި ތިބި މިސްކިތްތެއް ވެއެވެ. ވީމާ ހުޅުހެގައި ރަށްބޭނުމުގެ ތަރައްޤީ ހޯދުމުގެ ތަންތަނުގައި، ހުޅުހެ ރައްޔިތުންގެ އިތުރަށް، ވިލިނގިލި މާލޭގައި، ހުޅުމާލެ

މާލޭގައި، އަދި އެއްޗެ ހުރިހާ ފިޔަވަތްތަކަށް ބައެއް މާލެ ހިމެނޭއެވެ.

މާލޭ އިންޖިނިއަރިންގ ޢިމާރާތް ބިނާކުރުމުގެ ޤާނޫނު ބަލަހައްޓާ ކުރެވޭ ތަރައްޤީ، ހުޅުމާލޭގައި ދިރިއުޅުއްވާނެ އެންމެން 1ޖަނަވަރީ 1978ގައި މާލެއަށް ބަދަލު ކުރެވުނެވެ. މިހާ ބައިވަރު މާލޭ ގޯތި ދިރިއުޅެ ދަނޑުން ގެއްލިދާއެއް ފަދައެވެ. ޖަމާޢަތު މާލޭގެ ރަށްވެހިންގެ ގޮތުގައި މި އެންމެން ހިމެނޭގެން ދިޔައެވެ.

ތިންވަނަ ސަބަބަކީ، ހުވަދޫ ބައިވަރުގެ ކުރެވިދާނެ ގޮތުގައި މާލެ ގެއްލުނު މާލޭގެ ތިރީސްވަރަކަށް ވަރަށް ގިނަބަޔަކު މިނިވަން ފުރަތަމަ އެންމެ ރަހަރަ ނުކުތް މާލޭގައި ދިރިއުޅުން ފަރާތުގައިވެއެވެ. އެމީހުންގެ އަނބިދަރިންނާއި އާއިލާއާއި ވަރަށް މާލެ ގެނައުމެވެ. ހަމަ އެހެންމެ އިނގިރޭސިން އައްސޭރިއަކީ ފަސޭހަގެން ދިރުމާވެރިގެން ތިބެއަކީ އެހެން ބޭރުން ތަފާތުކަމާއި އެކެއިބަރުވެ ހުރީއެވެ. ހަރުދަނާ މުޅިމަށްފަސް ދީނީ މާލެ ހިމެނޭއެވެ. އެހެންނަމަވެސް ދިރިއުޅެން ބަލައި ދިޔައެވެ. މިހުގެ ބިޔަނީ އެ އިތުރުވި ވަރަށް ބޮޑު އާބާދީއެވެ. މި އެންމެންނަށް ދިރިއުޅުން ގޮތް ހޯދަމާކިޔައި ހުސްކަމެއް ފަޅު. ބިންދަތިވުމުގެ މަސައްކަތް އުފެއްދި ފުރާވެގެން އަދި މި ސަރަހައްދުގެ ތަރައްޤީކުރަން ތަނަވަސް ބޭނުންވެއެވެ.

ބައެއް މިސްކިތްތައް އިމާރާތްކުރި ގަބުރުސްތާނު ގޮވާލުމުގެ

މާލެއަށް ކުރިމަތިވެފައިވާ އަދި ބިން ދަތިވުމުގެ މައްސަލަ ޙައްލު ކުރުމަށް އެންމެ ފުރަތަމަ އެޅުން އެއްފަހަރަކީ މާލޭ ތެރޭގައި އޮތް ބައެއް ކަހަލަ ބިންތަކުން ގޮތް ދެއްވުމެވެ. ދައްކަތުގެ ބޭނުމަކީ ބައެއް ތަންތަން ނަގާލުމެވެ.

1960ގެ ކުރީކޮޅާއި، 1970ގެ ފަހުކޮޅާ މި ދެމުދަތުގެ އަހަރުތަކުގައި އާބާދީ މާލޭގައި ހުރި ބައެއް މިސްކިތްތައް އުވާލައްވާ ނައްތާލެއްވިއެވެ. އެޒަމާނުގެ ކާނޑު މިސްކިތެއްގެ ހަރިންމަތިގައި ބޮޑު ގަބުރުސްތާނެއް އޮތެވެ. މި ފަދަ ބައެއް ގަބުރުސްތާނުން 20 ގޯތި، 24 ގޯތި ވެސް ދެއްވާފައި އެބަހުއްޓެވެ. ބައެއް ތަންތަނުން އިމާރަތް ފިހާރަހަށް ވެސް ބިންދޫކުރައްވާފައިވެއެވެ. މި ހުރުގެ މާފަންނު އާމިސްކިތު ހަރިންމަތިންވެސް 15 ފިހާރަހާއި، 20 ގޯތި ދެއްވާފައި ވެއެވެ. މަސްޖިދުލްބަދުރުއްދީނުގެ ހަރިންމަތިގައި އޮތް ގަބުރުސްތާނުން 8 ގޯތި ދެއްވާފައިވާއިރު، ކުރީގެ ބާ އިސްޖީނުގެ ދަކިފެސް އެގަބުރުސްތާނުގެ ބައެކެވެ. ހުރަވީ ބިލްޑިންގ ބިނާ ކުރައްވާފައި މިވަނީ ހުކުރުމިސްކިތު ހަރިންމަތިގެ ގަބުރުސްތާނުގެ ބައެއް މަތި ކުރައްވާފައި އެ ޖާގައިގަ އެވެ.

ބިމުގެ ބޭނުންކުރެއްވުމަށްޓަކައި، ޖުމުލަ 14 މިސްކިތް އުވާލައްވާ ނައްތާލެއްވިއެވެ. 11 މިސްކިތެއް އުވާލައްވައި އެމިސްކިތްތަކުގެ ހަރިންމަތިގެ ޖާގައިން ގޯތި ދެއްވިއެވެ. މި 25 މިސްކިތުގެ ހަރިންމަތިގައި އޮތް 25 ގަބުރުސްތާނު ނައްތާލެއްވިއެވެ. މި ތަންތަނުން ޖުމުލަ 128 ގޯތި ދެއްވިއެވެ. ވިޔަފާރިއާއި ބަންގަލާ ބޭނުންތަކަށް ބިން ނަންގަވިއެވެ.

ގަބުރުސްތާނުތަކުން ދޫކުރެއްވި ގޯތިތަކާއި ދަތުދަތަށް ނެންގެވި ބިންތަކުގެ އާބާދީކުރުމަށްޓަކައި އެތަންތަނުގައި އޮތް އުސްފިލިގަނޑު ކަނޑައި ބިންސަމާލުކުރެވުނެވެ. ހުރިހާބިޔަކޮޅު ގަދަރަހު ބިނާކުރުމަށްޓަކައި، ބިން ސާފުކުރެވުނެވެ. އަޑީގައި ވަޅުލެވިފައިވާ ގަބުރުތަކުގެ ނަގައި އެ ކަރިތަކެއް ހަމަޖެހިފައިވާ ވަކި ތަނެއްގައި ވަޅުލަންޖެހުނެވެ. މި ކަންކަން އެޒަމާނުގައި ވަރަށް ބިރުވެރި ނާމާން ކަންކަމުގެ ގޮތުގައި މީހުން ސިފަކުރަންފެށިއެވެ. ދިރިހުރި ގޮތުން ހަމަ ހޫނު ކަލުން ގޮތުގައި މީހުންތަކުރާކަމަށް ފެތިފައިވާ ނަމަވެސް އެޒަމާނުގެ ދިރިހުރުނުގެ ސޫރަ މިހާރުގެ ޒަމާނުން އެކަމަކީ ދަރަފުސްކުރުމާ ކަމަކޮށް ގެދާތީ، ވަރަށްދިލާވެ ދެކެވުމުގެ ބޭރުމީހުންނާ، ކުޅަމަންއިރުކަމުން ބޭރުވެގެންފައިވާ ނުވެއެވެ.

ގޮވާ ހުދުމަލުން އެޒަމާނުގައި އާންމުން ބިންހިއްޕީ ކިހިނެއް؟

މާލޭގައި ބިމުގެ ދަތިކަން ފާހަގަކުރެވުމުން ސަރުކާރުން ބިން ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް އިތުރަށް ކުރިއަށް ގެންދިއެވެ. އަލްއުސްތާޛް މުޙައްމަދު ޝަރީފު (2007) ވިދާޅުވި ގޮތުގައި އާންމު ފަރާތަކަށް ބިންހިއްޕީ، ބޮޑު ފަރުދު ތަޢާރަފުގެން ހެއާ ގާކުރެވިތަރާ ތަރައްޤީކުރެވުނެވެ. (ބޮޑު ފަރާތް، މަސްހޫރު ބޮޑު ރަށްސާގެ ކާނުގެ ޖަމާއަތުގައި މާލޭގެ ދިރުއްވާކަމުގެ ލަހު، ރަށްގެ ވަރަށް ގޮތަކަށް ކަރަނުގެ އަދި ދިރިއުޅުމުގައި ދަރުބާރުގައި އޮތް ވަރަށް ރަޙްމަތް، ވަރަށް ބޮ ފޯރުކޮށްލެވެ.)

ގަބުރުސްތާނުތަކުން ދޫކުރި ގޯތިތަކުން ބޭރު ކުރެވިން ފެއްޔާއި، މީހުން ގެރިގަރިގަވައި

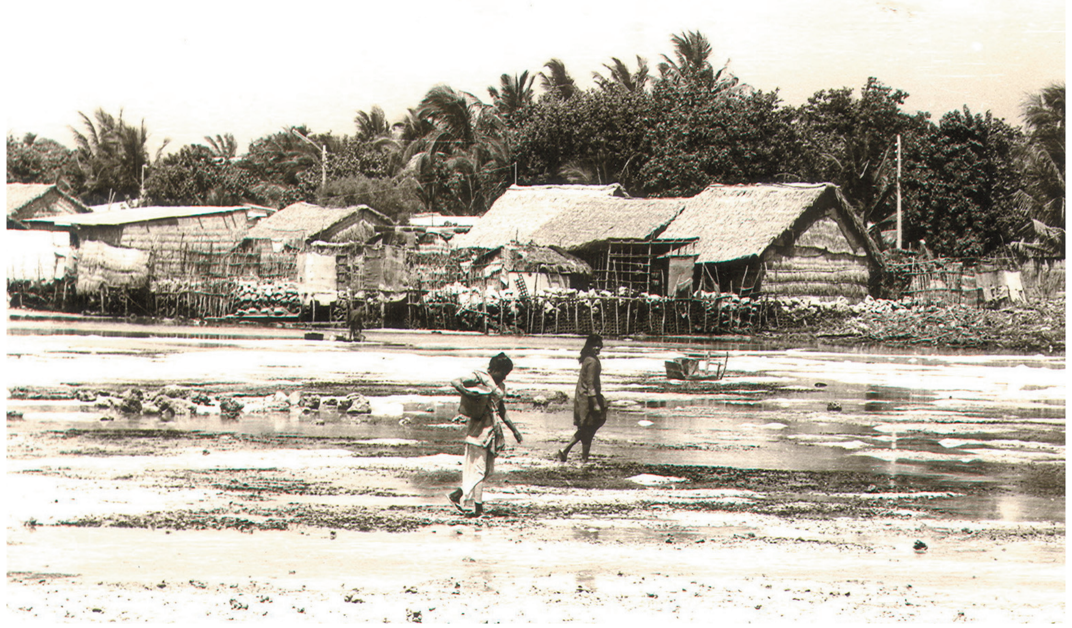

މާލޭ ދެކުނުފަރާތު ފަޅުމަތި 1960

ކަންނަ ވަޅުވަޅުން ނެގޭޓަކާއި، މަހުކަރުބާއި މިކަހަލަ އެއްޗެހިވެސް ބިންހިއްކަން ބޭނުންކުރެވުނު ކަމަށްވެއެވެ. އެޒަމާނީ ފޭޝަންތަކާއި، ފެންމާގަނޑާއި ފެންބިރިގެ ޖާމަންކުރުގައި ނުވޯމީ، ފެންވަރަށް ކޮންނަ ފެންވަރާއި، އަނދުން ބޭނުކުގައި ކޮންނަންޖެހޭ ވަޅުވަޅުނގާ

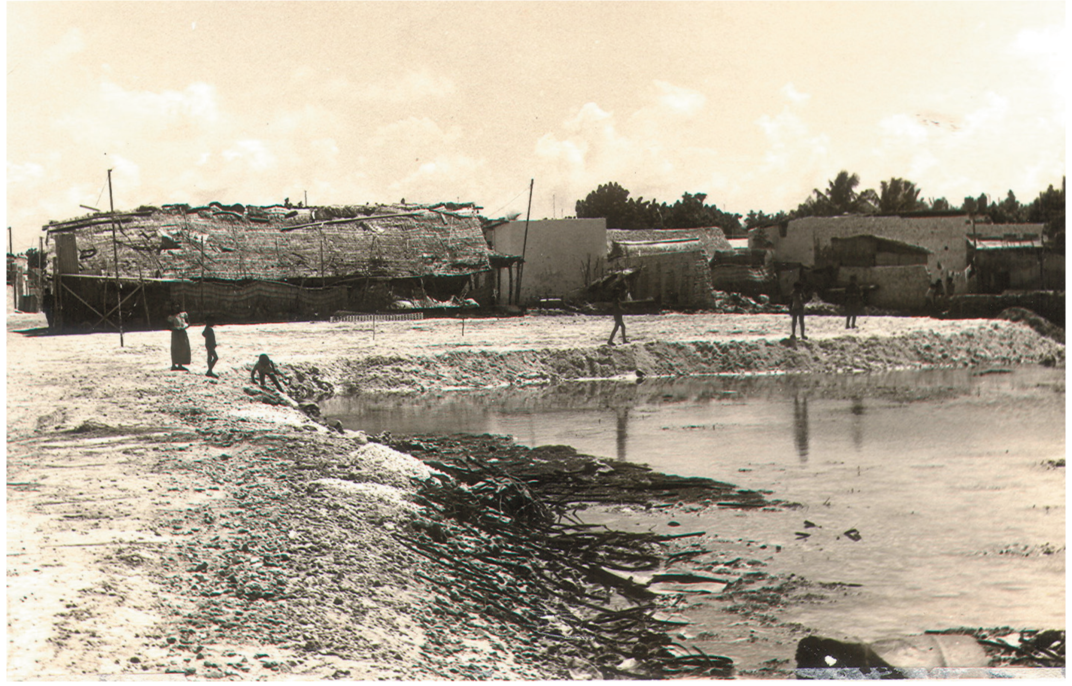

މާލޭ ދެކުނުފަރާތު ބިންހިއްކުން 14 ޖުލައި 1979

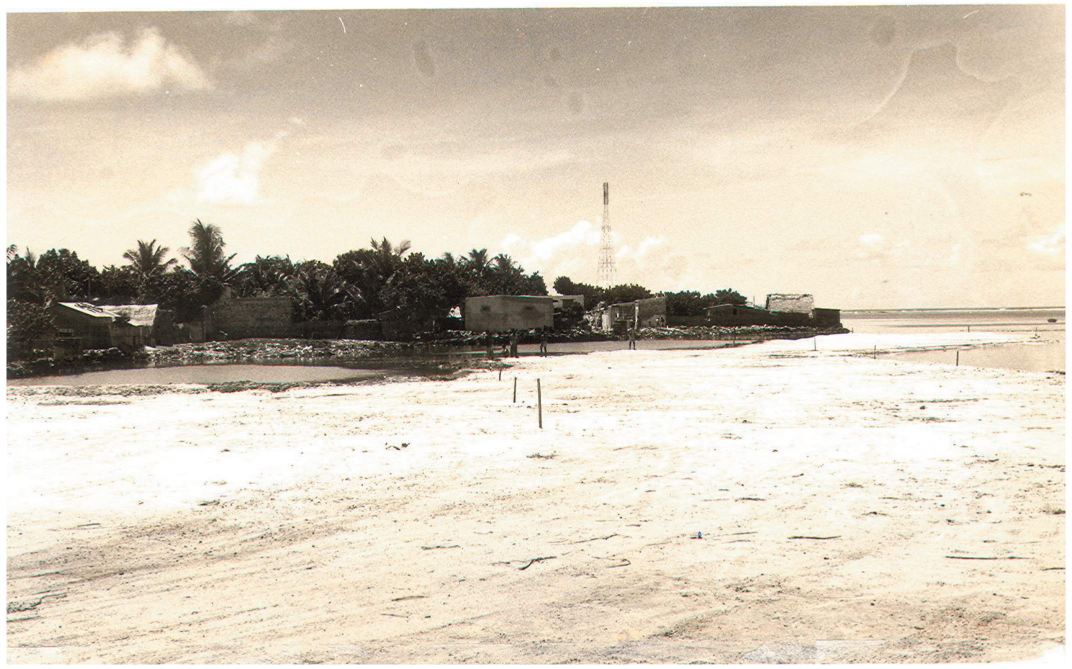

މާލޭ ދެކުނުފަރާތު ބިންހިއްކުން 2 ޖޫން 1979

ފަސްތަޅަށް ފަޅުވެތުރަށް އަޅަނީއެވެ. މި މަސައްކަތް ކުރަނީ އާންމު ރައްޔިތުންނެވެ. އެއްޗެހި އުފުލަނީ ކޮނުޖެހުންނެވެ.

މާލޭގައި އޮތް އޮންނަނީ ދިރިން ޗޮޕީއެވެ. އެތަކެއްޗެހި ފައިސާލުމަށް ދިރިއްކަކާތަކުގެ އެއްޗެހި ކަމަށްވާތީ މި މަސައްކަތުގައި އެތަކެއްގެ އަރިހުރިކަމެއް ނުލިބެއެވެ. ސަރުކާރުން ހަމަޖެއްސަވާފައި އޮތްގޮތުން މިހާރު އަދިއްޔާތަން ހިއްސާބުވާގެ ދުބައިކަލަ އެއްބަސްވީ އާސާގެ ބިލާ. މަސްނަކުން ބެއްދި ފަހިރުން ވަރަށް ހާލަތާ މި މަސައްކަތް ކުރީއެވެ.

އެތައް އަހަރު ދުވަހަކުން ބިންކޮޅު ހިލުނު މިރުންވެސް އެބަހުއްޓެވެ. ސަބަބަކީ ބޮޑު ފާރާއި، ގަބުރުސްތާނުތަކާގެ ވެއްޓިފަރު ބިން ހިއްކަން އަވަސް އެއްޗެއް އިތުރަށް ނުލިބުމެވެ. ހިއްކަން ޖެހޭ ކުރިއަށަގައިގެންނެވެ. މި ފަރު ފަހަރުންނަށް ކުނޑިކެޔޮފަސް ލިބޭ އެއްޗެއްކަން ނުވެއެވެ. މި ފަރު މިހެން ކުރި ހުރަސް ނުހިފޭ ކުރި ލިބޭފަރު މަސައްކަތަށް ހުރަސް ވޭތެއް ހިނގާކަމަށްވެސް ވެއެވެ. މިދުވަހު ވަޅުއް ކަނޑާލާކަށް ނުޖެހޭއެވެ؟ ގަޑިއެއްކަމެއްގެ ލާރިން، ބަދަލު ސާމާނުލާކަން ނުޖެހޭއެވެ؟ ނުހިނގާ ފޮނުވުމަށް ބޭނުންވާ އަދާކަމަށް ނުހޮރީއެވެ؟

މި ފަރު މަސައްކަތްތަކުގެ ހުރިހާ ކުނިހުރިއެއްގެ ދެން ބިންތަކަށް އަޅައި ބިން ހިއްކެ މިހެންވެއެވެ. އެއްގޮތަށް އަހަރު ނޫން އަރަފިން ބޭނުން ފޮތްފަތިތަކަށް ކޮރުތިފައި އެ ވަގުތު ފަސް ބޭނުން ހިއްކާ ތަނަށް ގެނގެނިގައި އުފުލަނީއެވެ.

ފަޅުއަރަން ބޭނުންކުރި ވަސީލަތްތަކީ ކޮބާ؟

ކަމާބެހޭ އެއްވެސް ވަސީލަތެއް އޮތް ކަމަކަށް ނޭނގެ. އާންމުކޮށް އެއްޗެހި، ސަތޮސްކުޅިދޮން ރަދުންގެ ޒަމާނުގައި ސިންގަޕޫރުން ދެމިހަކު މާލެ ގެންނަވައިގެން ބޮނދިވެ ޖައްރާފާއި ހިޔާ އެއްޗެކެވެ. މި އެއްޗެހި ފަޅުފުރުޅުކަރަން ބޭނުން ކުރާ އެއްޗެކެވެ. ކުރިންވެސް ދަނޑުވާލިގެން އެއްގަމުގައިވެސް އޮޑި ދޯނިން ދުއްވިއެވެ. ދޯނި ހުންނަނީ އަތްގަނޑު ތަޅާލެވެ. ގާޔާ އަރަން ދުއްދަނޑިގެ ކުރިގަނޑުވާލައި ފަރުމަތިތަކަށް ނުހުރެއެވެ.

ބިން ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތާމެދު އާންމު ދިވެހިންގެ ވިސްނުން ހުރީ ކިހިނެއް؟

ފަޅުތެރޭން ބިން ހިއްކައިގެން ގެވެށިދޫކުރުމާމެދު އާންމުންގެ ގިނަބަޔަކު އިންކާރު ކުރިކަމަށްވެއެވެ. މަސައްކަތުގެ ބޮޑުކަމަކަށް ވުޅުނުވެ! އޭގެ ދިގު ޒަމާން ބަލާއިރު ރަނގަޅު ކަމަކަށް ނުވާކަމަށް ބައެއް މީހުންނަށް ވިސްނުނީއެވެ! ނުވަތަ ބައެއް މީހުންނަށް އެވަރު ކަމެއް ހިތަށް ނުކުރެވުނީއެވެ. އެވަރު މީހުންގެ ހިތުގައި އުފެދުނު އަސްލެއް ނެތް މި ފަރު ޒިޔާރަތްތަކާއި މައިޗާންމަކަން ދުޢާކުރީ ވަރަށް ފިރިހާއެޅިގެންނެވެ. ''ފިރިހަމަ'' ހުއްޖަހާ އެޅިގެންނެވެ.

ބިން ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް ފުރިގެންއައި ދުވަސްވަރު އާންމުން އެއްވެއްޖޭ ކޮންމެ ތަނެއްގައި މި މަޖިލީހުގައި ވާހަކަތަކުގެ ދެކެވުނީ ގޮތަކަށް ފަރަގަތުވެއެވެ. ''މާތްކަލާނގެ ވަކިކޮށްދެއްވި ހެއްދެވީމާ ކަނޑަށް ހިއްކަން ހިނގާދާނެ ބުނެވޭކަށެއް ނުވޭ، ހިނގާ ފަރުތަކާއި ކަނޑަކަށް ނުހިންގަސް ކޮނޑު ކޮނޑު މަތީގައި ދަނޑުވެރިން އޮވޭ ހިއްކާއިރު ބިން ހިއްކާނީ ކޮންތާކުން؟ ތިޔަތަނުން ދެލީގައި ކަހަލަ ގޮތެއް ނުވެއެވެ. ދޮން

އަންނާނީ ކަންވެރިވެރިކަމުގައި ހުރި ވެރިޔަކާ ކަރިޔަކާ ނަގައި އޮޅި ދިރަމިދިމާލަށް އުޅުވިއައިރުން މީ ކޮންފަދަ ނުރައްކާތެރި ކަމެއްހެއްޔެވެ؟ މުޅިރަށް ނަމާނަށް ސުނާމީފަދަ ވޭނާއެވެ! ޖެހޭނެ ދިހަ ގޮއްޖަސްގައި ދިރިއުޅެން ޖެހުނުސް ނުވާނެއެވެ!''

މާލޭ ދެކުނުފަރާތުގެ ފަޅުމަތީގައި ފަހުރިޔަން. 5 މޭ 1979

އާންމުންގެ ރައުޔު މި ފަދަ ގޮތަކަށް ހުރުމާއި މިހެން ދަނޑޫ ވާހަކަތަކުގެ އަޑު ގަދަވާންފަށައިގެން އޮތް މުނިސިޕަލް އޮފީސް ހިންގުމުގެ ހަވާލުވެ ހުރި، އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ޝަރީފް، ނާއިބު ފިހާރައިގެ ފިޔަވަޅެއް އަޅުއްވާފައިވާކަމަށް ވެއެވެ. މި މައްސަލައިގައި ބޭއްވި މަޖިލީހުގައި ރައްޔިތުންނާއި އަސާސީގޮތެއްގައި ވާހަކަ ދެއްކެވުމަށް ދާއިރާތަކުން ބަލާލަން ފެށިއެވެ. އެހިސާބުން ޖުމްލަ ހިތާހިތުން ވާހަކަ ދައްކަވައިފިއެވެ. ''މިހެންނެވެ ބިންހިއްކުމުގެ ހިލޭބާރު ބެލެވިއެވެ. މި ހާލު ރައްކާތެރިކަމާއި ކުރިމަތިވާނެ ކަންކަމުގެ ބޭނުމަށް ހުރި ހުރިހާ ކަމެއް ހިފަހައްޓަން މިތަނުން ބޭނުންވެގެން ހިއްކަން އިސްކަން ދެވި، އިންސާނުން ހިތާމަކުރާނެ ކަމަކަށް ދިމާނުވާނެއެވެ!''

މިކަހަލަ ވާހަކަތަކުން މީހުންގެ ވިސްނުން ބަދަލު ކުރުވާކަށް ބޭނުންނުވެއެވެ!

ބިމުގެ ދަތިކަން އިންތިހާއަށް

މާލޭ ބިމުގެ އަގު އަރައި ކިޔަސްދު ކުޅޭ ކައިވަތްއް ނަމަވެސް ސަރުކާރުތަކުގެ ހަދާ ހިސާބަށް ދިވެހިންގެ ވިސްނުން ދިޔައީ 1980ގެ އަހަރުތަކުގެ ފަހުކޮޅުގައި ކަމަށް އަލްފާޟިލް މުހައްމަދު ޒާހިރު ވިދާޅުވިއެވެ. އޭގެ ކުރީގެ ދުވަސްތަކުގެ ތަޖުރިބާކަން ބަލާއިރު، ބިމުގެ މައްސަލަ މާބޮޑެއް މައްސަލައަކަށް ނުވާކަމަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ގިނަ ބަޔަކަށް މުޝްކިލަކީ ހިއްސާވާގޮތުން އާއްމު ގާތްގަނޑަކަށް ބަޔަކު ދިރިއުޅުމުން ދާއިރާގެ ސަރަހައްދުން، ދަނީ އެދެވިފައިވާ ގިނަ ވުމަށް ވަރަށް ބިންތަކެއްގެ ދުވަހުގެ ސަމާލުކަމެއް ހުރިހާ ކަމަކަށް ސަލާމަތްވެ ކުރިމަތިވާ ބަދަލުތަކެއް ދިމާވުމަށް ބުނީ މިއަދުގެ ފުރުސަތު ފޯރުކޮށްދިނުމަށް ތަނުގެ ފޮތްތަކުން ކަމުގައެވެ. ނޫނީ އަދި ގެސްޓް މައްސަލައެއް ނުވި އަދި ގެސްޓް ދުރުކުރުމާއި މި ފަދަ ބިމާބެހޭ. ކުރިން މިފަދަ ބަލިސް އެހެން ބިލްޑިންގ އެޅުން ގޮތް. ސަރުކާރުން ވެސް ވަރަށް ހިތްވަރުދެއްވި. ދިރިހުރި ގެތަކެއް ވަރަށް އަޅާން އޮތްތަން ފެށިއެވެ. ބިންކޮޅަކީ ދިރިއުޅޭ އަދި ކުދި ތަނަށް ވަރަށް ނުފޫޒުއެވެ. މި ކަންކަން ބަދަލުވެގެން ދިޔައީ މާލޭގެ ބަޔަކު ފުރަބަދު އިމާރާތް، ވިސްނުން ދިނުމަށް ފުރުޞަތު ދެވުނެވެ. އޭރުން ގޮތްތަކެއް ގެދޮރު އެއް ފުރުސަތު ލިބުމުން ވިސްނުމެއް، ފަރުދުން އާބާދީ އިތުރުވުމާއި މި ފަދަ އެތައް ކަމަކާ ގުޅިގެންނެވެ. ބިމުން ލިބޭފައިދާ ހޯދައިގަންނަން ދަސްވުމާއި، ބިން ނުލިބުމުގެ ދަތި އިރުޝާދު ކުރަންޖެހުނީއެވެ.

1970ގެ ކުރިއާލާފައި ގޭބިސީއް ބައިކޮޅަށް އެންމެ ކުޑަ މިންވަރު 1500 އަކަފޫޓެވެ. އޭގެ ދުވަސްކޮޅެއް ފަހުން 1200 އަކަފޫޓަށް ބަދަލުވިއެވެ. އޭގެ ފަހުން 1000 އަކަފޫޓެވެ. ދެން 800 އަކަފޫޓެވެ. އޭގެ ފަހުން 2003 ވަނަ އަހަރު އިމާރާތްކުރަން ފެށުނު ބިލާބަށް ޓެންނަންކުރަނީ، މިހާރު ރަށްވެހި ކުއްޔަށް އެންމެ ކުޑަ މިންވަރު 600 އަކަފޫޓެވެ.

މާލޭގައި ގޮނޑު އިމާރާތް ކުރުން

މި ފޮޓޯގެ ކުރީގެ ބައެއްގައި ވެސް ދަންނަވާލަފައިވާނަ ހަދައިން، މާލޭގައި އެންމެ ފުރަތަމަ ގެއެއްގެ މިހާރުގެ، އެ ދުވަހުގެ، އަހަރެއް ބޮޑުދުވަސް އިސްވެރިންގެ ނިޒާމް. އެހެންނަމަވެސް މާލޭގައި ގޮނޑު އަޅައި އުޅުން ގޮނޑު ގޮނޑުގައި ބޭނުންކުރާ ބައިވަރު ބަޔަކުވެސް ބޮޑެތި ނިޒާމުތަކެއް އުފެދުނީއެވެ. 20 ވަނަ ގަރުނުގެ ކުރީކޮޅާ ހަމައަށް ފާހަގަކުރެވޭނެއެވެ.

ފެންނަނީ ބޮޑުވަރަށް ފެނިއްޖެ ހިސާބުތަކެއް ބަލާއިރު، އެންމެ ގޮތުގައި ދިވެހިން ގޮނޑު

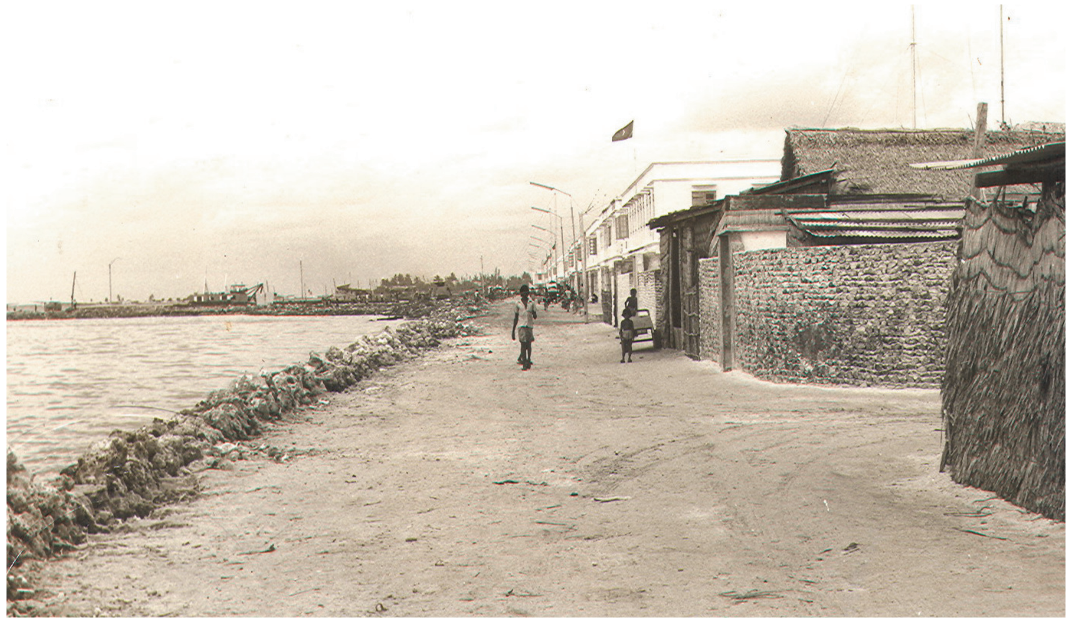

މާލޭ އުތުރުފަރާތް. 5 މޭ 1979

އަދި އުފެއްދުމުގެ ރާއްޖޭން ލިބިގެންނެވެ ބާވަތްތަކެއް ކުރިންނެވެ. ދިވެހި ރަށްގެ ނިޒާމާއި ފަންނުވެ. ބައެއް ބާވަތްތަކެއް ބަލައިލެވެ. ގޭގެ އެހެންނަމަވެސް ހަނގުރާމަވެސް ރަށްފަހަރެއްގެ ވެރިކަމުގެ ސަރުކާރުގެ ބަޔަކު ގޮނޑު އަޅާފައި ހުންނަނީ ފިހާރަތަކާއި އުސްމަތިން ތިރި ގާތުގެ ރާނައި، އޭގެ ވަކި ފުރާ ޖަހައިގެންނެވެ. ބިމުގައި ފަސްގެއެވެ. ނުވަތަ ފިހާއެވެ. ފުރާގެ މަތިވާގެންގަނޑު ހަދާފައި

އޮންނަނީ ފެންފުވައްކުރުކަ ފަހަރާއި، ނިރާމުނުނުގެ. ހިރިގާކަނީ ދިވެހި ރުކުގެ ފަހުންނެވެ.
އެއަރޕޯޓު ޓްރާފިކު އާދައިގެ ބިންނުންގެ. އެކަމު މަޑުކަރަޖައިގެ ތަންތަނަކަ، އިޖުންނެވެ.

ތިލަގަނޑު އުވައިން ގަދަރު ހަނާ އުގުން ޖަމާއަތްކުށް އަމަލް. އޭގެ މާކުރިން، ކުންފުންކާ
ވަރަކަށް ބޮޑުތި މާސިނަށާ މުޖު ހިޔަން ކަނޑުނަހައް ގެނެސް ''ގަތުއިގަން'' ވާށް ގަދަރު
އަރާފައި އުބައްރުޖުވެ. އޭއި ގަރުވަގާމުގެ ޖަމާނަމް.

ގެދޮރު އިމާރާތް ކުރުމުގައި ބޭނުން ކުރާ ތަކެތީގެ ފެންވަރަށް ބަލައިލުމުން، އެކަންކަން ހުއްޓި ފަދައި
އޭނަނަސީ އެމީހުންގެ ފޮތުންކުރިކަން ހުރިގަތުއްގެ މައްސަރު. ނުވަތަ ދަރުމަތުގެ ބާރު ނުފުޖެ އެއް
މިންވަރުއްގެ މައްސަރު. ބާރުހުން ސަޓުކަރު އުނގެން އެއް ގަތުގައި ސިމެންތިއާ ގުނގުރަޖެ
(Concrete)ގެ ޖަމާނާއި އާންމުކޮށް ގެދޮރު ޖިންސްތަކުގެ ދުވަސްވަރު އަދި ނަވާރަސަބަކަ
އަރުޖެހައިގެ އަހަރުތަކުގެ ވެސް ފަހުންނެވެ.

މާލޭގައި އެއްބުރިހަނުވަރު މައްކަރް
އިމާރާތްތައް އުފުލުން - ބާރީ ސަޖަރަކަތް

މާލޭގެ އެވޭލާ ފޮޓޯތަކުން ފެންނަންހުރި ގޮތުގެ ގަނޑުވަރުތަކަށް ބަލާއިރު، އެއްބަނޑުރަށްވެރި
މައްސަރު ބިނާކައް އުފުލުމަށް، ކޮޅިއްސުރު އޮބައްގަދައްކަން އުނގެއްވެ. ބޮޑުވެ ގޮތުގައި
ސަރުސުއްދިނުމަށް ރަތުންގެ ޖަމާނުގައި މިކަން ފެނިއްޖެއްވެ. އަރުފާސިލް އިބުރާހިމް ނާސިރުގެ
ދުވަސްވަރު ތަވާރީޚުން ރާއްޖޭގެ ރަސްކަކުރުގެ އުނގެ ފަހު ނިސާން ކަމުރުގެއިމާ، މަސްއޫރު
މަތިގެކޯރަލިފަސް ދުވަރިއަށް ހުސް އިމާރާތްވެ.

ރާއްޖޭގައި އެއްގެ ދުވަސްވީ ބޮޑުއޭއް ޖަހައިގެ ގޮތުގެ ތުރާ ބައިވެރިއާއި މަސައްކަތުގެ ހަމައްސާހަޔާ ކަސްބަހުރުގެ
ހިދުމަތެވެ. ދިވެހި ސިފައިންނަށްވުރުވެސް ކުރީގައި މި ހިދުމަތް އުފެދިއްޖެވެ. ދާހާގެ
އަހަރުތަކުގެ ފަހުކާލަޖަހަންދުން އޭރުހައްގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމުންނައި، ކަސްބަރުގްސްގެ ފެދިތި
އިމާރާތް ހަދާފައި ހުންނަނީ ތިސްބިރުކަވެ.   ފަސްގިފާތަށް ހަދާފައި ހުންނަނީ ފިޔާއިން
ގެއުގައިގެންނެވެ.

އިސްގެހިން ގެނާލާފައި މަދު ދުރިން އިމާރާތްތަށް މި ގޮތަށް އުފުލުފައި ހުއްޓަސް ބާރީ
ކަށުފުރާތަކާއި، ފުރާގަތުން ދަށްކައިދަ ވަރަށް ސާފު ބަޔާތަތަށް މިބާނިގައި ފޯރާގަ ކަށުވަން
ބޭނުމެވެ.

މި ގޮތުގައި ސާފުރު ކުރިއުފައިވާ މާލޭގެ ފުރާތަކުންވެސް މިކަން ހާމަވެއެވެ. އޭގެ ސަރުކާރާއި،
ދައުލަތުގެ އިއްޒަތްތެރި މަތީ ފަންނީގެ މަދު ބާރުގަކަން ނިސްބަތްވާ މަދު ހަދައްކަ ބިނާ ފުރަވައި،

ދެންހުރި އާންމު އިމާރާތްތަކާއި ގެދޮރުހެދީ ވަރަށް ވެސް އާދައިގެ ފެންވަރެއްގައިކަމެވެ.

އުސް އިމާރާތްތައް ކުރުމުގައި އައިސްފައިވާ ފަންނީ ބަދަލުތަކަކީ ކޮބާ؟

ވޭތުވެދިޔަ ދިގު ޒަމާނުގައި ދިވެހިންގެ ގެދޮރު އިމާރާތް ކުރުމުގެ ފަންނަށް ބަދަލުތަކެއް އައިސްފައިވެއެވެ. މާލޭގެ އިމާރާތްތަކަށް ބުރިބުރިއަށް މައްޗަށް އުފުލިގެން ދިއުމުގައި ފަންނީގޮތުން މި މަސައްކަތަށް އައިސްފައިވާ ބަދަލު މައިގަނޑު ތިން ދަރަޖައަކަށް ބަހައިލުމުން އެނގި ސާފުވެއެވެ.

މާލޭގައި މިހާރު ހަދާފައިވާ ބިލްޑިންގތަކެއް. 2007

ފުރަތަމަ ދައުރު:

މިއީ ތޮލިގަޑާއި، އުވައިގެ ޒަމާނެވެ. ދަނގަޅު ބޭނުންކޮށް އިމާރާތްތައް އުފުލައި އުޅުން ޒަމާނެވެ. މިޒަމާނުގައި އާންމުކޮށް ތަންތަން އިމާރާތްކޮށްފައިވަނީ ދޮށިހިލަތަކެވެ. ގިނައިން މިގޮތަށް ރާނާފައިވާ ވިޔަފާރިކުރާތަންތަނެވެ.

މިހާރު މާލޭގެ އުތުރުފަރާތުގެ އަތިރިމަތީގައި ފެންނަން އުރަރަ އަބޯދު ހިރާފަ ބަރިއަރި 1 އޮކްޓޯބަރު 1962ގައި ބިނާކުރަންފެށުން ތަންތަނެވެ. 2 ބުރިއަށް އިމާރާތް ކުރުވިފައިވާ ފިހާރަތަކެކެވެ. އިމާރާތް ކުރުވިފައިވަނީ ތޮލިގަޑާއި އަކިރިގާއި، އުވައިންނެވެ. ފެއްސަކަން ބޭނުންކޮށްފައިވާ ރާއްޖޭގެ އަތިރިމަތިން ލިބޭ ދޮންވެލިއެވެ. ދެވަނަ ބުރީގެ ތަޅުމަށް، ފުރާޅުން އަޅާފައިވާ ގެއެކެވެ. މި މަސައްކަތުގެ ހަރުހަރުގެ މިހުން ހިޔްސާބަރަން ވާދަޅުނެވެ.

1960ގެ އަހަރުތަކުގެ މި ފަދަ އިމާރާތްތަކަށް ތަރާޒުގައި އާން ފެންނަ ކަމެއް އޮވެއެވެ. ކަސްޓަމްސްގެ ކުރީގެ އިމާރާތްތަކާލުމުގައި އެއިމާރާތުން ވެސް ފަދަ ކުރެވުނުކަމެކެވެ.

އިމާރާތުގެ އޮނިގަނޑު (STRUCTURE)ގެ އުސޫލުތަކުން ހިފެހެއްޓުމަށް (RAINFORCE-MENT) ބޭނުންކޮށްފައި ހުރި ކުރެއްޗާއި، ރޯނުން އަޅާފައިވާ ވަރުވެ. އިމާރާތުގެ ކަނުތަކުން ގޮވާ ދެފަރާތް ބައްދަލުވާ ތަނގައި ނަމަ، ދެފަރާތަށް ކައްބިރިވާރުން ބަންދުކުރުވާ ދީ ގަނޑުކޮށް ހަރުވާލައި އޮވެއެވެ. ދެފަރާތުގެ ގުޅުމަށް ގަދަކަން ގެނައުމަށްޓަކައެވެ. (“Tie” ކުރުމަށްޓަކައެވެ.) އިމާރާތުން ބަރުން ނޫނީ ބަރުދަނުގެ ރީންފޯސްމަންޓްފޯސް ބޭނުންކޮށްފައި ހުންނަނީ ކުރެއްޖެވެ. ފަހަށް ބޭނުންކޮށްފައިވަނީ، އިމާރާތުގެ އޮނިގަނޑުގެ ގަދަކަން ގެނައުމަށް

ފާރުތަކުގެތެރޭން ވަށައިގެން ދުއްވާފައި އޮންނަ ބަންދުތަކެއްގެ ގޮތުގައެވެ. "Ring beam" ގެ ގޮތުގައެވެ.

ދެވަނަ ދައުރު:

1980ގެ އަހަރުތަކުގައި ސިމެންތިން ގުނޑުކޮށް (Concrete)ކޮށްގެން އިމާރާތްތައް ކުރަންފެށިއްޖެއެވެ. ދިވެހިންގެ ތެރެއަށް ސިމެންތި ތަޢާރަފު ވެއްޖެއެވެ. ގުނޑުކޮށް ދަގަނޑު ތަޢާރަފުވެއްޖެއެވެ. އެހެން ނަމަވެސް، އޭރު މި އިމާރާތްތަކުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރެވިފައިވަނީ އިންޖީނިއަރުން ބަލަންޖެހޭ މިންގަނޑުތަކަށް މާބޮޑު ފަރުވާތެރިކަމެއް ދެވިގެންއެއްނުވެއެވެ. މަސްޖިދުއްސުލްޠާނު މުޙައްމަދު ތަކުރުފާނުލްއަޢުޡަމުގެ ހާއްބަ މަދުރަސާއަށް ހިރަވައެވެ.

މާލޭގައި އިމާރާތް ކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރެވެނީ. 1985

އިމާރާތުގެ އޫނިގަނޑު އެކަހަރުތަކުގައި ހަދަންޖެހޭ ހިސާބުތައް ހެދުމާއި، ގުނޑުކޮށްގަނޑު ގުޅުމަށް، އަޑާތަކާއި ފައުންޑޭޝަން ވަރުކުރުންތަކާ ކަންކަން އެނގެނީ ހިސާބުތަކުން ދިރާސާކުރެވިފައެވެ. ގުނޑުކޮށްގަނޑު ގަނޑު، އަޑިތަކާއި ސިމެންތިތަކާއި ދަންވެދި އަޅައިގެންނެވެ.

މި ކަހަލަ ފެންވަރުއެއްގައި ދެރަ ސިމެންތިގަނޑާއި، ދަގަނޑުން ބިނާކުރި ގުނޑުކޮށްގެ ބިނާތަކާ، 10ފަންގިފިލާ 15ފަންގިފިލާ އަހަރުގެ ކުރު މުއްދަތެއް ތެރޭގައިވާ އިމާރާތްތަކުން އެއީ ކުރެވިފައިވާ ބަދަލިއްޖެއެވެ.

ތިންވަނަ ދައުރު:

ގޮތުގަނޑެކެން 1990ގެ އަހަރުތަކުގައި އަނެއްކާވެސް މިފާއިރު ބޮޑު ބަދަލަކާ ކުރިމަތިލައިފިއެވެ.

މާލޭގައި އިމާރާތް ކުރުމުގެ މަސައްކަތް ކުރެވެނީ. 2007

ޓޮންފެއްޓާއި އަދި ދޫކޮށްލައިފިއެވެ. ހިލަތާއި ހިލަފިލި މަރާމާތު ވެއްޖެއެވެ. އިތުރުން ގޮތެއްގައި ކަންކަން ބަލައި ވަޒަންކުރަން ހަދައިފިއެވެ. ވަކިފަރާތަކާ ހަވާލުކޮށްގެން މަސައްކަތް ކުރިއަށް ގެންދިޔަނަމަވެސް، އިމާރާތުގެ ވެރިފަރާތުން އަގުދީގެން ބަހައްޓާ ކަމާބެހޭ ވަކި ހާއްސަ ސްޕެވައިޒަރަކު މަސައްކަތުގެ ފޮނިވެރި ކަންކަން ހިނގާނުހިނގާ ގޮތް ބެލުމުގެ އުސޫލަކާ އާންމު ވެއްޖެއެވެ. އެންމެ ޖަވާނީ ވަސީލަތްތަކާއި، އިތުރު މިންގަނޑު ހަދައި ބޭނުންކުރަން ފަށައިފިއެވެ. ތަފާތު އާ ފަރުމާކޮށް ބައިވަރު ވެއްޖެއެވެ. ޖެހިއިނުމުގެ ވާރުތަވެރިކަން ކޮންނަން ހަދައިފިއެވެ. މި ކޮށްގެން މަސައްކަތުގެ ބާސްކެޓްކޮށްގެން ދިމާޔަން އަންނަން ފެށިއެވެ. ސީޕްލޭންތަކުގެން ބައެއް އިމާރާތްތަކުގެ ފައުންޑޭޝަން މިހާރު އެބަހަދައެވެ. އިމާރާތްކުރުމުގެ މާސްޓަރޕްލޭން ކަނޑައެޅު ފެންވަރުގެ އިންޖިނިއަރުންގެ ރާއްޖޭގައި ފުރަތަމަ ފަހަރަށް، ޤާއިމު ވެއްޖެއެވެ.

މާލޭ އިމާރާތްތަކުގެ އުސްމިނަށް އައި ބަދަލަކީ ކޮބާ؟

މާލޭގައި އެއްބުރިއަށްވުރެ އުސްކޮށް އިމާރާތްތައް ބިނާކުރަން ފެށިފައިވަނީ މީގެ ފަންސާހަކަށް އަހަރުކުރިންކަމުގައި ދަންނަވާލެވިއްޖެއެވެ. މާލޭގައި 4 ބުރިއަށް އެންމެ ފުރަތަމަ ބިނާކުރެވުނީ އިމާރާތަކީ 26ޖުލައި 1982ގައި ރާއްޖޭގެ އިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން އަބްދުލްގައްޔޫމް ހުޅުވާލެއްވި އޭޓީ ބިލްޑިންގއެވެ.

މިހާރު މާލޭގައި އިމާރާތްތައް އުސްކުރުމަށް ހުއްދަދޭ އެންމެ އުސްމިނަކީ 45 މީޓަރެވެ. މިޒަމާނުގައި، ހަދަމުންދާ 14، 15 ބުރީގެ އިމާރާތްތައް މިހާރު މާލޭގައި އެބަހުއްޓެވެ.

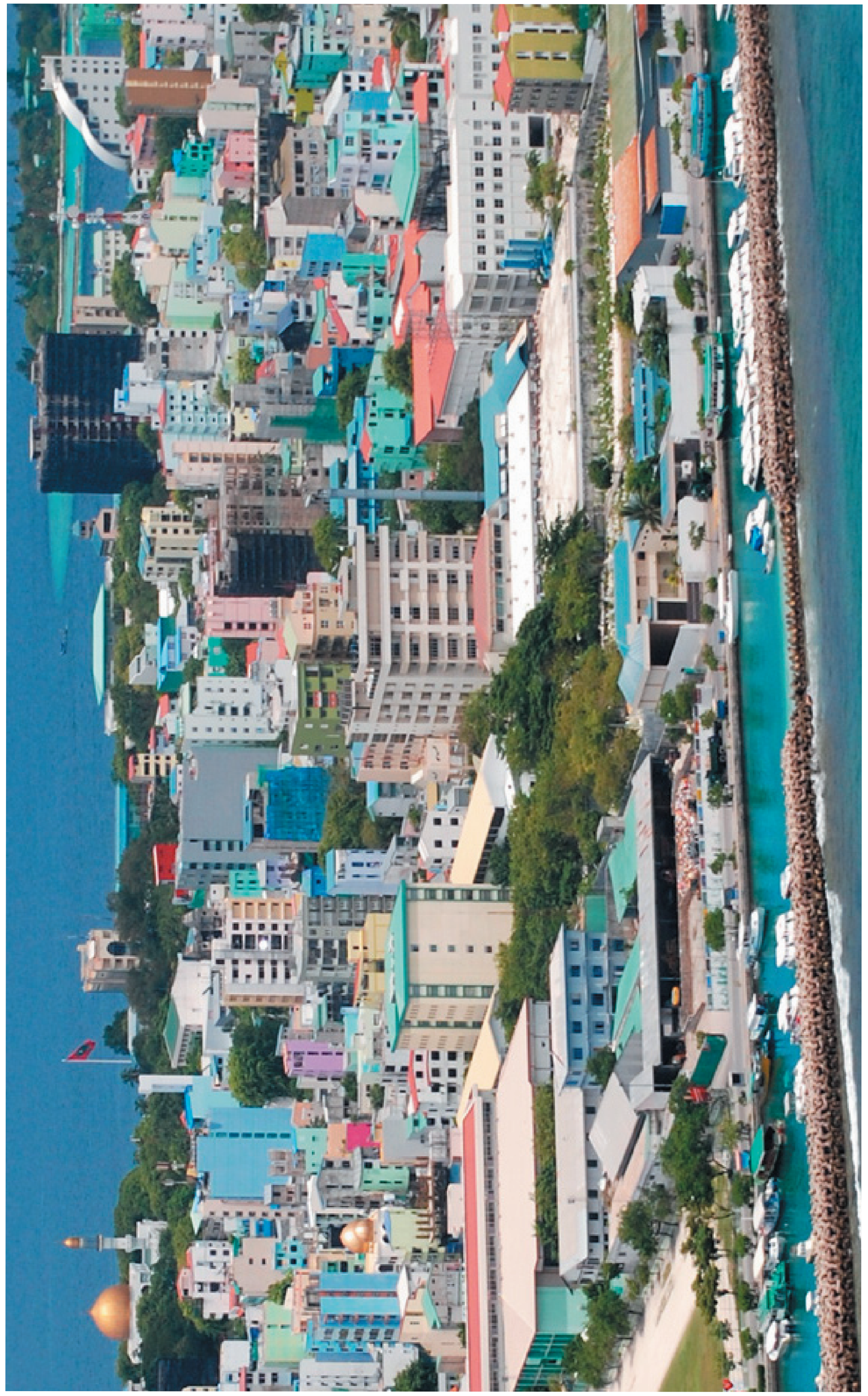

މާލޭ ބައެއް އިމާރާތްތައް 2007 ވަނަ އަހަރު [illegible]

އިމާރާތްކުރުމުގެ ފަންނުގައި ދިވެހިން އެންމެ ފުރަތަމަ ދުށް "އަޖާބު"

11 ނޮވެމްބަރު 1984ގައި ރާއްޖޭގެ ޢިއްޒަތްތެރި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ހުޅުވައިދެއްވި، އިސްލާމީ މަރުކަޒީ، މާލޭގެ އެންމެ އުސް އެންމެ ރީތި އިމާރާތްތަކުގައި މީހުން ފާހަގަކޮށް އުޅެނެވެ. މިއީ ރާއްޖޭގެ މިޒަމާނުގެ އިމާރާތްކުރުމުގެ ފަންނުކަމުގައިވެސް ދެންނެވިދާނެއެވެ. އެދުވަސްވަރު ރަށްރަށުން ދަތުރުކުރުމުގައި މާލެ އަންނަ

ބައެއް އޮޅި ފަހަރުގެ މީހުން މާލޭގެ ބޮޑު ފެނުމާއެކު ދޮރުގެ ކުރިމަތީ އަބަދުވެސް ތިބިކަން ހިނގައިގެން ދިޔުމުގެ ބަލައިލާމުންނެވެ. ތިންބުރިއަށްކުރި މި އިމާރާތުގެ ގުއްބާއި މުނާރާ ބަލައިލާލުމުންނެވެ. ރަށްރަށުގެ ބައެއް މީހުން ބޮނޑި އަޖެ އެހިމެވެ. މިއަރިހުގައި އުސް ބައެއް މާލޭގައި ތިބެ ފިނިކަން ލިބޭ ގޮތަށް ހުރި އިސްލާމީ މަރުކަޒުގެ މިސްކިތްގައި ފިނިކަން ލިބޭ އެއް މިސްކިތަކީ އެއީ އެވެ. ބައެއްމީހުން ހިޔާލު އުޅުނީ އެއިރުވެސް އާދަޔާ ޚިލާފު ކަމެއްކަމުގައެވެ. ރަށްރަށުން އައި ބައެއް މީހުން ބޮނޑި އަޖެ އެހިމެވެ. އެބަސް ހުންނަނީ ގޮތުންނާގެ ގޮތަކަށް ފިނިކަންލިބެއެވެ. ކިބައިން އަލިވެގެން ހިނގާ ސިޔާސީ ތަފާތު ކަމެއް ވަކިވަކިން އަޅާލުމުގެ ކަމުގައި ހިމެނޭ ކަމެވެ. އެއްކޮށް ގޮތަށް ހުރިކަމުން ފެނިގެން ހިތްހަމަޖެހުމެއް ލިބުނެވެ. އެއީ ހަމަ އަޖާއިބެއްކަމަށް ވަނީ ލެވެ.

ޗެޕްޓަރ : 10

ޢާއްމު ބައެއް ޚިދުމަތް

މުނިސިޕަލްޓީ ބަލަހައްޓާ މާލޭގެ ބައެއްތަން

މާލޭގެ އަލަށް އިމާރާތްކުރެވުނު ލޯކަލް މާރުކޭޓު:

މާލޭ ލޯކަލް މާރުކޭޓުގެ އިމާރާތަކީ ، ސަރުކާރުގެ ބަޖެޓުން ހަރަދުކޮށްގެން ހަދާފައިވާ ތަނެކެވެ. މި ތަން އިމާރާތްކުރުމުގެ މަސައްކަތް ފުރިހަމަވީ 6 ފެބްރުއަރީ 1988 ގައެވެ.

މި އިމާރާތް ހެދިފައިވަނީ ، ދެބުރިއަށެވެ. ތިރީބުރި ޚާއްޞަކޮށްފައިވަނީ ލޯކަލް ބާޒާރުގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރުމަށެވެ. މިބައިގައި ހޯލްބަނދަރުގާ 7 އަށްބާއި މަސްކަޅާ 5 އަދި ތަރުކާރީވިއްކާ ތަންތަން ހިމެނެއެވެ. މިބައިގެ ވަރަށްގިނަ ތަޅުމަތީގައި 7 ފިހާރަ ތަޅުމުގައި ޖަގަހަދާފައެވެ. އަދި މަސް ބާޒާރުގައި ފިހާރަތަކުގެ ތެރޭގައި ތަރުކާރީ ވިއްކާ ތަނާއި ތަންތަނުގައި ޖާގަ ހުރެއެވެ. މާރުކޭޓު ދޮވޭ ސާފުކުރުމުގެ ޒަރިއްޔާއި ފެންނެގުމަށް 3 ވަޅު 2 ޕަންޕު ފެންދޭ ވައިރިންގު ސިސްޓަމް ގަވާއިދުން ބެހެއްޓިފައިވެއެވެ.

ވާރޭފެން ދައްކައިދޭނެ ބެލެހެއްޓުމަށްޓަކައި، ތަޅުމުގެ އަޑީގައި 15 ވަޅުބޮޑު ބެހެއްޓިފައިވެއެވެ. މި ވަޅުބޮޑުތަކުގައި 46000 ލީޓަރުގެ ފެން ޖަމާކުރެވޭ ގޮތަށް ހަދާފައެވެ. މި ވަޅުބޮޑުތަކުން ފެން ނަގައިދޭނެ 2 ޕަންޕު ބެހެއްޓުމުގެ މަސައްކަތެވެ. އަދި މިގެ އިތުރަށް މުނިސިޕަލް ފިހާރަތަކުގައި ދަތުރުކުރާ ބޯޓުތަކުގެ ހިދުމަތާއި ބިއްލޫރި ގޭގައި ބެލެހެއްޓުމަށް ، ކުރިން މަސްވެރިކަމާއި ކަނޑުގެ ހިދުމަތްތައް ބެހެއްޓިފައިވެއެވެ.

މަޖީބްރިއަރް އަރާ ޖޫބްމަރިނަކަށް 2 ސިޓީ ތައްޔާރުކުރެވިފައެވެ. މި ދެ ސިޓީއާއި މަޖީބިއަގެ ތަފުރުދައި ވަނީ ތަރައްޤީ ޖަހާފައެވެ. މާލޭ ރަށްމަތީ މާރުކެޓް ބިނާކުރުމުގައި ، ކޮންކްރީޓްގެ މަސައްކަތް ކޮންފިއުވެނި ، އެމް.ޓީ.ސީ.ސީ ގެ ފަރާތުންނެވެ. އެހެނިހެން މަސައްކަތްތައް ކުރީ ހުސައިނާ މުޖާލް ފޮޓިރާކާސަން އެންޑް ކޮންޓްރެކްޓިންގ ކޮމްޕެނީ ލިމިޓެޑާއި އެމް.އެސް.އައި. އެމް ވަޔާންގާއި ހަޖަރާ ވަރުކްޝޮޕް އަދި ފެލްޑިންގ އިންޖިނިއަރިންގ ވަރުކްސްއާއި އަދި އެހެން ބައެއް ޖަމާޢަތްތަކުގެ ފަރާތުންނެވެ.

ސަލްޓަން ޕާކް

ސަލްޓަންޕާކަކީ، މުނިސިޕަލްޓީ އުފެދުނީއްސުރެ މި އިދާރާއިން ބަލަހައްޓަމުން ގެންދާ ތަނެކެވެ. އެޕާކުގެ ތަކެތިގައިވާ ދާރުމާ އަސާރު ފިޔަވައެވެ. ޕާކުހިޔާން އާރަކިޔަން ގަސްއުމުރުބަލަން ކޮންމެ އަހަރަކުން ގަސްއިންދައިގެން ތަރައްޤީކޮށްފައެވެ. 1989 ގައި ކުރެވުނު މި ފަދަ ބައެއް މަސައްކަތްތަކަކީ، ޕާކުގެ ތަރާގައި ދިޔަބު ހަދައި ގަސްއިންދުމެވެ.

ޕާކުގެ ބަޔަކާ މުއައްސަސާ ކުރުމަށްޓަކައި ގަސްގަހާގެހި ތަކާތައް ބޭނުންކުރުމާއި ބޮޑު ބޮޑެތި ތަކެތި ކުރުމަށް ލިބިފައެވެ. ގަސްކާނާ އަޅައި ފުރިހަމަކޮށްބެލެހެއްޓުން ގެންދިޔައެވެ. ހުރިހާ ކަމަކީ އުޅޭ އިނގިރޭސި ޕާކުގައި އިންތިޒާމުކުރެވިފައިވާ ގަސްތަކުގެ ވަކިން އެނގޭނޭގޮތަށް ނަންބަރު ލަގައިކަން ޖަހަކަށް ކުރެވިއެވެ. އަދިއެކަމާ ޖެހޭގޮތުން، ސަރުކާރުގެ އެކި އެކި މުއައްސަސާތަކުގެ ބޭނުމަށް ގަސްމުގެ ކަމުގައި ދިރުނގަނަށް ގުދުރަތީ ހުރިހާ ތަކެތި ތައްޔާރުކުރެވިފައެވެ.

މާރުކެޓްތައް ބެލެހެއްޓުން

ރަސްމީ މާރުކެޓްގައި ބަޔަކުގެ މާރުކެޓް އަދި ދަރަބަރުވެރިންގެ މާރުކެޓް ބެލެހެއްޓުމުގެ އާއްމު ހިދުމަތްތަކާއި ބެހޭގޮތުން މަސައްކަތްކުރެވެ. އެގޮތުން މާރުކެޓްތަކުގެ ތަނުގެ ސާފުތާހިރުކަން ދެމެހެއްޓުމުގެ މަސައްކަތް ކުރުމާއި، މަގުމަތީގެ ކަސްތަކުތަކުގެ ބެލެހެއްޓުމުގެ ކަންތައްތަކާއި ދިޔަބުނުތަކުން ކުރުމާއި މަސައްކަތްތަކެވެ. މާރުކެޓްތަކާ އިދާރާތަކުގެ ބޭރު ހިދުމަތްތައް ކުރުމުން ގޮސްދިޔައީ އިދާރީބަޔަކުންނެވެ.

ދާރުސަލާމް

1980 ގައި ބިނާކުރި އެކިއުސުގެ މަސްމާރުކެޓާ 2 ބައިވެރިން މާރުކެޓްތަކެވެ. އެމާރުކެޓް ހުޅުވުނީ 1990 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރު 10 ގައެވެ. އެމާރުކެޓް އިމާރާތްކުރީ އެސްޓޭރާއްޖޭގެ ކާބޯތަކެތި ވިއްކާ މާރުކެޓެއް އޮތީ މާރުކެޓްތެރޭގެ ހުޅަގެވެ.

ރާއްޖޭގެ ތަކެތީގެ މާރުކެޓް

ރާއްޖޭގެ ތަކެތީގެ މާރުކެޓް ހިމެނެނީ ހަމައިރުތަކާވާ ފެންވަރަށް ހުރި ކޮލަރާގެ ވަށާ ރާއްޖެއަށް ކުރިމަތިލީމާއި ގުޅިގެންނެވެ. އެމާރުކެޓް ފުރަތަމަ ހުޅުވުނު ތަނުން އަޑުކައިވިއަރަސް 1990 ގެ އަހަރު ތަކުގެ މެދުތެރޭ ތަނެއްގައި މުޅިޖަހާ އަލުން ފުރުމާ ކުރިވިފައިވެއެވެ.

ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް، ބަޒާރުގެ މާރުކޭޓް ބައްލަވައިލައްވަނީ

ދަރުމާރުކޭޓް އުވާލުން

ކާއެއްޗިހި ރޯކުރުމަށް އުނދުނުގެ ގޮތުގައި ދިރުވިން ޒަމާނުއްސުރެ ބޭނުންކުރަމުން އައީ ދަރު އުނދުނުންނެވެ. ރަށްރަށުގެ ވަލުތަކުން ގެނެސް ދަރު މާލޭގެ ވަކި ސަރަހައްދުގައި ވިއްކަން ހުރެއެވެ. މާލޭ ގޭގޭގައިވެސް ކައްކައި އުޅެނީ އުނދުނުގައި ދަރުޖައްސައިގެންނެވެ. ދަރުވިއްކާ ސަރަހައްދަށް، ދަރުމާރުކޭޓް ކިޔަން ފެށުނެވެ. 1970ގެ ފަހުކޮޅުގެ އަހަރު ތަކުގައި އިންޑިޔަން އުނދުން ކިޔާ އެއްޗެއް އާންމު ބަދިގެތަކުން ޖާގަ ހޯދަން ފަށައިފިއެވެ. ދުވަސްކޮޅަކުން ގޮތް އުނދުން ބޭނުންކުރަންފެށިއެވެ. 1980ގެ އަހަރުތަކުގެ ނިމުމާ ދިރު ގޮތް އުނދުނުން ކަމަށް ނިމިދައެވެ. ގޭސް އުނދުނުގެ ފަސޭހަކަމުން ދިރުން ހުސްނުވަނީ ވެއްޖެއެވެ. މިހާ ހިސާބަށް އައިއިރު

ދަރު އުނދުން އުވި ހިނގައްޖެއެވެ.

އެހެންކަމުން، 1990ގެ އަހަރުތަކުގެ ކުރި ކޮޅުގައި ދަރުމާރުކޭޓް އުވާލުމަށް ފަހު އެސަރަހައްދު ހާއްސަކުރެވިފައިވަނީ ދަތުރުވެރިންގެ ބަހި ވިއްކުމުންނެވެ.

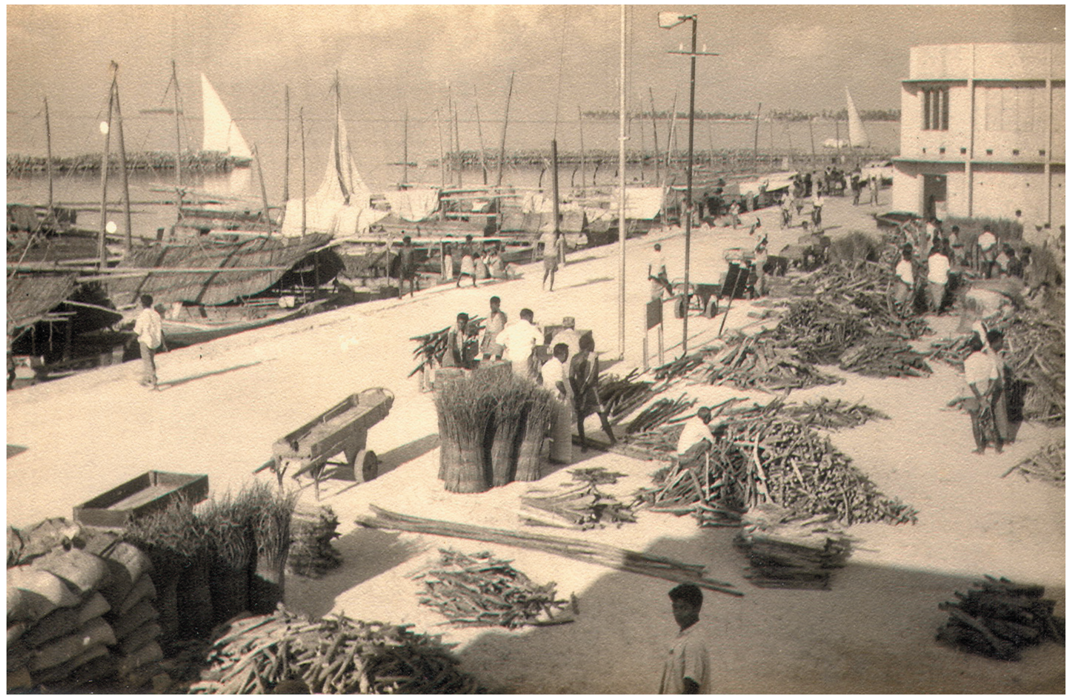

އުތުރުފުށު ދަރުމާރުކޭޓާއި މާލޭ އުތުރުފަރާތު ބަނދަރުމަތި (1979 ވަނަ އަހަރު)

ޖުމްހޫރީ މައިދާން

ޖުމްހޫރީ މައިދާން މިހާރު އޮތް ބިމުގައި ކުރިން ހުރި ސަރުކާރުގެ އޮފީސް އިމާރާތްތަކާ އެތަން މައިދާނެއްގެ ގޮތުގައި ބަދަލުކުރެއްވީ ފުރަތަމަ ވާޖާން ބޭއްވިވާ ހަފްލާގައި ފުރަތަމަ ފަހަރަށް ބޭއްވުނު ސާޅީސްވަނަ އަހަރުގެ ޖުބިލީ ވާހަކަ ދިނުމަށް މިނިސްޓްރީ އިންނެވެ.

ހިތްފަސޭހަމައިދާން

ހިތްފަސޭހަމައިދާން ހިއްކުމުގެ މަސައްކަތް ފެށިފައިވަނީ އަލްފާޟިލް އުމަރު ޒާހިރުގެ ކޮންސްޓްރަކްޝަން މިނިސްޓަރު ކަމުގައެވެ. ” އަޅުގަނޑާ އެހެންވެސް ދެމިން ބޭފުޅަކާ އެއްދުވަހު އެހިސާބުގަނުގަން ދިޔައީ. އާދެ އެއީ ހަގަދިހަ. ބިހިގަނޑީގަން ދަރާގު މަދިރުމަން އަޑާ. އެހިސާބު ވަރަށް ހަޑި. ދުނިން ހިތަން އުޅޭ މި ދުވަސްވަރު މާލޭގައި އުނގެ ޑިސައިން އުފާގު ކުރީގެ ބާވަތީ އިމާރާތްތަށް އަދުން ހަދަންވެގެން ތަގާމާ ބާއިމާރާތުން އުފާގު ގަދުކުރީގެ ކުރިއެތް. އެރޭ އުނދާ އުއްޓުއްވެސް ނުފެ. އުޅޭނިމާ އަ ސާމާނު އަގައިގެން މިތަން ހިއްކުމަށް ބަލާނީއެވެ. ދުން މަސައްކަތް ހިނގާ ސަރަހައްދުގައި އުޅޭ ސަރުދާދަކަށް އަތުގައި އޮތް ބަހުން ގޮވީ. ގޮވާފައި ބުނީ މި ކޮޅަށް ގެބޮޑުއެއް ގެންގޮސް. އިރުކޮޅަކުން މަސައްކަތް ފެށިއްޖެ. މިހެން ހަދަން ފެށިއާ މިހެން ވަރަށް އައްޔަނިވެސް ޖެހި. އަޅުވެސް އުޅުން. އުކަމަކު ހިތަން އޭރު މަސައްކަތް ކުރިއަށް ވެއްދެއްކާ ފަހުން މާރަނަގުވާނީ. ހިއްކަމުން ހިއްކަމުން ގޮސް ވެއްވަރުކަން ހިއްކިހާ، ޖަހާނު ތައިސް މިހެން ފައްވައި އޮތަން ކުރެއްސި.“ މި ގޮތަން މައްޗުމާތު ދެއްވަމުން އޭނަރުބޮޑު އުމަރުޒާހިރު ވިދާޅުވިއެވެ.

ހިތްފަސޭހަ މައިދާނުގައި ގަސްއިނދާ އުސްސަރަހައްދު ޢިމާރާތް ބައްޓާރު ކޮށްފައިވަނީ 2002 ވަނަ އަހަރުގެ މިނިވަންދުވަސް ފާހަގަކުރުމުގެ ރަސްމިއްޔާތަކަށެވެ. އޭގެ ކުރީގައި އެރަސްމިއްޔާތު 7 ފަހަރަކު ޖުމްހޫރީ މައިދާނުގައި ބާއްވާފައެވެ. އެއީ 1995 އިން 2001 އަށެވެ.

ފާނާމައް ބޮޑުހައްދުން/ ފުބުއިޑުބްމައް މައިރާފުކުރުން

އާއްމު ފާނާބިރިމަކާއް މާލޭގައި ހުރިކަމުގައިވިޔަސް އެފަދަ ފާނާތައް ހުރީ އާއްމުކޮށް ފެންވަރެއްގައި ނޫނެކެވެ. ފާނާ ކޮށްފިޔަވައިވެއެވެ. ވޮޓާއިއުކު ކާރުހުރި ފާނާތަށް ޝައިބާރުމަކުން ފަދަ ފައިސާދިނުން ވަންމަތަ ފޫޓްއިލާ 2 ފާނާބިރި ބައިއާރާކުރުވޭނެވެ. ގައި ހުރުމުން 2 ފާނާ ބަލިގައިވެސް އަންހެނުން ފިރިހެން ވަކިކޮށްފައި ހުންނާނެވެ.

ފުކުކުރާމަންމަން ފަހަގަކުރުން

ރަށުގެ ފެންވަރުކަން މަގުހަރުދުގެ މަސައްކަތް ފުރިހަމަ ފެއްޗެ ވެއިވަޔ ގެންދާ ސަރުކާރުގެ އާރާގައި ... ބަލައިގަތުމަށްފަހު. އުމަސައްކަތުގެ ނިމުނުއިރު ބޭރުގެ ނިޝާނުމަށް ހަރުކުރުވިޔަސް އޭގެ ތެރެއިން ހަރުކުރެވި ފަރާތަކުން ނިޝާނުމަށް ހަރުކުރެވުނު ފަރުދުތަކުގެ، ބާނުދޮރުމަތީ އަދި އާދައިގެ މަގުގެ ބާނުދޮރު މަގުން ހުށަހެޅިގައެވެ.

ފުކުރާމަންމަން ކަނޑައާ މަގުމަތީ ފާހަގަކުރުން އުމަސައްކަތުގެ ފާހަގައިވަނީ 1992 ވަނަ އަހަރުގެ މުދައްރާ ބާނުގައެވެ. ފުކުރާ މަންމަން ފާހަގަ ކުރުމަށް މިނިސްޓްރީ އޮފް ބާރާނަށް ފާހަ އިން ކަނޑައާ އަނގާ ސަރަހައްދު ބަލުގައި ދަފުތަރުގެ މަސައްކަތާއި ބަލިފާޅު ނިޝާނުމަށް ހަރުކުރީ މިޝަނުން ފެށިއެވެ.

ޓެކްސީ

ގަރާޖު ސަރަހައްދުގެ ހިނގާގޭގެ އިތުރުން އޮޕަރޭޝަނުގައި މިހުން ވަޑުކުރައްވާ އޮތޯރިޓީގައި މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު އިން ޓެކްސީއޮޕަރޭޓަރު ޕާކުން ބަނދަރުގައި ހުރިގެ ބަނދަރުތަކުން. ފުރަތަމަ ބަނދަރު ފަހިވަނީ 2002ވަނަ އަހަރު ގައެވެ. އަދި ދެވަނަ ޕާކިންގް ބަނދަރު ފަހިވަނީ ގައެވެ. އާގެ ފަހުން 2004 ވަނަ އަހަރުގައި ކުރިމަތިވި ސުނާމީ ކާރިސާއާއި ގުޅިގެން 20 މިހުން ބޭއްސޭ ބޮޑު ކޮންޓެއިނަރެއް ސަރަހައްދު ގޮތް ތަރުގައި ބަރަށްޖާ ކަރަންޓު ދެވުނެވެ. އެކޮންޓެއިނަރު ދެމިހި އެއްޗަކަށް ހުރިން ގައެވެ.

މަގުމަތީގައި އަތުގާޑީ ބާއިވެގެން ވިއްކާލަކުރުގެ ހަރުދު ދިނުން

މަގުމަތީގައި، ބޮޑު ތަކެތިފުރުވާލުމުގެ މަތިން ފެހިގެން، އެމަގުގެ ދުކާނާއި ހުޅަނގުގައި އަތުގާޑީ ބާއިވެގެން ދިވެހިއުފެއްދުންތަކުގެ ތެޔޮއިން ލުއި ކާނާގެ ބާވަތްތަކް ވިއްކުމުގެ ހައްދު ދޫކޮށްފައިވާނެ ގައެވެ. އެހެއްދަ ދޫކޮށްފައިވާ އާބާދީ މިނިސްޓަރ އޮފް ހޯމްއެފެއާޒް އަލްފާޟިލް އިސްމާއީލް ޝަފީއުގެ ނިންމުމުގައި އެއްގޮތްވާ ގޮތުގެ މަތިން އާބާދާ ދުނިޔެވީލްޗާގެ އެސިސްޓެންޓް ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް އަލްފާޟިލް އަބްދުﷲ ސަލީމުގެ އެންގުމުގެ މަތިން. އެގޮތުން 35 ގާޑީ ބާއިވެސް ޖަގަހަ ހަދާ ހުއްދަދޫކުރެވުނެވެ. ގާޑީ ބާއިވަކުން އަހަރު ފުރަތަމަ ނަގާފައިވަނީ މަހަކު -500/ ރުފިޔާއެވެ. މަހަކު -/800 ދައްކާގޮތަށް ބަދަލުކުރެވުނީ ގައެވެ.

މާލޭގެ މަގުތަކުގައި ގަސް އިންދުން

މާލޭގެ މަގުތަކުގައި ގަސްއިންދުމުގެ ރަސްމިއްޔާތު ފެއްޓެވީއްވީ ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ރައީސް މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް ޖުމްހޫރިއްޔާ 1996ގައި މާލޭގެ ހުޅަނގު ދުކާނުގައި ބޯޅު ރަސްމިއްޔާތުކޮށްދެއްވުމުން. އެރަސްމިއްޔާތަކަށް މަގުތަކުގައި ގަސް އިންދުމުގެ މަސައްކަތްކުރަމުން ގެންދަވައެވެ. އެގޮތުން:

- މާލެ އޮފީސް (މަގުތަކުގައި ގަސްއިންދުން ފެއްޓުމުގެ ގޮތުން 16 ޖޫނު 1998ގައި ރައީސުލް ޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޒު މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް، މާލޭއޮފީސްގައި ގަސްއިންދެވުމުން ދެއްވިއެވެ.)
- ސޯސަން މަގު
- ޖަނަވަރީ މަގު

- ބޮޑު ތަކުރުފާނުމަގު
- އަމީނީމަގު
- ޖޮނިޖި ހާރަކްމަގު (ހ.ސްކޫލް ސަރަހައްދު)
- ކަނބާއައިސާރަނި ހިނގުން
- އައިމިނާރަނިހިނގުން މުޅިގައި ގަސް އިންދުނެވެ.

ޕާކުތައް ހެދުން

ސުލްޠާންޕާކަކީ މާލޭގައި އޮތް ހަމައެކަނި ކަމަށްވާތީ މާލޭގައި އިތުރު ޕާކުތަކެއް ހެދުމުގެ މުހިއްމުކަން ފާހަގަކޮށް އޭރުގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް އެކަން ފާހަގަކުރައްވާ އިތުރު ޕާކުތަކެއް ހަދަން ސަރަޙައްދުތަކެއް ކަނޑައެޅުއްވިއެވެ. އަދި މިކަމާ ބެހޭ މިނިސްޓްރީ އަކާއި ހަވާލުކުރެއްވުމަށްފަހު އިތުރު ޕާކުތަކެއް ހެދުމުގެ މަސައްކަތްތަކެއް ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް އެންގެވިއެވެ. އެގޮތުން:

ކުރީގެ ދިވެހިރާއްޖޭގެ އަލުގެ ކުރިމަތީގައި އޮންނަ ހިރާއަލްބަރު ޖާގައިވާ ބިމުގެ ދެކުނުބައިގައި ޕާކެއްހަދާ 19 ނޮވެމްބަރު 2005 ގައި ހުޅުވުނެވެ.

- ކުރީގެ ކުލިބައި ހުރިތަނުގައި ހެދި ޕާކު ހުޅުވުނީ 20 ސެޕްޓެމްބަރު 2066 ގައެވެ.
- ޗިލީ މަރުޖާ ފޮސް ގެ ކުރިމަތީގައި ހެދުނު ޕާކު ހުޅުވުނީ 22 ސެޕްޓެމްބަރު 2005 ގައެވެ.
- ކުރީގެ އިންޑިޔާގެ ހުރިތަނުގައި ހެދި ޕާކު ހުޅުވުނީ 29 ނޮވެމްބަރު 2007 ގައެވެ.

އަދިން ޕާކުހެދުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ތަންތަން:

- ކުރީގެ މަސްޖިދު އަލް ސަލާމް ހުރި ބިން
- އެސް.ޓީ.އޯ ގެ މައިއޮފީހުގެ ދެކުނުން އޮތް ބިން
- ބާ ޖަމާލުއްދީން ސްކޫލް ހުރި ބިން

މަގުމަތީގައި ގަސް ބެހެއްޓުން

މަގުމަތީގައި ގަސް ބެހެއްޓުމަކީ ތިމާވެށްޓަށް ކުރިނަގަނޑު އެކުވެރި ދިރުމާއި އެކުއެކީ ބައެއް ކަންކަން ބަލަން ދެވުނެވެ. އެޅުވުމަށް ދަތިކަން ކަންކަން ހުރެއެވެ:

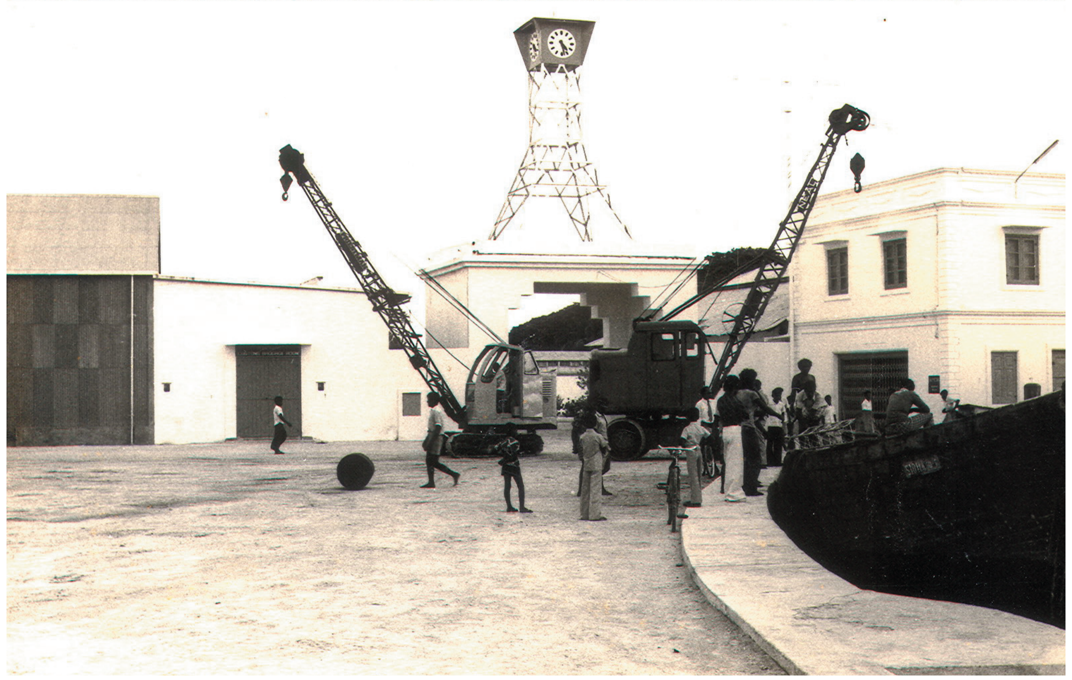

އެންމެ ފުރަތަމަ، މާލޭ އުތުރުފަރާތު ބަނދަރުމަތީގައި ބޮޑެތި ބަރުދަނުގެ މަސައްކަތް ކުރުވަނީ. 1966

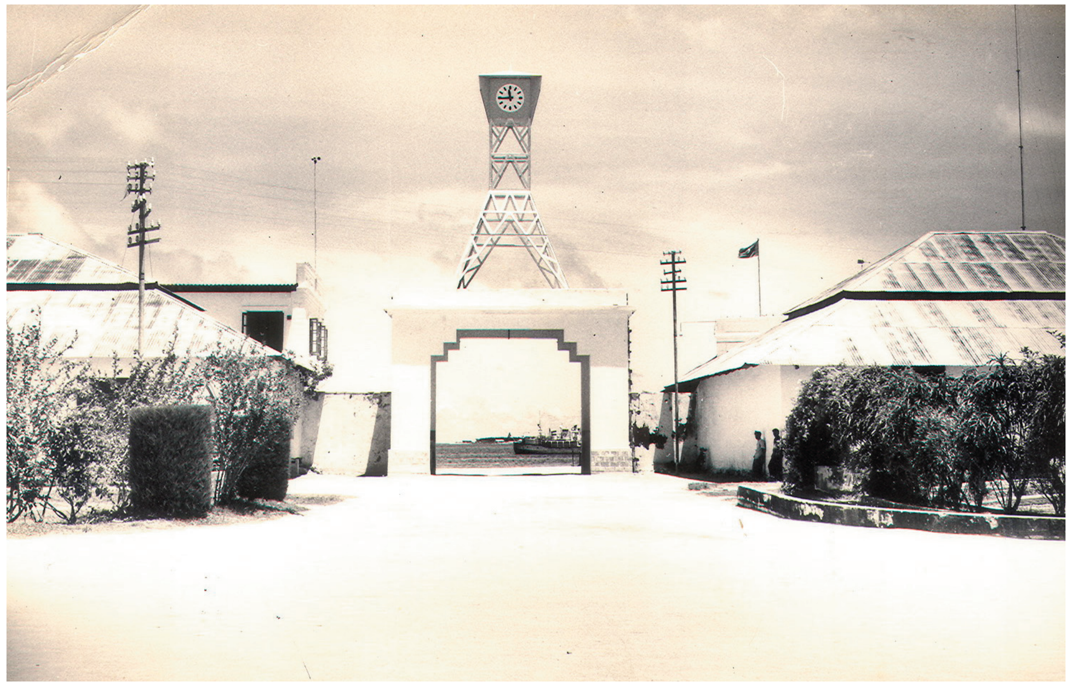

އެންމެ ފުރަތަމަ، މާލޭގައި ބަހައްޓި ބޮޑުގަޑި. 1966 .03 .04

1 އައިމާ ކޮންސްޓްރަކްޝަން ކޮމްޕެނީ ލިމިޓެޑް

2 ރީފްސައިޑް

3 ފިފީސްޓޯރް

4 ފެޝަން ވުޑް ވޯކްސް

5 ޑީންސް އޯކިޑް އެޖެންސީ

6 ވާފީ ބްރަދާސް

އޭރު ބަހައްޓުނު [illegible] އާއްމު [illegible] [illegible] މިހާރުވެސް އެބަހުއްޓެވެ.

* * * * *

ޗެޕްޓަރ : 11

ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވި ބޭރުގެ ބައެއް އިއްޒަތްތެރިން

ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވި ބޭރުގެ އިއްޒަތްތެރިންނަށް މަރުޙަބާ ދެންނެވުމުގެ ގޮތުން ރަސްމީ ޕްރޮޓޮކޯލުގައި މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީ އަބަދުވެސް އިސްތިޤްބާލު އަދާކުރައްވައެވެ. މަގުމަތީ ޕިކެޓުކުރައްވައެވެ. ދިދަފަތި ދުރުމަގުގައެވެ. އަދި އެބޭފުޅުންނަށް ވަދާޢީ ހަފްލާ ހަރުމަތާ ފަސޭހަ ބަރާބަރު ބާއްވަވާގޮތުގެ އިންތިޒާމު ހަމަޖެއްސެވުމަށެވެ. ސަރުކާރާ ބައިވެރިވުމުގައި ބޮޑު ހަދިޔާ ހިފާނުލެއްވެވެ.

• 1983

- މަލޭޝިއާގެ ބޮޑުވަޒީރު މަހާތިރު މުހައްމަދު ރާއްޖެ ވަޑައިގަތުން.

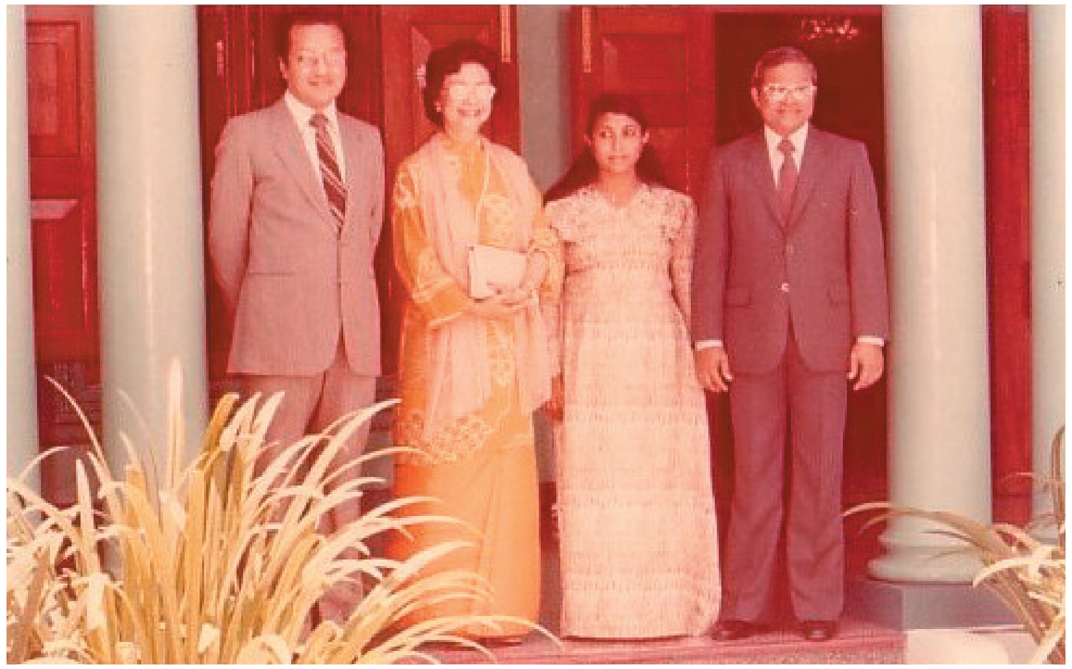

މަލޭޝިއާގެ ބޮޑުވަޒީރު މަހާތިރު މުހައްމަދު ރާއްޖެއަށް ކުރެއްވި ދަތުރުފުޅުގެ ތެރެއިން

1984

- ދެކުނު އޭޝިޔާ ރީޖަންގައި ހިމެނޭ ޤައުމުތަކުގެ ފޮރިންމިނިސްޓަރުންގެ ބައްދަލުވުން ދަރުބާރުގޭގައި ބޭއްވުނެވެ. (10 ޖުލައި 1984)

- ފަލަސްޠީން ލިބަރޭޝަން އޯގަނައިޒޭޝަންގެ ރައީސް އައްސައްޔިދު ޔާސިރު އަރަފާތު 22 ޖުލައި 1984 ގައި ރާއްޖެ ވަޑައިގަތެވެ. 23 ޖުލައި 1984 ސަލްޓަންޕާކުގައި ގަހެއް އިންދަވައިދެއްވިއެވެ.

ފަލަސްޠީން ލިބަރޭޝަން އޯގަނައިޒޭޝަންގެ ރައީސް އައްސައްޔިދު ޔާސިރު އަރަފާތާއި ރާއްޖޭގެ
ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އަލްއުސްތާޛު މައުމޫން ޢަބްދުލްޤައްޔޫމް

ޕީ.އެލް.އޯ. ގެ ރައީސް އައްސައްޔިދު ޔާސިރު އަރަފާތު ރާއްޖެއަށް ކުރެއްވި ޒިޔާރަތުގެ ތެރެއިން.

ޕީ.އެލް.އޯ. ގެ ރައީސް އައްސައްޔިދު ޔާސިރު އަރަފާތު ރާއްޖެއަށް ކުރެއްވި ޒިޔާރަތަށް މަރުޙަބާ ދެންނެވުމަށް
މާލޭގެ މަޖީދީ މަގުގައި ހަދާފައިވާ ގޭޓެއް.

ޕީއެލްއޯ. ގެ ރައީސް އައްސައްޔިދު ޔާސިރު އަރަފާތު، މާލޭ ސުލްޠާންޕާކުގައި ގަހެއް އިންދަވަނީ.

• 1985

· [illegible] 11 ޖެނުއަރީ 1985 ގައި މާލެ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ. ހުންނެވީ ނަސަންދުރާ ޕެލަސްހޮޓަލުގައެވެ.

· ނިއުޒީލެންޑުގެ ބޮޑުވަޒީރު މިސްޓަރ ޑޭވިޑް ލޭންގުގެ ދަތުރުފުޅުން 14 އޭޕްރީލް 1985 ގައި ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވި އެވެ. އަދި މިނިސްޓްރީ އޮފް ފޮރިން އެފެއާޒް އިން [illegible] [illegible] ހެދުނެވެ.

· ބަނގްލަދޭޝްގެ ރައީސް ޖެނެރަލް ހުސައިން މުހައްމަދު އިރުޝާދުގެ ދަތުރުފުޅުން 22 ޖުލައި 1985 ގައި ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

· ޕާކިސްތާނުގެ ރައީސް ޖެނެރަލް މުހައްމަދު ޒިޔާއުލްޙައްޤު ރަސްމީ ދަތުރުފުޅެއްގައި، 15 ޑިސެމްބަރ 1985 ގައި ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

ބަނގްލަދޭޝްގެ ރައީސް ޖެނެރަލް ހުސައިން މުހައްމަދު އިރުޝާދު ރާއްޖެއަށް ކުރެއްވި ދަތުރުފުޅުގައި އަތޮޅުތަކުގެ ރަށްރަށަށް ވަޑައިގެންނެވުމުން އެރަށު މީހުން މަރުޙަބާ ދަންނަވަނީ.

ބަނގްލަދޭޝް އާއި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ދިދަ ރަމްޒުވާގޮތަށް ހަދާފައިވާ ދިޔު ގޭޓެއް.

ބަނގްލަދޭޝްގެ ރައީސް ޖެނެރަލް ހުސައިން މުހައްމަދު އިރުޝާދު ރާއްޖެއަށް ކުރެއްވި ދަތުރުފުޅުގައި
ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހާއްސަ ހަދިޔާއެއްގެ ގޮތުން ދިވެހި އުކުއްދުފުޅެއް ދެއްވަނީ.

ބަނގްލަދޭޝްގެ ރައީސް ޖެނެރަލް ހުސައިން މުހައްމަދު އިރުޝާދު ރާއްޖެއަށް ކުރެއްވި ދަތުރުފުޅުގެ ތެރެއިން

ޕާކިސްތާނުގެ ރައީސް ޖެނެރަލް މުހައްމަދު ޒިޔާއުލްހައްގު ރާއްޖެއަށްކުރެއްވި ރަސްމީ ދަތުރުފުޅުގެ ތެރެއިން.

ޕާކިސްތާނުގެ ރައީސް ޖެނެރަލް މުހައްމަދު ޒިޔާއުލްހައްގު ރާއްޖެއަށްކުރެއްވި ރަސްމީ ދަތުރުފުޅުގައި
މޮޓޯކޭޑުގައި ވަޑައިގަންނަވައިރު، ޒުވާނުންގެ މަގުމަތީ ފޮސް އިން ބިލާދީ ހުރީ.

ޕާކިސްތާނުގެ ރައީސް ޖެނެރަލް މުޙައްމަދު ޒިޔާއުލްޙައްޤު މަރުޙަބާ ދަންނަވަމުން ހަދާފައިވާ ދޮރުފެށް.

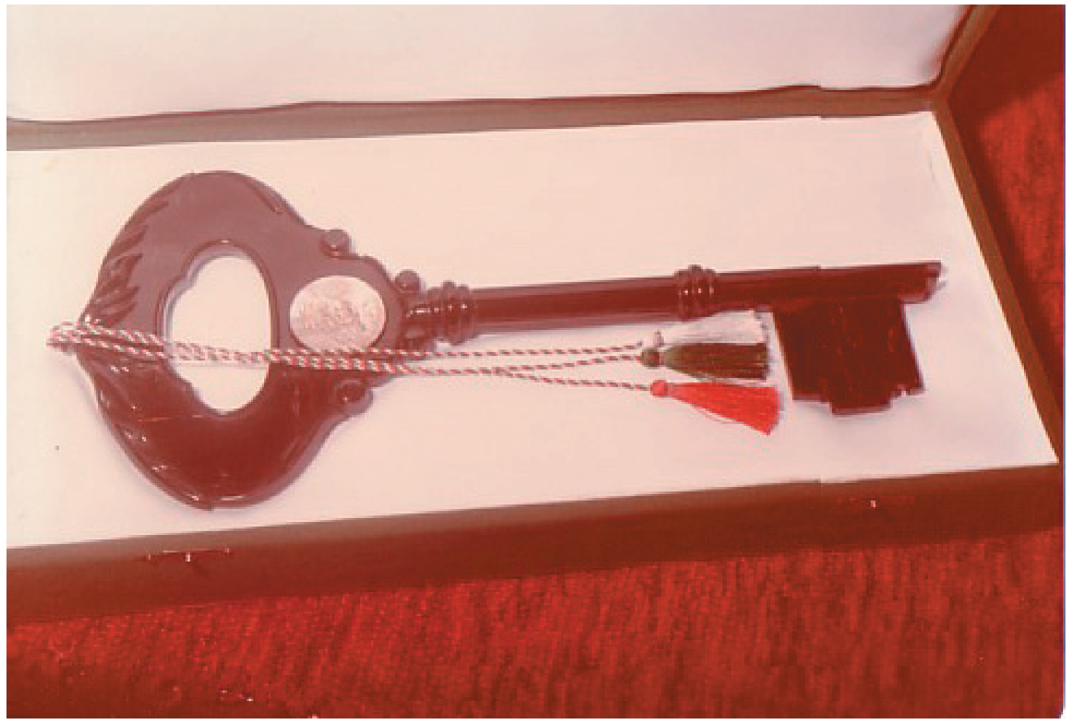

ޕާކިސްތާނުގެ ރައީސް ޖެނެރަލް މުޙައްމަދު ޒިޔާއުލްޙައްޤާ ރައްޔިތުން ހަވާލުކުރެއްވުން މާލޭގެ ތަޅުދަނޑި.

• 1986

އިންޑިޔާގެ ބޮޑުވަޒީރު މިސްޓަރ ރާޖީވްގާންދީ އާއި އެމަނިކުފާނުގެ އަނބިކަނބަލުން މިސިޒް ސޯނިއާ ގާންދީ 7 ފެބްރުއަރީ 1986 ގައި މާލެއަށް ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

އިންޑިޔާގެ ބޮޑުވަޒީރުގެ އަނބިކަނބަލުންނާއި ރާއްޖޭގެ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަނބިކަނބަލުން.

އިންޑިޔާގެ ބޮޑުވަޒީރު މިސްޓަރ ރާޖީވްގާންދީއާ ރައްޔިތުން ހަވާލުކުރެއްވުން މާލޭގެ ތަޅުދަނޑި.

އިންޑިއާގެ ބޮޑުވަޒީރު މިސްޓަރ ރަޖީވްގާންދީ، މާލޭގެ ހުކުރު މިސްކިތުގެ އެތެރެ ބައްލަވައިލައްވަނީ.

އިންޑިއާގެ ބޮޑުވަޒީރުގެ ދަތުރުފުޅުގައި މަރުޙަބާ ދެންނެވުމަށް ހަދާފައިވާ ގޭޓެއް.

• 1987

ސްރީލަންކާގެ ރައީސް ހިޒް އެކްސެލެންސީ މިސްޓަރ ޖޭ.އާރ ޖަޔަވަރދަނާގެ ދަތުރުފުޅަކުން 2 މާރިޗު 1987 ގައި ވަޑައިގެންނެވުން.

ސްރީލަންކާގެ ރައީސް ހިޒް އެކްސެލެންސީ މިސްޓަރ ޖޭ.އާރ ޖަޔަވަރދަނާގެ ރަސްމީ ދަތުރުފުޅުގެ ތެރެއިން.

ސްރީލަންކާގެ ރައީސް ހިޒް އެކްސެލެންސީ މިސްޓަރ ޖޭ.އާރ ޖަޔަވަރދަނާގެ ދަތުރުފުޅުގައި މާލޭގެ މަގުމަތިން ވަޑައިގަންނަވައިރު، ބޮޑުވަޒީރުން މާލޭގެ ވެސް އިން ފިޔަވާ ކުރަނީ.

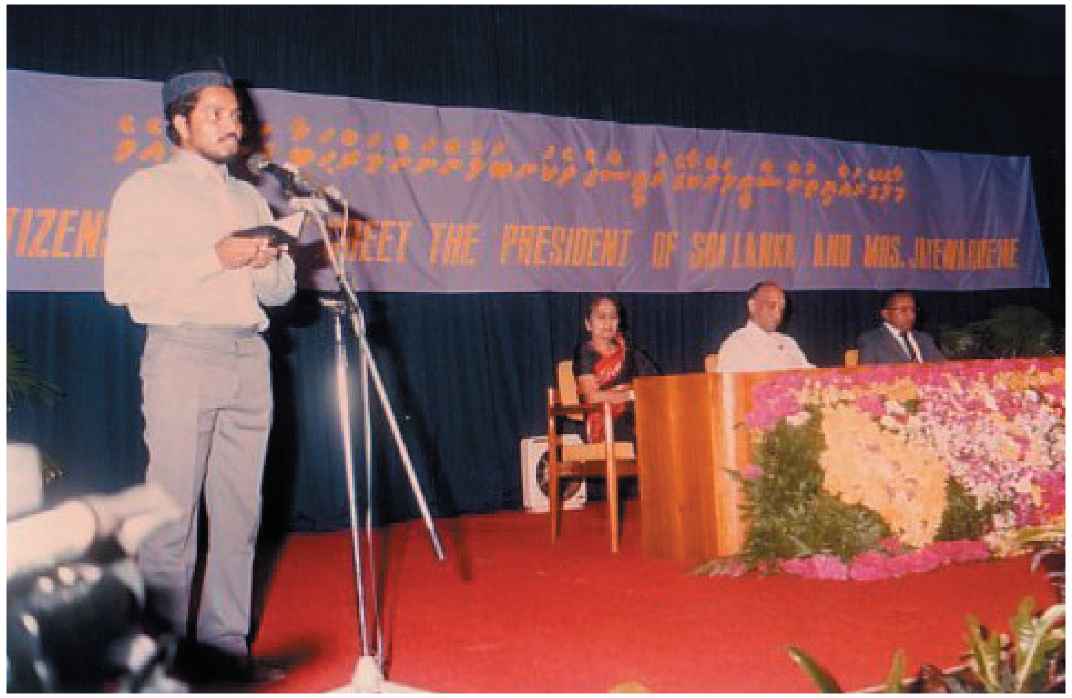
CITIZENS ... GREET THE PRESIDENT OF SRI LANKA AND MRS. JAYEWARDENE

ސްރީލަންކާގެ ރައީސް ހިޒް އެކްސެލެންސީ މިސްޓަރ ޖޭއާރ ޖަޔަވަރުދަނާގެ ދެކަނބަލުންގެ ޝަރަފުގައި މާލެ ރައްޔިތުން ބާއްވާ ހާއްސަ ބައްދަލުވުމުގެ ތެރެއިން.

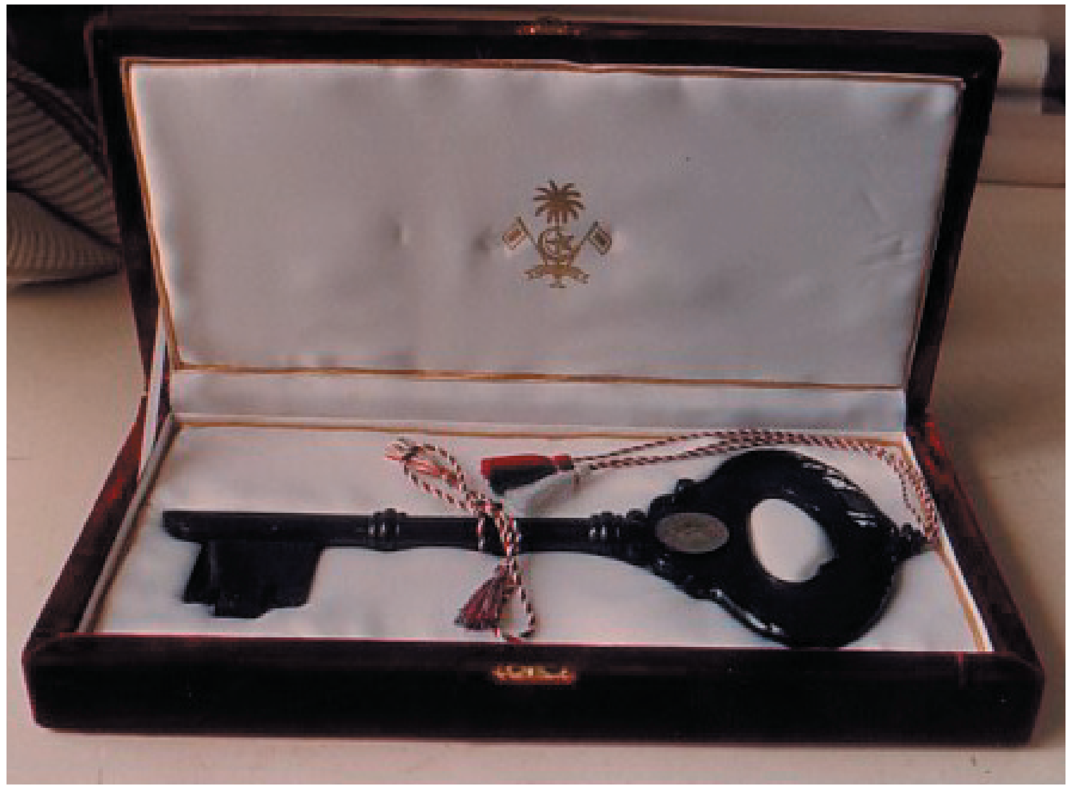

ސްރީލަންކާގެ ރައީސަށް ރަސްމީ ގޮތުން ހަވާލުކުރެއްވުން މާލޭގެ ތަޅުދަނޑި.

1988 •

- ނޭޕާލްގެ ރަސްގެފާނު ބީރެންދުރަ ބީރްބިކް ރަމްޝާހްދޭވާ އާއި އެމަނިކުފާނުގެ އަނބިކަނބަލުން ރާނީ އައިޝްވަރްޔާ 28 ސެޕްޓެމްބަރު 1988 ގައި ވަޑައިގެންނެވުން.

1990 •

- އިންޑިއާގެ ބޮޑުވަޒީރު ޝްރީ ވީ.ޕީ ސިންގްގެ ދެކަނބަލުން 22 ޖޫން 1990 ގައި ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވުން.

- ސްރީލަންކާގެ ބޮޑުވަޒީރު އެޗް. އީ. މިސްޓަރ ޑީ.ބީ ވިޖެތުންގަ 25 ޖުލައި 1990 ގައި ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވުން.

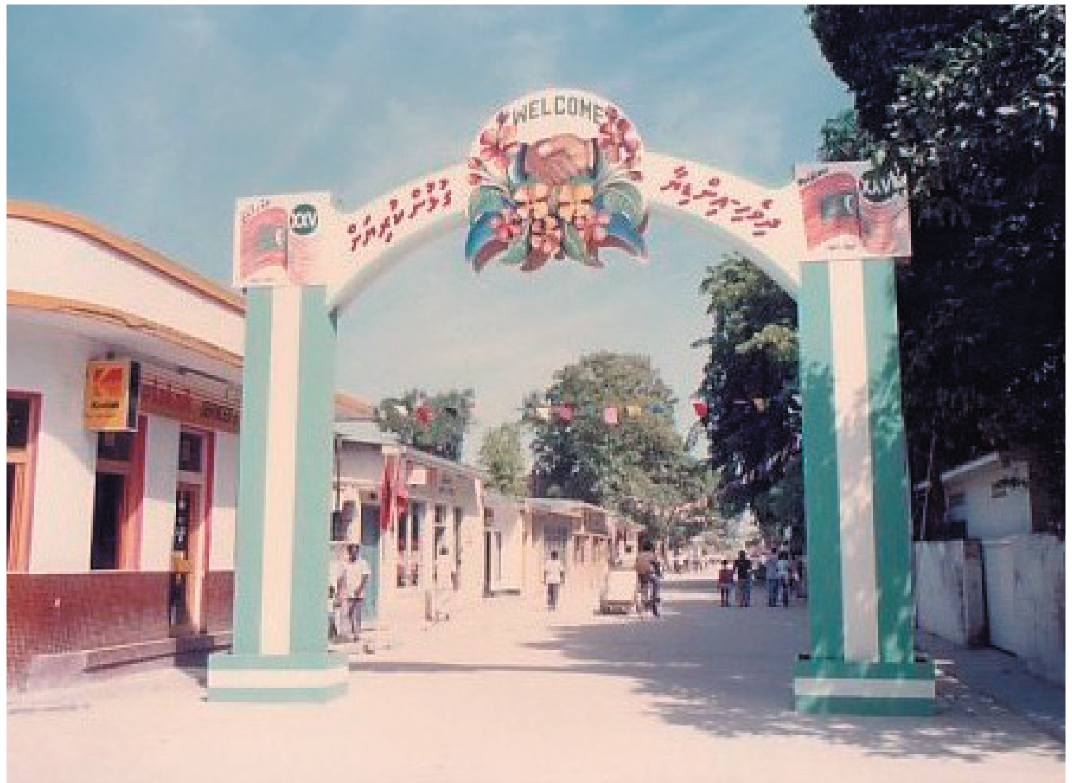
WELCOME
XXIV

އިންޑިއާގެ ބޮޑުވަޒީރު ޝްރީ ވީ.ޕީ ސިންގްގެ ދެކަނބަލުންނަށް މަރުޙަބާ ދެންނެވުމަށް ހަދާފައިވާ [illegible]

އިންޑިއާގެ ބޮޑުވަޒީރު ޝްރީ ވީ.ޕީ ސިންގެ ކުރެއްވި ޒިޔާރަތުގެ ތެރެއިން.

އިންޑިއާގެ ބޮޑުވަޒީރު ޝްރީ ވީ.ޕީ ސިންގަށް ރައްޔިތުންގެ ނަމުން ހަދިޔާކުރެވުނު މާލޭގެ ތަޅުދަނޑި.

1992 •

- ކުވޭތުގެ އަމީރު ޝައިޚް ޖާބިރު އަލް އަޙްމަދު އައްޞަބާޙް 11 ސެޕްޓެމްބަރު 1992 ގައި ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

- ސާރކްގެ ޗެއަރމަންގެ ހައިސިއްޔަތުން ސްރީލަންކާގެ ރައީސް ހިޒްއެކްސެލެންސީ މިސްޓަރ ރަނަސިންހަ ޕްރެމަދާސަ 10 އޮކްޓޫބަރު 1992 ގައި ރާއްޖެވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

1994 •

- ޕީޕަލްސް ރިޕަބްލިކް އޮފް ޗައިނާގެ އެމްބެސެޑަރ މިސްޓަރ ޗެން ޗޮންގްޗީ 7 ފެބްރުއަރީ 1994 ގައި މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ ރައީސް އަލްފާޟިލް ޙަސަން އަޙްމަދު މަނިކު އާއި ބައްދަލުކުރެއްވިއެވެ.

- ޗައިނާގެ ވައިސް ޕްރައިމިނިސްޓަރ އަދި މިނިސްޓަރ އޮފް ފޮރިންއެފެއާޒް އެޗް.އީ މިނިސްޓަރ ކުއިކުއި ޗެން އާއި އަނބިކަނބަލުން މިސް ޗޫރޮންގ އޮން 3 މާރޗް 1994 ގައި މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ ރައީސް އަލްފާޟިލް ޙަސަން އަޙްމަދު މަނިކު އާއި ބައްދަލުކުރެއްވިއެވެ.

- ބަނގުލަދޭޝްގެ ބޮޑުވަޒީރު ބޭގަމް ޚާލިދާ ޒިޔާ 23 ނޮވެމްބަރު 1994 ގައި ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

1995 •

- އިންޑިއާގެ ބޮޑުވަޒީރު މިސްޓަރ ނަރަސިންހަރާއޯ 15 އޭޕްރީލް 1995 ގައި ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

• 1998

- ޕާކިސްތާނުގެ ބޮޑުވަޒީރު މިސްޓަރު މުހައްމަދު ނަވާޒް ޝަރީފް 1 އޮގަސްޓް 1998 ގައި ރައްޔިތުން މަޖިލީހުގެ އައު އިމާރާތް ހުޅުވުމުގެ ރަސްމިއްޔާތަށް ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

• 2001

- ޗައިނާގެ ބޮޑުވަޒީރު ޒޫ ރޮންގްޖީ 16 މެއި 2001 ގައި ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

• 2002

- ސްރީލަންކާގެ ބޮޑުވަޒީރު [illegible] ވިކްރަމަ ސިންހަ އާއި އެމަނިކުފާނުގެ އަނބިކަނބަލުން މެޑަމް މައިތްރީ ވިކްރަމަ ސިންހަ 16 ޑިސެމްބަރު 2002 ގައި ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

- [illegible] ބޮޑުވަޒީރު [illegible] ޝްރީ އަޓަލް ބިހާރީ ވާޖްޕާއީ ސެޕްޓެމްބަރު 2002 ގައި ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

[illegible] ބޮޑުވަޒީރު ޝްރީ އަޓަލް ބިހާރީ ވާޖްޕާއީ ރާއްޖެއަށް ކުރެއްވި ދަތުރުފުޅުގެ ތެރެއިން

އިންޑިއާގެ ބޮޑުވަޒީރު ޝްރީ ވީ.ޕީ. ސިންގަށް މާލޭގެ ތަޅުދަނޑި ހޯމް މިނިސްޓަރު ހަވާލުކުރައްވަނީ.

އިންޑިއާގެ ބޮޑުވަޒީރު ޝްރީ ވީ.ޕީ. ސިންގަށް ރަސްމީ ގޮތުން ހަވާލުކުރެވުނު މާލޭގެ ތަޅުދަނޑި.

• 2004

- ސާކުގެ ޗެއަރމަންގެ ހައިސިއްޔަތުން ޕާކިސްތާނުގެ ބޮޑުވަޒީރު [illegible] ޝައުކަތު އަޒީޒް [illegible] 22 ނޮވެމްބަރު 2004 ގައި ރާއްޖެ ވަޑައިގެންނެވިއެވެ.

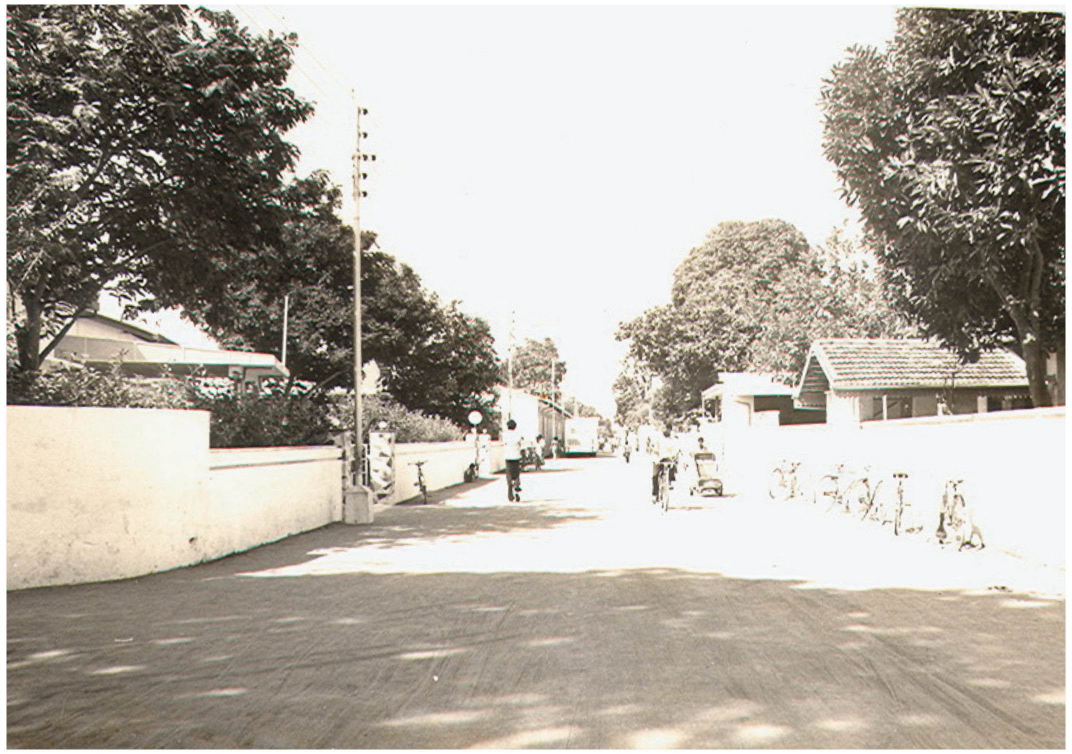

ޗާންދަނީމަގުގެ އުތުރުން ދެކުނަށް (ފަހަތު ފަރާތުން އެފެންނަނީ އަމީނިއްޔާ ސްކޫލް) 6 މެއި 1979

2007 ގައި

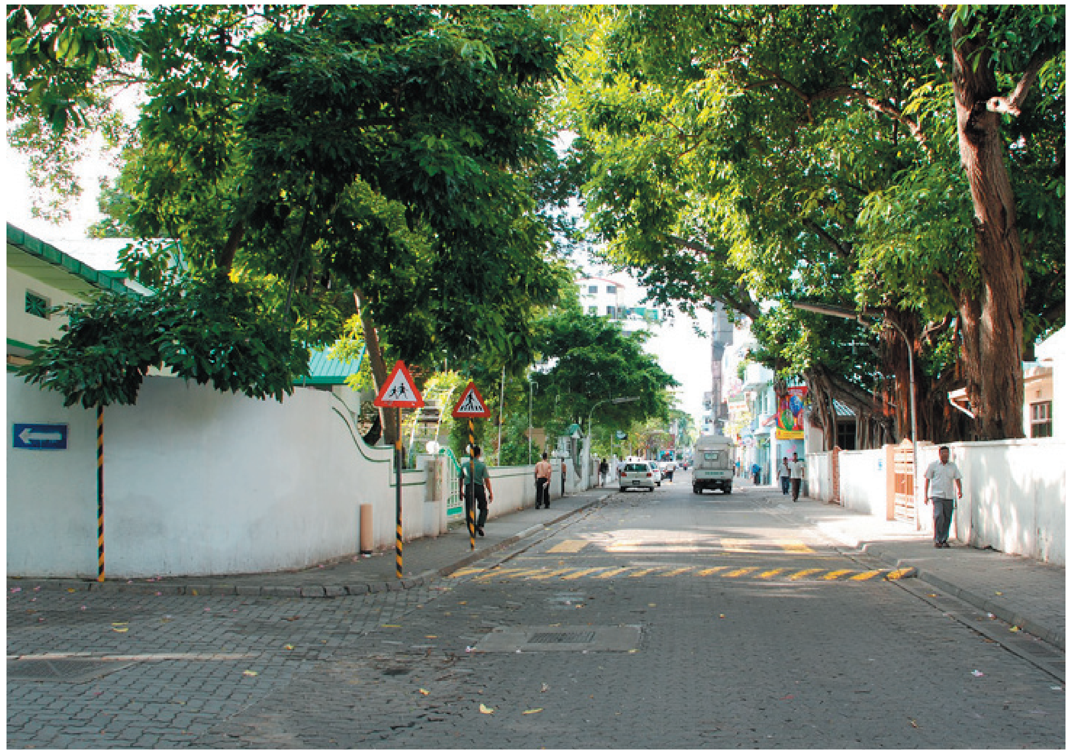

ޗެޕްޓަރ : 12

[illegible]

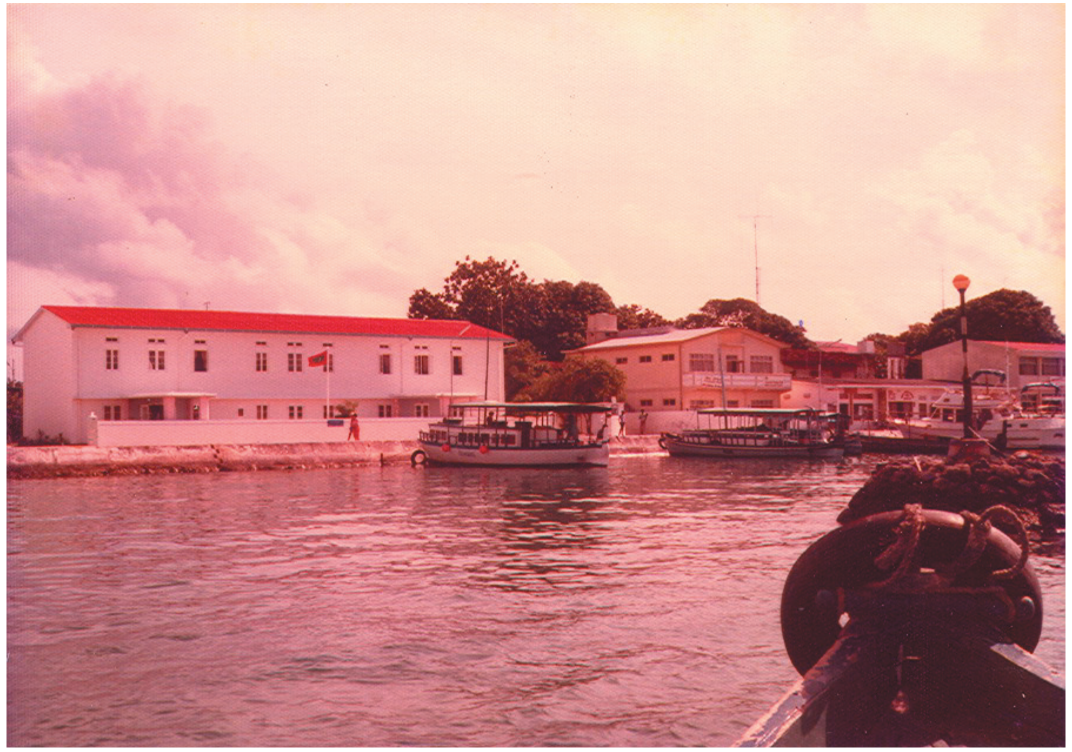

މާލޭ އުތުރުފަރާތު އަތިރިމަތި

2007 ގައި

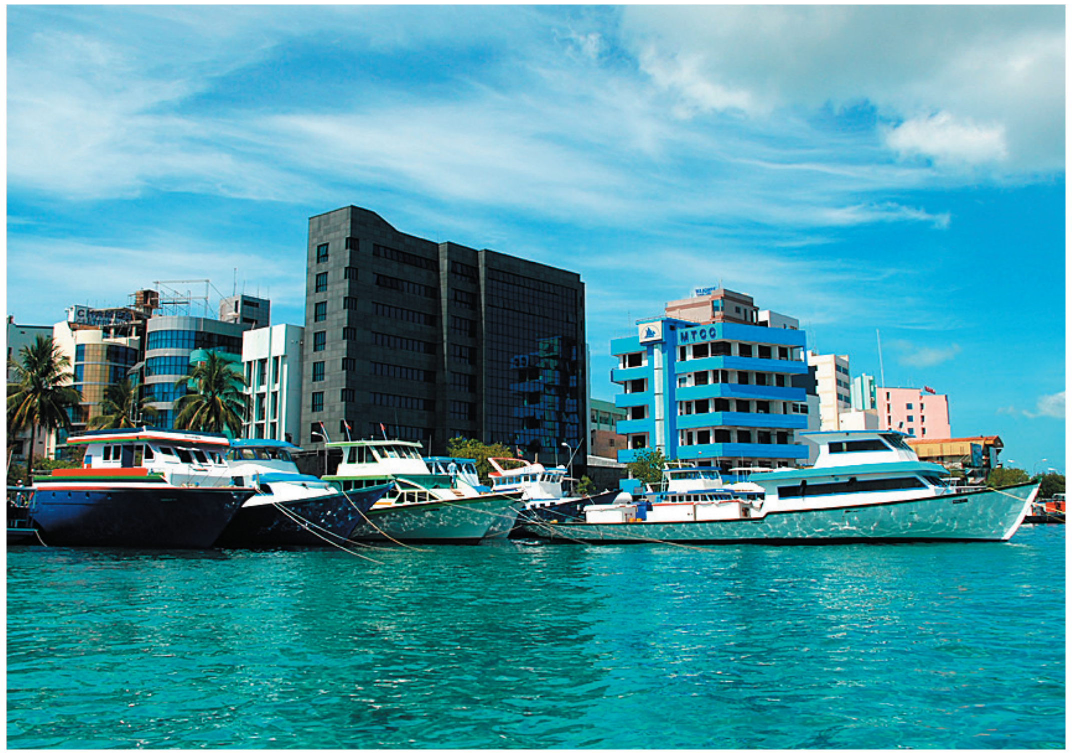

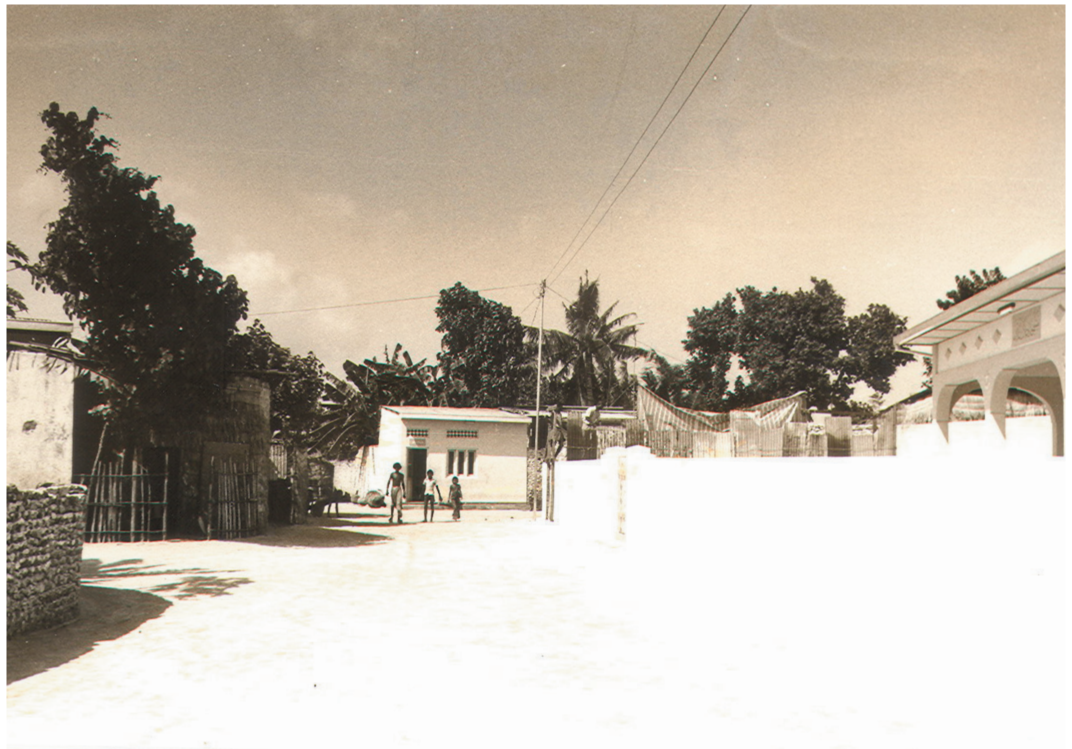

ޗާންދަނީމަގު އުތުރުން ދެކުނަށް (ކަނާއްފަރާތުން އެފެންނަނީ މަސްޖިދުލްޖަމާލުއްދީން) 6 މެއި 1979

2007 ގައި

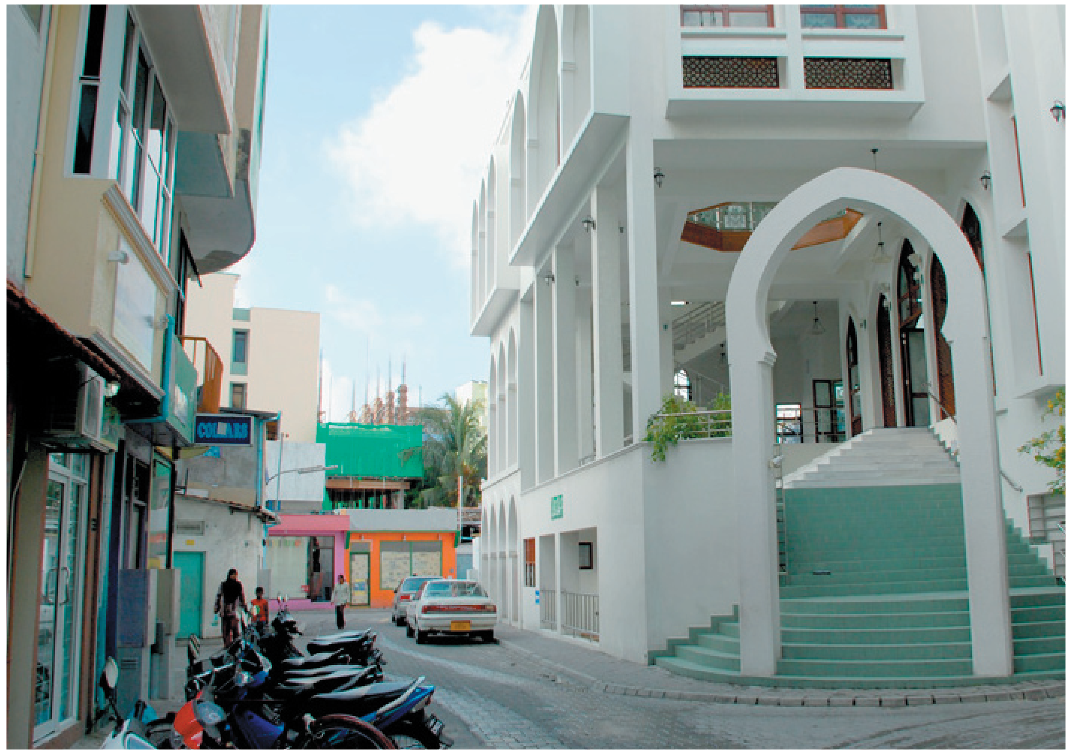

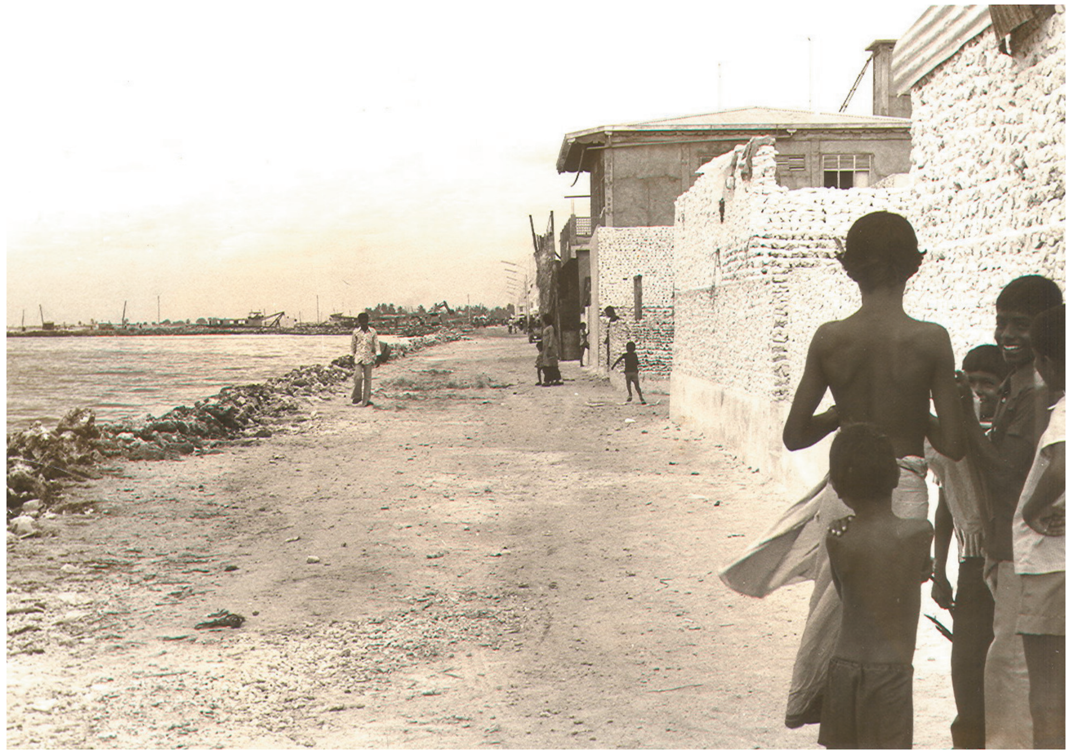

މާލޭ ހުޅަނގުކޮޅު (ދެކުނުން އުތުރަށް) 4 މެއި 1979

2007 ގައި

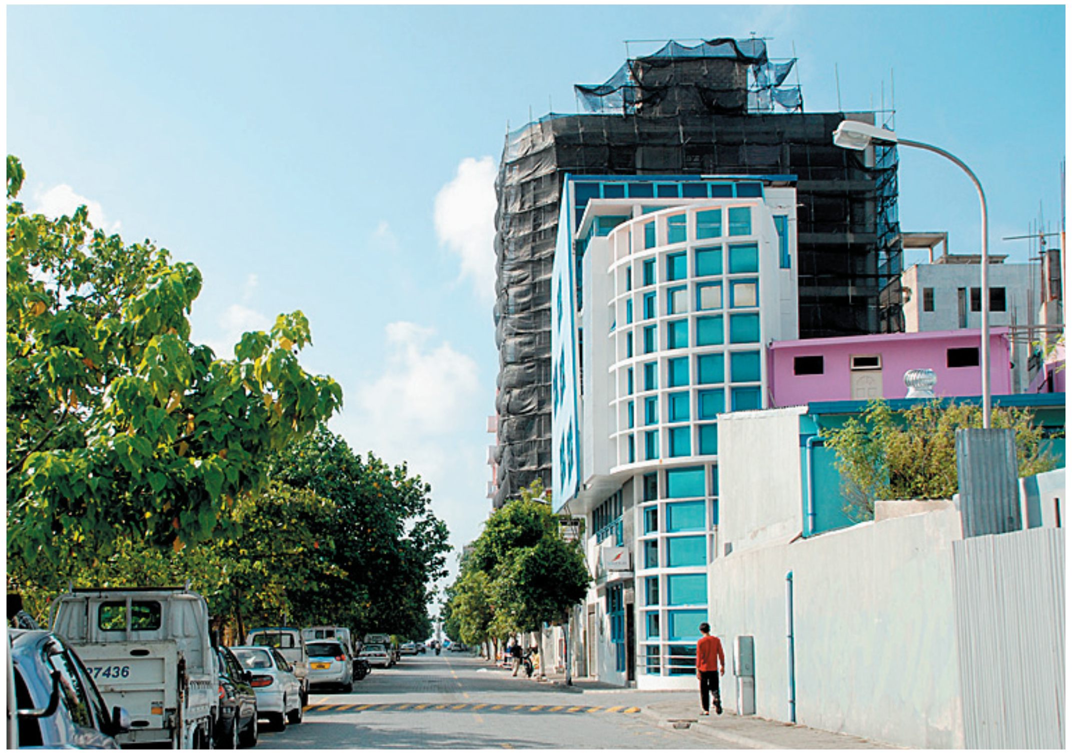

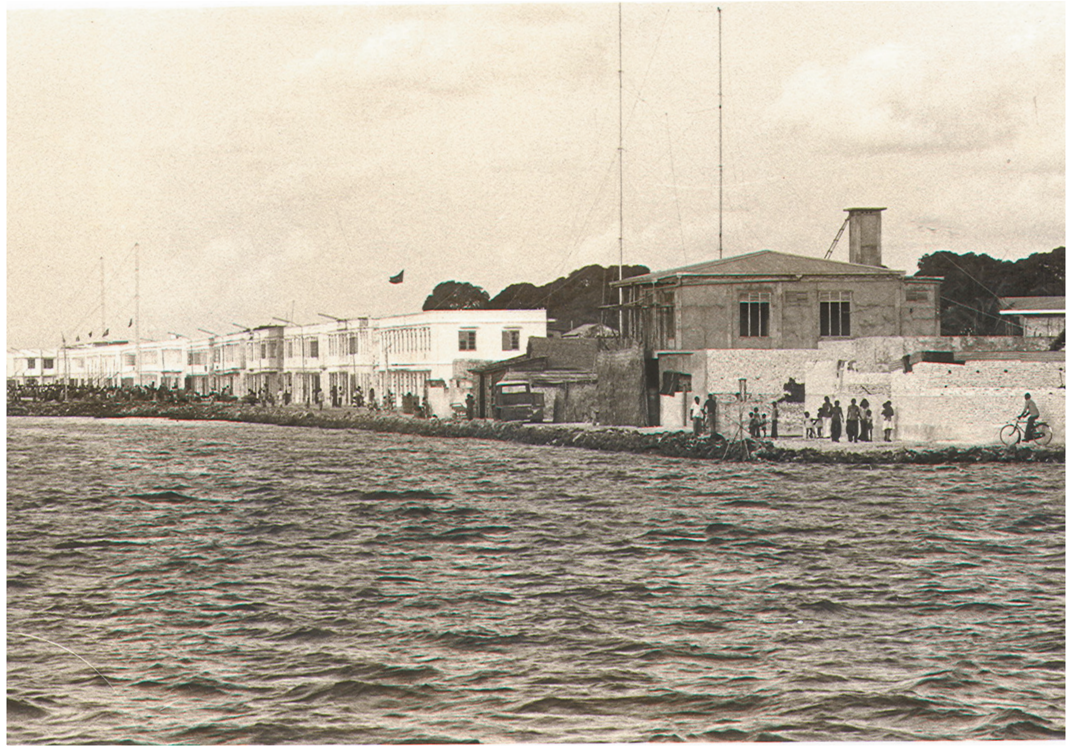

މާލޭ ހުޅަނގު އުތުރު ކަންމަތި 21 އެޕްރީލް 1979

2007 ގައި

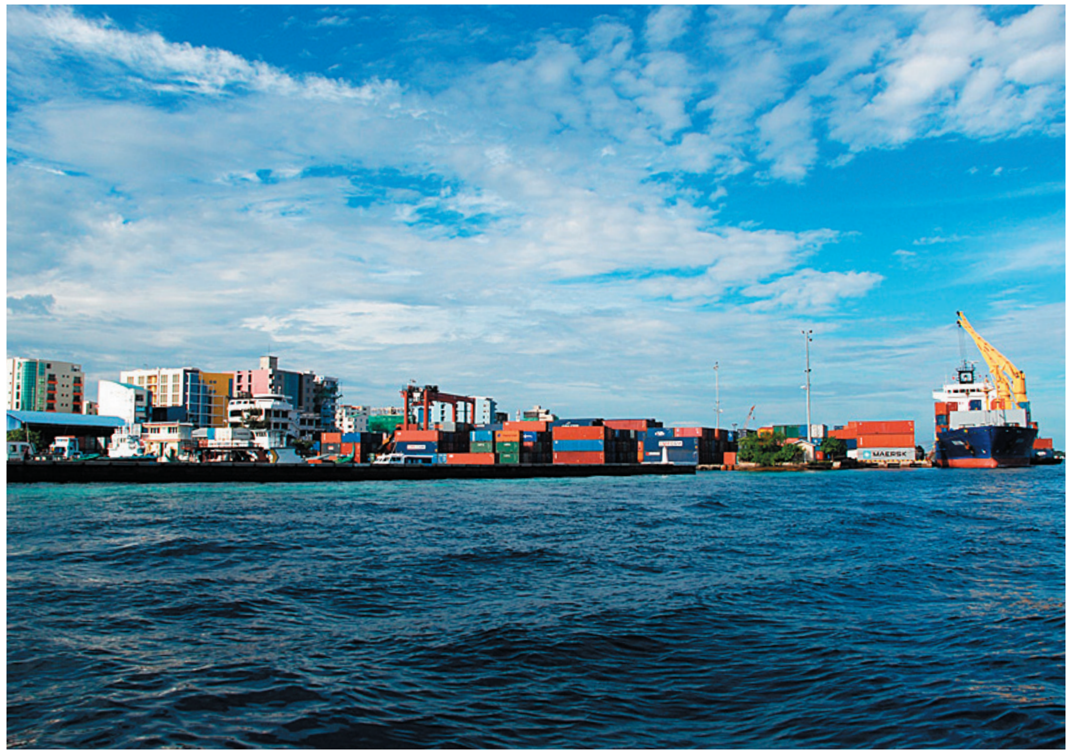

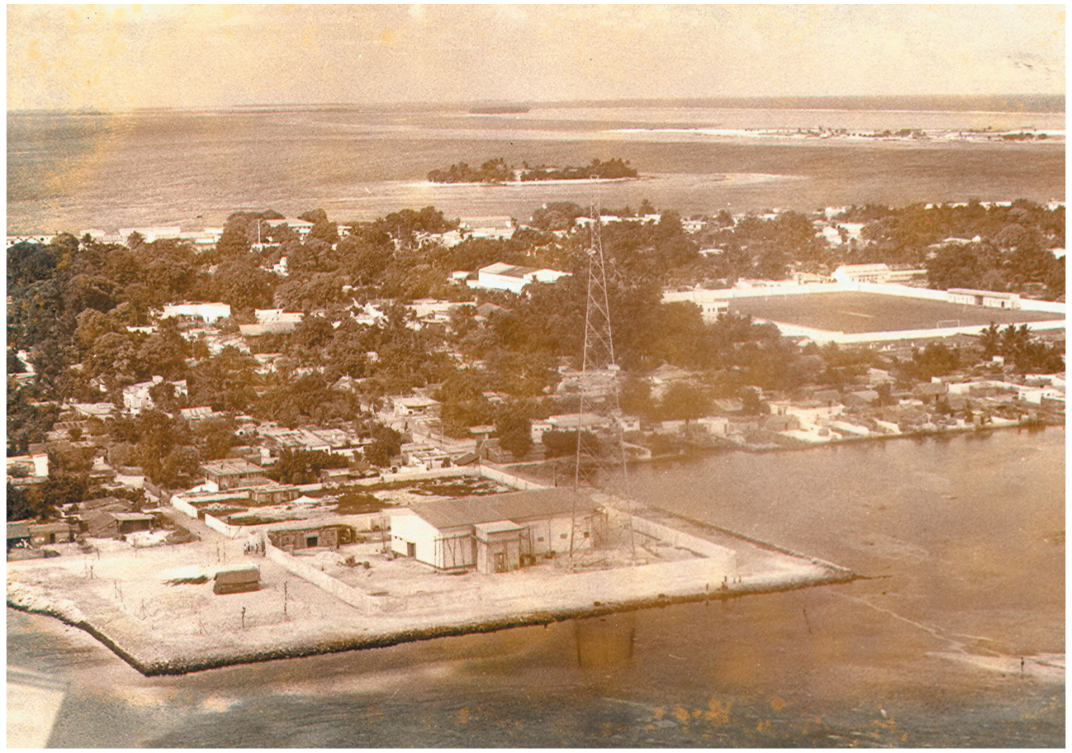

މާލޭގެ އޭރިއަލް ފޮޓޯއެއް، ބީބީ މޯލްޑިވްސް ފުރަތަމަ ނެގުނުއިރު އެހިސާބު އޮތްގޮތް، ދުރުން އެފެންނަނީ
ފުނަދޫ އަދި ހުޅުލެ.

2007 ގައި

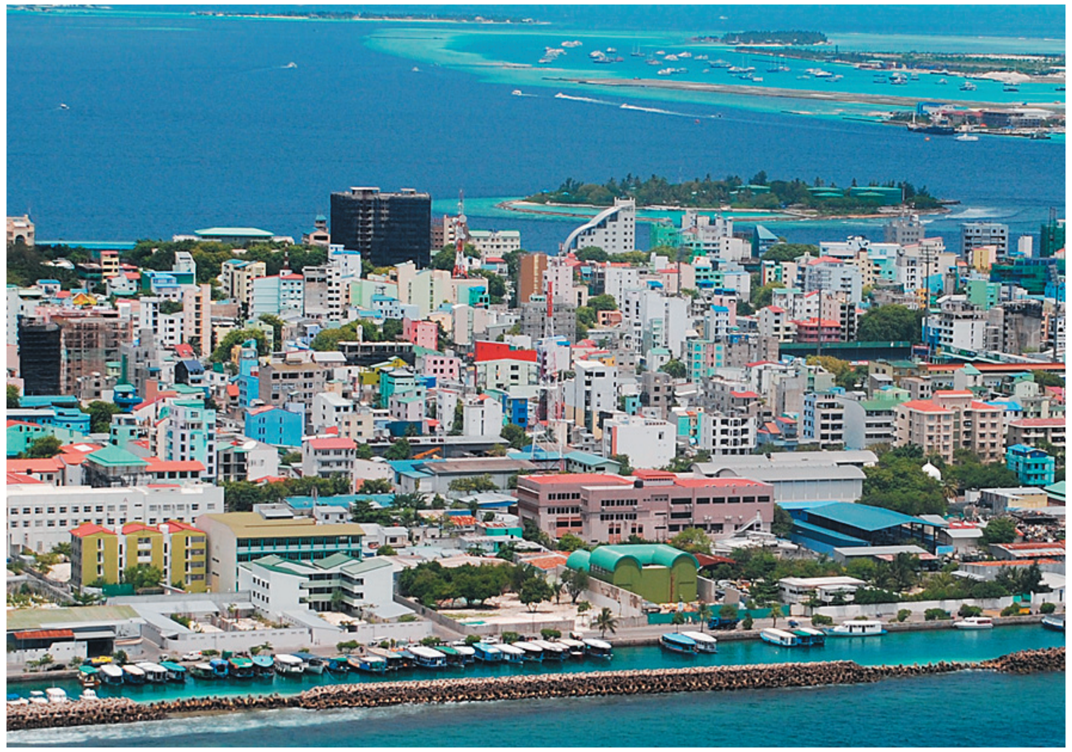

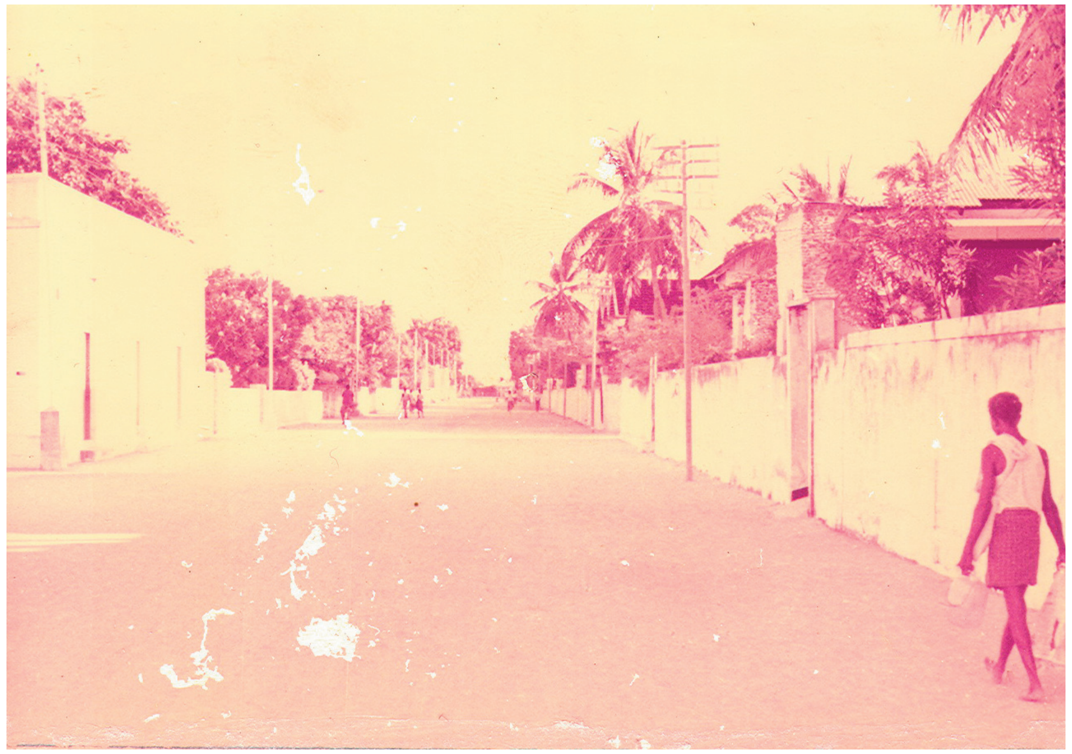

ސޯސަންމަގު ބޮޑުހުވަން އާ ހަމައިން އުތުރުން ދެކުނަށް

2007 ގައި

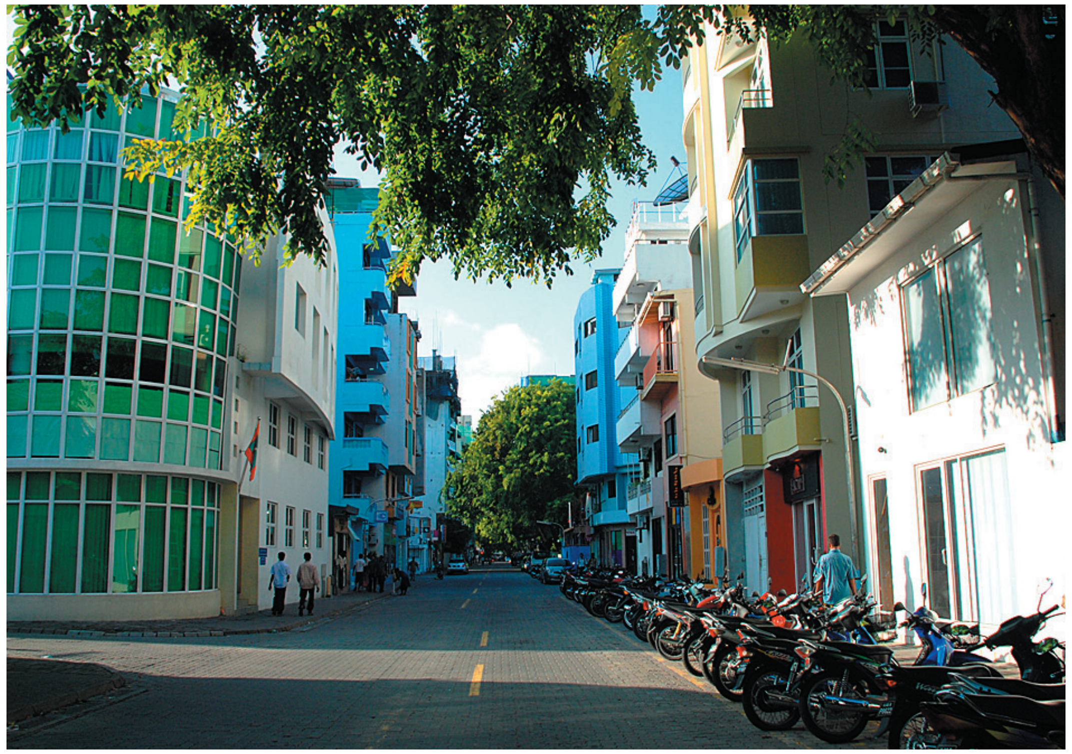

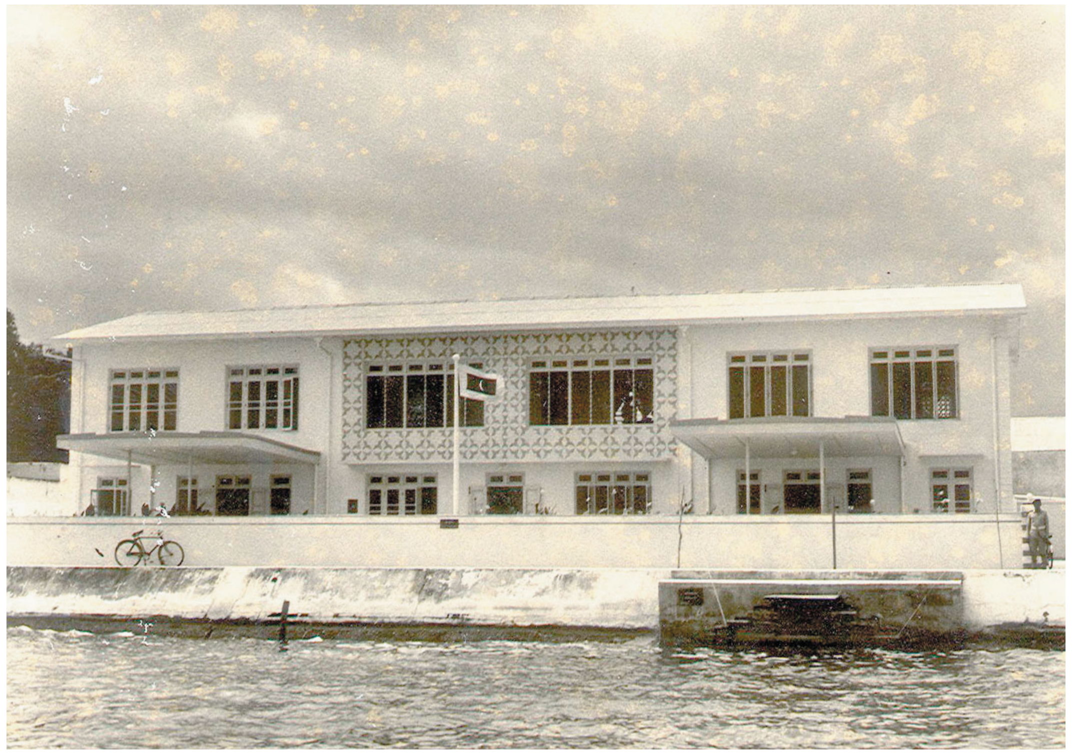

[illegible] އިމާރާތް، މިހާރުގެ ފޯރިން މިނިސްޓްރީ

2007 ގައި (ރޭގަނޑު)

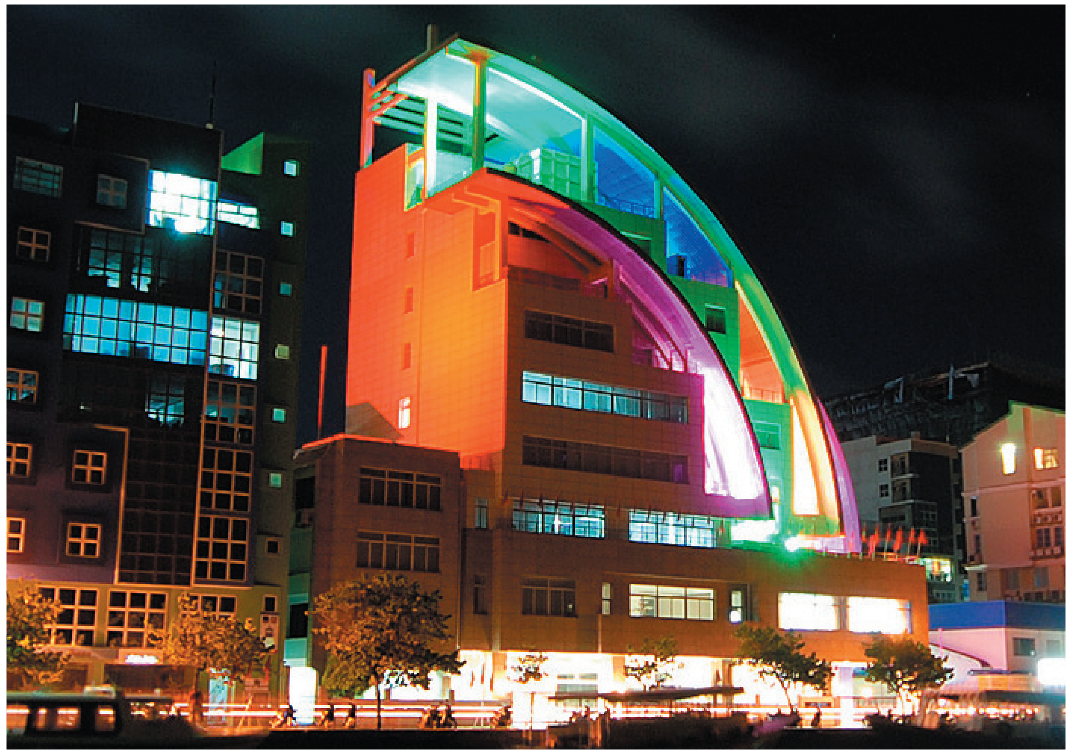

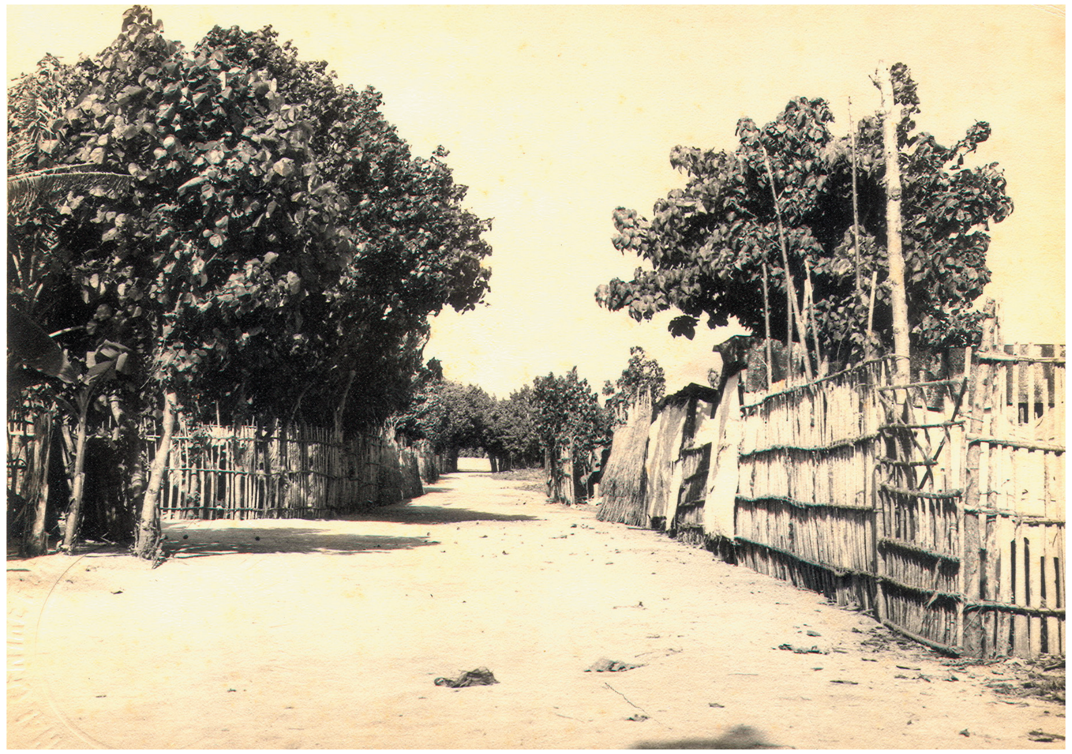

ހެންވޭރު ސަވަރާ ހުރި މަގުގެ އަތިރިމަގު، ހެންވޭރުކޮޅުން އެންމެ ދެކުނުގެ އަތިރިމަގު.
(ފޮޓޯ ނަގާފައިވަނީ ހުވަނދުކޮޅުން)

2007 ގައި

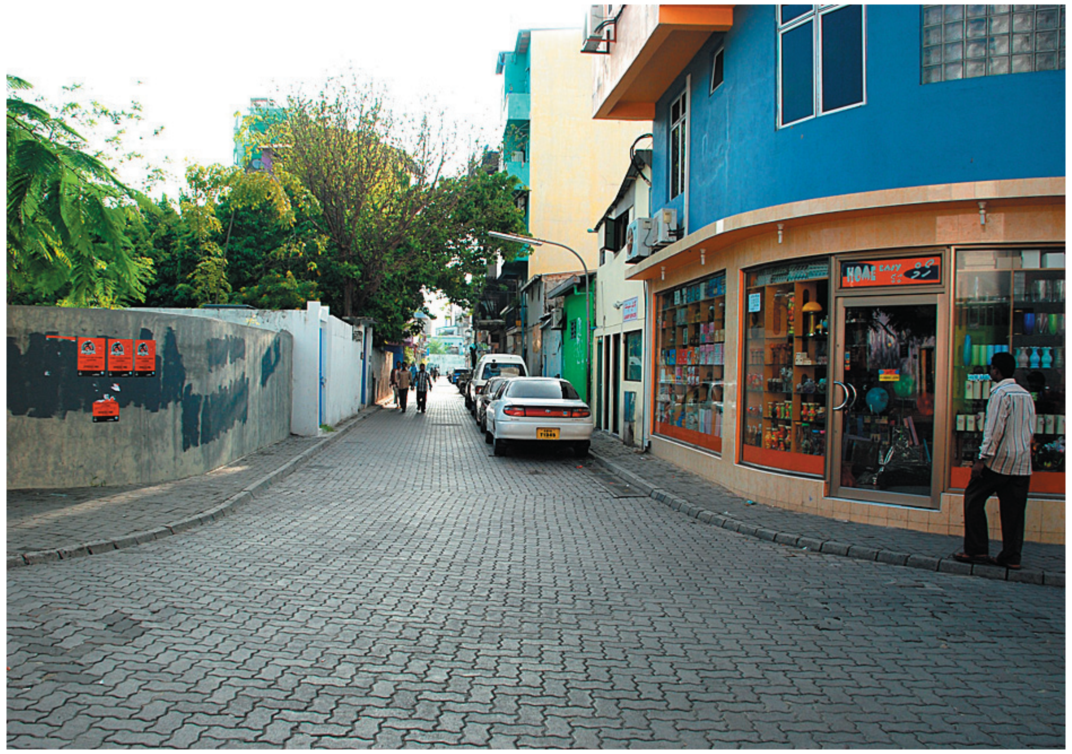

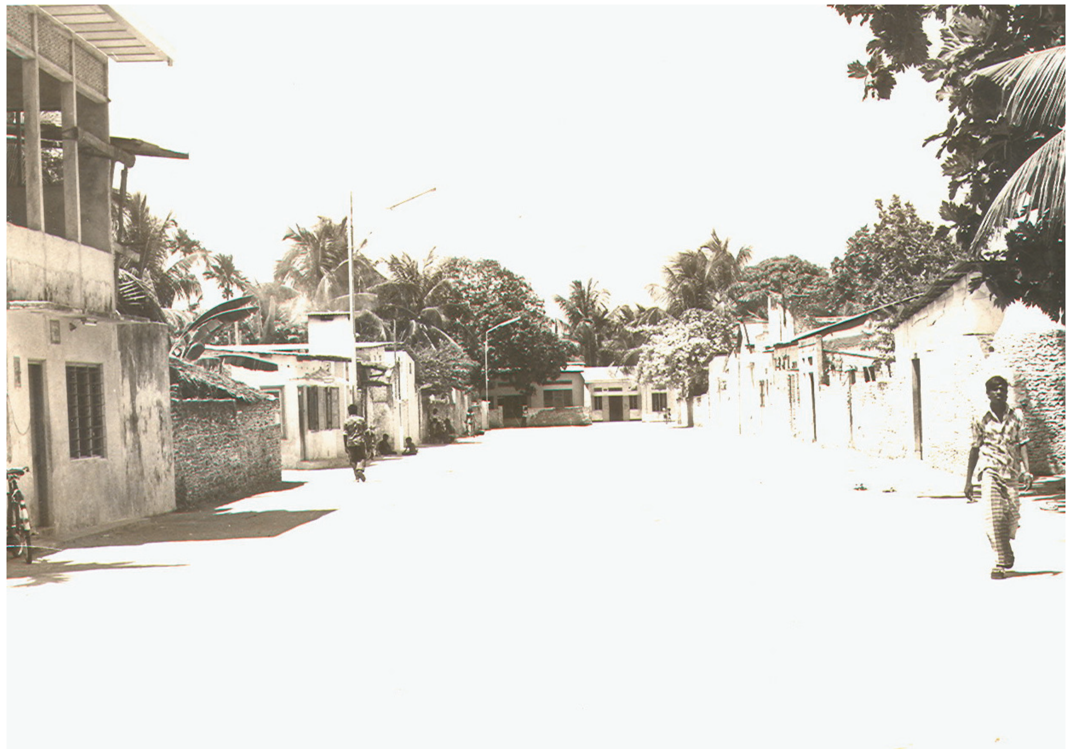

ސޯސަންމަގު އުތުރުން ދެކުނަށް، (އިބްރާހީމް މިސްކިތް ކައިރިން) 1 މެއި 1979

2007 ގައި

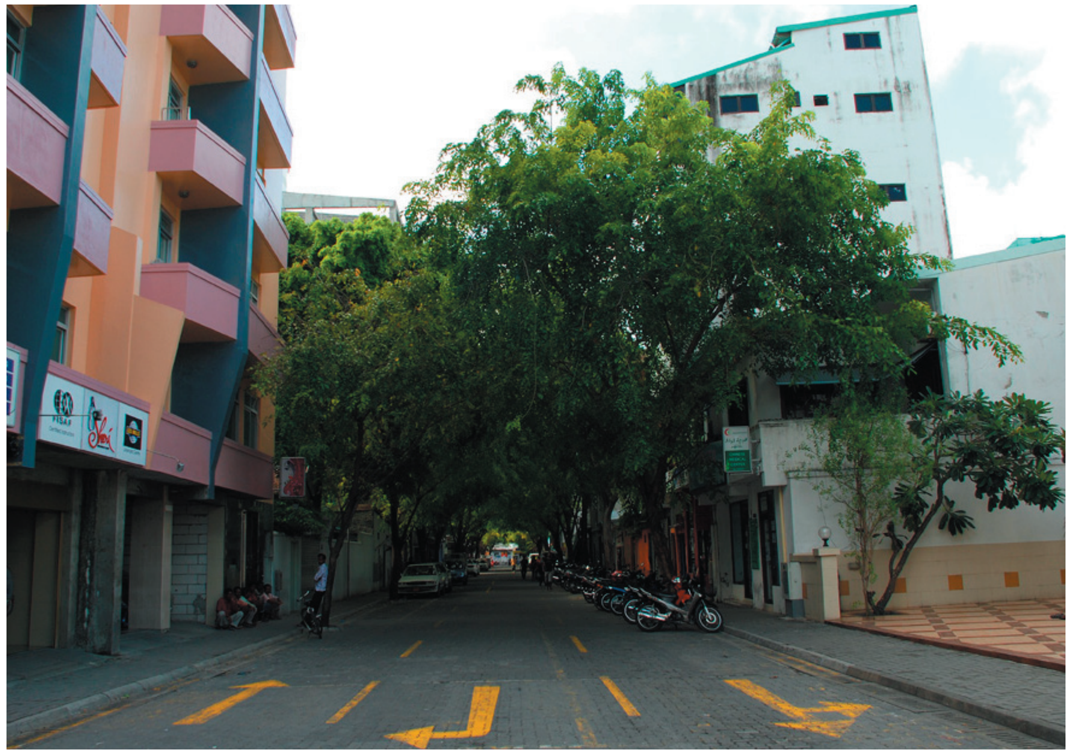

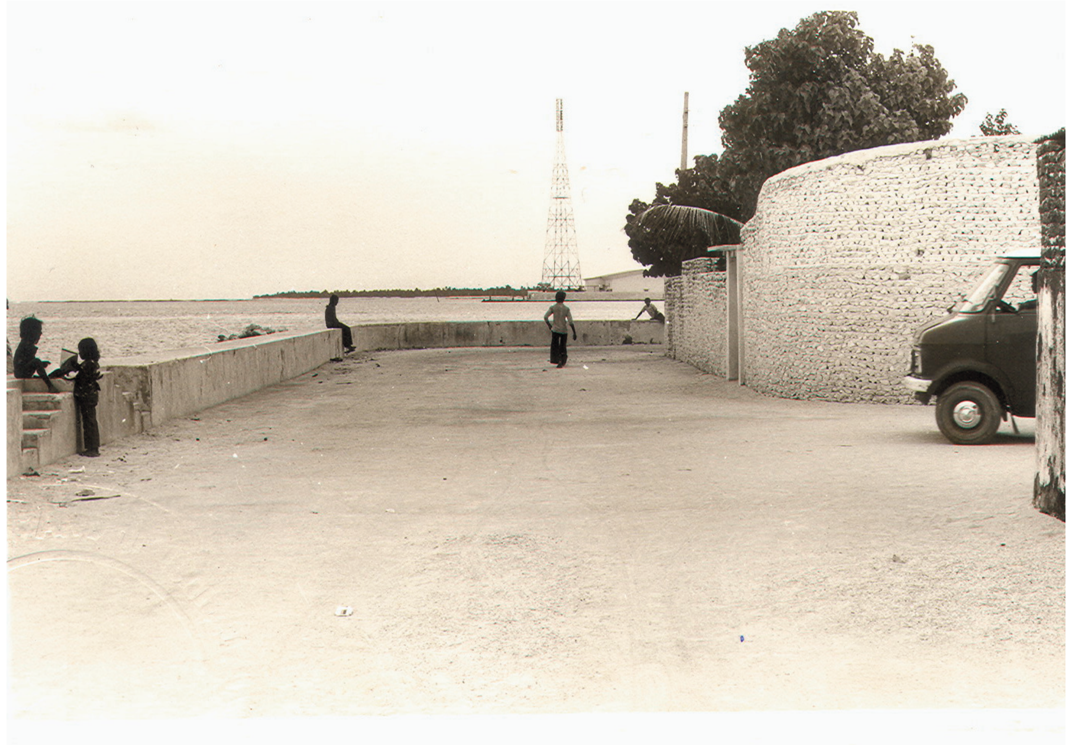

ބޮޑުތަކުރުފާނުމަގު (ކުރީގެ މެރިންޑްރައިވް) އިރުން ހުޅަނގަށް، އެފެންނަނީ ޖީޕީއެއް ބަވަރެވެ.
4 މެއި 1979.

2007 ގައި

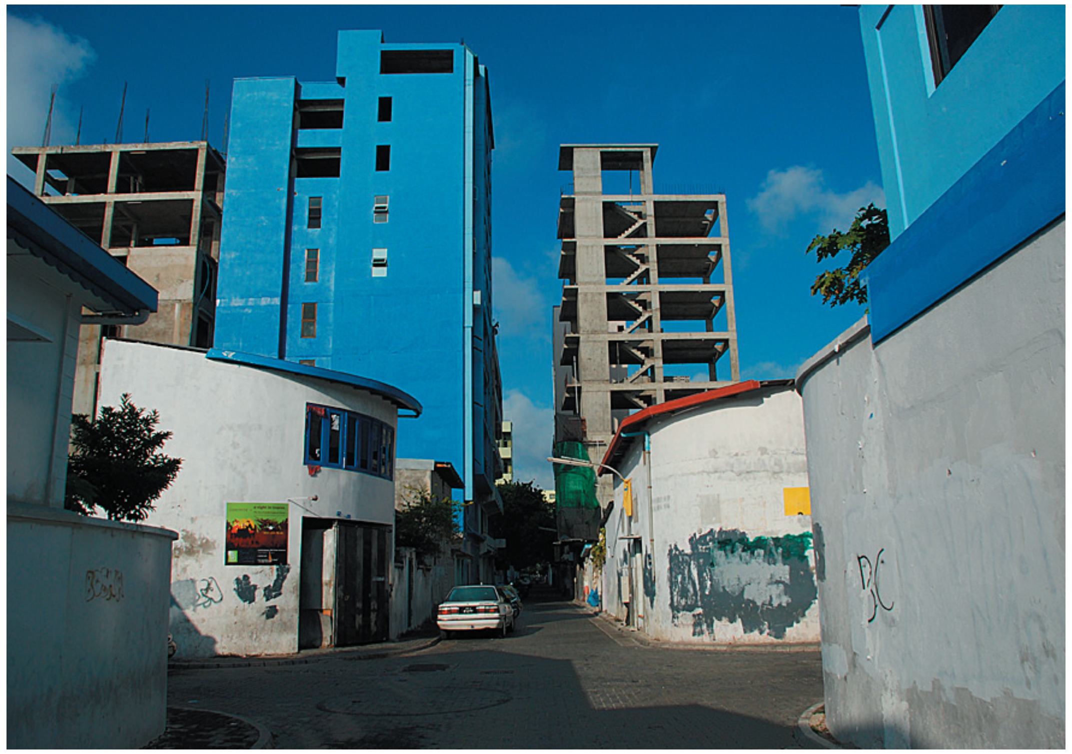

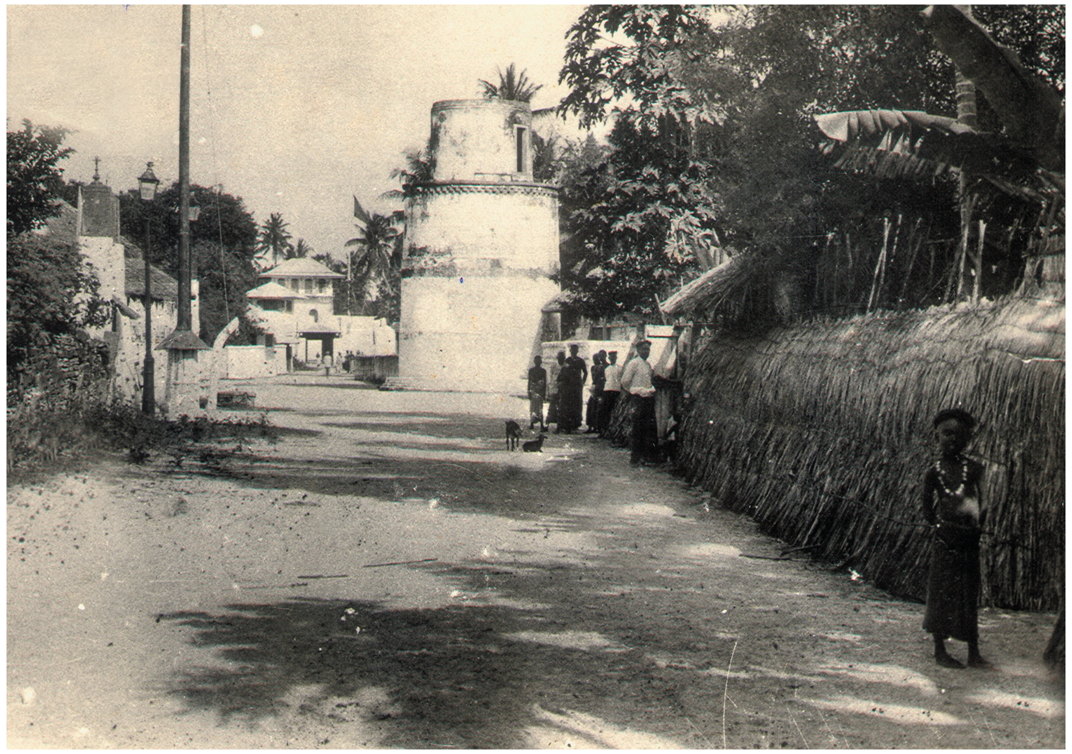

ސޯސަންމަގު އުތުރުން ދެކުނަށް، (އިބްރާހީމް މިސްކިތް ކައިރިން) 1 ދުއި 1979

2007 ގައި

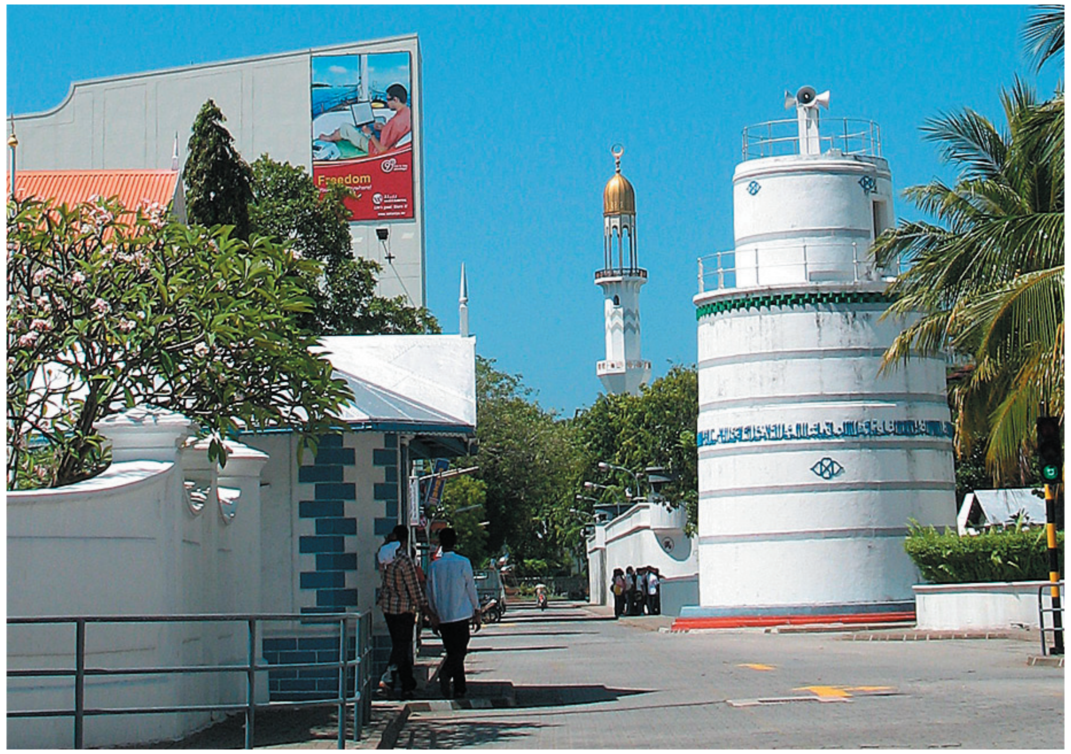

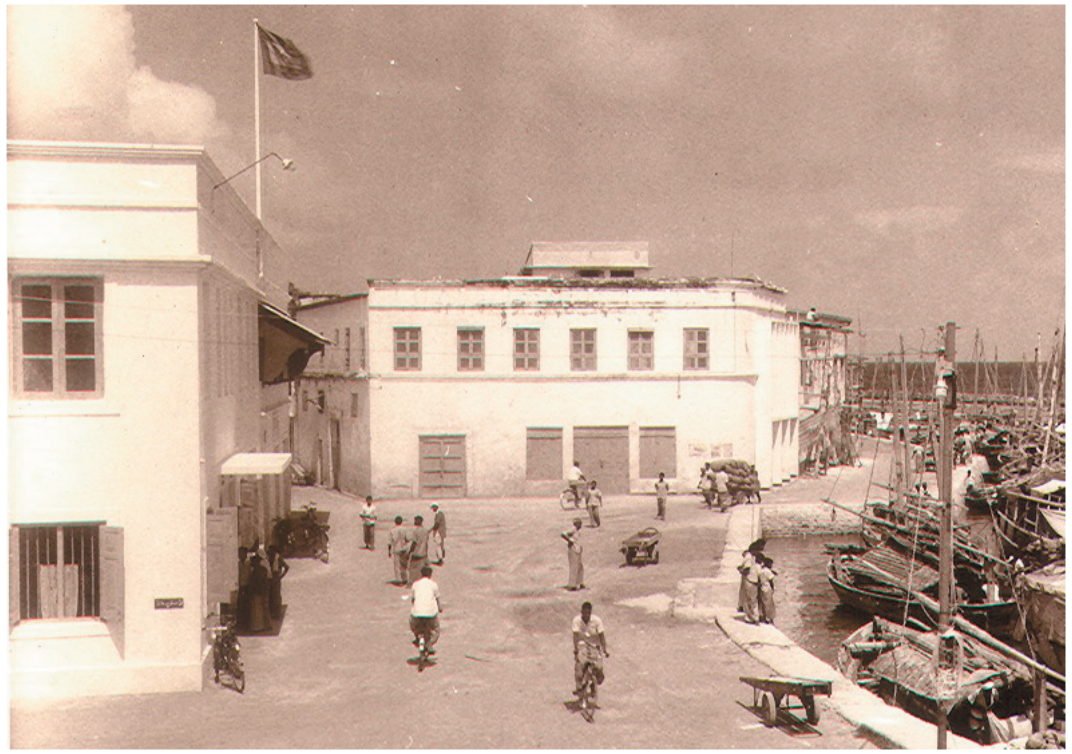

މާލޭ އުތުރުފަރާތު ބަނދަރުމަތި. 1970

2007 ގައި

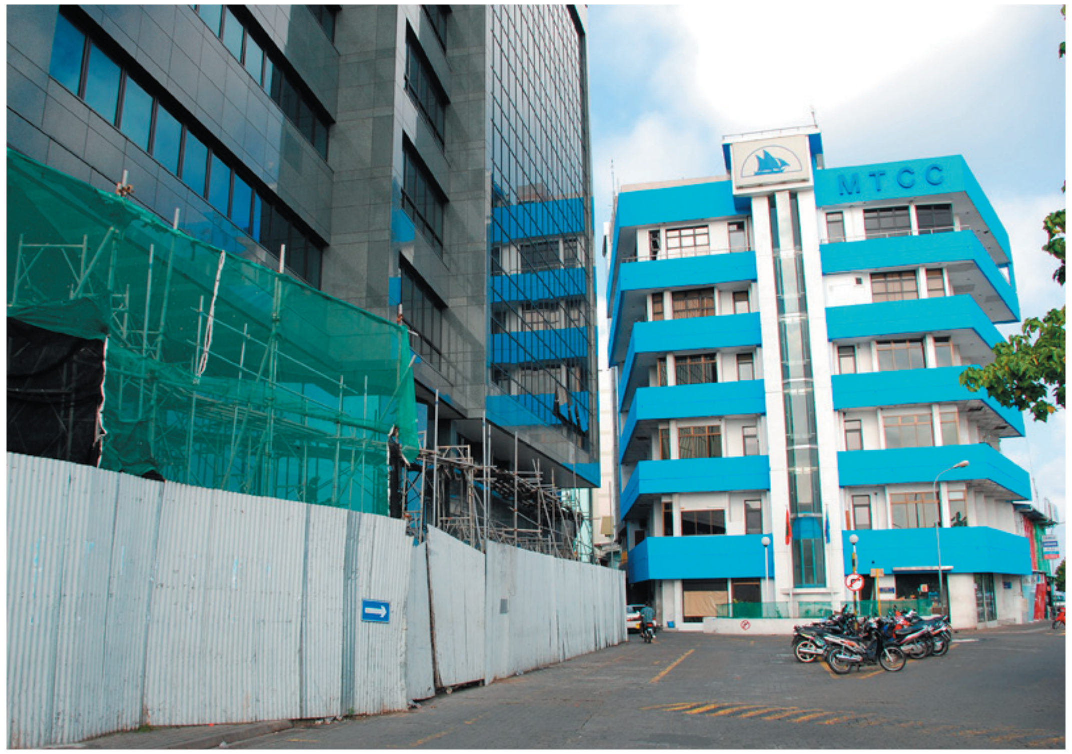

ޗެޕްޓަރ : 13

ކުރިމަގުގައި މާލެ މުނިސިޕަލްޓީ

މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ މުސްތަޤްބަލުގެ ތަޞައްވުރަކީ، މައިގަނޑު ހަތަރު ދާއިރާއަކުން، އިޤްތިޞާދީ ބަދަލުތަކެއް އައުންކަމުގައި އެފަރާތުން ފާހަގަ ކުރައްވައެވެ. އޭގެ ތެރޭގައި ހިމެނެނީ ސިޔާސީ ގޮތުން ގެންނަވަން ގަސްތުކުރައްވާ ބަދަލާއި، އިޖުތިމާޢީ ގޮތުން ގެންނަވާ ބަދަލާއި، އުމްރާނީ ގޮތުން ގެންނަވާ ބަދަލާއި، ޚިދުމަތްތެރިކަން ފަރާތްތަކުން މި މުއައްސަސާގެ ޚިދުމަތް ހިތް ހަރުދަނާކޮށް ބަލައިގަންނާނެ ފަދަ ގޮތަކަށް، ޚިދުމަތުގެ ފެންވަރު ބޮޑު ކުރުމާއި، މި ހަތަރު ކަންކަމެވެ.

- ސިޔާސީ ބަދަލު

ސިޔާސީގޮތުން އަންނަން ބަދަލަކީ، ދިމިޤްރާޠީ އުސޫލުން މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ ރައީސް އައްޔަން ކުރުމެވެ. ރައްޔިތުން ބައިވެރިވާ ކައުންސިލެއް އުފެދި، އެކައުންސިލްގެ ތަފާތާއި އިރުޝާދުގެ ދަށުން މުނިސިޕަލްޓީ ހިންގުމާއި، ދެވޭ ޚިދުމަތްތައް ބައްޓަންކުރުމެވެ.

- އިދާރީ ބަދަލު

އިދާރީގޮތުން އަންނަން ބަދަލަކީ، ދުރު މުސްތަޤްބަލުގައި، ރާވާގެން ކަންކަން ހިންގުމެވެ. 2007ވަނަ އަހަރު ތައާރުފު ކުރެވުނު ސްޓްރެޓެޖިކް ޕްލޭނާ އެއްގޮތަށް ކަންކަން ތަންފީޒުކުރެވެމުންދާނެއެވެ. ކޮންމެ ކަމެއްގައިވެސް މަޝްވަރާއާއެކު، ރޫހުންތެރިކަން އިސްލާހުކުރެވޭނެއެވެ.

މި މުއައްސަސާއާދެކު، މުވައްޒަފުންގެ ހިތްގައި ލިބި އުފެއްދުމާއި، މުވައްޒަފުން ބިނާކުރުމެވެ. ހިދުމަތް އަވަސްކުރުމާއި، މުވައްޒަފުން ހަރަކާތްތެރިކުރުވުމެވެ.

- އުމްރާނީ ބަދަލު

ދުނިޔޭގެ ކުރިއަރާފައިވާ ކޮންމެ ޤައުމެއްގައިވެސް، މުނިސިޕަލްޓީއަކީ، އެޤައުމެއްގެ ރައްޔިތުންގެ ވަރަށް މަތިވެރި ޚަބަރެއް ލިބިގެންވާ މުހިންމު މުއައްސަސާއެކެވެ. ޝަޚްޞިއްޔަތު ހުރި މުއައްސަސާއެކެވެ. މުނިސިޕަލްޓީގެ އިންޝާއީ ވަސީލަތް ތަރައްޤީ ކުރުމަށް މަސައްކަތް ކުރާއިރު، އިމާރާތާއި، ވަސީލަތުގެ ގޮތުންވެސް ތަނަށް ފަހިކަން އަންނަންޖެހޭއެވެ. އެހެންކަމުން މުނިސިޕަލްޓީގެ ޒިންމާތަކާއި މަސްއޫލިއްޔަތުތައް އަދާކުރުމަށް މަގު ހުޅުވާލެވޭ، ޖަމާލީ [illegible] ޤާއިމުކުރެވިފައިވާ މުސްތަޤިއްރު، އިމާރާތްތަކުގެ ބޭނުން [illegible] ބޮޑެވެ. އުމްރާނީ ގޮތުން އަންނަންޖެހޭ އެންމެ މުހިންމު ބަދަލަކީ މިއެވެ.

- [illegible]

[illegible]

[illegible]

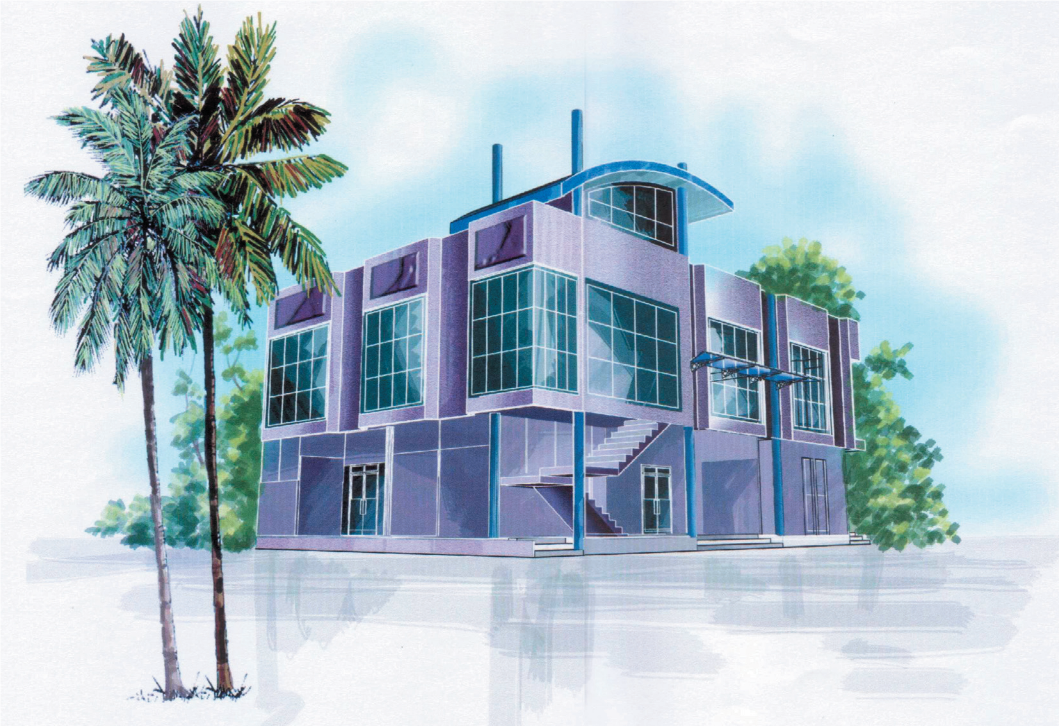

[illegible]

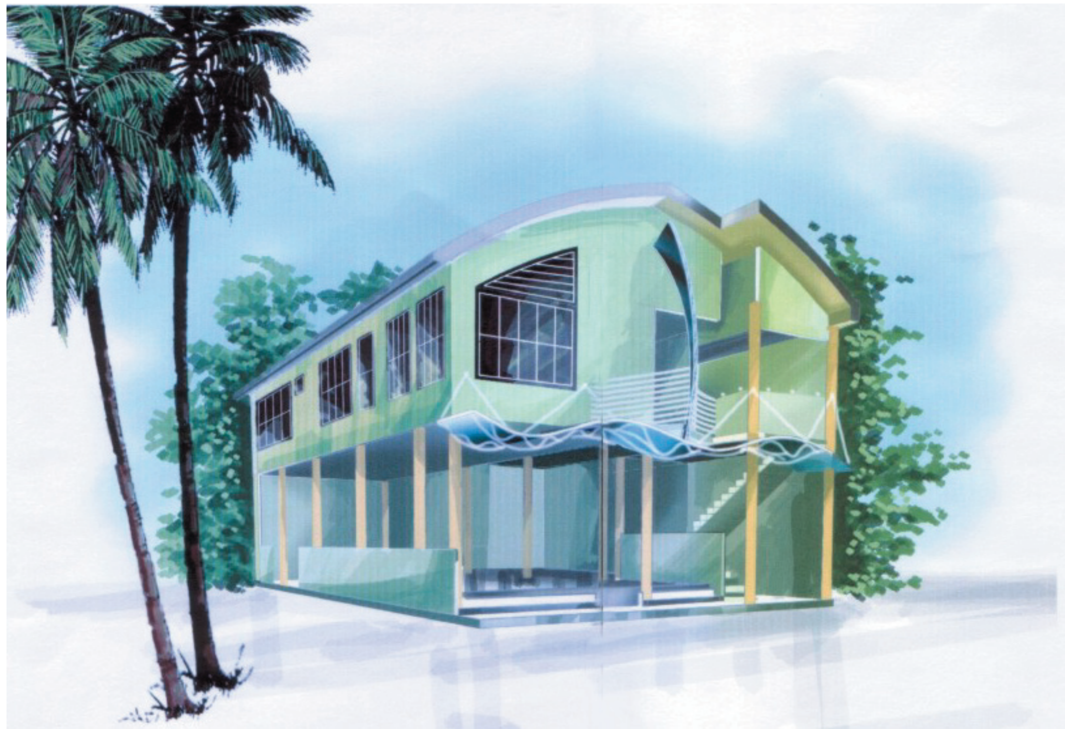

މާލޭވިލިނގިލީ މަސްމާރުކޭޓް ހެދުމަށް ހަމަޖެހިފައިވާ ގޮތުގެ ކުރެހުމެއް

ޗެޕްޓަރ : 14

ލުއި މައުލޫމާތު - އަހަރުން އަހަރަށް

• 1982

1 ސެޕްޓެމްބަރ: މާލޭ މިނިސިޕަލްޓީ އުފެއްދުން.
މިނިސިޕަލްޓީ ވަގުތީ ގޮތުން ހިންގުމުން އަލްފާޟިލް އުމަރު ޒާހިރާ ހަވާލު ކުރެއްވުން.

11 ނޮވެމްބަރ: މާލޭ މިނިސިޕަލްޓީގެ ރައީސްގެ މަޤާމަށް އަލްފާޟިލް އުމަރު ޒާހިރު
އައްޔަނުކުރެއްވުން.

• 1983

2 މާރިޗު: ވެލާނާގެ އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް ނާޞިރުގެ މިލްކުގައިވާ، ކްރެސެންޓް 18،
17، 16، 7، 6، 5، 4، 2، 1 ފުރާޅަތަކުގެ އަދުލުގައި ޝަރީޢަތުން ޙުކުމް، 90 / 4016
(ހަބަރުނާގެ ސޯޖަ ރުޅިއާ ނުވަތަ ކޮލަމާރި) އަދާކޮށް ފުރާޅުތަކަށް ދައުލަތަށް ނަގަންވުން.

16 ނޮވެމްބަރ: މާލޭ މިނިސިޕަލްޓީގެ ރައީސްގެ ބަދަލުގައި އަލްފާޟިލް އުމަރުޒާހިރު
ހަމަޖެއްސެވުން.

- ދިރިއުޅުމަށްޓަކައި، 81 ފަރާތަކަށް މާލޭން ގޯތި ހަވާލު ކުރުން.

• 1984

7 ޖަނަވަރީ: މާލޭގެ ދިރިއުޅުން މަގުމައްޗަށް އޮޅުވާލުން ހިނގުމާ އަޅުވަލާގޮތަށް ބަލައި
ހުދުމަރަނބަކައި އަމް. އާ. އިން =/ 10000ރ (ދިހަހާސްރުފިޔާ)ގެ ޖޫރިމަނާ ނަގުން.

24 މާރިޗު: މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޓޮލްސް އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަންގެ ފަރާތުން ހިންގި،
ރައްޔިތުންގެ ޕްރިންޓިންގްޕްރެސްގެ ބައިވަރު، ހަރުހަރުން މާލެ ފާސްފޯޓުން ރަޖިސްޓްރީ ކުރުމާބެހޭ
މަސައްކަތްތަކަށް އިންތިޒާމްކުރުމަށް ބަހުރަވައިގައިވެސް މާލޭ މިނިސިޕަލްޓީއަށް ޖާގަދޭކުރުން.

25 މޭ: ސައުތްބަނޑާރާގައި ހުންނަ އެނބުރި އުނދަގޫގެ ޖެޓީ ފިއްކަސްކުރުން.

25 ޖޫން: ސައުތްބަނޑާރާގެ ކުރިމަތީ އޮތް ބަނދު ފަށްކުރުން.

23 ޖުލައި: ޖީ އެލް އޭގެ ޖަލިމް އައްސަލާމުއަލައިކުމް ހިނގާނުލާ ސައުތްބަނޑާރަށް ވަޑައިގެން
ގޮތް އިންދަވައިދެއްވުން.

1 އޮގަސްޓް: މަގުމައްޗަށްވާ ގަވާއިދު، ފޮރެހެގެ ގޮތުގައި ޝާއިޢުކުރުން.

21 އޮގަސްޓް: ރާގަނޑު މަސައްކަތްތަކާއި މުވައްޒަފުންނަށް އިތުރުގެ ފައިސާ ދައްކާނޭގޮތް
ހަމަޖެއްސެވުން.

19 ޑިސެމްބަރު: މުނިސިޕަލްޓީއަށް ލިބުނުވާ ފައިސާއާ ބެހޭ ގަވާއިދުތަކާ އުސޫލުތައް ހިމެނޭ ފޮތެއް އޮޑިޓް އޮފީހުގެ ލަފާގެ މަތިން ތައްޔާރުކޮށް ޝާއިޢުކުރުން.

29 އޯގަސްޓު: 7 ޖަނަވަރީގައި އުމް އުމް ހޫއިން ނެގި، ދިހަހާސް ރުފިޔާގެ ޖޫރިމަނާ އަދާކޮށް ނިންމުން.

16 ސެޕްޓެމްބަރު: މާލޭ މަގުތަކާއި ހުސްބިންތަކާއި، ސަރުކާރުގެ އިމާރާތްތަކަށް ހިމެނޭ ހުސްބިންތަކުގައި ގަސްއިންދާ ބެލެހެއްޓުމަކީ މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ މަސައްކަތްތަކުގެ ގޮތުގައި ހަމަޖެއްސުވުން.

23 ސެޕްޓެމްބަރު: މާލޭފުށުން އަވަށްތަކަށް ބިން ހިއްސާ ފަރާތްތަކެއް އެކަތަ ބިމަކުން ލިބޭބައި ލިބޭގޮތަށް ނަމަ އެބިމެއްގައިވާ ބަންޑާރަބައި އެފަހަރެއްގެ ކަލިކަ ބައިން ހަމަޖެއްސުވުން.

6 އޮކްޓޫބަރު: މަގުތަކާބެހޭ ގަވާއިދު އިސްލާހު ކުރައްވައި އެގަވާއިދަށް ރަސްމީ ކުރައްވައި ފާއްސަވުން.

15 އޮކްޓޫބަރު: ސަރުކާރު އިމާރާތްތަކަށް ބޭނުންވާ ޕްލޭނިން ސަރުކާރުން، ކާރިބީން ފަންވަރުގެ ސަރަހައްދު އޮތް މީހުން ނޫނިވެސް ދަރިކަލުން ބައެއްފަހަރުކުރެވުނުކަމެއް، ދިވެހި ރާއްޖޭގެ ބަޔަކު ކުރިއަށްދާ މަސައްކަތް ހިންގުން 31 މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގައި ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށް ނިންމުން.

1 ނޮވެމްބަރު: މަސްމާރުކެޓުގެ ބަލަހައްޓާ ފަރާތެއް ހުރިހާ އެއްޗެހި އުފުލުމުގައި، ރަސްމީގޮތުގެ ކަންތައްތަކުގައި ވަޒީފާދާރުން ސަލާމަތުން ޖަމާކޮށް ހަމަޖެއްސުވުން.

1985 •

24 ޖަނަވަރީ: މާލޭ އަރިހަށް ޕްލޭނިންގ އާ ބެހޭ ކަންކަންބަލަހައްޓާ ފަރާތެއް މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީކުރުގައި ހަމަޖެއްސެވުން.

31 ޖަނަވަރީ: ލޯކަލްމާކެޓުގެ ދޮރިތަކުގެ މަހުކުއްޔަކީ، 50/=ރ ކަމުގައި ހަމަޖެއްސުން.

8 ޖުލައި: ގޭގެ ރަޖިސްޓްރީ ހަދައިދިނުމުގައި ކޮންމެ ރަޖިސްޓްރީއަކަށް 2/=ރ ގެ އަގެއް ނަގާގޮތަށް ހަމަޖެއްސުން.

21 ފެބްރުއަރީ: ގުރާބުމިސްކިތުގައި މާލޭ ކޯމަރޝަލް ހާބަރެއް ހައްދަވަން ކަމާބެހޭ ފަރާތުން ނިންމުމުގެ މާދުރުގައި އެތަނުގައި ހުރި އަސްރު ފުރާނާ ބަރި އުވާލުން.

27 ފެބްރުއަރީ: އާންމުންނާބެހޭ ގަވާއިދުތަކެއް އެކުލަވާލައި، ކޮންމެ މީހަކަށްވެސް ފަސޭހައިން ބަލައިލެވޭނެހެން ފޮތެއްގެ ގޮތުގައި ޝާއިޢުކޮށްފައި އޮތުން މުނިސިޕަލްޓީން ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފަށާއެއްގޮތަށްދެވުން ރައްޔިތުގައި ފުރަތަމަ ފަހަރަށް މިފަދަ ފޮތެއް ޝާއިޢުކުރުން.

27 ފެބްރުއަރީ: މާލޭ ބަނދަރުގެ ގަވާއިދުތަކާބެހޭ ގޮތުން މަޖިލިސްގައި ކުރަންޖެހޭ ބޭބޭފުޅުންނަށްފަހަރު ކަންކަން މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީން ކުރާގޮތަށް ހަމަޖެއްސުވުން.

20 މޭ: ބޮޑުދަނޑު ގެނެސް ގެންދާ ކާޑު ބަޔާންކުރު ކުރުން.

27 މޭ: ކްލަބް ސްޕޯޓްގެ ފަރާތުން ހުޅުވާލައިވާ ކަސިރަތު ހަދާފައިވާ ގޯތީގެ އިރުން އޮތް ހުސް ބިމުން 100‘×80’ ގެ ބިން އަސްބާބާ މި އޮފީހާ ހަވާލު ކުރެއްވުން.

26 ޖޫން: ޑިޕާޓްމަންޓް އޮފް ޕަބްލިކް ވަރކްސް އެންޑް ލޭބަރުން، މާލޭ ދެކުނުފަރާތުން ހިއްކުވި 1000×1000 އަކަފޫޓުގެ ބިމެއް، މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއަށް ހަވާލުކުރެއްވުން.

1 ޖުލައި: ފިހާރަ ހިންގުމަށް ބަނޑާރަ ބިމުން ދޫކުރެވިފައިވާ ތަންތަނުން މަހަކު އަކަފޫޓަކަށް -/50 (ފަންސާސް ލާރި) ކުލީގެ ގޮތުގައި ނަގަންވާގޮތަށް ހަމަޖެއްސުން.

20 ޖުލައި: ސަރުކާރު އިބްރާހީމް މިސްކިތް ހުރި ބިން މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއާ ހަވާލުކުރެއްވުން.

10 އޮގަސްޓު: ކްލަބް ސްޕޯޓްގެ ފަރާތުން ހުރި ކާނިވަލްގެ ކުރިމަތިން ދޫކުރި 2000 އަކަފޫޓުގެ ބިން އަސްބާބާ މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއާ ހަވާލު ކުރުން.

8 ސެޕްޓެމްބަރު: ދިރާގު ބިލްޑިންގގެ ފުރަގަހުގައި އޮތް ހުސްގޮޅިއެއްގައި 8 ފާހާނައިގެ އަނގަ ފާހާނާބަރިއެއް ހަދަން ދޫކުރުން.

26 އޮކްޓޫބަރު: އިނގިރޭސިވިލާތުގެ ބައެއް ޑިޕްލޮމެޓިކުގައި މިސްއެއް. ޗާޓަރު ޖެ ޤާތާ، ސަތޮޅުޖަނާލަރު 38ގަސް، ފިހިފުހުމާ ހަދިޔާ ކޮށް އެމްބަސީގެ ނަމުގައި "މާލޭގެ ބޮސް ..."ގެ ނަމުން ނަންދިނުން.

16 ޑިސެމްބަރު: ޕާކިސްތާނުގެ ރައީސް ޖެނެރަލް މުޙައްމަދު ޒިޔާއުލްޙައްޤު ސުލްޠާންޕާކުގައި ހިތިގަހެއް އިންދަވައިދެއްވުން.

- މި އަހަރުގެ ތެރޭގައި ހ. ވެލާނާގޭ އަލްފާޟިލް އިބްރާހީމް ނާޞިރުގެ މިލްކުގައިވާ ކުރެސެންޓް 10، 11، 12، 13، 14، އަދި 15 ނަންބަރު ފިހާރަ، ދައުލަތަށް ނަންގަވާލުމުގައި ދައުލަތުން ބަދަލު ދިނުމަށް، ސަރުކާރުން ދެއްވި، 54/7548 ބުރިޔާ (ހަތްހާސް ފަސްސަތޭކަ ސާޅީސް އަށްބުރިޔާ، ފަންސާސް ހަތަރު ފޫޓު) މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީން ހަވާލުކޮށްފައިވެއެވެ.

• 1986

7 ޖަނަވަރީ: އިންޑިއާގެ ބޮޑު ވަޒީރު މިސްޓަރ ރާޖީވްގާންދީގެ ދަރިކަލުންނަށް އެހެރުމަކަށް މާލޭގެ ތަރިކަތަކެއް ތަޢާރަފުކުރުން.

7 ފެބުރުއަރީ: އިންޑިއާގެ ބޮޑު ވަޒީރު، މިސްޓަރ ރާޖީވްގާންދީއާއި އޭނާގެ އަނބިކަނބަލުން މިސިޒް ސޯނިއާ ގާންދީ ރަސްމީ ދަތުރުފުޅެއްގައި މާލެ ވަޑައިގަތުން.

8 ފެބުރުއަރީ: މާލޭ ސުލްޠާންޕާކުގައި މިސްޓަރ ރާޖީވްގާންދީގެ ދަރިކަލުން ގަހެއް އިންދަވައިދެއްވުން.

9 ފެބުރުއަރީ: އިންޑިއާގެ ބޮޑު ވަޒީރުގެ ދަރިކަލުން ފުރާވަޑައިގަތުން.

4 މާރިޗު: މާލޭ ރޯޑު އިންޕްރޫވްމަންޓް ޕްރޮޖެކްޓް ކޮމިޓީގައި މާލޭ މިއުނިސިޕަލިޓީގެ ފަރާތުން ހުންނަވާ ބޭފުޅެއްގެ ގޮތުގައި އަލްފާޟިލް ބަނދު އަޙްމަދު ސަލީމް، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އޮފީހުން ހަމަޖެއްސެވުން.

15 ޖުލައި: އާންމުންނަށް ފެންނާނެހެން މާލޭގެ އެކިތަންތަނުގައި ގަޑި ބެހެއްޓުމަށް ފެނިވަޑައިގަންނަވައިގެން، ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަމުރުން އެންގެވުން.

26 ޖުލައި: މިހާރުގެ އަމީނީ މަގަށް އެނަން ދެއްވުން.

24 އޮގަސްޓް: އެކި އެކި ބޭނުމަކަށް ސަރުކާރުގެ އޮފީސްތަކާ ހަވާލު ކުރެވޭ މާލޭގެ ގޯތިގެދޮރަށް، ރަޖިސްޓްރީއެއް ހަދައިދޭން ފެށުން.

29 ސެޕްޓެމްބަރ: މާލޭގައި ވަޒީފާ އަދާކުރާ ރާއްޖެތެރޭގެ މީހަކު، ވަޒީފާއިން ވަކިވެއްޖެނަމަ، ނުވަތަ މާލޭގެ ރަށްވެއްސަކާ އިނދެގެން އުޅޭމީހަކު، ވަރިވެއްޖެނަމަ، މާލޭގައި ހުރުމުގެ ހުއްދަ ހަމަ ޖެއްސަން އޮންނަ 7 ދުވަހުގެ މުއްދަތު 1 މަސް ދުވަހަށް ބަދަލު ކުރުމަށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ އެންގެވުން.

12 އޮކްޓޫބަރ: ފޮޓޯގްރާފުކުރުމާއި، އެސަރަހައްދުގައި ބޮޑި، ޖޫސް، ގަނޑުފެން، އައިސްކްރީމް ފަދަ ތަކެތި ވިއްކުން މަނާކުރައްވުން.

14 އޮކްޓޫބަރ: މާލޭގެ ބައެއްގޭގޭ ފާރުގައި ދިޔަދޮވި ނުލައި ހުންނާތީ، އެފަދަ ގޭގޭގައި ދިޔަދޮވި ލުމަނާއި، ވާރޭފެން އެޅެއްގައި ހުންނަ ވަޅުވަޅުން ހިނދުގޮތަށް ކުރުމަށް އިތުރުކަން އެކަށީގެންވާ އިސްލާހެއް ނުލިބޭތީ، އެކަން ހައްލުކޮށްދިނުމަށް އެފަރާތްތަކަށް ސިޓީ ފޮނުވުން.

16 އޮކްޓޫބަރ: ކުރީގެ ދަރުމާރުކޮޓުގައި ހަދާފައިވާ އެ ރޯމަސް މާރުކޯޓު ހުޅުވުން.

28 އޮކްޓޫބަރ: ނޫރާނީ ގޯޅީގެ ނަން ނޫރާނީ ހިނގުމަށް ބަދަލުކުރުން.

2 ނޮވެމްބަރ: ފަރީދީބިލްޑިންގު އިމާރާތުން، ހުރަވީ ބިލްޑިންގަށް މާލޭ މިއުނިސިޕަލިޓީ ބަދަލުކުރުން.

3 ނޮވެމްބަރ: މާލޭހުކުރުމިސްކިތުގެ އުތުރުން އަރަން ހުރިމަގަށް “ހުކުރު ހިނގުން” މި ނަންދިނުން.

10 ޑިސެމްބަރ: އެގްރިކަލްޗަރ މިނިސްޓްރީން ހިންގާ މާލޭން މީދާ ދަނޑުވެރިކަމާބެހޭ ޕްރޮގްރާމްތަކުގެ ޕްރޮޖެކްޓްބޯޑަށް ކޮމިޓީއަށް އަލްފާޟިލް ބަނދު އަޙްމަދު ސަލީމް ހަމަޖެއްސުން.

24 ޑިސެމްބަރ: މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓްބޯޑަށް ތައިނާ ސަރުކާރުގެ އެކި ހުސްބިމުގައި ދިރި ވަޑުދުގައި މާލޭ މިއުނިސިޕަލިޓީގެ ރައީސްގެ އިޚްތިޔާރާ ބަނދު އަޙްމަދު ސަލީމް ފުރާވައިގެން.

• 1987

1 ފެބްރުއަރީ: މާލޭ މިއުނިސިޕަލިޓީގެ ހާއްސަ ދަފުތަރުގައި ރަޖިސްޓްރީވުމާބެހޭ ގަވާއިދު އިޖްރާކުރުން.

2 މާރިޗު: ސްރީލަންކާގެ ރައީސް ޖޭ އާރް ޖަޔަވަރްދަނާގެ ދަޢުވަތުބަހުން ރަސްމީ ދަތުރުފުޅެއްގައި މާލެވަޑައިގަތުން.

8 މާރިޗު: މާލޭ މަގުހެދުމުގެ މަޝްރޫޢު ރަސްމީކޮށް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ފައްޓަވައިދެއްވުން.

11 މާރިޗު: މާލޭ މަގުހެދުމަށް އެޅިވާ ފަސްޖެއް ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހުޅުއްވައިދެއްވުން.

13 މޭ: ޗީފް މޯލްޑިވްސްގެ ދުވާނަހު އަޅާ ބިމުގައި ކުނިއަޅާނެ ކޮށްބައި ހަމަޖެއްސުން.

13 މޭ: ރާއްޖޭގެ ދުވަސް ކަލާ ފިހާރަތަން އެސްޕީއާ އެއްނަރުބަރު ގެރަދުގެ އަޅުގަނޑުގެ ފިހާރަތަކުން ޖަގަހާއި، ގެރަދުގެ އަޅުގަނޑުތަކުން ހިންގާކަރު ގެއްލި ގެއް ހަމަޖެއްސުން.

7 ޖޫން: މާލޭ ރޮހަސް މާރުކެޓުގައި މަސްކަނޑާބައެއް ހުޅުއްވައި މަހަކު =50/ރ އަގަށް އެތަން ކުއްޔަށް ދެއްވުން.

26 ޖުލައި: މާލޭމަގުތަކުގައި ގޭބަހައްޓަން ހިންގުމަ މަޝްރޫޢު ނިމި ގޭގެ ބައެއް ހިންގަންފެށުން.

3 އޮކްޓޯބަރ: ލ. ގަމު ކާޅު ކުދިކުދިބަރީގައި، ސަރަހައްދީހޮސްޕިޓަލްގެ ބިނާއެ ހުޅުވުން.

31 އޮގަސްޓު: ޑީ. އެސް. ޕީ. ދުރުވިރިޔާތަކުން އިސްލާމީ ސަރުކާރުގެ މަސައްކަތް ހިމާޔަތް ފިޔަވަޅު ގެނައުން.

• 1988

3 މާރިޗު: ސ. ހިތަދޫ ސަރަހައްދީމަދަރުސާއާއި ސަރަހައްދީހޮސްޕިޓަލްގެ ބިނާގެ އަސާސް ޖެހުން.

13 މާރިޗު: މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިއުކޭޝަނުން ހިންގާ މާލޭން މީހާ މަދަރުސާތަކުގެ ޓީޗަރުންގެ ބައިވެރިވެ އެރިޔަރިވެރިން.

17 ފެބްރުއަރީ: މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއާއި، އަވަށްކޮމިޓީތަކާބެހޭ" ގަވާއިދު ވަޒީރުންގެ މަޖިލީހުން އެކުލަވާލެވުން.

15 މޭ: މަގުމަތީގައި ފޮރޮސްޓި ފައިވާ ނުލައިއުޅުން މަނާކުރެއްވުން.

10 ޖުލައި: ލޯކަލްމާރުކެޓުގެ ސޮންޓިގެނަން، "ރާއްޖޭގެ ތަކެތީގެ މާރުކެޓް" ގެނަމަށް ބަދަލުކުރެއްވުން.

10 އޮގަސްޓު: މާލޭ މަގުތަކުގައި ހުޅިފިލުނޭ އަލިފާން މަނާކުރުން.

16 އޮގަސްޓު: ހއ. ދިއްދޫ ސަރަހައްދީމަދަރުސާއާއި ސަރަހައްދީހޮސްޕިޓަލްގެ ބިނާގެ އަސާސް ޖެހުން.

15 ސެޕްޓެމްބަރ: މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ފުރަތަމަ ފިޔަވަޅުގެ މަސައްކަތްފެށުން.

28 ސެޕްޓެމްބަރ: ނޫރާނީގެ ރަސްގެފާނު ބިރުންދުރު ބިރު ބިލްޑަމް ސޫރު ދާވާގެ ދަޢުވަތުބަހުން

ރަސްމީ ދަތުރުފުޅެއްގައި މާލެވަޑައިގަތުން.

23 ނޮވެމްބަރު: [illegible] މަސައްކަތަށް [illegible] ރައްޔިތުން ގެންނަންފެށުން.

24 ނޮވެމްބަރު: މާލޭ ގޭގޭގެ [illegible]، މަގުމައްޗަށް ވާގޮތަށް ގެދޮރުތަކުގާއި ކަނިތަކުން ބޭރަށް ނެރުން މަނާކުރުން.

• 1989

23 ޖުލައި: ފަސޭއާރުމަލު މަޖީދިއްޔާގެ ގުޅުން ހިސާބުގައި “އައިލެންޑް” މިނަމުގައި ބުރައް ތައްޔާރުކޮށް ނިންމުން.

27 އޮގަސްޓު: ޑެންމާކް ސަރުކާރުގެ އެހީގައި ދިވެހި ސަރުކާރުން ހިންގެވި މާލޭ [illegible] ޕްރޮޖެކްޓްގެ ނިމުންފާހަގަކުރުން.

18 ސެޕްޓެމްބަރު: ޕާކިސްތާނުގެ ސާކް އޯގަނައިޒޭޝަން ކޮމިޓީގެ ދަޢުވަތަކަށް މުނިސިޕަލްޓީގެ ރައީސް އަލްފާޟިލް އުމަރު ޒާހިރު ޕާކިސްތާނަށް ފުރާވަޑައިގަތުން.

28 ސެޕްޓެމްބަރު: ކޮލަމްބޯގައި އޮތް “ފްރެންޑް ޝިޕް އެންޑް ޕީސް ގާޑަން” [illegible] ބައްލަވައިލުއްވުމަށް ދެއްވާފައިވާ ދަޢުވަތަކަށް، މުނިސިޕަލްޓީގެ ނައިބު ރައީސް އަލްފާޟިލް އަބްދުލް ސަޢީދު މާލޭން ފުރާވަޑައިގަތުން.

• 1990

10 ފެބުރުއަރީ: އެން. އެސް. އެސްގެ އެދިވަޑައިގަތުމަކަށް ގދ. ކާޑެއްދޫގެ [illegible] [illegible] ސަރުވޭއަރުންގެ ޓީމެއް ފުރުން.

27 ފެބުރުއަރީ: އެން. އެސް. އެސްގެ އެދިވަޑައިގަތުމަކަށް ގދ. ކާޑެއްދޫގެ [illegible] [illegible] ސަރުވޭއަރުންގެ ޓީމެއް ފުރުން.

2 ޖޫން: މާލޭ މުނިސިޕަލްޓީގެ ރައީސް އަލްފާޟިލް އުމަރު ޒާހިރު، ރަސްމީ ދަތުރުފުޅެއްގައި ޗައިނާއަށް ފުރާވަޑައިގަތުން.

22 ޖޫން: އިންޑިއާގެ ބޮމްބޭ ސިޓީ، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މާލެވަޑައިގަތުން.

19 ޖުލައި: މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓްގެ ފޭސް 1 ގެދޮރުން ހެދުނު 24 ފްލެޓް ކުއްޔަށްދިނުން.

22 ޖުލައި: ފްލެޓް [illegible] [illegible] އެޅުއްވުން.

25 ޖުލައި: ސްރީލަންކާގެ ބޮޑުވަޒީރު ޑީ ބީ ވިޖޭތުންގާ މާލެވަޑައިގަތުން.

25 ޖުލައި: ހައުސިން ސްކީމް ފޭސް 1ގެ ދަށުން އިމާރާތްކުރެވުނު ފްލެޓްތައް ސަރުކާރާ

ހަވާލުކުރުން.

25 ޖުލައި: މާލޭ ހައުސިންގ ޑިޕާޓްމަންޓް ފްލެޓް 2 ގެ ބިންގާ އެޅުން.

28 ޖުލައި: ސްރީލަންކާގެ ބޮޑުވަޒީރު ޑީ ބީ ވިޖޭތުންގާ ސަލްޓަންޕާކުގައި ހެވެނބެލިގަހެއް
އިންދަވާފައިވުން.

29 އޯގަސްޓް: ސަލްޓަންޕާކުގައި އިންދުމަށް ސްރީލަންކާގެ ބޮޑުވަޒީރު ޑީ ބީ ވިޖޭތުންގާ
ބާވައްކާއްބެއް ފޯނުއްވުން.

27 ސެޕްޓެމްބަރ: މާލޭ ކޮލިނީގާމަގު (މިހާރުގެ ފަރީދީމަގު) ބަނދަރުކޮށްފަރުގައި ހަރައިނިންމާ
އަންދުވަރު ހުޅުވާލުން، ހެއްބަވަޅުއްގައި ފާހަގަކުރުމުގެ ގޮތުން، ބައިސިކަލްމުގުރިއްޔާ ކަރުއުސްމާނު
މަސްއޫލިއްޔަތުތަކުދޫއްވާ އެކަމު ހުޅުވާލުން.

11 ނޮވެމްބަރު: މާލޭގެ ކޮންމެ އަވަށެއްގައި އަވަށުއޮފީހެއް ހުޅުވުން.

15 ނޮވެމްބަރު: މިނިސްޓްރީ އޮފް އެޑިޔުކޭޝަން އެޑްމިނިސްޓްރޭޝަންގެ އެދިވަޑައިގެންނެވި
ކ. ހިންމަފުށީގެ ބާތަބެއް ކުރުމަށް ސަރަހައްދުން ބިމެއް ދިނުން.

10 ޑިސެމްބަރު: މާލޭގައި އަލަށް އިމާރާތްކުރާނެ ގޮތުގެ ޤަވާއިދު ހެދުން.

1991 •

9 ފެބްރުއަރީ: މާލޭގައި ދިއަދޯވ ނުލައި ހުރި ހުރިހައި ގެއްލިގައި ދިއަދޯވ ހަރުކޮށް ނިންމަން
އިއްތިފާޤުކުރުން.

26 ފެބްރުއަރީ: ގަވަރުމަންޓުގައި ހަނދުމާކުރަހައި ފިނިފަހުލަވާނީ، ބޮޑުގެ ހަރަދު ކުޑަކުރުމުގެ ގޮތުން
ވަޒީފާގެ ވަގުތު މަސައްކަތުކުރާ އޮފީސްތަކުގެ ބަންދުވާ ވަގުތު ހޮނިހިރު ދުވަހު ހެނދުނު 9.00ން
12.00ށަށް ހަމަޖެއްސުން.

1 މޭ: އަލަށް ހުޅުވުން މަސްމާރުކެޓުގައި މަސްކަނޑަން ހަދާފައިވާ 4 ބައި،
އަމިއްލަ ފަރާތްތަކަށް ކުލި އަރުވާ ބޭނުން އަގެއް ހުށަހެޅި ފަރާތްތަކަށް (މަހަކު ވިހިހާސް ރުފިޔާއަށް)
ކުއްޔަށްދިނުން.

12 ޖޫން: ފިލިޕީންސްގެ ފިލިޕީންގެ ޗާޓާޑް ކުރެއްވުމަށް ސަރަހައްދުން ބިމެއް ދިނުން.

16 ޖޫން: މާލޭގައި ގޭ އެރުވުން މަނާކުރުން.

9 އޮކްޓޫބަރު: "އުދުހި 1" މާލެ ގެނައުން.

19 ޑިސެމްބަރު: ދަނޑު ޕިލާވެލިގައި ކުނިވަޅުލުމުގެ ހުއްދަ ދެއްވުން.

1992 •

25 ޖަނަވަރީ: ށ. މިލަންދޫ، ނ. ކެނދިކުޅުދޫ، ރ. ހުޅުދުއްފާރުގެ ޗާޓު ކުރަހަން، ސަރުވޭޔަރުންގެ ޓީމެއް ފުރުން.

30 އޭޕްރީލް: މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓުގެ ފުރަތަމަ ފިޔަވަޅުގެ ފްލެޓްތައް ހަވާލުކޮށްދިނުން.

15 އޮގަސްޓް: ބިލްޑިންގ ކޯޑް އުފެއްދުން.

10 ސެޕްޓެމްބަރ: މާލޭ ގަބުރުސްތާނުތަކާއި، [illegible] ބެލެހެއްޓުން މުނިސިޕަލިޓީއާ ހަވާލުކުރެއްވުން.

11 ސެޕްޓެމްބަރ: ކުވެއިތުގެ އަމީރު، ޝައިޚް ޖާބިރު އަލްއަޙްމަދު އަލްޞަބާޙް މާލެވަޑައިގަތުން.

29 ސެޕްޓެމްބަރ: ހއ. ފިއްލަދޫއާއި، ބާރަށުގެ ޗާޓު ކުރަހަން، ސަރުވޭޔަރުންގެ ޓީމެއް ފުރުން.

1993 •

19 ޖަނަވަރީ: ހދ. ކުޅުދުއްފުށީގެ ޗާޓު ކުރަހަން ސަރުވޭޓީމެއް ފުރުން.

20 އޭޕްރީލް: ކ. ވިލިނގިލީގެ މަގުތައް އެއްވަރުކުރުމާއި، ކުނިނައްތާލުމުގެ މަސައްކަތް މުނިސިޕަލިޓީއާ ހަވާލު ކުރެއްވުން.

26 އޭޕްރީލް: ހދ. ނޮޅިވަރަމުގެ ޗާޓު ކުރަހަން، ސަރުވޭޓީމެއް ފުރުން.

28 އޭޕްރީލް: ކ. ވިލިނގިލީގައި ގަބުރުސްތާނެއް ހެދުމުގެ މަސައްކަތް މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއާ ހަވާލުކުރެއްވުން.

8 އޮގަސްޓް: ކ. ވިލިނގިލީގައި [illegible] [illegible]، [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއާ ބަލައި ހަވާލުކުރުން.

11 ސެޕްޓެމްބަރ: ޖުމްހޫރީމައިދާން ބެލެހެއްޓުން މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއާ ހަވާލުކުރެއްވުން.

12 ސެޕްޓެމްބަރ: ޅ. ހިންނަވަރުގެ ޗާޓުކުރަހަން ސަރުވޭޓީމެއް ފޮނުވުން.

12 އޮކްޓޫބަރ: "[illegible] [illegible]" މި މަގުގެ ނަން "[illegible]" މިނަމަށް ބަދަލުކުރެއްވުން.

21 ނޮވެމްބަރ: ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓްގެ ފޭސް 3ގެ ބިންގާ އެޅުން.

24 ނޮވެމްބަރ: [illegible] ކުނިނައްތާލުމުގެ މަޝްރޫޢުގެ ދަށުން، އިންސިނަރޭޓަރ [illegible] [illegible] ބަނދަރުގެ [illegible] [illegible] މިނިސްޓްރީ އޮފް ޕަބްލިކް ވާރކްސްއާ ހަވާލުކުރުން.

4 ޑިސެމްބަރު: މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ ރައީސްކަމުގެ މަގާމަކީ، ނައިބުވަޒީރުންގެ ދަރަޖައިގެ
މަގާމެއްގެ ގޮތުގައި ހަމަޖެއްސެވުން.

1994 •

3 މާރިޗު: ކޮރިއާގެ ވައިސް ޕްރީމިއަރ އަދި މިނިސްޓަރ އޮފް ޔޫނިފިކޭޝަން، އެޗް. ލީ.
މިސްޓަރ ހުއިހޮންކޫ ދުވަސްވަރުން، މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ ރައީސް އަލްފާޟިލް ހަސަން އަބްދުލް
މަނިކާ ބައްދަލުކުރެއްވުން.

21 ޖުލައި: މަޑުމަލްހަރު ފެންދުރުވާރުކަމަށް، މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ ހޯލްބާ ހުއްދަހުރި ދިރިގެންކަމަށް
ހަމަޖެއްސެވުން.

16 އޮކްޓޫބަރު: މަސްކަނޑޭގެ ޕަވަރު މަސްކަނޑޭގެ އަޅައި ހޮޓާގެ ދަރުމަ ދަތުރުކޮށްލުމުން އާ ހަވާލު
ކުރުން.

3 ނޮވެމްބަރު: ޝަހީދުންގެ ދަރާވަޅި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާ ހުޅުވާލެއްވުން.

23 ނޮވެމްބަރު: ބަނގްލަދޭޝްގެ ބޮޑުވަޒީރު ބޭގަމް ޚާލިދާ ޒިޔާ ރަސްމީ ދަތުރުފުޅެއްގައި
މާލެވަޑައިގަތުން.

24 ނޮވެމްބަރު: ބަނގްލަދޭޝްގެ ބޮޑުވަޒީރު ބޭގަމް ޚާލިދާ ޒިޔާ ސުލްޠާންބަގީޗާގައި ގަސް

އިންދަވައިދެއްވުން.

1995 •

15 އެޕްރީލް: އިންޑިއާގެ ބޮޑުވަޒީރު ނަރަސިމްހާ ރާއޯ ރަސްމީ ދަތުރުފުޅެއްގައި މާލެ
މާލެވަޑައިގަތުން.

11 ޖޫން: މާލެ ވިލިނގިލީގައި ގަބުރުސްތާނެއް ހެދުމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ބިން މާލޭ
ހައުސިންގ އެންޑް އަރބަން ޑިވެލޮޕް މަންޓް ބޯޑާ ހަވާލުކުރުން.

12 ޖުލައި: ފުލޯޓްޖެޓީގައި ބަހައްޓަން ފެސިލިޓީސް ޕްލާންޓް ފިޝަރީޒް މިނިސްޓްރީއާ
ހަވާލުކުރުން.

1996 •

1 ޖަނަވަރީ: އޭ. ޖީ. ސީ. އިންކޯޕަރޭޝަން ގެންދިޔަ މާލޭގެ ޓޭންކް ކުރި އުމާރާތުގެ
މަސައްކަތް މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ ފަރާތުން ކުރަންފެށުން.

20 ޖަނަވަރީ: މާލޭ ކުނިކޮށްޓަރު، ފަސްގަނޑު އަރާފުށުގެ ޖާގައެއް އިމްރާނީ އެބައި،
މިނިސްޓްރީ އޮފް ޕްލޭނިންގ ފަރާތުން ހަވާލު ކުރުން.

9 މާޗް: މިނިސްޓަރ އޮފް ހޯމް އެފެއާޒް އަލްފާޟިލް ޢަބްދުﷲ ޖަމީލް، ރަސްމީ
ދަތުރުފުޅެއްގައި ފުރާވަޑައިގަންނަވާތީ، ވަގުތީ ގޮތުން މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީ ހިންގެވުން މިނިސްޓަރ އޮފް
ޕަބްލިކް ވަރކްސް އަލްފާޟިލް އުމަރުޒާހިރަށް ހަވާލުކުރެއްވުން.

11 މާޗް: އާންމު ފެން އިސްކުރުބަރިވަޅުގެ ކައިރިގައި ބަހައްޓާފައިވާ ބައްތިތަކުގެ
ކަރަންޓުބިލް މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީން ދައްކާ ގޮތަށް ހަމަޖެއްސުން.

7 އެޕްރީލް: ގޮޑިގޮއްކާބަރޫ ކާރިޖީ ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އާދޭސް އުފެއްދުން.

1 އެޕްރީލް: ކުނިކަހާމީހުން ރަސްމީގޮތުގައި އޮފީހަށްނިކުމުގެ ސޮއިކުރާގޮތަށް ހަމަޖެއްސުން.

25 އެޕްރީލް: އިންސްޕެކްޓަރުންނާއި، ޑްރައިވަރުންގެ ނިޒާމު އުވާލުން.

1 ޖޫން: ވަޅުގަސް މާރުކޭޓުގެ އިސްލާހު ކުރުމުން ގަވާއިދަށް ޢަމަލުކުރަންފެށުން.

1 ޖުލައި: މާލޭ މަސްމާރުކޭޓުގެ މަސްކަނޑާ 4 އަރި، މަހަކު 25 ހާސް ރުފިޔާއަށް ކުއްޔަށް
ދޫކުރުން.

26 ޖުލައި: މާލެ އަންނަ އޭދޫނިފަރުގެ މީހުންނަށް ފެންވެރޭގޮތް ފުރާޅުބަރިއްއާ
ހަދައި، ޚިދުމަތް ދޫކުރުން.

7 އޮގަސްޓް: ކުނި ހަރުގަނޑު، އަތްކަރަދު، އޭޒީގެ ފެނިޔަލުގެ ބައިތަކުގެ ބައްދަލުވުމެއް

ހަމަޖެއްސުން.

1997 •

6 ޖަނަވަރީ: ގޮޑިގޮއްކާބަރޫ ކާރިޖީ އުފެއްދުން.

30 ޖަނަވަރީ: މާރުކޭޓު ސަރަހައްދުގައި ސައިކަލްޖެހުމާ މަނާކަމުގައި ހަމަޖެއްސުން.

12 ފެބްރުއަރީ: ކަނޑުއެޅިފައިވާ ވަކި އެއްސަލާމުގެ ދަށުން މުޅި ރުކުތަކުން ހުސްކުރައްވައިފި.

27 އެޕްރީލް: ޕާކިންގެ ހިދުމަތް ދޫކުރުން (ބަހަ، =/2 ރުފިޔާ)

27 އެޕްރީލް: ޕާރކިންގ ބައިތަކުގައިވަން ރައިސްތޯ ޖަމާކުރުމުގެ ފަށައިގަތުން.

17 ޖޫން: ފިޔޮވި ފައިސާޕަތަސްގެ ޕީ ބޭނުންކުރައްވައިފި.

26 ޖޫން: ބޮޑުފާލު ވޭގަން އުފެއްދުން.

11 ސެޕްޓެމްބަރ: ސިނަމާގެ 3ގެ ޓިކެޓުގައިވާ 8 ފިޔާ 5 އަހަރު ދުވަހަށް ކުއްޔަށް ދޫކުރުން.

29 އޮކްޓޫބަރ: ވިލިނގިލީ ގޯތިތަކުގެ ރަޖިސްޓްރީ ހަދައިދޭންފެށުން.

7 ޑިސެމްބަރ: މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ މަސައްކަތު ފިހުން ތިބޭނެ މަރުކަޒެއް ހުޅުމަލްބަކާއި
ކަމާބެހޭ ރިޔާސީ، މާލޭ ވިލާ ހަޑުވަރަށް އެއްޗެހި އަރައިގަން ފަސްގަނޑު މަރްކަޒަށް ބެލަން ހުރުހުމުން.

16 ސެޕްޓެމްބަރ: ސިނަމާލެ 3ގެ ގުރައުންޑް ހުޅުން ފަރުމާކުރެވި ފޮތުގެ ދަށުތެރުން.

• 1998

5 މޭ: މަސްމާރު އިތުރުވެ އިސްކޮންތޯރުގެ ކައިރީގައި ޕާކިންގުގެ ހުޅުވުން.

10 މޭ: މަސްމާރުއްސަލާމް ކައިރީގައި ޕާކިންގުގެ ހުޅުވުން.

1 އޮގަސްޓް: ޕާސްޕޯޓުގެ ބޭނުންކުރާ ފިސްބަރު މުޅަންދަރު ނަންބަރު ސޮއިލު މާލެ،
ފަހައިގަތުން.

16 ޑިސެމްބަރ: ވިލިނގިލި ހަވަރު އާރީސް ހުޅުވުން.

• 1999

1 މޭ: މުނިސިޕަލިޓީގެ ފަރާތުން ހަމަކޮށް ކުނިކަހައިދީ ބެލަހެއްޓުމަށް ދޫކުރުން އަދި މުނިސިޕަލްގެ،
އަލަކުރާތަކޮށް 1ފެބްރުއަރީގެ އަހަރު، އަލަކުރާތަކޮށް 25 ފެބްރުއަރީގެ އަހަރު ބަދަލު ކުރުން.

3 ޖަނަވަރީ: ހިނގާނެ ދަރަ ބޮޑެއްޗެއް މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއާ ހަވާލުކުރުން.

24 މާރިޗު: 152ނަންބަރު ކާރީގައި ހުރި އާންމު ފާހާނާއަކީ އުވާލައި، އެތާނގައި
ބިންކުރުވުން ކަފާގެ ހިދުމަތް ފުރުން.

27 މާރިޗު: މާލޭގެ އެތެރެސްކޫލް ހިފުން ފޮތުއް ސާއިރުކުރުން.

18 އެޕްރީލް: ދިވެހިރާއްޖޭގައި ވަރަށްގިނަ ބިމާގަނެއް ޖަހުމަށް ހަމަޖެއްސުން.

1 ނޮވެމްބަރު: ޕާޓީއިވެންޓްތަށް އަދިއުލުވާރީތަކަށް ކުއްޔަށް ދޫކުރުން.

9 ނޮވެމްބަރު: ވިލިނގިލީގެ ކުޅިވަރު ގޮތުގައި ދަނޑުކުޅަ ހަމަޖެއްސުން.

19 ޑިސެމްބަރ: 2000ވަނަ އަހަރުގެ ބަޖެޓުގެ ފަރާތުން، މާލޭގައި ސިޔާސީ މުނިސިޕަލިޓީ،
މަންޒަރުކަށް އިޢުލާނުކުރުން.

19 ޑިސެމްބަރ: ގަރާޖުތަކުގެ ދަތުރުތަކާ ނޫރެޑާ ބެހެއްޓުން މަސައްކަތުގައި، 2000ވަނަ އަހަރުގެ
ޖެނުއަރީގެ ނިޔަލަށް އެތަކެއް ނުކުރެވުނަށް އެންގުން.

19 ޑިސެމްބަރ: ރޯޑްޕާސްތަކުގެ ބަދަލުގައި ކާޑު ސްޓިކަރގެ ހިދުމަތް ދިނުމަށްޓަކާ އޮފީ
ކަންސްޓްރަކްޝަން އެންޑު ޕަބްލިކްވާރކްސް އިން ތަޢާރަފުކުރުން.

• 2000

13 ޖަނަވަރީ: މަގުމަގުގެ ނަންބޯޑު ޖަހާނީ ފެންވަރެއްގައި ހުރުމަތް ނިންމުން.

3 ފެބްރުއަރީ: މަސްކައްކައި ހިއްކަން އެދޭފަރާތްތަކަށް ވިލިނގިލިން ބިން ކުއްޔަށް ދޫކުރާގޮތަށް ހަމަޖެއްސުން.

14 މާރިޗު: 600އަކަފޫޓަށްވުރެ ޖާގައިގެ ގޯތިން ކުޑަކޮށްގެން ވަޑާންގެ ތަންތަން ހިންގުމުގެ ހުއްދަ ދޫކުރައްވާގޮތަށް ހަމަޖެއްސުން.

22 މާރިޗު: މަގުބަންދުކުރާ އިރު މަގުހިނގާމީހުންނަށް ދަތިނުވާގޮތަށް ދުވާރުން ނުވަތަ ނުވަތަ މަގުން ޖާގަ ބޭއްވުމަށް އިޢުލާނު ކުރެވުން.

30 މާރިޗު: ހަޖުވެރިން ބައިވެރިވުމަށް މަރުކަޒުން ފާއިދު ކުރުމަށް 43 ނަންބަރުކާޑު މިނިސްޓްރީ އޮފް ވިމެންސް އެފެއާޒް އެންޑް ސޯޝަލް ސިކިއުރިޓީއާ ހަވާލުކުރުން.

1 އޭޕްރިލް: ވިލިނގިލީގޭގައި ދިރިއުޅުއްވާމީހުންގެ ވިޔަފާރިކުރުމުގެ އިމްތިޔާޒު އުނިކުރެއްވުމާއި ވިލިނގިލީގައި ދިރިއުޅުއްވާމީހުންގެ އެފަދަ ހައްޤުތައް ބެލެހެއްޓުން M· H·U·D·B އިން، މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއާ ހަވާލުކުރެއްވުން.

17 މޭ: ވިލިނގިލީގައި ހަދާފައިވާ ދޯނި އަޅާ ސަރަހައްދަށް އޮޑި ދޯނިފަހަރު އަޅުވައި

މަސައްކަތްކުރުމުގެ ގަވާއިދެއް އެކުލަވައިލައި އަންގަވާލެއްވުން.

31 މޭ: މާލޭގައި ހުރި ބަނދަރު ބެލެހެއްޓުމުގެ ފުރުޞަތު އާންމުފަރާތްތަކަށްހުޅުވާލުން.

31މޭ: ވިލިނގިލީ ފެރީގެމަސައްކަތުގައި ރާއްޖޭގެ ތަކެތީގެ މާރުކެޓް މުނިސިޕަލިޓީއާ M·H·U·D·B އިން ހަވާލުކުރުން.

5 ޖޫން: ހައިލެވެލް ފެރީގެ ޓަން ސިޓީއިންޓަރނޭޝަން އިންޑަ، ޓާސިއާ އެންޖީ ފެސިލިޓީއަށް ބައިލޯރާ ވަގުތީގޮތުން މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ ރައީސް އަތްޕާސާވަރު ސާވިސް ކައިރާގެ ޝަހަރާބާއީއަރު ފުރާވަޅައިގަތުން.

10 ޖޫން: ގަނޑު ފެނުގައި ބަހައްޓައިގެން ރޮސްމާރުކެޓުގައި މަސްވިއްކުމުގެ ދިރުން.

3 ޖުލައި: ޕަބްލިކް ހެލްތުގެ ލެބޯޓަރީ އިމާރާތް އެޅުމަށް، ޕްލޭނިން ރޯޑާ ހުރިބިން މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތާ ހަވާލުކުރުން.

24 ޖުލައި: ކަނޑުމަސް، ފަރުމަސް، ބިހަރު އުނަރަހާއި އެފަދަ ބާވަތްތަކެއް މާކެޓުގައި މަގުމަތީ ވިއްކައި ހަދާނަމަ، އެފަދަ ތަކެތި މުނިސިޕަލިޓީގެ ފަރާތުން އުކާލާނެކަން އިއުލާންކުރުން.

23 އޯގަސްޓް: މަސްޖިދުއްނޫރު ބޭނުންކުރުމަށްޓަކައި، ސޯލިޑްގާރޑަން 4515 އަކަފޫޓުގެ ބިން އިސްލާމީ ކަންތައްތަކާބެހޭ އެންމެ މަތީމަޖިލީހާ ހަވާލުކުރުން.

26 ނޮވެމްބަރ: "ބްރެޒިލް އަލިޔަންސް" އެމް ޖީ ސީ ސީ އާ ހަވާލު ކުރުން.

28 ނޮވެމްބަރ: ސަބްސްޓޭޝަނެއް ބެހެއްޓުމަށްޓަކައި، ނޫރު މިސްކިތުގެ އިރުމަތީ އިމުން ފެށިގެން ރޯޝަނީ މަގުން ފެށިގެން އޮތްބިން ސްޓެލްކޯއާ ހަވާލުކުރުން.

• 2001

28 އޭޕްރިލް: "މިނިވަންދިވެހިރާއްޖޭ ސާފުދިރިވެރި ރާއްޖެ" މި ޝިއާރުގެ ދަށުން މާލެ-ހިރިގަނޑުދޮރުގެ ފަޅުތެރެ ސާފުކުރުން.

9 މޭ: ޤައުމީ ދުވަހުގެ ސިލްވަރޖުބިލީގެ ބޮޑުޖަލްސާ މާލޭ ފަސްފަތިގައި ބާއްވައިދެއްވުން.

16 މޭ: ޗައިނާގެ ބޮޑުވަޒީރު ޒޫރޮންގް ޖީ މާލެއަށް ވަޑައިގަތުން.

17 މޭ: މާލޭ ހައުސިންގ ޕްރޮޖެކްޓް ފޭސް 4، ވިލިނގިލީގައި ފަށްޓަވައިދެއްވުން.

18 ޖޫން: މާލޭ ކެޑަސްޓްރަލް ސަރވޭ ޕައިލޮޓް ޕްރޮޖެކްޓްގެ ދަށުން ހަމަޖެހި ކޮންޓްރެކްޓް، ސަރުވޭކުރުން.

10 ޖުލައި: ސްޓޭޖްތަކުގެ ޕްރޮޖެކްޓްތަކުގެ ބޭނުމުގައި މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީ ތަމްސީލުކުރައްވާނީ، އެސިސްޓެންޓް ޑިރެކްޓަރ، އަލްފާޟިލް އަބްދުﷲ ސަޢީދުކަމުގައި ރައީސުލްޖުމްހޫރިއްޔާގެ އަތްޕުޅުން ހަމަޖެއްސެވުން.

18 ޖުލައި: ގަލޮޅު ގަބުރުސްތާނުގައި ހުރި މިސްކިތް ބެލެހެއްޓުން މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއާ ހަވާލުކުރެއްވުން.

6 އޮގަސްޓް: ވަކިން ޢިމާރާތްކުރުމުގެ ހުއްދަހޯދަން އެދި ފޯމާ ކާޑުގައި، ހުށަހަޅާ ސިޓީތަކަށް ކަނޑައަޅައި އެކަން އާންމުކޮށް އިޢުލާނުކުރުން.

1 އޮކްޓޫބަރ: ރަމަޟާންމަހުބޭރު ގެނެސް މިނިގަސް ހިނގަމަސް އަދި އެހެން ބާވަތްތައް، ވިއްކަންޖެހޭ އަގުތަކެއް ޕްރައިސްކޮންޓްރޯލް ހަމަޖެއްސުން.

1 ސެޕްޓެމްބަރ: "މާލޭގެ އެޑްރެސްތައް 2001" މި ނަމުގައި ފޮތެއް ޝާއިޢުކުރުން.

1 ނޮވެމްބަރ: ޖުމްހޫރީ މައިދާނުގެ ދެކުނުގައިވާ ހުރިހާ ގޯތިތައް ބައެއްބައި ބަދަލުކޮށްދީ މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއަށް ހަވާލުކުރުން.

9 ޑިސެމްބަރ: އުމުރުން 10 އަހަރަށްވުރެ މަތިވެއްޖެނަމަ އެކުއްޖެއްގެ ނުވަތަ މީހެއްގެ ނަން ބަދަލުކުރެވޭނީ، 1200/=ރ (ބާރަސަތޭކަރުފިޔާ) އަގަކަށް ހަމަޖެއްސުން.

29 ޑިސެމްބަރ: ވިލިނގިލީ ފަޅުތެރެ ސާފުކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމެއް ހިންގުން.

• 2002

3 ޖަނަވަރީ: ގޯތިބަހިކުރުމަށްބަލާ ބޯޑަށް ދޫކުރަސެޓިފިކެޓް ދިމާއެއްގައި، ޑިސްޓްރިބިއުޝަން ޕޮލިސީއެއް ހިންގަމުން، އެގޮތަށް ބަދަލުކުރުމަށް ސޮފްޓްވެއަރ ތައްޔާރުކުރަން ފެށި ހުރިހާ ހަމަތަކެއް މުނިސިޕަލިޓީން ކުރާގޮތަށް ހަމަޖެއްސުން.

17 ޖަނަވަރީ: މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ ކެޝިއަރު އަލްފާޟިލް އަލީ ޢަބްދުއްރަޙްމާން ނިޔާވުން.

7 ފެބުރުއަރީ: ގޭގެއަށް ހިތުމަށް ނަންބަރުހަރަކާއިއެކު، ސިޓީއަކުން ހުށަހެޅުމުގެ ބަދަލުގައި ފޯމަކުން ހުށަހަޅާގޮތަށް ހަމަޖެއްސުން.

15 އޭޕްރީލް: މާލޭ ރަށްފުށްސަކަރުވުމުގެ ޝަޤީފިހާބު، މާލޭ ވަޒަންފެރިއާކަރުވުމުގެ ޝަޤީފިހާބު އަވަށްހަށްދާ އިރުއާއި ގެއްލިގެން ހައްދާއިރު 50/= ރުފިޔާގެ ޖޫރިމަނާ ނަގާގޮތަށް ހަމަޖެއްސުން.

26 ޖޫން: މާލޭ މަގުތަކުގައި ކުނިކޮށޮޅުތަކާއި، ކުނީގެ އަދި ނިޔަނުން ބާވަތަށް ދިނަވަމުންދާތީ، މާލޭގެ ސާފުކަމަށް ސަމާލުކަން ދިނުމަށް އިލްތިމާސްއެއްކުރުން.

24 ޖުލައި: މާލޭ މަގުމަގާއި ގޮޅިގޮޅިގައި ފުޅުބަޔަ ކޮށުން މަނާކުރުން.

24 ޖުލައި: މަސްވެރިންގެ މައިދާނަނަށް އެނަން ދިނުން.

10 އޮގަސްޓް: މާލޭ ކާނިވަލް ސާފުކުރުމުގެ ޕްރޮގްރާމް ހިންގުން.

23 ސެޕްޓެމްބަރު: އުމުރުކަނޑައެޅިގެ ބޭރުވަޒީފާ، ބާރިބުއްދަރުއްވާ ޝަރީ އަތަލްބޯދާލީ ވަށްދޫއާ ފުރަމާނަ ދަތުރުފުޅުގެ ކަރުއްވުން.

14 އޮކްޓޫބަރު: މަހާފިރިކުރާމަނުތަކުގެ ބޭރުގައި ތަކެތި އަޅުވާފައި ބަހައްޓާމާއި، ހުސްފޮތްތަކާއި ކުނި ބޭރަށް ނެރެފައި ބަހައްޓަން މަނާކުރުން.

22 ނޮވެމްބަރު: ވިލިނގިލި އަވަށްތެރޭން ކުރަމުންގެންދިޔަ ބަހެއް މަސައްކަތްތަކެއް ވިލިނގިލި އާންމުންނާމެދުކުރާބަޔާނާ ބަހަށް ބަދަލުކުރެވުން.

23 ޖަނަވަރީ: އަތޮޅުގެ ރަށުތަކުގައި ބަޔައްބޮޑުވެގެން ބޭރުމަރުކަޒުތަކަށް ފުރައިގަތް ވިއްކާން ހުއްދަދޭކަށް ނުކުރުން.

30 ޖަނަވަރީ: މާލޭ އަވަށު އާޒާދީ ސިޓީއަށް ޕަރމިޓް ދޫކުރުމުގެ ބާރުދޭ ދަށުން ހަރަކާތްތެރިކަން ފަށާ ދުވަހު ކަނޑައެޅޭ ހަމަޖެއްސުން.

10 މާރިޗު: ހުވަދު ކަންތައް ބެލުމަށް ކުރާމަބަށް ޚާއްސަކުރެވުނު އަޑުއެހުން.

3 ޖުލައި: ހުރަވީ ބިލްޑިންގެ ތިރީގައިގައި ހިނގަމުންދިޔަ އާންމު ހިދުމަތްތަކާބެހޭ ސިނަމާގެ 3 ގެ ތިރީބައަށް ބަދަލު ކުރުން.

1 އޮގަސްޓް: އާންމު ހިދުމަތްތަކާބެހޭބައިގެ ސައިޓް އޮފީހެއް ހުޅުވުން.

15 އޮގަސްޓް: މިނިސްޓަރީ އޮފް ޔޫތު އެންޑް ސްޕޯޓްސްގެ ފަރާތުން ހިންގެވި، "ސްޕޯޓްސް ފޯރ އޯލް" ޓޫރނަމަންޓުގައި މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީ ބައިވެރިވުން.

6 ސެޕްޓެމްބަރ: ކޯސްޓްގާޑާއި ޚައިރު ގަރުޖުންނާ ގުޅިގެން ހިންގަވާ މައިދާނުގައި އޮތް ފަތާފުންގަނޭ ސާފުކުރުން.

10 ސެޕްޓެމްބަރ: ޖެޓީގައި ތިބޭ މުވައްޒަފުންނަށް ޔުނިފޯމް ހަމަޖެއްސުން.

22 އޮކްޓޫބަރ: މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ ސަރުކާރާއި އޮފީސަރުގެ މަގާމުގައި ހުރި، ނ. ފުރި އަލިފާސިލް އަބްދުލްޢަޒީޒު އަހްމަދު ނިޔާވުން.

2 ޑިސެމްބަރ: ރަހުނުކުރުމާބެހޭ ގަވާއިދުގެ 10ވަނަ މާއްދާ އިސްލާހުކުރުން.

20 ޑިސެމްބަރ: ނޭޕާލުގެ ބޮޑުވަޒީރު ޝޭރް ބަހާދޫރު ދޭއުބާ ރަސްމީ ދަތުރުފުޅެއްގައި މާލެ ވަޑައިގަތުން.

• 2004

11 މޭ: ހުޅުމާލޭގައި މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ އޮފީހެއް ހުޅުވުން.

22 ނޮވެމްބަރ: ސާކު ޗެއަރމަންގެ ހައިސިއްޔަތުން ޕާކިސްތާނުގެ ބޮޑުވަޒީރު ޖާބިރުއްދަރުލާ ޝައުކަތު އަޒީޒު މާލެ ވަޑައިގަތުން.

26 ޑިސެމްބަރ: ސުނާމީ ކާރިސާގެ ކަންކަމުގައި އެހީތެރިވުން.

• 2005

31 މާރިޗް: ހުޅުމާލޭ ފެރީޓާމިނަލް ސްޓޭޝަނުގެ ދަތުރުވެރިންނަށް ބޭނުންވާ މައުލޫމާތު ދިނުމުގެ ސެންޓަރެއް ބޭއްވުން.

20 އޭޕްރީލް: ސައިޓް އޮފީހުގެ އުމޫރުތައް އާންމު ހިދުމަތްތަކާބެހޭބައި ބަދަލުކުރުން.

25 އޭޕްރީލް: އުރުދި3 މަރާމާތުކުރަން އެޅުން.

20 ޖޫން: ސިނަމާލެ3·2·1 ން ވާރުވެރިއަކަށް ނަގަމުން އައި، އަގު (ދުވަހަކަށް ތިންލާރި) ނެގުން ހުއްޓާލުން.

27 ޖުލައި: ފުލުހުންގެ އެދިވަޑައިގަތުމަކަށް 2 ލޯރި، 2 ޖެކަރިވަރު، 2 ކަރުބުގަރު ދިނުން.

14 އޮގަސްޓް: ކުނިކޮށިގައި ބަނދު ރަކާތެރިކުރުން.

16 އޮގަސްޓް: ކުނިކޮށި ނިންމާލުން.

17 އޯގަސްޓް: ދެވަނަ ފަހަރަށް ކުނިކޮށި ރޯކޮށްލުމާއި، ނިއްވާލުން.

12 ސެޕްޓެމްބަރ: ކުރީބައި ހުރި އިމާރާތް ތަޅާލައި، ސާފުކުރުން.

13 ސެޕްޓެމްބަރ: ހާބަރު ސަރަހައްދުގައި އޮންނަ ނިޔަމު ސާމާނު ވިއްކާ ސަރަހައްދު ސާފުކުރުން.

18 އޮކްޓޯބަރ: ބޯޓުތަކުން މާލޭގެދަށަށް ފެންވަރަންނަމުން އާންމުންގެ ރައްކާތެރިކަމަށްޓަކައި
އެރިބިރުފިލުން.

2006 •

3 ޖަނަވަރީ: ވިލިނގިލީގެ މަގުތަކުގެ މަޝްރޫއު ނިމުން.

6 ޖަނަވަރީ: އަމީނީމަގު އަލުން މަރާމާތުކުރުން.

14 ޖަނަވަރީ: ސުނާމީ ކާރިސާގައި ގެއްލުން ލިބުނު ރަށްރަށުގެ ކުނި ތިލަފުށަށް
ގެންނަން ފެށުން.

17 ޖަނަވަރީ: ސިނަމާލެ 1 ، 2 ،3 އާއި، މާލެބުރިޔާ 1، 2 ގައި ހުންނަ ފާހަނާތަކުގެ
76 ޖަންކްޝަން ސާފުކޮށް ނިންމުން.

22 ޖަނަވަރީ: ހ. ކަރޯގޭގައި ހިނގި އަލިފާނުގެ ހާދިސާއާގުޅިގެން އާއިލާއެއްގެ ގޮތުން
100000/= (އެއްލައްކަ ރުފިޔާ) އެހީތެރިކަމާ ހަވާލުކުރުން.

25 މާރޗް: ޖަޕާނުގެ ހައި ސްކޫލްއެއްގެ 36 ދަރިވަރުން ތިލަފުށަށް ޒިޔާރަތްކުރުން.

21 އޭޕްރީލް: ބަނދަރުތެރޭން، 1ނަންބަރު ކުނިކޮށީގައި ރޯކޮށްލުން.

21 މޭ: ކޮޅުވެ މުއިންބަނަންސް އޭޕިސް، ނާސަރވް ޕޮލިސިޓީ ސަރުބަރުގެ އިތުރުނިވި
އިމާރާތް ބަދަލުކުރުން.

6 ޖޫން: މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ ހުޅުމާލޭއޮފީސް، ހުޅުމާލޭގައި ހުޅުވުން.

11 ޖޫން: މާލޭ ވިލިނގިލީ އާންމުހިރުމަތިކަރަށް އުވާލައި އެތަނގެ މުވައްޒަފުން
ވިލިނގިލީ އަވަށްޓެރިކަން ބަދަލުކުރުން.

19 ޖޫން: ރަސްމީކޮށް ތިލަފުށަށް ކަރަންޓުދޭން ފެށުން.

1 ޖުލައި: M·H·U·D·Bގެ ފަރާތުން ބަދަލުކޮށްދެވުނު ގެންދިޔަ، ވިލިނގިލީގައި
ދިރިއުޅޭމީހުންގެ ވަގުތީ ހަރިސްބަލި ބޭލުއްވުން، މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީއާ ހަވާލުކުރުން.

1 ސެޕްޓެމްބަރ: ގަރާޖުގެ މަސައްކަތް ތިލަފުށަށް ބަދަލުކުރުން.

16 އޮކްޓޫބަރ: ގ. ގަސްކަރައިގެ ހިނގި އަލިފާނުގެ ހާދިސާއާގުޅިގެން، އެގޭގެ އެހި ވަންދިވިޔާބަކުގައި ދިރިއުޅޭ އެހި ގޭބިސީތަކަށް ޖުމުލަކޮން =/130000 (އެއްލައްކަ ތިރީސްހާސް ރުފިޔާ) ދިނުން.

16 އޮކްޓޫބަރ: ސިނަމާލޭ 1، 2، 3 ގެ އަލިފާންނިވާ ނިޒާމު އާލާކުރުމަށް “އެންޖީ ފައިރު” ކުންފުނީއާއި، އެއްބަސްވުމެއްގައި ސޮއިކުރުން.

* * * * *

އިދާރީ އެހީ:

އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު

ސަލީމާ ޙުސައިން

ޢަބްދުލްޙަމީދު ޢަލީ

އާދަމް ޝާކިރު

ޢަބްދުއްރަޝީދު

ޢަބްދުﷲ ރަމީޒު

ލިޔުއްކުރުވާލި:

އާދަމް ނަސީރު އިބްރާހީމް/ތޮއްދޫ

އެޑިޓިން:

މޫސާ ޢަބްދުލްވާޙިދު

އަމީނާ މުޙައްމަދު ޢަލީ

އަޙްމަދު ޝާހުރު

ޓާއިޕު:

މުޙައްމަދު ޢަބްދުﷲ ޝަރީފު

ރަވާލާ

* މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ އުވާލާ ދަފްތަރުތައް (1903)
* މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީގެ އަހަރު ރިޕޯޓުތައް (1984-2007)
* ބިދޭސީ ދަތުރުވެރިންގެލިޔުންތަކުގައި ދިވެހިރާއްޖެ -1 (2004). ދިވެހިބަހާއިތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒު. މާލެ،
* ބިދޭސީ ދަތުރުވެރިންގެލިޔުންތަކުގައި ދިވެހިރާއްޖެ - (2006). ދިވެހިބަހާއިތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒު. މާލެ،
* ޖަރީދާ ގެ ގަވަރުން ދިވެހިރާއްޖެ (1995). ދިވެހިބަހާއި ތާރީޚަށް ޚިދުމަތްކުރާ ޤައުމީ މަރުކަޒު. މާލެ،
* މާލޭގެ ބޮޑުތަކި ފަޅުރަށްޖެހިދުވުގެ މަސްތޫރު(1988).މާލެ ވިޔަރ އާންމު ސިނބަސަން އަތްލިޔެ. މާލެ،
* ޖިހާދުގެ 10ވަނަ އަހަރީދުވަސް (2002). ވޯސްބ ޑިޒައިން ސެކްޝަން، މިނިސްޓްރީއޮފް ކޮންސްޓްރަކްޝަން
އެންޑް ޕަބްލިކްވަރކްސް. މާލެ،
* ހިންގާގަލާދު. ފޯރަމް ނޮމިސްބަރަކުން ޖީ ވި ބަރަން، މިނިސްޓްރީ އޮފް ހެލްތު. މާލެ،
* ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމާބެހޭ ޤާނޫނާއި އުފެއްދުމާބެހޭ ޤަވާއިދު ހަރުގަދަލާ ގަވާއިދުތައް(2003). މިނިސްޓްރީއޮފް ހޯމް
އެފެއާޒް. މާލެ.
* ދިވެހިރާއްޖޭގެ ބިމާބެހޭ ޤާނޫނާއި އުފެއްދުމާބެހޭ ޤަވާއިދު ހަރުގަދަލާ ގަވާއިދުތައް(2004). މިނިސްޓްރީއޮފް ހޯމް
އެފެއާޒް. މާލެ.

--- --- --- --- --- --- --- ---

* އޮނަރަބަލް އަލްފާޟިލް އުމަރު ޒާހިރު (2007) ސްޕެޝަލް އެޑްވައިޒަރ ޓު ދަ ޕްރެޒިޑެންޓް.
* އަލްފާޟިލް އަޙްމަދު ޝަކީބު (2007). ހ. ޝަކީބުގެ
* އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ޝާހިރު (2007) މ. ކޮއިރާނިގަސްދޮށުގެ
* އަލްފާޟިލް ބަނޑު އަޙްމަދު ސަލީމް (2007) މ. ގޯރަހަ
* އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ޙަސަންމަނިކު (2007) މ. ހުދު އަސްތޮރުމާގެ
* އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ރުސްތުމް (2007). މ. މާރާ
* އަލްފާޟިލް އަބްދުލްޖަލީލް ޢަލީ (2007). ހ. ހިރިލީނާގެ- އެސިސްޓެންޓް ޑިރެކްޓަރ ޖެނެރަލް، މާލޭ
މުނިސިޕަލިޓީ. މާލެ
* އަލްފާޟިލް މުޙައްމަދު ވަޙީދު (2007). މ. ބަހާރު- ޑިރެކްޓަރ، މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީ. މާލެ،
* އަލްފާޟިލް އިސްމާޢީލް އަޙްމަދު (2007). މ. ނާޝާ- ޑިރެކްޓަރ، މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީ. މާލެ،
* އަލްފާޟިލް އަބްދުއްރަޝީދު (2007). މއ. ޖިބްރޯނާ- ޑިރެކްޓަރ، މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީ. މާލެ،
* އަލްފާޟިލާ ސަލްމާ ޙުސައިން (2007). މ. ފޮނިވިލާގަސް- އެސިސްޓެންޓް ޑިރެކްޓަރ، މާލޭ މުނިސިޕަލިޓީ.
މާލެ،